

TÜRKİYE GİRİŞİMLERİ VE İNNOVASYON AKADEMİSİ

GLOBAL TRANSFORMATION AND DIFFERENTIATIONS

SOCIAL TRANSITION STABILITY AND SENSITIVITY

CONGRESS BOOK

Editors
Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK
Ragıp PEHLİVANLI
Dr. Eren GÖRGÜLÜ

www.inglobe.org

inglobetr inglobetr inglobetr inglobe_tr

www.gtrd.org

InGlobe
ACADEMY

April 09-10, 2021

CONGRESS BOOK

EDITORS

Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK

ORCID: 0000-0003-0399-666X

Ragıp PEHLİVANLI

ORCID: 0000-0003-2005-0649

Dr. Eren GÖRGÜLÜ

ORCID: 0000-0002-6475-7948

PUBLICATION COORDINATOR

Büşra YILMAZ

www.inglobe.org

congress@inglobe.org

(+90) 312 911 0799

inglobetr

inglobetr

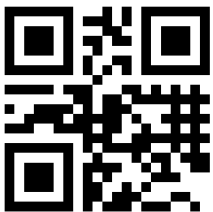

inglobetr

All rights of this book belong to editors. Can be used by giving reference. Scientific and ethical responsibilities of the writings belong to authors and copyright belongs to InGlobe editors. The authors are responsible for the correctness of the content and resources of the writings.

Copyright © 2021

Innovation and Global Issues Congress. All rights reserved.

ISBN: 978-6-056-93594-7
DOI: 10.6084/m9.figshare.14672607

I S B N

9 786056 935947 >

CONGRESS ID

Name of Congress

Global Transformation and Differentiation III
Social Transition, Stability and Sensitivity

Type of Participation

Davetli ve Çağrılı / Keynote and Invited

Date and Place

April 09-10, 2021

Akdeniz University / Antalya / TÜRKİYE

President

Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK

Head of Board

Ragıp PEHLİVANLI

General Coordinator

Elif GÜN

Organization

InGlobe Academy

Platform

Akdeniz University

Atyrau University

TÜRPAV

MPE

Regularity Board

Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK
Prof. Dr. Akramjon YULDASHEV
Prof. Dr. Elbeyi PELİT
Prof. Dr. Fatih BAŞBUĞ
Prof. Dr. Kalybayeva KALAMKAS
Prof. Dr. Sevinç ÖZEN GÜÇLÜ
Assoc. Prof. Asım MEMMEDOV
Assoc. Prof. Birol AKGÜL
Assoc. Prof. Sayyora ZAKIROVA

Executive Board

Ragıp PEHLİVANLI
Ali Burak ULUÇAY
Büşra YILMAZ
Elif GÜN
Dr. Eren GÖRGÜLÜ
Gulshat SHAIKENOVA
Dr. Karlygash ASHIRKHANOVA
Mariana MANKO
Milina LATIKANT
Ramin ALIYEV

SCIENTIFIC ADVISORY BOARD

Prof. Dr.	Ali Rıza	ABAY	YALOVA UNIVERSITY
Prof. Dr.	Nurşen	ADAK	AKDENİZ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Yusuf	ADIGÜZEL	İSTANBUL UNIVERSITY
Prof. Dr.	Ümit	AKÇA	SULEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
Prof. Dr.	Yıldız	AKPOLAT	ATATÜRK UNIVERSITY
Prof. Dr.	Köksal	ALVER	SELÇUK UNIVERSITY
Prof. Dr.	Roza	AMANOVA	MANAS UNIVERSITY
Prof. Dr.	Durmuş Ali	ARSLAN	MERSİN UNIVERSITY
Prof. Dr.	Hamza	ATEŞ	İSTANBUL MEDENİYET UNIVERSITY
Prof. Dr.	Ali	AYATA	BİLECİK ŞEYH EDABALİ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Mazhar	BAĞLI	NEVŞEHİR UNIVERSITY
Prof. Dr.	Stalbek	BAKTIGULOV	MANAS UNIVERSITY
Prof. Dr.	Fatih	BAŞBUĞ	MANAS UNIVERSITY
Prof. Dr.	Tsendiin	BATTULGA	NATIONAL UNIVERSITY OF MONGOLIA
Prof. Dr.	Nurettin	BİLİCİ	ÇANKAYA UNIVERSITY
Prof. Dr.	Veysel	BOZKURT	İSTANBUL UNIVERSITY
Prof. Dr.	Alicja	BRODZKA	WROCLAW UNIVERSITY OF ECONOMICS
Prof. Dr.	İhsan	BULUT	AKDENİZ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Kanat	CANUZAKOV	MANAS UNIVERSITY
Prof. Dr.	Elif Sibel	ÇAKAR	KIRKLARELİ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Kayhan	DELİBAŞ	ADNAN MENDERES UNIVERSITY
Prof. Dr.	Gönül	DEMEZ	AKDENİZ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Esmâ	DURUGÖNÜL	AKDENİZ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Orhan	ELMACI	DUMLUPINAR UNIVERSITY
Prof. Dr.	Nevin Güngör	ERGAN	HACETTEPE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Rüstem	ERKAN	DİCLE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Mustafa	ERTÜRK	AKDENİZ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Cahit	GELEKÇİ	HACETTEPE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Mehmet Nuri	GÜLTEKİN	GAZİANTEP UNIVERSITY
Prof. Dr.	Mübariz	HASANOV	OKAN UNIVERSITY
Prof. Dr.	Urkimbaeva Duysengul	ISAEVNA	ABYLAYKHAN UNIVERSITY
Prof. Dr.	Hüsâmettin	İNANÇ	DUMLUPINAR UNIVERSITY
Prof. Dr.	Amina	JESENKOVİC	INTERNATIONAL UNIVERSITY OF SARAJEVO
Prof. Dr.	Mehmet	KARAKAŞ	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Kamil	KAYA	İSTANBUL GELİŞİM UNIVERSITY
Prof. Dr.	Mxıa	KHAKHUTAİSHNİLİ	BATUMİ SHOTA RUSTAVELI STATE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Suat	KOLUKIRIK	AKDENİZ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Alev	KURU	GAZİ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Kerem Hatemoğlu	MEMMEDLİ	BAKÜ STATE UNIVERSITY
Prof. Dr.	İrfan	MORİNA	KOSOVO UNIVERSITY
Prof. Dr.	Leonid	NAKOV	SKOPJE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Adile	NAZEROVA	AZERBAIJAN EDUCATION INSTITUTE
Prof. Dr.	Suleymenova Jarkınbike	NUAYKIZI	KAZAKH STATE WOMEN'S TEACHER TRAINING UNIVERSITY
Prof. Dr.	Murat	OKÇU	SULEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
Prof. Dr.	Serik	OMİRBAYEV	NORTH KAZAKHSTAN STATE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Kemal	ÖKTEM	HACETTEPE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Yıldray	ÖZBEK	AKDENİZ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Sevinç	ÖZEN GÜÇLÜ	AKDENİZ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Ertan	ÖZENSEL	SELÇUK UNIVERSITY
Prof. Dr.	Metin	ÖZKUL	SULEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
Prof. Dr.	Zeki	PARLAK	MARMARA UNIVERSITY
Prof. Dr.	Hamit	PEHLİVANLI	KIRIKKALE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Şerafettin	SEVİM	DUMLUPINAR UNIVERSITY
Prof. Dr.	İnga	SHAMİLİSHVİLİ	BATUMİ SHOTA RUSTAVELI STATE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Yurıstanbek	SIGAYEV	MANAS UNIVERSITY
Prof. Dr.	Mehmet	ŞAHİN	POLICE ACADEMY
Prof. Dr.	Sami	ŞENER	DOĞUŞ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Mustafa	TALAS	ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
Prof. Dr.	Ahmet	TALİMCİLER	İZMİR BAKIRÇAY UNIVERSITY
Prof. Dr.	Lile	TANDİLAVA	BATUMİ SHOTA RUSTAVELI STATE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Mustafa	TAŞLIYAN	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY
Prof. Dr.	Nana	TSETSKHLADZE	BATUMİ SHOTA RUSTAVELI STATE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Ceylan Gazi	UÇKUN	KOCAELİ UNIVERSITY

Prof. Dr.	M. Demet	ULUSOY	HACETTEPE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Ahmet	UZUN	AKDENİZ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Mustafa	ÜNAL	ERCİYES UNIVERSITY
Prof. Dr.	Hakan	YAVUZ	UTAH UNIVERSITY
Prof. Dr.	H. Güçlü	YAVUZCAN	GAZİ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Dilek	YEŞİLTUNA	EGE UNIVERSITY
Prof. Dr.	Mustafa	YILDIRAN	AKDENİZ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Mehmet Zeydin	YILDIZ	YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
Prof. Dr.	Özkan	YILDIZ	DOKUZ EYLÜL UNIVERSITY
Prof. Dr.	Bülent	YILMAZ	BİLECİK ŞEYH EDABALİ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Cevdet	YILMAZ	SULEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
Prof. Dr.	Meliha	YILMAZ	GAZİ UNIVERSITY
Prof. Dr.	Yagut	ALIYEVA	BAKU STATE UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Selahattin	AVŞAROĞLU	NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Sibel Mehter	AYKIN	AKDENİZ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Mira	BALTYMOVA	AKTOBE STATE UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Vehbi	BAYHAN	İNÖNÜ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Mehmet Hanefi	BAYRAM	AKDENİZ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Ahmet	BAYTOK	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Tamer	BUDAK	İNÖNÜ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Tuba	BÜYÜKBEŞE	HASAN KALYONCU UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Savaş	ÇAĞLAYAN	MUĞLA SITKI KOÇMAN UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Eren	ÇAŞKURLU	GAZİ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Hacer Mutlu	DANACI	AKDENİZ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Güven	DİNÇ	AKDENİZ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Zeki	DUMAN	YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Zafer	DURDU	MUĞLA SITKI KOÇMAN UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Oktay	EMİR	ANADOLU UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Murat	ERCAN	BİLECİK ŞEYH EDABALİ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Tamer	EREN	KIRIKKALE UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Biröl	ERKAN	UŞAK UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Kemal	EROL	YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Ceren	GİDERLER	DUMLUPINAR UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Evren	GÜÇER	GAZİ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Mustafa	GÜLEÇ	ANKARA UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Serkan	GÜNEŞ	GAZİ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Bengül	GÜNGÖRMEZ	ULUDAĞ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Berrin	GÜZEL	ADNAN MENDERES UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Anarbek	IBRAYEV	MANAS UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Ahmet Burak	KAHRAMAN	ERCİYES UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Kasım	KARAMAN	ERCİYES UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Elife	KART	AKDENİZ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Meltem	KATIRANCI	GAZİ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Mahmut	KAYA	HARRAN UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Selahattin	KAYNAK	ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY
Assoc. Prof.	İbrahim	KILIÇ	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Metin	KILIÇ	DÜZCE UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Bekir	KOCADAŞ	ADIYAMAN UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Asım	MEMMEDOV	GENCE STATE UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Aidos	MUKHATAYEV	KAZAKH STATE WOMEN'S TEACHER TRAINING UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Emine	NAS	SELÇUK UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Kişibaev Kacimuhan	ORAZOVIŞ	KAZAKH STATE WOMEN'S TEACHER TRAINING UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Elbeyi	PELİT	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Benedek	PEN	MACARİSTAN BUDAPESTE EÖTVÖS LORAND UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Fatih	SARAÇOĞLU	GAZİ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Tuncay Ercan	SEPETÇIOĞLU	ADNAN MENDERES UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Ajla	SKRBIC	UNİVERSITY OF TRAVNIK
Assoc. Prof.	Edina	SOLAK	ZENİCA UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Hasan Hüseyin	SOYBALI	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Vechi	SÖNMEZ	YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Fikret	SÖZBİLİR	ARTVİN ÇORUH UNIVERSITY
Assoc. Prof.	İbrahim	SUBAŞI	MARMARA UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Janar	SUINZHANOVA	AHMET YESEVİ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Konrbaeva Saraş	ŞAHİKIZI	KAZAKH STATE WOMEN'S TEACHER TRAINING UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Kamil	ŞAHİN	KIRIKKALE UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Ümran	TÜRKYILMAZ	GAZİ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Okyay	UÇAN	ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY

Assoc. Prof.	Seyit Battal	UĞURLU	YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Fatih	USLU	AKDENİZ UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Elvan	YALÇINKAYA	ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
Assoc. Prof.	Cevdet	YILMAZ	SULEYMAN DEMİREL UNIVERSITY
Dr.	Handan	AKYİĞİT	SAKARYA UNIVERSITY
Dr.	Yalçın	ARSLANTÜRK	GAZİ UNIVERSITY
Dr.	Ali	AVAN	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
Dr.	Hasan Hüseyin	AYGÜL	AKDENİZ UNIVERSITY
Dr.	Barış	AYTEKİN	KIRKLARELİ UNIVERSITY
Dr.	Nabi	AZEROĞLU	ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
Dr.	Orkide	BAKALIM	UŞAK UNIVERSITY
Dr.	Emre Vadi	BALCI	UŞAK UNIVERSITY
Dr.	Hakan	BOZ	UŞAK UNIVERSITY
Dr.	Doğan	BOZDOĞAN	GAZİOSMANPAŞA UNIVERSITY
Dr.	Ünal	BOZYER	MUĞLA SITKI KOÇMAN UNIVERSITY
Dr.	Selçuk	BUYRUKOĞLU	ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
Dr.	Yasin	ÇAKIREL	KIRKLARELİ UNIVERSITY
Dr.	Oğuz	ÇETİN	ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
Dr.	Yavuz	ÇOBANOĞLU	MUNZUR UNIVERSITY
Dr.	Fethi	DEMİR	YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
Dr.	Mehriban	EMEK	ADIYAMAN UNIVERSITY
Dr.	Metin	EREN	YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
Dr.	Nezire Derya	ERGUN ÖZLER	DUMLUPINAR UNIVERSITY
Dr.	Serdar	FİDAN	KARADENİZ TEKNİK UNIVERSITY
Dr.	Zühal	GÜLER	ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY
Dr.	Muazzez	HARUNOĞULLARI	KİLİS UNIVERSITY
Dr.	Fatih	KAHRAMAN	İZMİR KATİP ÇELEBİ UNIVERSITY
Dr.	İffet	KESİMLİ	KIRKLARELİ UNIVERSITY
Dr.	Şevket Ercan	KIZILAY	DÜZCE UNIVERSITY
Dr.	Ebru Bilgen	KOCATÜRK	KIRKLARELİ UNIVERSITY
Dr.	Mustafa	METE	GAZİANTEP UNIVERSITY
Dr.	Özge Tuçe	GÖKALP	KIRKLARELİ UNIVERSITY
Dr.	Gökhan Veli	GÖKTÜRK	AKDENİZ UNIVERSITY
Dr.	Gökhan	OFLUOĞLU	BÜLENT ECEVİT UNIVERSITY
Dr.	Mustafa	ÖZALP	BOZOK UNIVERSITY
Dr.	Ercan	ÖZEN	UŞAK UNIVERSITY
Dr.	Bayram	POLAT	ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY
Dr.	Serkan	SABANCI	SİİRT UNIVERSITY
Dr.	Emine	ŞAHİN	GAZİANTEP UNIVERSITY
Dr.	Mehmet Recep	TAŞ	YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
Dr.	Mustafa	TAYTAK	UŞAK UNIVERSITY
Dr.	Salih	TİRYAKİ	UŞAK UNIVERSITY
Dr.	Malik	YILMAZ	ATATÜRK UNIVERSITY
Dr.	Özcan	ZORLU	AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
Dr.	Hanife	AKGÜL	ERCİYES UNIVERSITY
Dr.	Mükerrem	ATALAY ORAL	AKDENİZ UNIVERSITY
Dr.	Erhan	AYDIN	UŞAK UNIVERSITY
Dr.	Abdulaziz	ELWALDA	MISURATA UNIVERSITY
Dr.	Betül	HAYRULLAHOĞLU	UŞAK UNIVERSITY
Dr.	Fulya	KÖKSOY	BATMAN UNIVERSITY
Dr.	Abdullah	TEKBAŞ	CONSTITUTIONAL COURT
Dr.	Özge	ZEYBEKOĞLU	AKDENİZ UNIVERSITY

CONTENTS

SOCIAL AND ECONOMIC CHANGES IN THE LIVES OF THE MUSICIANS IN TURKEY DURING THE COVID-19 PANDEMIC	3
<i>Ahu PAKÖZ TÜRKELİ</i>	<i>3</i>
POST-PHOTOGRAPHY, DIGITAL REPRODUCTION AND MANIPULATION OF REALITY	14
<i>Eren GÖRGÜLÜ.....</i>	<i>14</i>
INTERNET AND CONSUMPTION HABITS OF MODERN PEOPLE: E-COMMERCE.....	22
<i>Zekiye TAN.....</i>	<i>22</i>
THE METHODOLOGICAL PROJECTION OF GLOBAL DIFFERENCE: THE SEARCH FOR UNIQUE IN TURKISH SOCIOLOGY	30
<i>Gökhan V. KÖKTÜRK, Merve HARBELİOĞLU</i>	<i>30</i>
FROM PHYSICAL SPACE TO ONLINE SPACE, DIGITALIZATION OF CONSUMPTION PRACTICES DURING PANDEMIC: THE CASE OF ANTALYA-KONYAALTI.....	38
<i>Birtan BOZLU, Merve Suzan ILIK-BİLBEN.....</i>	<i>38</i>
VIEW OF MIGRATION ACTIVITY IN THE MEDITERRANEAN DURING THE COVID-19 PANDEMIC	55
<i>Handan TEKEMEN</i>	<i>55</i>
EFFECT OF ONLINE EDUCATION ON YOUNG PEOPLE'S LEARNING PROCESSES DURING THE GLOBAL EPIDEMIC: A STUDY ON UNIVERSITY YOUTH.....	68
<i>Gül AKTAŞ.....</i>	<i>68</i>
A NEW ATTRACTION CENTER FOR INTERNATIONAL MIGRANTS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION: ANTALYA, TURKEY.....	74
<i>Aylin ÇİÇEKLİ.....</i>	<i>74</i>
“RELATIONALITY” BETWEEN MARITAL PROFILES OF UNEMPLOYED WOMEN IN TURKEY AND TYPES OF SECURE/INSECURE JOBS THEY SEEK.....	81
<i>Mustafa GÜLTEKİN.....</i>	<i>81</i>
DOCUMENTARY CINEMA AS A MEANS OF ADDRESSING THE WORLD IN THE MIDDLE OF THE WAR: THE CASE OF FOR SAMA	87
<i>Seher ŞEYLAN</i>	<i>87</i>
SOCIOLOGICAL ASPECTS OF THE EPIDEMIC IN THE AXIS OF “EXPERIENCED GENERATIONS”: A QUALITATIVE STUDY	92
<i>Gül AKTAŞ.....</i>	<i>92</i>
COVID-19 AND DISADVANTAGED GROUPS: SOCIAL CHANGE CAUSED BY THE PANDEMIC.....	99
<i>Çiçek COŞKUN.....</i>	<i>99</i>
THE EFFECT OF SOCIO-ECONOMIC STRUCTURES OF COUNTRIES ON THE ECONOMIC STRUCTURE OF MEDIA BUSINESSES	102
<i>Biröl AKGÜL.....</i>	<i>102</i>
ATTITUDES OF TURKISH CITIZENS LIVING IN TURKEY TOWARD TURKISH IMMIGRANTS IN EUROPE: A QUALITATIVE ANALYSIS STUDY	106
<i>Tolga BÜKRÜK, Suzan CEYLAN-BATUR, Yeşim ÜZÜMCÜOĞLU.....</i>	<i>106</i>

"THE KABUL GÜNÜ" AS A STRATEGY FOR COPING WITH POVERTY IN THE EXPERIENCES OF WOMEN ...	110
<i>Deniz ÇAKMAZ, Elife KART</i>	110
THE EFFECTIVENESS OF SOCIAL, EDUCATIONAL AND VOCATIONAL REHABILITATION PROVIDED BY SYRIAN REFUGEE WOMEN WORKING IN INTERNATIONAL ORGANIZATIONS TO THEIR REFUGEE COLLEAGUES: ZA'ATARI CAMP EXMAPLE.....	114
<i>Noor AL Arabiat</i>	114
ECONOMY JOURNALISM BASED ON MACROECONOMIC ANALYSIS.....	117
<i>Biröl AKGÜL</i>	117
MIGRATION, URBANIZATION PRESSURE AND ITS EFFECTS ON GREEN SPACES	121
<i>Nilüfer KART AKTAŞ</i>	121

SOCIAL AND ECONOMIC CHANGES IN THE LIVES OF THE MUSICIANS IN TURKEY DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Ahu PAKÖZ TÜRKELİ¹

Abstract

This research focuses on the experiences of musicians aged between 20-45 in Turkey during the COVID-19 outbreak. Drawing on the in-depth interviews conducted with 15 musicians in February and March 2021 through the online videotelephony software programs Zoom and Skype, the research examines how they are affected socially and economically during the COVID-19 process in the last year. Planned as a quantitative analysis, the study will use discourse analysis to examine the interviewee responses and focus on the main changes in their everyday life routine after the COVID-19 pandemic and examine how they continue their daily lives economically and socially. According to the interviews, although their daily life changed a lot, the study shows that the musicians are not much affected by the lockdowns or prohibitions socially for various reasons. Yet, some of them have economic difficulties. If the current situation and uncertainty last longer than expected, the economic outcomes might be devastating for the individuals and the industry, and the adjustments made so far in the social life can collapse. As discussed worldwide, with the live shows' closure, it has been a challenging year for the musicians and people in the entertainment industry. This study will add up to the discussions around the world about the coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic and its outcomes, and daily life sociology and showing the daily changes in the lives of the musicians in Turkey first hand.

Keywords: COVID-19, Pandemic, Musicians, Everyday Life, Uncertainties.

1 Introduction

An unprecedented outbreak of COVID-19 (Coronavirus Disease) in Wuhan City, Hubei province in China, emerged in December 2019. “On 30th January 2020, the WHO declared the Chinese outbreak of COVID-19 to be a Public Health Emergency of International Concern posing a high risk to countries with vulnerable health systems” (Sohrabi et al., 2020: 71). COVID-19 pandemic has been having a tremendous impact all around the world for more than a year now. It clearly has a tremendous effect on every industry and each household worldwide, and creative industries, including the music industry and performing acts, is among the most affected ones with its mostly irregular or part-time working artists and workers. In the music industry, the COVID-19 impact

started with the postponing of the concerts and live music tours in March 2021 and turned into a total cancellation of giant tours and festivals, and major arenas and clubs have closed their doors. By mid-March, the coronavirus pandemic had effectively put the multibillion-dollar concert industry on indefinite pause and brought cataclysmic knock-on effects into the rest of the music business as well.”(<https://www.rollingstone.com/pro/lists/coronavirus-music-business-latest-974262/the-week-the-music-stopped-984573/>)

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, ahupakoz@gmail.com, ORCID:

Therefore, the music industry was perplexed, just as the other sectors and people in the world caught totally unprepared for the pandemic process. In the music industry, which is a huge industry worldwide, the workers and artists included in the sector are primarily working without a fixed income. Thus, most of them do not have any savings or a backup plan to support them in the long run. This research aims to focus on the experiences of professional musicians in Turkey during this period. The main research questions are; what were the significant socio-economic changes in the lives of the musicians after the COVID-19 pandemic? and what effects these changes had in their lives? The answers were analysed with the discourse analysis method. The research is designed as a qualitative study, and it relies on the in-depth interviews conducted with 15 musicians in Istanbul between February and March 2021 with the help of the online software programs Zoom and Skype.

2 Methodology

The research is designed as a qualitative study, and the musicians professionally working in Istanbul are aimed. After the famous people and managers, in my opinion this group represents the middle class of the music industry and seeing their lives can provide us with a comprehensive view on the industry. For the research we conducted interviews with 15 musicians who are only working in the music sector. The only additional job they do is instrument/music teaching with one exception who has a music school. Hence, they are all individuals working only with music-related jobs. It can be argued, with the introduction of the COVID-19 they all lost their main employment and primary source of income and some started teaching a musical instrument or working as a music teacher.

The interviews are conducted with the help of online software programs Zoom and Skype and recorded. On average, the interviews lasted 1-1.5 hours. The questions included demographic questions, such as their age, education, employment, education, location, marital status and household income. There were also questions about their weekly, daily schedule before and after the pandemic. Their lives at the beginning of the pandemic process in March-June 2020 period and afterward divided into three sections; summer period, second lockdown and after 2021. The musicians conducted the interviews with are all professionals in their job, a great part of them educated in conservatories since the age of 11-12. They have taken a role in big events and concerts so far. Their ages vary between 20-47. The main research questions were;

- What were the significant socio-economic changes in their lives after COVID? and
- What effects these changes had in their lives?

The answers were analysed with the discourse analysis method. The analysis results were coded according to the responses given.

The interviewees were from different musical styles and was professionals in a different instrument or area of music. They were mostly conservatory graduates except one who had the left the conservatory education due to family problems when she was in high school. 5 of them were living alone before the pandemic except one who sometimes lives also with his son, 10 of them live with their families. Moreover, they do not have a regular income from anywhere.

Table 1. Table of interviewee characteristics

Musicians	Age	Married/ Child	Lives w/	Studied in	Regular Income	Instrument
i1	44	No	alone	Conservatory	none	contrabass
i2	42	No	alone	conservatory	none	guitar
i3	37	No	alone	conservatory	none	classic guitar
i4	36	yes/4 years old	Family	conservatory	none	violin
i5	39	yes/4 years old	Family	conservatory	none	singer/vocal
i6	36	No	Family	conservatory	none	piano
i7	43	yes/9 & 3years old	Family	left business school	none	Drums
i8	39	yes/no child	Family	Conservatory	none	guitar/jazz
i9	36	No	Family	Conservatory	none	vocalist/singer
i10	36	No	Family	left conservatory	none	vocalist/jazz
i11	35	No	Family	Conservatory	none	Drums
i12	21	No	alone	Conservatory	none	clarinet
i13	45	divorced/10 years old	alone /with child	Conservatory	yes music teacher	qanun
i14	39	yes /4 years old	Family	Conservatory	none	vocal/singer
i15	35	yes/4 years old	Family	Conservatory	none	guitar

3 Literature

With the introduction of COVID-19 Pandemic into our lives, the need for a sociological lens in our everyday lives has been more highlighted, together with the increasing amount of discussion on inequalities, uncertainties and alienation. The need to look at and analyse everyday lives people and how they have changed so far with the pandemic and results of this changes have become vital to understand the general public. “Regardless, the value of thinking about the everyday is that it signals the routine and unfolding aspects of social life. It makes sociologists think about society not as a set of structural arrangements but as a moving and dynamic entity that has a rhythm and a temporality. As a result, everyday life helps the seasons of society to come into view” (Back, 2015: 820). Focusing on everyday life gives us the social relations, experiences, practices and shows us how life is dynamic with its perils, uncertainties and contradictions. Thus, we can argue that the micro social life includes wider complexities, structures and processes of historical and contemporary social worlds. In sociology everyday life and the ordinary attracted a lot of attention by the scholars such as; Simmel with stranger (1971), Goffman with Dramaturgy (1959), Elias with Manners (2000), Lefebvre with everyday life and rhythm (2013), Bourdieu with relationality (1993), and Latour with interdependencies (1993) and Actor- Network Theory (2005) (Neal&Murji, 2015: 812.) Moreover, since the past two decades of the twentieth century there is increasing attention to the debates on concepts of identity and self in the social sciences (Callero, 2003: 115). After the COVID-19 process which transformed the everyday lives of the people the research is predicted to be even more on these issues. With the effects of the pandemic the individual and the self in everyday life are exposed more in various ways.

“While being 'central to human to human existence', everyday life is rarely understood in those terms. More often, the everyday is dominated by routines and familiarities that fog this centrality. [It is mostly overlooked by its] “sameness and continuities”. (Neal&Murji, 2015: 812.) When these routines, relationships and interactions were analysed in detail, one can see the expressions of real life and social factors, structures, and divisions. In COVID-19 Pandemic, the effects are introduced into the everyday lives and routines of the individuals. From the very

April 09-10, 2021

Congress Book

start of the pandemic daily usual, practices and unoriginality of the people have transformed. It turned into a continuous uncertainty process for all the people, and as the process got longer with the uncertainties, inequalities become clearer.

Apart from these, another addition can be made from critical social theory. The case of COVID-19 as pointed by many scholars (Zhu, et.al, 2021; Rowe&Ngwenyama, 2020), together with its social distancing processes, closing of workplaces, concert venues, shopping malls, and so on, can be called as the alienation manifesting itself in its flesh form. The Pandemic caused many to become alienated from their jobs and from the society. Musicians are pulled out from their venues and could not practice in their homes as they used to do, and could not meet with their audiences can also be a good example of this process.

During the COVID-19 process what is at stake is that everyday life of the individuals have shaken up and changed drastically. Social isolation and lockdowns have changed every step of human beings' lives. All around the world, the concerts, theatres, and all live shows in the entertainment sector had to shut down in the first step as their job includes being in crowds. Gradually some of the sectors and industries have started to find a way to go back to their pace in a somehow altered way but the music industry remained mostly silent in this period. In some parts of the world, during the 2020 Summer period, there were some precautions taken and some concerts were done with either distanced or limited audience, but this little movement alone is not enough to keep the music's crew workers to go on their lives.

3 Before COVID-19 Situation

First, the discussions started with the pre-COVID-19 situations of the musicians. This was also important to understand and compare the changes after the COVID-19 pandemic. In all of the interviews, it is revealed that the interviewees have chosen their jobs with great awareness and none of the interviewees talked about being a musician by chance or as a second job. They have all started their training at a very early age (the youngest 4- the oldest 15). Therefore, it is obvious they are now professionals in their job, and according to them, being a musician is not a grade to be reached easily. Like Weber stated: "The musician is a member of society like anyone else. His requirement for making a living may be bound up with his artistic role. If he earns a livelihood independently of his art, his music has the form of a hobby or leisure-time pursuit. The manner in which he cultivates his talents will tend to differ from that of the musician who makes a living by means of his art" (Weber, 1958: xi-xii). In our case, all the interviewed musicians do not make a living independent of their art.

As a common statement, the interviewees stated in the last decade the number of concerts they did in a year was in a gradual fall. The introduction and wide usage of internet-related platforms have clearly caused the physical album sales to hit bottom all around the world. In the case of Turkey, with the effect of political and social arena around the concerts have also fallen down in the last ten years, and according to the interviews, the musicians were just continuing their lives economically. They all mentioned not making a good amount of savings also due to the continuously cancelled concerts in the last ten years. However, it was apparent that they were not in a situation of destitute as well. They stated as they did not have a regular job so, they could not give a monthly record yet their worst and best months were allowing them to continue their lives as an average middle class does. A violinist stated

Before the pandemic in the worst times we had four concerts in a month. However, especially in the last ten years, these four concerts could be cancelled one of a sudden. Thus we cannot talk about a regular income. Therefore, whenever you save up some money, in these periods, you mainly were using these savings. As a family, the only savings we had was the annuity, insurance for retirement, but we had to cash, and use those savings in this pandemic period (interviewee 4, 36 years old).

The source IFPI International Federation of Musicians² (FIM) recently released an article on the consequences of COVID-19 on music. In the article, we can see the international dimension the COVID-19 has on the industry. According to the report, the industry was having its golden times in the 1990s and has not been so good since then. In Turkey, the results of the interviews were similar in terms of concerts. Another issue raised was not having a regular income has refrained them from making a large amount of saving.

Before the pandemic, when we evaluate the last ten years earning from music and making a living from it was not hard then. However, I believe this also relies on the personal parameters, because staying stable economically is really hard in our sector. It [earnings] was also dropping every year. [...] When we talk about the income and expenses, they were equal in yearly basis. Because we never get a regular income, one month the incomes are more and the other expenses. This hindered us from making any savings” (interviewee 7, 43 years old).

Another common complaint was that their job was not generally seen as real job in the eyes of the public and their challenges in life are not understood or outspoken by anyone.

In the minds of the people, musicians are earning a lot of money, they say: ‘well, they are travelling, seeing around, having fun and earning money, how come they cannot save up money and sad’. It is not the reality. In reality, we do not have any time to travel or see around in the places we went for concert. We just go there and come back. When we go somewhere, we directly go on stage for sound check and rehearsals, afterward we eat something, prepare and then go on stage. It is an ongoing busy cycle. There is always a rush when we go to a concert. Eventually, we do not earn a lot of money as well. We do not have social insurance or regular income or any other things that count. [...] (interviewee 4, 36).

However, it is also mentioned that they always loved their job and never thought about doing another job. They stated “Because we musicians do not know another job” (interviewee 3, 37). A similar statement was given by a pianist “the people who devote themselves to music cannot deal with anything else. It pervades /takes your whole life” and he added the job “requires hard work” (interviewee 6, 36).

Another issue regularly specified in the speeches was the payments they got from the professional venues and grounds. They argued about not having an official basis or commission determining the minimum wages. This leads to a continuous labour exploitation of the professional instrument players and musicians. Some complained about not being counted as any other job when it comes to the payments and rights issues. These can be counted as the short version of the musician’s summary for the before COVID-19 socio-economic conditions.

4 After COVID-19 Changes in Everyday Life

In this part, social and economic changes in the lives of the musicians after the pandemic and the effects of these changes will be analysed. After the COVID-19 Pandemic, their quotidian life has to be changed entirely as everyone else. The first change for the musicians was staying at home most of the time due to the lockdowns and pandemic precautions.

What is surprising was that they all answered they enjoyed staying at home and spending time with themselves. Five of the musicians interviewed were living alone during the COVID-19 Pandemic, and they stated they enjoyed this time, especially in the first four months. The other musicians we talked with were either married or living with their family, and they all also stated they enjoyed the first four months of the process. They all emphasized that their previous

² The International Federation of Musicians, founded in 1948, is the international organisation for musicians’ unions and equivalent representative organisations. It is now counting about 70 members in 60 countries throughout the world. (<https://www.fim-musicians.org/about-fim/history/>)

April 09-10, 2021

Congress Book

schedule was too busy and they were either spending a lot of time travelling or staying up very late. In this process, they mentioned eating healthier, having time for exercises, losing extra weight, reading books, making music, or watching films, hence they could spare more time to themselves. Another typical response they all stated in the first month, they did not touch their instruments or practice music. However, after that one month, they started practicing at home. As an addition to these, their isolation period was similar. They all pointed they did not socialize with anyone in the first three months. With the panic and fear that they might harm the others, or be infected by them, they either ordered their needs from the internet or left home only for the basic needs in the first three months. They all mentioned spending time at home and redecorating it somehow. Some started building a small music studio at home in this process. This is also similar, and in the same line with the news which stated during the Pandemic process, the instrument and music studio equipment sales have increased noticeably. Even the people who are not musicians who stuck at home and could spare time to themselves started buying more musical equipment. One musician stated:

I am a domestic and introvert person, and I like spending time at home; however, sometimes leaving home is also good for the people you live with as well. The thing that bothers me most during the lockdowns was not having many alternatives and constraints outside. Going outside just for a short walk in restrictions also trivializes the act of walking itself.” (interviewee 6, 36).

The house, and its meaning, and sense of belonging to the house get deeper understandings for them; yet together with the virus and restrictions, their relationship with the city and the importance and purpose of outside changes for them. Their relation to the city and meanings attached to their surroundings also changed in a negative way. Nearly all of the countries worldwide have implemented social distancing policies to reduce the effects of the pandemic. These measures have affected the way people interact, socialize, and connect with the world around them. These indeed have considerable psychological and sociological impacts on the lives of individuals. As Zhu pointed:

When encountering desperate situations, individuals tend to lose the internal balance between the environment and themselves, being referred to as a process of emotional stress. Emotional stress encompasses the experience of negative emotions, including fear, anger, and hopelessness, which are likely to result from stressors that are beyond an individual's control, for example, a novel virus (Dohrenwend, 2000). (Zhu, et al, 2021).

As much as being a medical one, it is also a social disaster. It caused the people to contemplate on their lives in the big and mega cities, question the public areas that enable them to refresh, mass air travels, hectic lives and public services. In addition to this, the subjects of the cities started to feel alienated from their environment as well as the societies. The places they used habitually without questioning started to lose their meanings and to be seen as a threat this time for all. Together with the social interaction, people's interaction with the environment has reduced and redefined during the pandemic process. They are mostly positivist that these can again be reformed later, and their interaction levels with the surroundings will increase together with the people they interact with after the COVID-19. Apart from their recent mixed thoughts on the surroundings and interaction with the people, it can be argued they are mostly hopeful that in the long run, as the shutdowns become unnecessary, the people will yearn for more interaction and will be more into cultural activities.

On the economic side, they are more pessimistic, though. Some thought this process would not last long in March 2020, some, especially the ones who were married, were more concerned and thought COVID-19 process might get very serious and they needed urgent back up plans to survive. One stated “The people who own the house they are living are comparably in a better situation than the people who rent their property. More amateur musicians are also in a worse position economically” (interviewee 1, 44). According to the answers given they

April 09-10, 2021

Congress Book

generally get credits from the banks as a precaution in the first two months, however when the process lasted longer, after September 2021, this time payment of the loan become harder for them. An interviewee with two children aged 9 and 3 stated, “At the beginning of the pandemic process we realized this would not be a short time interval, we had to be quick to take action because we have two kids and the house we live in does not belong to us. Therefore, we have a rent as the biggest expense. First, we took a large loan from the bank and afterwards changed our house with cheaper rent.” (interviewee 7, 43). Economic concerns were actually the main reason why their thoughts started to change after three months of pandemic. Even the ones living alone, and does not have any dependents to look after; started changing their homes to free themselves from the burden of property rent. One drummer aged 35 stated, he immediately emptied his house in the second month of the pandemic and moved to his family home in another city. Most of them mentioned many of their musician friends have moved from Istanbul to their hometowns in Anatolia to reduce the expenses of the house.

We can also evaluate on the social side, and inquire their relation with outside and the overall sayings about the socio-economic changes in their lives. According to the answers, it is clearly understood that the economic and social changes in their lives are actually linked to each other, and these are always in a mutually affecting process for the lives of the individuals. The infectious pandemics affect everyone in the same way, however as the researches also pointed “[I]mportant socioeconomic indicators such as education, rural or urban area, the density of population, and the number of tenants in a household are important as, unfortunately, COVID-19 has a more significant impact on poor areas (Messner, 2020)” (Bashir, 2020: 1404). The ones who can work from home and the ones who could not, or the ones who lost their incomes, totally started to feel the impact of the pandemic process more variedly in their lives. They are afraid of rapidly falling into more impoverished areas and classes in the society and getting more exposed to the risky areas due to being a disadvantaged group. For instance, at the beginning of the pandemic, none of the musicians left their homes and obeyed the social distancing approach for the first three months. However, when it became obvious that the pandemic will last longer, they started to change their homes, moved into their family home and carried their furniture, and so on as a precaution from their previous home. Which all means contacting with more people and increasing social contacts contrary to the COVID-19 measures. They started putting themselves and their families more at risk to minimize the economic troubles. In the interviews, another critical point raised by many of the musicians was about the musicians, who had to sell their instruments in order to cover their expenses in the pandemic period. According to the interviewees, this is also very tragic in various terms. Firstly, then the players cannot practice in this period of time and secondly even if everything goes well and the concerts start soon these musicians had to work in other areas/or rent musical instruments from somewhere to continue their job as now they do not have their essential equipment to carry on their career. Therefore, as the pandemic continues, the inequalities become more evident between the countries, groups, and individuals. Similar to Beck’s (1992) argument, in this new period, this time, the ability to refrain from the risks determines the new advantaged groups, jobs, and individuals.

“COVID-19 presents a unique social and economic challenge, and specific health strategies must be put in place to safeguard the elderly, children, and health workers to prevent person-to-person infections [and to save some of the sectors perishing]” (Kucharski et. al. 2020). A similar discussion is raised in the United Kingdom musicians’ union secretary argued “We constantly hear about professionals in the tourist trade, restaurants and airline companies. All these people have benefitted from support funds. Significant funds. And the music sector is being left to die” (Trubridge, 2020). All of the interviewees are disappointed and think that they

April 09-10, 2021

Congress Book

are forgotten as a business and socially forsaken. One interviewee's statement represents their feelings

After the pandemic, everyone [in the music sector] started suffering economically, but as musicians, our friends generally try not to show it. Most people do not own their houses, and they have regular payments such as the rent, bills and basic needs. I know everyone is ill-conditioned right now. If I am in this position, I know that everyone is in a similar situation. We also heard musicians died, committed suicide [as a result of poverty]. It is very pathetic. It is not only for the musicians, but also for the managers, and many others such as the workers, people working in the backstage dealing with lights, sound technicians many people installing the stage etc. Right now, they are all in the same position" (Interviewee 4, 36 years old).

They are also mostly pessimistic about the future of music in Turkey. An interviewee stated "You are beginning to see music alone cannot be the only job you are doing. And you also see this industry has not become a real business with its reliable institutions and so forth. We do not have a serious union or anybody to represent us" (interviewee 6, 36). As a standard answer, they are all for the idea that, after this time being a musician and playing a musical instrument cannot be the only source of income to continue their lives. Some already started for new jobs and thinking about continuing these jobs even the pandemic is over. Four of the interviewees began doing another job after September 2020. One is helping the office work of a friend of him like helping with the mails so on and working from home. He stated he is trying to improve his language skills and learnt some office programmes to continue and be better in this new job. He also noted, this is very puzzling as he is now working in an area he never thought of before and all the education, time, and practices he made in music so far seemed worthless now (interviewee 2, 42). Another interviewee, who is a singer involved himself into his childhood ability he was doing as a hobby, and turned the second floor of his house into a woodenware atelier as he has carpentry talents. He stated in December 2020, they started selling small wooden household materials they handcrafted (interviewee 15, 35). One of them, who was a singer began working in her mother's hairdresser. She stated she was doing it when she was little, and after the Pandemic she decided to help her mother as her mother needs help in the hairdresser as well. She also stated working in the hairdresser, despite being risky in the pandemic process, also helped her to be mentally healthier and more socialized (interviewee 9, 36). Another singer aged 36 started dubbing the advertisements and movies. She stated it was very hard for her initially, as her house was not big, and she did not have a studio at home. Later, she started building her own vocal studio for dubbing and used materials such as carpets at home to make it (interviewee 10, 36). Two of them living alone started living with their families and moved to their family home to cut the expenditures. They also stated they are also thinking about looking for another job as the process grows longer. Therefore, six of the others are contemplating about getting an additional job or backup plan if the Pandemic process and the music ban continues. Another issue raised by all of the musicians was that they are sad as they cannot play music anymore, and playing and especially playing to an audience is a big part of the motivation in their jobs. Uncertainty also hindered them from making any plans for now and for the future. They emphasized that playing on stage/going on stage as a group/ or playing to the public, sharing their feelings and work has become a part of their identity, and not doing it brings them down. They felt missing and absent without it. One stated, "The future is uncertain, yet we love our job, cannot do anything else, I believe a musician cannot live without playing music" (interviewee 4, 36 years old). Here, it can be argued for them the length of the pandemic and uncertainty of the process have caused them to feel alienated from their work and from their musician identity.

4 Conclusion

In all, it is evident that the music industry and the musicians in Turkey have been deeply affected by the pandemic. When the interview results are analysed the first point that attracts attention is that the social effects of the pandemic are tightly related to its economic side. Unlike many people complaining about being at home, getting bored, the musicians all loved and enjoyed the time spent at home and actually benefited from it; but an important issue is that they cannot work from home. Some started giving online music instrument lessons in the pandemic process; however, the earnings from that could hardly pay their bills. Therefore, they still continue to spend from their previous savings or taken credit from the bank. Although some started looking for other jobs, they are not educated for anything else in their lives and they are mostly not hopeful to start from the beginning at this age. However, they argued some secure alternatives can be tried with the help of the authorities, and the music can be included in the lives of the people within safe areas and measures.

As the pandemic continues to run, they are mostly pessimistic about the future of the industry. “After the pandemic, I do not believe everything will be the same in our music sector, I do not believe there will be concerts crowded with people at least for a while, after everything is over” (interviewee 4, 36 years old). That is why, they mostly believe, only if serious measures are taken and the authorities and unions plan together, some serious measures can be taken by the authorities to include music in the daily life. Then, everyone working in a different branch of music industry can benefit from it. Otherwise, the economic and social problems doubled with the uncertainty of the process can be very harmful to musicians who does not have any other income. When analyzed their thoughts are similar to the recommendations made in the “international federation of musicians” recommendations.

There is a common desire of musicians, employers and audiences to re-open concert halls as soon as possible, to allow the artistic activity to resume. Depending on the national situation, such re-opening may be gradually permitted as the pandemic starts to recede, but it requires the adoption, implementation and enforcement of adequate safety measures in order to protect musicians against the risks arising from possible exposure to the sars-cov 2 as they return to work. (<https://creativesunite.eu/fim-recommendations-for-a-safe-return-to-work-of-orchestra-musicians/>)

If this process continues without any further plans or precautions taken for the entertainment industry, the members of the industry believe the sector will get deep wounds that will be hard to repair.

References

Back, L. (2015). “Why Everyday Life Matters: Class, Community and Making Life Livable”, *Sociology*, 49 (5), Special Issue: Sociologies of Everyday: pp. 820-836.

Bashir, M., MA, B. & Shahzad, L. (2020). “A Brief Review of Socio-economic and Environmental Impact of COVID-19”. *Air Qual Atmos Health*, 13: pp. 1403-1409. <https://doi.org/10.1007/s11869-020-00894-8>

Beck, U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. London, Newbury Park, New Delhi: Sage Publication.

Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of Judgment of Taste*. London: Routledge, Kegan Paul.

Bourdieu, P. (1993). *The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature*. Cambridge: Polity Press.

April 09-10, 2021

Congress Book

Callero, P. (2003). "The Sociology of the Self". *Annual Review of Sociology*, 29: pp. 115-133.

Dohrenwend B.P. (2000). "The Role of Adversity and Stress in Psychopathology: Some Evidence and Its Implications for Theory and Research". *J. Health Soc. Behav.* 41: pp. 1-19. doi: 10.2307/2676357.

Elias, N. (2000). *The Civilizing Process*. Cambridge: Blackwell.

European Union, International Federation of Musicians. (2020). *FIM Recommendations for a Safe Return to Work of Orchestra Musicians*. <https://creativesunite.eu/fim-recommendations-for-a-safe-return-to-work-of-orchestra-musicians/> (05.05.2021).

Goffman, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. Harmondsworth: Penguin.

Goffman, E. (1963). *Behaviour in Public Places: Notes on the Social Organization of Gatherings*. New York: Free Press.

Horace Trubridge, (2020), MU General Secretary. *Fim Musicians Report*, United Kingdom, <https://musicresponseCOVID-19.ifpi.org/>

Išot S, Milovanović I, Šimunič B, Gentile A, Bosnar K, Prot F, Bianco A, Lo Coco G, Bartoluci S, Katović D, Bakalár P, Kovalik Slančová T, Tlučáková L, Casals C, Feka K, Christogianni A, Drid P. (2020). "Maintaining Everyday Life Praxis in the Time of COVID-19 Pandemic Measures (ELP-COVID-19 survey)". *Eur J Public Health*. Dec 11; 30(6): pp. 1181-1186. doi: 10.1093/eurpub/ckaa157. PMID: 32750114; PMCID: PMC7454518.

Latour, B. (1993). *We Have Never Been Modern*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Latour, B. (2005). *Reassembling the Social*. Oxford: Oxford University Press.

Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space*. Malden, MA: Blackwell.

Lefebvre, H. (2013). *Rhythmanalysis*. London: Bloomsbury.

Messner, W. (2020). "The Institutional and Cultural Context of Cross-National Variation in COVID-19 Outbreaks". April, *MedRxiv*. <https://doi.org/10.1101/2020.03.30.20047589>

Neal, S. & Murji K. (2015). "Sociologies of Everyday Life: Editors' Introduction to the Special Issue". *Sociology*, 49 (5): pp. 811-819.

Rolling Stone. (2020). *How Coronavirus Is Wreaking Havoc on Music*, <https://www.rollingstone.com/pro/lists/coronavirus-music-business-latest-974262/the-week-the-music-stopped-984573/>

Rowe F., Ngwenyama O., (2020). "Contact-Tracing Apps and Alienation in the Age of COVID-19". *European Journal of Information Systems*. 29: pp. 545-562

Simmel, G. (1971). *On Individuality and Social Forms, Selected Writings*. Chicago: University of Chicago Press.

Sohrabi, C., Alsafi, Z., O'Neill, N., Khan, M., Kerwan, A., Al-Jabir, A., Iosifidis, C., & Agha, R. (2020). "World Health Organization Declares Global Emergency: A Review of the 2019 Novel Coronavirus (COVID-19)". *International Journal of Surgery (London, England)*, 76: pp. 71-76. <https://doi.org/10.1016/j.ijssu.2020.02.034>

April 09-10, 2021

Congress Book

Zhu, Y., Zhang, L., Zhou, X., Li, C., & Yang, D. (2021). “The Impact of Social Distancing During COVID-19: A Conditional Process Model of Negative Emotions, Alienation, Affective Disorders, and Post-Traumatic Stress Disorder”. *Journal of Affective Disorders*, 281: pp. 131–137. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.12.004>

POST-PHOTOGRAPHY, DIGITAL REPRODUCTION AND MANIPULATION OF REALITY

Eren GÖRGÜLÜ¹

Abstract

Photography started to change rapidly with the development of digital technologies. With the use of the concept of digital in photography; new possibilities, fictional grounds, and experiences have emerged for artists. The unlimited possibilities of photography in the digital age (sharing, data, storage, etc.) support the transition of the "mechanical reproduction age" mentioned by Walter Benjamin to the "age of digital copying" of William J. Mitchell. The fact that the structural components of digital photographs can be rearranged, erased, modified, and recreated from scratch have enabled artists to benefit from digital possibilities by getting rid of the limitations of reality. Within the framework of this understanding, many artists reorganized their works in the art of photography with digital interventions and benefited from the cultural change that postmodernism has created on photography. These works created with digital possibilities are defined as post photographs. The works that are reproduced under the influence of the postmodern art understanding by transforming from the mechanical production age to the digital production age are important for the study. This study aims to examine the photographs made on the manipulation of reality as well as the change of reproduction.

Keywords: Photograph, Art, Reproduction, Digital, Manipulation.

POST-FOTOĞRAFÇILIK, DİJİTAL YENİDEN ÜRETİM VE GERÇEKLİĞİN MANİPÜLASYONU

Özet

Fotoğraf, dijital teknolojilerin gelişmesiyle birlikte hızlı bir şekilde değişmeye başlamıştır. Dijital kavramının fotoğraf içerisinde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte sanatçılar için yeni imkanlar, kurgusal zeminler ve deneyimler ortaya çıkmıştır. Dijital çağda fotoğrafın gerçekleştirdiği sınırsız olanaklar (paylaşma, veri, depolama vd.) Walter Benjamin'in bahsettiği 'mekanik yeniden üretim çağı'nın William J. Mitchell'in 'dijital kopyalama çağı'na geçişini destekler niteliktedir. Dijital fotoğrafların yapısal bileşenlerinin tekrar tekrar yeniden düzenlenebilir, silinebilir, değiştirilebilir ve sıfırdan yeniden oluşturulabilir olması sanatçıların gerçekliğe ait kısıtlamalardan kurtularak dijital olanaklardan yararlanmalarını sağlamıştır. Bu anlayış çerçevesinde birçok sanatçı fotoğraf sanatı içerisinde yer alan eserleri dijital müdahaleler ile yeniden düzenlemiş, postmodernizmin fotoğraf üzerinde oluşturduğu kültürel değişimden yararlanmıştır. Dijital olanaklar ile oluşturulan bu eserler postfotoğraf olarak tanımlanmıştır. Mekanik üretim çağından dijital üretim çağına dönüşerek postmodern sanat anlayışının etkisinde yeniden üretilen eserler çalışma adına önemlidir. Bu

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, erengorgulu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6475-7948

çalışma yeniden üretimin değişime uğraması gibi gerçekliğin de manipüle edilmesi üzerine gerçekleştirilen fotoğrafları incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fotoğraf, Sanat, Yeniden Üretim, Dijital, Manipülasyon.

1 Giriş

Dijital teknolojilerin çağımızda yaşadığı hızlı ilerleyiş hem imge üretiminin artmasına sebep olmuş hem de sanat alanında üretilen çoğu çalışmayı da etkisi altına almıştır. Bu ilerlemenin getirdiği yeni olanaklar ve imge üretimindeki kolaylıklar farklı üretim biçimlerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Dijital teknolojilerin fotoğrafa dâhil edilmesiyle birlikte fotoğrafik görüntü üzerindeki sınırlar ve yaratıcılık oldukça genişlemeye başlamıştır. Dijital fotoğrafçılık sanat alanındaki yansımaların etkisiyle ve fotoğrafın gündelik yaşam içerisinde kullanımına bağlı olarak farklılaşmaya başlamıştır. Yeniden düzenlenebilir, değiştirilebilir, üst üste getirilebilir, sıfırdan oluşturulabilir ve yeniden üretilebilir olanakların fotoğraf üzerindeki sınır tanımaz çeşitliliği geçmiş yıllarda üretilen çalışmaların yeniden yorumlanmasına ayrı bir pencere açmıştır. Fotoğraflar üzerinde görüntü işleme araçları ile gerçekleştirilen manipülasyonlar, veri aktarma, depolama ve yapısal değişiklik gibi olanaklar dijital fotoğraf anlayışının önemli kilit noktalarıdır. Dijital fotoğrafın yaşadığımız yüzyılda neredeyse her alanda karşımıza çıkmasında bu noktaların payı oldukça büyüktür. Bilgisayar ortamında piksellerin değiştirilmesiyle ve yeniden düzenlenmesiyle oluşturulmuş imgeler yeni bir görsel kültür yaratmıştır. Sayısal görüntülerin inşa edildiği bu düzlemde imgeler dijital enformasyon aracı olarak yeniden düzenlenmektedir. İmge üretiminin mekanik çoğaltmadan dijital olarak çoğaltıldığı günümüzde birçok sanatçı fotoğraf temelli işlerinde dijital tekniklerden yararlanmıştır. Dijital olanakların sonsuzluğu içerisinde üretilen çalışmaların çeşitliliği dikkat çekici bir hale gelmiştir. Fotoğrafların kolaj biçiminde bir araya getirilmesi, kompozit fotoğrafın sınırlarının zorlanması, gerçekliğin manipüle edilmesi, nesne ve mekan kavramlarının tamamen değişmesi gibi olanakları dijital yöntemlerle yeniden ele alan sanatçılar aynı zamanda postmodern sanat anlayışı çerçevesinde eskiden üretilen işleri de kendilerine mal etme biçimlerini kullanmışlardır. Mekanik yeniden üretimin analog fotoğraf dönemiyle olan ilişkisi dijital yeniden üretimin postmodern fotoğraf anlayışı olan paralellik göstermektedir. Koray Değirmenci bu paralellik hakkında şöyle söylemektedir; “Mitchell analog fotoğrafların, aslında fotoğrafın kendisinin içinden çıkmış olduğu Aydınlanma ve modernitenin mantıksal ve ilerlemeye dayalı kesinlik kavramına uygun bir gerçeklik nosyonu içinde işlediğini; ancak dijital fotoğraflarını sorgulanabilir bir gerçeklik kavramını temsil ettiği için daha çok postmodern dönemin belirsiz nosyonuna uygun olduğunu belirtmektedir” (Değirmenci, 2016:200).

Çok uzun bir dönem boyunca imge üretme biçiminin modern bir biçimi olarak kullanılan fotoğraf mekanik üretimden dijital üretime geçmiştir. Dijital olarak gerçekleştirilen fotoğraf üretimi daha kolay bir şekilde tekrarlanabilmektedir. “Yeni teknolojiler fotoğrafçıya eskiden ulaşılamaz olan bilgi düzeyine (örneğin gümüş halojenürlere) artık emsalsiz bir erişim imkanı sağlamaktadır. Kimyasal fotoğrafın rastgele oluşan tanecikli alanı artık kesin sayısal kodlara dönüşmüştür ve görsel, piksellerin eklenebilmesi veya silinebilmesiyle değişebilir hale gelmiştir” (Barrett, 2017:202). Post-fotoğraf olarak adlandırabileceğimiz günümüzde ise bu yol teknolojik gelişmeler ve bilgisayar sayesinde değişime uğramıştır. Bilgisayarlar aynı zamanda sayısal fotoğrafı düzenleyen ve yeniden yaratan bir araç olarak görülebilmektedir. Bu bağlamda bilgisayar hem mekanik üretim için hem de dijital üretim için olası bir araç olarak kullanılmaktadır. Post-fotografi olarak tanımlayacağız bu yeni alan hakkında Zuhal Özel Sağlantımur şöyle söylemektedir: “Dijital fotoğraflar sayıların kombinasyonunda oluşmakta, fotoğrafta yapılan her türlü dijital değişiklik fotoğrafın değişmesine neden olmakta ve bu durum

April 09-10, 2021

Congress Book

manipülasyon olarak değerlendirilmektedir. Manipülasyon uygulamalarının yeni dijital teknolojilerle kolaylaşması nedeniyle, postfotoğrafçılıktan söz edilmeye başlanmıştır. Postfotoğrafçılıkta, gerçek ve hayal gücü birbirine karışmaktadır. Kimin çekim yaptığı değil, olayın ne şekilde kurgulandığı önem kazanmaktadır. Gerçekten daha gerçek, mistikten daha mistik olaylar yani hipergerçekler yaratılmaktadır. Görüntüleri üretme ve işleme olanaklarının gelişmesi ve postfotoğrafik hayal gücünün artmasıyla, görüntüler gerçek dünyadaki göndergelerinden daha bağımsız olmaya başlamışlardır” (Sağlamtimur, 2010:222). Dolayısıyla günümüzde sanatçıların yapmış olduğu üretimler, eskinin var olan biçimiyle fotoğraflar aracılığıyla yeni bir eser ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda üretilen işleri Postprodüksiyon sanat olarak tanımlayan Nicolas Bourriaud ‘Postprodüksiyon’ kitabında (2004:22) şöyle söylemektedir:

Doksanlı yılların başından beri gittikçe artan sayıdaki sanat işleri daha önce var olan çalışmalardan yola çıkılarak yaratılıyor; giderek daha fazla sanatçı başkaları tarafından yapılmış çalışmalarını ya da hali hazırdaki kültürel ürünleri yorumluyor, yeniden üretiyor, yeniden sergiliyor veya kullanıyor. Kullanıma hazır işlerin sayısındaki bu artış ve şimdiye değin görmezden gelinen ya da küçümsenen formların sanat dünyasına katılması ile karakterize edilen bu postprodüksiyon sanat, bilgi çağında küresel kültürün hızla yayılan kaosuna bir tepki gibi gözüküyor. Kendi işlerini diğer insanların işlerine yerleştiren bu sanatçılar, üretim ve tüketim, yaratı ve kopya, hazır-nesne ve orijinal iş arasındaki geleneksel ayrımın kökünün kazanmasında rol oynuyorlar (Bourriaud, 2004:22).

Bourriaud, 1960 sonrası farklı sanatlarda (müzik, sinema, plastik sanatlar vb.) üretim gerçekleştiren sanatçıların daha önceden yapılmış olan eserlere yönelerek yeniden ürettikleri çalışmalara değinmektedir. Bu bağlamda Bourriaud’un da bahsettiği yeniden üretim kavramı temellük ve postmodernizm ile oldukça yakından ilişki kurmaktadır. Yeniden üretime alınan çalışma hem bağlam hem de anlam açısından sanat eseri ile yakınlık kurmaktadır. Bahsedilen bu yakınlık üretilen yeni biçimde esinlenmeden daha fazlasını oluşturmaktadır. Yeniden üretilen bu çalışmalar daha önce üretilmiş olan formlar kullanılarak meydana getirilmektedir. Bourriaud’un bahsettiği şekliyle sanatta gerçekleşen yeniden üretim, sanat tarihi içerisinde yer alan bir sanat nesnesinin yeniden ele alınarak, değişime uğratarak, eklenerek veya bazen de bulunduğu bağlamdan koparılıp yeni bir sanat nesnesine eklenmektedir. Yeniden üretim ilişkisi bağlamında ele alınan orijinal eser ile yeniden üretilen yeni eser arasında herhangi bir aynılık durumu kesinlikle olmak durumunda değildir. Farklı zaman diliminde gerçekleştirilen iki eser anlam bakımından farklılık gösterecektir. Günümüzde artık yeniden üretimi gerçekleştiren eserlerin dijital olarak da tekrar üretildiği çalışmalar yer almaktadır. Walter Benjamin, ‘Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilbildiği Çağda Sanat Yapıtı’ olarak bilinen makalesinde “Sanat eserinin tekniğin yardımıyla çoğaltılabilirliği, kitlenin sanatla olan ilişkisini değiştirmektedir” (Benjamin, 1995:62) şeklindeki tanımlaması çağımızda önemli bir yer edinen dijital sanatın ve etkilerinin önemini vurgular niteliktedir. Benjamin’in teknik olanaklar yardımıyla sanat nesnesinin çoğaltılması konusunu ‘aura’ kavramı etrafında tartışırken, sanat eserine dair biriciklikten, kült değerinden ve sergileme değerlerinden bahsetmiştir. Ancak günümüzde teknolojik ilerlemeler ile gelişen fotoğraf teknikleri bilgisayar aracılığı ile sınırsız şekilde çoğaltılabilmekte, yeniden inşa edilebilmekte ve yeniden üretime açık yapıtlar üretilmektedir. Dolayısıyla Benjamin’in sanat nesnesi üzerine bahsettiği ve yeniden üretim değerini zorlayan argümanı günümüz dijital sanat ortamında biraz daha karmaşık bir hale gelmiştir. Benjamin’in sanat nesnesi hakkında tanımladığı ‘aura’ kavramı artık dijital görüntü bağlamında yeniden düzenlenmektedir. Nitekim günümüzde üretilen dijital fotoğraflar hem Benjamin’in ‘aura’sını devam ettirmekte birlikte fotoğrafçıya ait orijinal fikrin benimsenmesinde kilit nokta olarak görülebilmektedir. Sanatçıya ait üretim aynı zamanda mekanik kopyalara başvurmak zorunda kalmadan üretilmekte, daha önceden yeniden üretimi yapılan eserlere de uygulanabilmektedir.

2 Dijital Yeniden Üretim

Fotoğrafın hem belgelemek hem de sanat yaratmak şeklinde kullanılması günümüzde halen devam etmekle birlikte dijital müdahaleler her yaratılmış nesneyi veya eseri yeniden düzenleyebilmekte, dolaşıma sokabilmekte, esnetebilmekte ve manipüle edebilmektedir. Yaşadığımız çağda fotoğrafın dijital olarak düzenlediği görüntüler yeni bir gerçeklik yaratmaktadır. Yeni gerçekliği eskisiyle bağ kurarak yeniden oluşturan sanatçılar Boudrriaud'un bahsettiği üzere “müzik parçalarını alıp onları kendi miks masasında kes-yapıştır yöntemiyle bir araya getiren DJ kimliği buluyor yazar” (Bourriaud, 2004:15) şeklinde açıklanmıştır. Fred Ritchin ise ‘Fotoğraftan Sonra’ adlı kitabında dijital olan ile fotoğrafçı arasındaki ilişkiyi görsel dj olarak tanımlamaktadır.

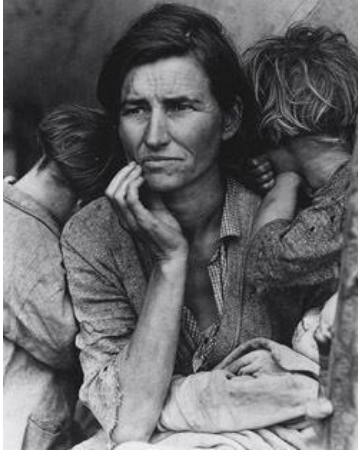
Aynı şekilde, dijital çerçevedeki fotoğraf, görsel gerçekliğin sürekli bir ton geçişine sahip baskısını değil, görselin milyonlarca değiştirilebilir pikseller mozaiki olarak tekrar yapılandırılmasını içerir. Görünüştürten yapılan bir alıntı olmak yerine, kolay ve hızlı tekrar-karıştırmaya öncül kayıt, başlangıç niteliğindeki bir senaryo olarak hizmet eder. Dijital fotoğrafçı –ve ondan sonra gelen herkes- potansiyel olarak postmodern bir dj rolü oynar (Ritchin, 2012:18).

Fotoğrafın çağdaş sanat içerisinde belge, kimlik ve yeniden üretim ilişkisinde kullanılmasına örnek olabilecek çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar daha önceden yapılmış eserleri kopyalayabilir, yeniden düzenleyebilir ve başkaları tarafından yapılmış çalışmalara günümüz kültürel yapısını ekleyebilmektedir. Fotoğraf sanatı içerisindeki ikonik görüntülerden biri olan ve 1936 yılında Dorothea Lange tarafından çekilen ‘Migrant Mother’, günümüz sanatçıları tarafından sıklıkla yeniden yorumlanmıştır. 1930’lu yılların Amerika’sında kurulan ve amacı dünyayı etkisi altına alan ekonomik buhranın işgücü ve tarımsal alanlarını belgelemek olan Çiftçi Güvenliği İdaresi (FSA/Farm Security Administration) projesi kapsamında California/Nipomo’da çekilen ‘Migrant Mother’ o dönemi yansıtan en tanınmış fotoğraflardan biri olmuştur.

Kavramsal fotoğrafçı Kathy Grove’un 1989-1990 yıllarında gerçekleştirdiği ‘The Other Series: After Lange’ projesi fotoğraf sanatındaki ünlü çalışmalara rötuşlu olarak yeniden müdahale edilmesi üzerine kurgulanmıştır. Sanatçının çalışması 80’li yılların sonunda Batı sanatında yer alan kadın öğelerine dair müdahalelere odaklanmıştır. Sanatçının projesi için tanımladığı ‘face lift’ (yüz gerdirme) Dorothea Lange’in ‘Migrant Mother’ adlı çalışmasından referans alınarak oluşturulmuş ve yeniden üretilmiştir. Neredeyse reklam fotoğraflarından fırlayacak bir görünüme sahip olan yeni çalışmada fotoğrafın öznesine ait kırışıklıklar giderilmiş ve makyaj yapılmıştır. Dijital rötuşlama, manipülasyon fotoğrafın popülerliği sayesinde gittikçe diğer çağdaş sanatçılar tarafından da kullanılmaya başlanmıştır.

Fotoğraf aracılığıyla üretilen gerçekliği manipüle etme girişimleri dijital dönemden çok öncelere, on dokuzuncu yüzyılın ortalarında Fransa’da gerçekleştirilen bir sergide gösterilmiştir. “Negatife rötuş yapma tekniğini Münihli fotoğrafçı Hampfsthägl icat etti” (Freund, 2007:62). “1855 yılında Paris’te düzenlenen Expolition Universelle’2de bir Alman fotoğrafçının aynı portrenin -biri rötuşlanmış, diğeri rötuşlanmamış- iki halini sergilemesi büyük kalabalıkları şaşkına uğratmıştır” (Topçuoğlu, 2010:125). Karanlık odada gerçekleştirilen fotoğrafik müdahaleler ve manipülasyonlar dönemin ihtiyaçlarına göre şekillenmiştir. Lange’in orijinal fotoğrafının sağ alt kısmında yer alan başparmakta buhran döneminin belirleyici görsellerinden biri olarak görüldüğü için FSA tarafından rötuşlanmıştır.

² İçinde fotoğraf sergisi olan ilk dünya fuarı.

Fotoğraf 1: Dorothea Lange, 'Migrant Mother', 1936.

Fotoğraf 2: Kathy Grove, 'After Lange', 1989-1990.

Postmodern fotoğraf anlayışı ile 1980'li yıllarda yeniden üretim konusunu erkek sanatçıların yapıtlarını kendine mal ederek kopyalayan bir diğer sanatçı Sherrie Levine, sanatsal üretimini bu anlayış üzerine inşa etmiştir. "Kopyaladığı fotoğraflara kendi imzası dışında yeni bir şey ekleyen, ama her birini sahiplenerek yeni bir 'anlam' çoğaltan Levine'in tavrı, fotoğraf gibi çoğaltılabilir bir mecrada bile orjinallik ve biriciklik gibi olguların aranmasına yönelik tepkinin yanı sıra tarih boyunca meşru kılınmış erkek sanatçı-kadın sanatçı ayrımını da bir biçimde hatırlatmıştır" (Antmen, 2010:280). Yaşadığımız dijital çağda sanat nesnesinin daha önceden yaratılan yeniden üretimi artık dijital olarak da yeniden üretilmektedir. Onur Tatar'a 'Dijital Çağda Fotoğraf Sanatı' adlı kitabın kapağında yer alan görsel bu durumu oldukça açık bir şekilde anlatmaktadır. Walker Evans'a ait olan imge Sherrie Levine tarafından yeniden üretilmiş ve ardından günümüz sanatına uygun olarak dijital müdahalelerde tekrardan üretilmiştir. Tatar, Levine'in yeniden üretimi hakkında şunları söylemektedir; "Levine, özellikle modern fotoğrafın önemli temsilcilerinden Walker Evans (1903-1975) gibi sanatçıların eserlerini kopyalamayı tercih eder. Levine alıntı kılığında yarattığı bu estetik yaklaşımıyla modernist sanat anlayışının yarattığı üst-anlatıları hedefine alarak postmodern sanatın önemli bir özelliğini temsil eder" (Tatar, 2019:128).

Fotoğraf 3: Sherrie Levine, 'After Walker Evans' 1981.

Fotoğraf 4: Walker Evans, Hale County, Alabama, 1936.

Fotoğraf 5: Anonim Dijital Üretim.

April 09-10, 2021

Congress Book

Sherri Levine; Walker Evans ya da Edward Weston tarafından oluşturulmuş imgeleri birebir olarak yeniden fotoğraflarken, postmodern düşünce kırılmasının manifestosunu kaleme alır adeta. Bu eylem ile postmodern ayırımı imgeleştirir ve görünür kılar. Auranın varlığı, sanatçının ve sanat eserinin biricikliği kavramlarının ölümünü görselleştirir. Ancak tüm bunlara rağmen modern-postmodern kırılmaların yarattığı etki, birinin diğerine gösterdiği direnç ile her ikisinin de varlığını daha da meşru kılmaktadır. Modernin varlığı postmoderni doğurmakta ve beslemektedir. Walker Evans'ın meşruluğu bu bağlamda Sherrie Levine'in meşruluğu ile yan yana ilerler. Postmodern söylemin merkezine oturan dualite tam da bu noktada anlam kazanır (Aral, 2018, 1964).

Fotoğraf sanatı içerisinde yer alan ve en bilindik örneklerin kasıtlı olarak yeniden çalışılması her iki sanatçının eserlerinde açık şekilde görülmektedir. Geleneksel fotoğraf anlayışıyla üretilen fotoğraflarda tarayıcılar sayesinde bilgisayar ortamına aktarılarak dijital kodlara dönüştürülebilmektedir. Dijitalleştirilmiş görüntülerin piksellere dönüşmesi ile fotoğrafa ait renk ve ışık değerlerinin düzenlenmesi, fotoğrafta yer alan imgelerin klonlanması ve fotoğrafın boyutsal olarak yeniden düzenlenmesi fotoğrafçılar için yeni imkânlar yaratmıştır. Fotoğrafın değişimine sebep olan bu süreç içerisinde orijinal imgenin başka imgeler ile birleştirilmesi veya değiştirilmesi söz konusu olmuştur.

Fotoğraf 6: Matthias Wähler, Özelliği Olmayan Adam, 1994.

Fotoğraf 7: Matthias Wähler, Özelliği Olmayan Adam, 1994.

Polonyalı sanatçı Zbigniew Libera ve Alman sanatçı Matthias Wähler, imgelerin bilgisayar yardımıyla değiştirilmesinde tarihi fotoğraflar üzerinden gerçekliği irdeleyen çalışmalar üretmişlerdir. Ayrıca Wähler'in 1994 yılında gerçekleştirdiği 'Mann ohne Eigenschaften' (Özelliği Olmayan Adam) adlı çalışması ikonik tarihi fotoğrafların içerisine kendisini yerleştirmesiyle oluşturulmuştur. 1980'li yıllarda dijital olanakların gelişmesi ve bilgisayar yardımı ile birlikte birçok sanatçı görüntüler üzerinde manipülasyonlar gerçekleştirmiştir. Bu sanatçılardan birisi de Amerikalı fotoğrafçı Nancy Burson'dur. Burson'un fotoğraflar aracılığıyla gerçekleştirdiği kompozit portreleri insan yüzüne ait katmanların birleşmesiyle ortaya çıkmaktadır. "Burson'un bireye ait yüzleri dijital olarak harmanlayarak bileşik portreler üretmesi insan portrelerine dair görsel deneyim sunan bir çeşitlilik sağlamaktadır. Hitler, Stalin Mussolini, Mao ve Humeyni gibi diktatörlere ait portreleri birleştirildiği 'Big Brother' adlı çalışma oldukça provakatif bir portre olarak gerçekliğin sınırlarını zorlamaktadır" (Görgülü, 2021:252).

Fotoğraf 8: Nancy Burson, Big Brother: Stalin, Mussolini, Mao, Hitler, Khomeini, 1983.

3 Sonuç

Sayısal teknolojilerin dijital fotoğraf üzerine ulaştığı gelişmeler yaşadığımız yüzyılda oldukça hissedilir bir şekilde artmıştır. İmgeler üzerinde gerçekleşen düzenlemeler dijital teknolojilerin fotoğrafa müdahaleleriyle sonsuz bir yaratı alanı oluşturmuştur. Dijitalleşen fotoğraf ile üretim gerçekleştiren fotoğrafçılar artık sadece çektikleri fotoğraflar ile yetinmemekte ve görsel üzerinde müdahaleler yaparak daha iyi hale getirmeye çalışmaktadır. Bilgisayar teknolojilerinden faydalanılarak oluşturulan ve sanat tarihi içerisinde üretilen imgeler yeniden estetize edilerek sunulmuştur. Fotoğrafın gerçekliğinden arındırılmış bu yeni üretim imgeler fotoğrafın şeffaflık kavramının oluşturduğu etkiyi değiştirmiştir. Dijital olarak yeniden üretilmiş çalışmalar postmodern sanat anlayışında kendine mal etme şeklinde görülmektedir. Ayrıca günümüz sanat anlayışı içerisinde neredeyse tüm sanat alanlara sızmış olan dijital sanat, dijitalleşen ve gelişen teknolojiler ile sanatın hem yaratılma hem de sunulma biçimlerinde yeni arayışlar getirmektedir. Dijital imge üretiminin yaygınlaştığı günümüzde artık sanatçılar tarafından üretilen çalışmalar bilgisayar aracılığıyla simüle edilmiş, manipüle edilmiş imgeler olarak değerlendirilse de postmodern sanat bağlamında yeniden üretilmiştir.

References

- Antmen, A. (2010). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Aral, N. (2018). *Yeniye Ararken: Bir Yirminci Yüzyıl Fenomeni Olarak Sanatta 'Kendine Mal Etme' Eylemini Fotoğraf ve Sherrie Levine Üzerinden Okumak*, Social Sciences Studies Journal, Vol: 4 Issue:19, s. 1958-1966.
- Barrett, T. (2017). *Fotoğrafi Eleştirmek İmgeleri Anlamaya Giriş*, İstanbul: Hayalperest Yayınları.
- Benjamin, W. (1995). *Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilebildiği Çağda Sanat Yapıtı*, Pasajlar. Çev: Ahmet Cemal, Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.
- Bourriaud, N. (2004). *Postprodüksiyon*, çev. Nermin Saybaşı, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Değirmenci, K. (2016). *Fotoğrafın İmgeleri, Temsil, Gerçeklik ve Dijital Çağda Fotoğraf*, İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Görgülü, E. (2021). *Fotoğraf Sanatındaki Kompozit Portrelerin Kısa Tarihi*. Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:9. Sayı:57.
- Freund, G. (2007). *Fotoğraf ve Toplum*, İstanbul: Sel Yayıncılık.

April 09-10, 2021

Congress Book

Rıttım, F. (2012). *Fotoğraftan Sonra*, İstanbul: Espas Yayınları.

Sağlamtimur, Z. Ö. (2010). *Dijital Sanat*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:10 Sayı:3. s.213-238.

Topçuoğlu, N. (2010). *Fotoğraf Ölmedi Ama Tuhaf Kokuyor*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

İnternet Kaynakları

<https://alchetron.com/Kathy-Grove>

<https://gmontauti.wordpress.com/research-paper/>

Görsel Kaynakça

Fotoğraf 1. Dorothea Lange, 'Migrant Mother', 1936. <https://www.moma.org/audio/playlist/292/3748>, Erişim Tarihi: 29.11.2020.

Fotoğraf 2. Kathy Grove, 'After Lange', 1989-1990. <https://kontrastdergi.com/kathy-grove-dosya-52-sayi-bitmeyen-yeniden-yorumlar/>, Erişim Tarihi: 03.12.2020.

Fotoğraf 3. Sherrie Levine, 'After Walker Evans' 1981. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/267214>, Erişim Tarihi: 04.12.2020.

Fotoğraf 4. Walker Evans, Hale County, Alabama, 1936. <https://www.phillips.com/detail/walker-evans/NY040313/228>, Erişim Tarihi: 05.12.2020.

Fotoğraf 6-7. Matthias Wähner, Özelliği Olmayan Adam, 1994. https://www.artmagazine.cc/media82887_46574.html, Erişim Tarihi: 15.11.2020.

Fotoğraf 8. Nancy Burson, Big Brother: Stalin, Mussolini, Mao, Hitler, Khomeini, 1983. http://www.marthagarzon.com/contemporary_art/2011/02/nancy-burson-race-beauty-power/, Erişim Tarihi: 05.01.2021.

INTERNET AND CONSUMPTION HABITS OF MODERN PEOPLE: E-COMMERCE

Zekiye TAN¹

Abstract

Consumption is the expenditure made by individuals to meet their needs. Like many social phenomena that changed with globalization, consumption habits have also changed. While meeting consumption needs, consumption has become a necessity in the modern period. An individual model has emerged that gains a certain status in society by consuming, becomes happy and enjoys it. They believe that the consumption society exists by consuming these individuals. A fact of the modern era is that individuals now spend a large part of their time on the internet and social media. Individuals existing in these channels have also carried their consumption habits to these platforms. Here you can consume it online and show it. Especially the places where the people they take as examples in these channels eat, drink or go to encourage individuals to consume. This has created a new marketing platform for advertisers. Here, larger segments can be addressed with more affordable prices. Its convenience and ease carries individuals to this area more. Everyone can now easily present their products. In addition, they can perform these exchanges on these platforms. Many brands with advertising purposes have started to use these platforms. globalization has destroyed the concepts of time and space. Everyone can easily reach the product they want. This situation provided an equality in reaching the product. However, the products that are bought, consumed and the places visited form a class in themselves. E-commerce has created a fast payment and time-saving comfort zone. With all these facilities, e-commerce gains confidence and attracts more individuals with each passing day. In particular, they do this through well-known names. Individuals feel confident in the product with the suggestions of the people they follow. It saves time, which is one of the biggest fuss of modern age people. In this study, the concept of consumption and the place and relationship of e-commerce in this process are explained.

Keywords: Consumption, Consumption Society, E-Commerce, Internet, Social Media

İNTERNET VE MODERN İNSANIN TÜKETİM ALIŞKANLIKLARI: E-TİCARET

Özet

Tüketim bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için gerçekleştirdikleri harcamalardır. Küreselleşme ile beraber değişen birçok sosyal olgu gibi tüketim alışkanlıkları da değişmiştir. Tüketim ihtiyaçları karşılamak iken, modern dönemde tüketim başlı başına bir ihtiyaç olmuştur. Tüketerek toplumda belli bir statü kazanan, mutlu olan ve bundan haz alan bir birey modeli ortaya çıkmıştır. Tüketim toplumunun bu bireyleri tüketerek var olduklarına inanmaktadırlar. Modern dönemin bir gerçeği de bireylerin artık zamanlarının büyük bir bölümünü internet ve sosyal medyaya ayırıyor olmalarıdır. Bu mecralarda var olan bireyler ayrıca tüketim

¹ Bingöl Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, 1zek2.tan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6552-2641

April 09-10, 2021

Congress Book

alışkanlıklarını da bu platformlara taşımışlardır. Burada online tüketip ve bunu göstermektedirler. Özellikle bu mecralarda örnek aldıkları kişilerin yedikleri, içtikleri ve ya gittikleri mekânlar bireyleri ayrıca tüketmeye teşvik etmektedir. Bu durum reklamcılar için yeni bir pazarlama platformu oluşturmuştur. Burada daha uygun fiyata daha büyük kesimlere hitap edilebilmektedir. Uygun ve kolay oluşu bireyleri daha fazla bu alana taşımaktadır. Herkes artık kolaylıkla ürünlerini sunabilmektedir. Ayrıca bu alışverişleri de bu platformlar üzerinden gerçekleştirebilmektedirler. Reklam amacı güden birçok marka bu platformları kullanmaya başlamıştır. Küreselleşme zaman ve mekân kavramlarını yok etmiştir. Herkes kolaylıkla istediği ürüne ulaşabilmektedir. Bu durum ürüne ulaşmada bir eşitlik sağlamıştır. Ancak alınan, tüketilen ürünler ve gidilen mekanlar yeniden kendi içinde bir sınıf oluşturmaktadır. E-ticaret hızlı ödeme ve vakit kazandıran bir konfor alanı oluşturmuştur. E-ticaret tüm bu kolaylıkları ile beraber her geçen gün güven kazandırmakta ve bireyleri daha fazla çekmektedir. Özellikle bunu tanınan isimler üzerinden yapmaktadırlar. Bireyler takip ettikleri kişilerin önerisiyle ürüne karşı güven duymaktadırlar. Modern dönem insanının en büyük telaşlarından biri olan zamandan tasarruf sağlamaktadır. Bu çalışmada tüketim olgusu ve e-ticaret'in bu süreçteki yeri ve ilişkisi açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tüketim, Tüketim Toplumu, E-Ticaret, İnternet, Sosyal Medya

Giriş

Küreselleşme kavramı dünya toplumlarının birbirine benzeme süreçlerini, buna bağlı olarak tek bir global kültürün ortaya çıkmasını; bazen de toplumların ve kimliklerin farklılaşmasını ifade etmektedir (Ahmadov, 2019: 28). Küreselleşme, toplumun her alanında değişimi getirirken bununla beraber bir tektipleşme görülmektedir. Değişen bir alanda tüketim alışkanlıkları olmuştur. İnsanlık tarihinin her dönemimde olan tüketme modern toplumda değişmiştir. Modern birey için tüketim bir ihtiyaç olmaktan çıkmıştır. Mutluluk, haz ve statü kazanmak amacıyla olan bir tüketim anlayışı söz konusu tüketim ile gelen mutluluk ve haz gibi duyguları geçici kılmıştır. Kendini tüketicileriyle tanımlayan bir birey modeli oluşmuştur. Modern dünya tüketimin sürekliliği için mutluluk haz gibi duyguları geçici kılmıştır. Yeni etiketiyle mutlu olan birey için bu mutluluk kısa süreli olmaktadır. Bir ürün için yeni etiketi kısa vadede olmaktadır. Küreselleşmeyle beraber sınırlarını aşan teknoloji zaman ve mekan kavramlarını yok etmiştir. Bunu fırsata çeviren batı toplumları batıya benzetmeye başlamıştır. Tektipleşme batı yönelimli olmuştur. Özellikle sosyal medya ve internet ile bu durumu daha hızlı bir şekilde gerçekleştirmektedir. Toplumlar her geçen gün aynı tüketim şekline sahip olmaktadır. Bireyler dünyanın başka bir yerinde olan biriyle aynı giyinip aynı eğlence anlayışına sahip olabilmektedir. Sınırlarını aşan teknoloji reklamcılar için yeni bir pazarlama platformu olan sosyal medya ve internet büyük kitlelere ulaşmalarını sağlamıştır. Bireye her an yanında olduğunu hissettiren online alışveriş ile her geçen gün tüketim biraz daha durdurulamaz hale gelmektedir. E-ticaret her geçen gün biraz daha güven kazanmakta ve büyümektedir. E-ticaret bireyin tüketim alışkanlığındaki değişimi online bir platforma taşımıştır. Bu makalede öncelikle birey ve tüketim ilişkisi açıklanmış olup daha sonrasında teknoloji ile birlikte modern bireyin online platforma taşınan tüketim alışkanlıkları açıklanmıştır.

1 Tüketim ve Birey

Tüketim, kişinin istek ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yaptıkları harcamaları ifade eder (Tan, 2019: 193). Ancak bu kavram bununla sınırlı değildir. Tüketim, sadece bir satın alma ve kullanma süreci olmayıp; devlet yönetiminden sıradan insanın günlük alışkanlıklarına kadar geniş bir ekonomik alana ait materyal değerlerin üretiminin, dağıtımının ve paylaşımının konu

edinildiği sosyolojik bir olgudur (Ahmadov, 2019:32). Tarih boyunca her toplumun tüketim tarzı olmuştur. Fakat kapitalizmin küreselleşmesiyle tüketim bir ideoloji olarak kutsanmıştır. Tüketim, küreselleşme süreci ve postmodern toplum düşüncesiyle yeni bir boyut kazanarak tüketiciliğin öne açılmıştır (Özbek, 2018 5-6). Genel anlamda küreselleşme bilginin, iletişimin, haberleşmenin, kültürel etkileşimin, sermayenin ulusal sınırları aşır uluslar üstü nitelik kazandığı; ekonomi, kültür, siyaset, yönetim vb. birçok düzeyde ülkeler arasındaki bağımlılığın arttığı bir süreci yansıtmaktadır (Zencirkıran, 2013:423). Hayatın her yerinde görülen küreselleşme bir devamlılık içinde olmaktadır. Kapitalist sistemin yoluna devam etmesi, üretimin sürekliliğinin sağlanması ile gerçekleşebilir (Bayhan, 2011, s. 225). Kültür endüstrisi, toplumların mevcut kültürlerini olumsuz etkileyerek onları tüketmeye davet etmektedir. Burada yeni ihtiyaçlar oluşturulmakta, bazı hizmetleri elzem kılmakta ve bunların karşılanması için zorunlu bir tüketimi oluşturmaktadır (Tan, 2019: 205). Tüketim artık bir araç değil bir amaç olmuştur. İhtiyaçların karşılanması için yapılan tüketim artık mutluluk, statü kazanmak için yapılmaya başlanmıştır. Tarihin tüm dönemlerinde insanlar ihtiyaçlarını gidermek maksadıyla çeşitli ürünler satın almışlardır ancak modern dönemin getirdiği kavramlardan olan “tüketmek” günümüze mahsus bir eylemdir. Günümüz yaklaşımındaki farklılık “tüketim kültüründe” veya “tüketicilik” fikrinde önemli olanın, esas olarak tüketime kafasını takmış olan bir kültür haline gelmiş olmasıdır (Şan, Hira, & Saraçoğlu, 2017: 154). Tüketim kültürünün yaşam tarzı haline dönüştüğü kapitalist ülkelerde mümkün olan en fazla üretmeyi amaçlayan bir toplumsal örgütlenme biçimde kişiler doğrudan bir üretim, dolayısıyla bir tüketim aracı haline dönüşmektedirler. Böyle bir toplumda her şey tüketim ile anlam kazanmaktadır. Kişilerin boş zamanlarını değerlendirmesi, eğlencesi ve hatta cinselliği bile tüketimin bir nesnesi haline gelmiştir. Hatta, toplumda kişilerin başarıları bile yüksek tüketim ile özdeşleşir olmuştur (Karakoç, 2002: 106). Bu bağlamda, Descartes’in “Düşünüyorum öyleyse varım” (Cogito ergo sum) mottosu yerine, “Tüketiyorum öyleyse varım” mottosu ikame edilmektedir (Bayhan, 2011: 221). Tüketim toplumunun genel yapısı, sürekli yeni ihtiyaçların hissettirilmesi ve gündelik hayattaki hoşnutsuzlukların, mutsuzlukların ve gerilimlerin ilacı olarak alışveriş yapmanın sağlayacağı hazzın kullanılabilmesiyle şekillendirilmiştir (Kadioğlu, 2014). Tüketimin büründüğü yeni görünüm altında geç kapitalist toplumun tüketicisi, “boş zaman tüketicisi” ya da “hedonist / hazzcı tüketicisi” şeklinde ifade olunan yeni bir imajı sahiplenmektedir (Şan, Hira, & Saraçoğlu, 2017: 156). Aşırı derecede üretken olan ekonomimiz, tüketimi yaşam tarzı haline getirmemizi, malların satın alınmasını ve kullanılmasını bir ayine dönüştürmemizi, tüketimde manevi tatmini, egomuzu tatmini, aramamızı istemektedir (Karakoç, 2002: 104). Bu sebeple bireyler artık sahip olduklarıyla mutlu olamamaktadırlar. Tolstoy’un ifadeleriyle “Dilencisinden milyonerine kadar tüm insanlar arasında sahip olduklarıyla yetinen birini arayın; bin kişide bir kişi bile bulamazsınız..” (Karakoç, 2002: 104). Tüketicileriyle var olan ve asla doymayan bir birey modeli oluşmuştur. Statü tüketilenlerle belirlenmektedir. Bireylerin artık nasıl kazandıklarından çok nasıl harcadıkları önem kazanmıştır. Bauman’a göre ölümsüzlüğün yeni postmodern versiyonu anlık yaşamak ve hemen zevk almak anlamına gelmektedir (Sungur, 2016). Baudrillard tüketimi bir söylem olarak değerlendirmektedir. Ona göre tüketim çağdaş toplumun kendisi üzerine bir söz söylemesi, toplumumuzun kendisiyle konuşma tarzıdır (Tan, 2019: 197). Tüketicilerin, “bir materyal dünyasında yaşayan” varlıklar olarak kabul edilmesi tüketim toplumunun ruhunun keşfedilmesidir. Artık dünya tüketim objeleriyle desteklenen anlayış ile işgal edilmekte ve insanların karakterleri sahip olduklarıyla analiz edilebilmektedir (Dal, 2017: 6). Üretim için tüketim prensibiyle tüketim sürekliliğinin sağlanması sistemin devamlılığı açısından önemlidir. Tüketiciyi düşünmeye sevk etmeden, hazır dünya formları sunulmuş onları iyi tüketiciler yapmayı amaçlayan ve toplumsal denetimin bir aracı olan kültür endüstrisi, standardizasyonla bireyin akıl yürütme ve düşünme yetisini bozar, felce uğratar ve her türlü manipülasyona açık hale getirir (Yağlı, 2011: 158).

Tüketim olanaklarının artması gündelik hayatta tüketimi teşvik etmektedir. Tüketimin kolaylaşması tüketimin artmasına neden olmaktadır. İnsanların yüklü miktarda para taşımaya gerek kalmadan bir kart ile kolaylıkla tüketim edimini gerçekleştirmektedir. Aynı zamanda bu kart, tüketicinin bulunduğu mekândan istediği yerden istediği ürün veya hizmeti alma yetkisi vardır. Mekân olarak tüketimin yeri olan AVM'ler yaygınlaşırken, bu tür mekânlara uğrama zamanı olamayan internet üzerinden e-tüketime yönelmektedir (Tan, 2019: 198). Her yaş grubuna hitap etme hedefi üzerine, çeşitli sosyal aktiviteler ve uygulamalar düzenleyen alışveriş merkezleri, amacı salt alışveriş olmayan kitleleri de kendisine çekmeyi hedeflemektedir. Çünkü bu kitleler alışveriş merkezine bir kere girdikten sonra “nasıl olsa bir şekilde” tüketimin bir parçası haline gelecektir (Şan, Hira, & Saraçoğlu, 2017: 156). Her şeye kolay erişebilmeyi sağlayan bu mekânlar beraberinde bilinçsiz tüketimi de artırmaktadır. Bilinçsiz tüketim, globalleşmenin ideolojisi olarak fertleri normalin üstünde tüketime özendirilmekte, sonuç olarak insanın daha bencil bir hal almasına, toplumdaki uzaklaşmasına, para için yaşamasına sebep olduğu öne sürülmektedir (Özbey, 2018: 3). Bütün bunlara ek olarak tüketim alışkanlık yapmaktadır. Her lüks, kısa sürede bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmakta ve yeni bir lüks bulma yolunda bize yeni bir kapı açmaktadır (Karakoç, 2002: 107).

Tüketim, bireylerin istek ve ihtiyaçlarına dayanan bir ekonomik faaliyettir. İnsan istedikçe ya da ihtiyaç ve gereklilik hâsıl oldukça tüketime yönelir. İhtiyaçların belirlenimi kişiden kişiye, toplumda topluma ve zaman içerisinde değişime uğrar. Geleneksel bir toplumda temel bir ihtiyaç modern toplumda gereksiz görülebilir. Bir şahsın önem atfettiği bir ürün, mal veya hizmete başka birisinin ihtiyaç duymaması olasıdır. Ancak bu farklılık, gittikçe ortadan kalkmakta ve insanlar tüketimleriyle ve tükettikleriyle gittikçe birbirine benzemeye başlamaktadır (Tan, 2019: 204). Tüketiciliğin ortaya çıkışı, sadece kurumsal değişimle ilgili değildi; tutum ve davranışlardaki değişimleri de içeriyordu. Bunun bir örneği, önceden seçkin gruplarla sınırlı olan giyimdeki yeni moda akımlarını izleme uygulamasının yaygınlaşma biçimidir. Gittikçe artan şekilde giyim, saç stili ve hatta beden biçimi, benliğin bir ifadesi olarak görülmeye başlandı (Bayhan, 2011: 224). Özellikle teknolojik gelişmeler sonucu teknik ussallığın geldiği aşamada dijital mecraların da devreye girişiyle bireyler aynı anda ve hızlı bir biçimde birbirlerini görmeden, gizemli bir katılımcılıkla aynı şeyleri yapar duruma gelmiştir (Yağlı, 2011: 158). Özellikle elektronik medya kültürü kamusal alanı tekelleştirir, tek tipleştirir ve diğer alanları kullanma biçimlerine etki eder (Yağlı, 2011: 158). Bu benzerliği batı kendi açısından değerlendirmektedir. Toplumlar batıya benzemeye başlamışlardır. Kültürel etkileşim sürecinde, hâkim ülkelerin “Kültür Kodları” ve “Kültür Modelleri” diğer ülkeleri etkilemektedir. Bu bağlamda, medyada yayınlanan kültürel bilişim ürünleri, ABD kaynaklı olduğu için “Hayat Alanlarının Amerikanlaştırılması” sürecinden söz edilebilir. George Ritzer, “Toplumun McDonalddlaşması” kavramıyla, McDonalddlaşmayı Amerikan yaşam tarzının küreselleşmesi olarak betimlemektedir (Bayhan, 2011: 230). Toplumlar din, dil ayrımı gözetmeksizin aynı yemekleri yiyip aynı giyinmektedirler. Böylece tek boyutlu düşünce ve davranış kalıbı doğmaktadır (Marcuse, 1990).

Nuri Bilgin tarafından “atmaya hazır” insanların ve “atılmaya hazır” eşyaların toplumu olarak tanımlanan tüketim toplumunda nesneleşen arzu ve duygular doğal akışına bırakılmaz ve dışarıdan yönetilerek tüketim toplumu bir girdap haline getirilmektedir. “Tüketim toplumunda ideal olan şey, hiçbir şeyin tüketici tarafından kesin bir şekilde benimsenmemesi, hiçbir şeyin sonsuz bağlılığa layık olmaması, hiçbir gereksinimin tam olarak karşılanmış görülmemesi, hiçbir arzunun nihai kabul edilmemesi üzerine dizayn edilmiştir” (Şan, Hira, & Saraçoğlu, 2017: 153-154). Özellikle bu konuda moda önemli yer tutmaktadır. Modanın yeni-eski etiketi mutluluk getirmektedir. Artık tüketiciler ihtiyaçlarına kendileri karar verememekte, reklamlar ve moda sektörü ihtiyaçları belirlemektedir (Ahmadov, 2019: 32). Çünkü Baudrillard’a göre, kendisi eskimeyen bir kavram olan modanın temsil ettiği her şey eskimeye

ve yok olmaya mahkûmdur (Bayhan, 2011: 228). Yeni etiketi de uzun süreli bir mutluluk getirmemektedir. Çünkü her an değişim içerisinde. Bu bağlamda nicel doyum noktasına gelmiş modern tüketim toplumundaki insan için nesnenin arzulanabilmesi için “yeni” etiketi veya niteliği taşıması gerekir. Günümüz tüketim toplumunun yeni paradigması “hiçbir şeyin tüketici tarafından kesin bir şekilde benimsenmemesi, hiçbir gereksinimin tam olarak karşılanmış görünmemesi, hiçbir arzunun nihai kabul edilmemesidir” (Özbey, 2018: 7-8).

Bir zamanlar seçkinler için kabul edilen tüketim olgusu artık demokratikleşmiştir. Artan ürün ve hizmet çeşitliliği tüketicilere çeşitli alternatifler sunarken, bir yandan da karışıklık, tatminsizlik ve mutsuzluk oluşturabilmektedir. Şımartılmayı ve her şeyin en güzelini ve en iyisini hak ettiği mesajı verilen tüketiciler haz arayışında tüketim köleleri haline gelmektedir. Aslında kapitalizm arzuladığı tüketici profilini oluşturarak kendine esir kılmaktadır (Dal, 2017: 2). İstenilen birey modeline ulaşılmış ancak bu durum aradaki hiyerarşiyi kırmamıştır. Oskay tarafından “tüketimin demokratikleşmesi” olarak ifade edilen bu kavram Baudrillard tarafından “ekonomik ve toplumsal konum demokrasisi” olarak kavramsallaştırılmıştır (Dal, 2017: 6). Tüketimde ki demokratikleşme ürüne ulaşmada kalmıştır. Bireyler bu süreçte ise tüketilen ürünün değerine göre hiyerarşik bir sistemin içine girmişlerdir. Reklam ve moda sanayileri, bireylerin tüketim alışkanlıklarını değiştirmektedir. Bireylerin toplum içindeki statüleri, tükettikleri nesnelere ölçülmektedir (Bayhan, 2011: 221).

2 E-Ticaret ve Tüketim Olgusu

Tüketim geleneksel toplumlarda, yaşamak için gerçekleştirilen zorunlu bir faaliyetten ibaretken, modern toplumlarda amaç haline gelmiştir. Günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle toplumlarda tüketim kültürünün hâkim olduğu ve giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Tüketimin yaygınlaşmasında etkili olan önemli aktörlerden birisi de şüphesiz ki medyadır (Akyazı, 2019: 94). Sosyal medya, etkileşimli internet uygulamalarının gelişmesi ile birlikte, çift taraflı ve eş zamanlı bilgi paylaşımına olanak sağlayan sanal ortamlardır (Ahmadov, 2019: 34). Günümüzde iletişim teknolojilerine olan ilgi her geçen gün artmaktadır. Hayatımızın merkezi konumuna gelmiş iletişim araçlarını sosyal medya adı altında toplamak mümkündür. Sosyal medya kavramı ile kullanıcılar kendilerini ifade edebilir, diğer kullanıcılarla bağlantı kurabilir ve her ihtiyacını sosyal medya yardımıyla karşılayabilir duruma gelmektedir. Kullanıcıların ihtiyaçlarını ağ uygulamalarıyla karşılamaları sosyal medya pazarlaması kavramını da beraberinde getirmektedir. Sosyal medya pazarlaması dahilinde kullanıcılar oturdukları yerden kolaylıkla istediği ürüne sahip olabilmeye şansına sahiptir (Ceyhan, 2017: 221). Bundan uzak durmak kalmak isteyen bireyler için bu süreç kolay olmamaktadır. Günlük hayatımızın büyük bir kısmını ayırmaktayız. Bu durumda etkilemesi olası bir sonuç olmaktadır. Orwel dışarıdan gelen tüm baskıların bireye boyun eğdireceğini söyler. İnsanlar varoluş sürecinden itibaren merak ve keşif dürtüleri ile hareket etmektedir. Yeni öğrenilen her şey bireyde zorunlu olarak uyumlu olma bilincini de getirmektedir. Her yeni, Yeni Davranışları doğurma sürecini başlatmaktadır. Sosyal bilimci ve sosyal medya, davranış oluşturma noktalarında bu vurguları, felsefeleri haline getirmişleridir. Sonuçta birey bu süreç içerisinde, kendi üzerinde kurulan, sosyal medya mesaj baskılarından hoşlanmaya, düşünce yapılarını şekillendiren ve ortak karar alma noktalarına iten teknoloji unsurlarından etkilenmeye başlamışlardır (Aydoğan, 2019: 188).

İnternet, sosyal medya platformları reklamcılar için yeni bir pazarlama alanı olmuştur. Reklamcılar için büyük bir kitle, tüketiciler için zamandan tasarruf olarak nitelendirilebilir. Sosyal mecralardaki ticari faaliyetler Baudrillard’ın tüketim toplumu kuramında anlattığından farklıdır; farklı olan yalnızca tüketim toplumunun ticari faaliyette bulunduğu uzamın sosyal

medyada yalnızca simülakrdan ibaret olmasıdır yoksa alışveriş etkinliği tıpkı gerçek hayattaki gibidir (Metin & Karakaya, 2017: 119).

Bilgi paylaşımı, bilgi alma ihtiyacı, bireyin kendini gerçekleştirme unsurlarından birisidir. Gelişen toplum yapısı, teknoloji unsurları bireyleri bu alana çekerek, farkında olmadan takip-takip anlayışını hâkim kılmıştır. Sosyal etkiler davranışları oluşturup yönlendirirken mecra içerisinde yer alan kitleler, ortak davranış gösterilmesi gereken noktalarda farklı bir eğilime yönelememektedir. Birey olay ve meseleleri diğerlerinden farklı algıladığını fark ettiğinde karşı tarafın yanlı kendisinin tarafsız olduğunu düşünür (Aydoğan, 2019: 185). Günümüzde sosyal medya pazar türü, sektör, müşteri profili fark etmeksizin işletmelerin hedef kitleleri ile iletişim kurmak için kullandığı ya da kullanmak için adım attığı bir iletişim kanalı haline gelmiştir (Alyakut, 2017: 229). Sosyal pazarlamanın amacının toplumun yararına olan bir durumun toplum tarafından kabulünü sağlamak ve bu durumun kalıcılılaşmasına yönelik çalışmaktır ki günümüzde bu durumun en hızlı biçimde ve en kalabalık kitleye ulaşmasına fırsat tanıyan mecra sosyal medya olarak ifade edilebilmektedir (Marangoz & Arıkan, 2018: 156). Baudrillard tüketim toplumu kuramında tüketim nesnelere adeta tanrılaştırılarak alışveriş merkezlerindeki panteonlar haline gelmesi örneğindeki gibi sosyal medyada da tüketim nesnelere tanrılaştırılarak bir panteon halinde insanlara sunulmaktadır. Sosyal mecralardaki alışveriş grupları, firma reklamları sürekli olarak insanları bir şeyler satın almaya yönlendirmektedir. Paraların bile elektronik ortamda oluşturulduğu bu sanal sistem de tamamen bir simülasyon evrenidir (Metin & Karakaya, 2017: 119). Zaman ve mekân algısını ortadan kaldıran bir platform olmuştur. Bu süreç beraberinde e-ticareti getirmiştir. E-ticaret, bireyleri topluma uyacak şekilde biçimlendirir. Toplum tarafından ilgi çekmek ve dışlanmamak için ihtiyaçlarını sosyal çevresine uyum sağlayacak şekilde gerçekleştirir. E-ticaret, 1995 yılından itibaren internet kullanımının tüm dünya da yaygınlaşması ile ortaya çıkan ticaretin dijital ortamda online olarak yapılması anlamına gelen bir kavramdır. Ürün ya da hizmet için çeşitli ödeme yöntemlerini kullanarak online olarak ticaret yapılmasını ve sipariş verilmesini sağlayan alışveriş yöntemleridir (Ceyhan, 2017: 222). Mobil uygulamalarla tüketiciye “her daim yanındayım” imajı vererek, tüketim için zaman ve mekân kavramlarını ortadan kaldırmaktadır (Ceyhan, 2017: 223).

Bireyler ürünlerini sosyal medya platformlarından tüketime yönelik geliştirilen uygulamalardan yapmaktadır. Tek bir tuş ile alışverişini kolay hale getiren platformlar bireyleri tüketime doyumsuz hale getirmektedir. Teknolojinin güvenilirliği konusunda tereddüt eden tüketici, zamanla güvenlik açıklarının kaldırılmasıyla birlikte online alışverişe güven duymaya başlamış ve tereddütleri ortadan kalkmıştır (Ceyhan, 2017: 223). Bireyler alışveriş esnasında harcadıkları zamanı en aza indirmek adına dijital tüketime yönelmektedirler. İnternet sitelerinin dezavantajı arasında kargo ücreti yer almaktadır. Firmalar bu durumu avantaja çevirebilmek için alınacak ürünlerin birden fazla olduğu durumlarda kargo ücreti talep etmemektedir. Bu durum tüketicilerin memnuniyetini artırmayı ve kullanım alanlarını genişleterek e-ticarete yönlendirmeyi hedeflemektedir (Ceyhan, 2017: 226). Bu durum, kredi kartının kısa vadede insana sunduğu rahatlık ile ilişkilendirilebilir (Şengün & Menteş, 2017: 322). Buna en iyi örneklerden biri de Black Friday’dir. Hristiyan kültürüne ait bir kavram olan Black Friday, ekin hasatlarının Şükran Günü’nde kutsanması ile ortaya çıkmıştır. Hasattan elde edilen kazancın bir gün sonrasında harcanması ile değer kazanacağı düşünülmektedir. Bu durum, zamanla tüm dünyada yaygınlaşarak çığırın bir alışveriş gününe dönüşmüştür (Yıldız, 2019: 73).

Tüketiciler için bir önemli güven kaynağı takip ettikleri kişilerin ürünü önermesidir. Reklam firmaları bu yüzden son yıllarda reklam anlaşmalarını aktif sosyal medya kullanıcılarıyla yapmaktadırlar. Günlük hayatımızın vazgeçilmezleri arasındaki yerini alan sosyal medya hesaplarından ünlülerin yapmış olduğu paylaşımlar milyonlarca takipçi

April 09-10, 2021

Congress Book

tarafından izlenmektedir. Özellikle gençler tarafından rol model olarak görülen bu kişilerin yaptıkları her tür paylaşım, takipçilerinin düşünce ve davranışlarını etkilemektedir. Tüketim ve satın alma davranışları da bunlardan birisidir (Akyazı, 2019: 93). Tüketiciler sosyal ağları kullanarak popüler sanatçı, futbolcu ve yazarların tüketim davranışlarını, gittikleri kafeleri ya da yiyip içtikleri ürünleri görebilmekte hatta onlarla birebir iletişime geçip bazı ürünler hakkında tavsiyeler alabilmektedir (Ahmadov, 2019: 35).

Tüketim toplumu, sanal alış-veriş ortamları ve sosyal medya uygulamalarının gelişmesiyle birlikte tüketimin önündeki coğrafi ve zamansal sınırların ortadan kalktığı bir toplumdur (Ahmadov, 2019: 33) Kültürel açıdan homojenleşme, özellikle tüketim kültürü alanında kendini hissettirmektedir (Ahmadov, 2019: 34). Küreselleşme dünyanın tek bir pazar haline gelmesini amaçlayan ekonomik ve kültürel bir olgudur. Küreselleşmeyle birlikte teknoloji ve iletişim alanında yaşanan gelişmeler ekonomik ve kültürel sınırları ortadan kaldırmıştır. Batı toplumları, özellikle sosyal medya hâkimiyeti sayesinde kendi değerlerini, mallarını üretmekte ve yaymaktadır (Ahmadov, 2019: 28). Teknolojinin ulaştığı son noktada ülkelerarası sınırlar yok olmuş ve “kültürel etkileşim” kavramı daha fazla önem kazanmıştır (Ahmadov, 2019: 30). Medya hâkimiyeti sayesinde kendi imajlarını olumlayan ülkeler, bütün ulusları ortak bir kültürde birleştirmek ve mal satıp para kazanabilmek için önce kendi kültürel özelliklerini piyasaya çıkarmışlardır. Bilgiyi üreten ve satan Batı, teknolojik gücü elinde tutarak kendi değerlerini üretmiş ve yaymıştır (Ahmadov, 2019: 31). Dünyanın hemen her yerinde tüketilen Burgerler, Adidas marka giysiler, izlenen CNN ve BBC gibi kanallar ya da kullanılan Apple marka bilgisayarlar kültürel küreselleşmenin göstergeleridir. Son yıllarda Youtube, NetFlix gibi sanal mecralarda yayınlanan diziler aynı anda onlarca ülkede vizyona girmektedir. Bu durum farklı ülkelerde yaşayan insanların ilgi ve beklentilerini homojenleştirmektedir (Ahmadov, 2019: 30-31).

Sonuç

Küreselleşme toplumdaki birçok alan gibi tüketimi de etkilemiş ve tüketimde ciddi bir değişikliğe gidilmiştir. Modern birey için tüketim anlayışında bireyin kazandığını nasıl harcadığı ön plana çıkmıştır. Bireyler tüketmek üzerine sürekli düşünme halinde olabiliyorlar ve bitmeyen bir ihtiyaç sepetleri olabiliyor. Modern dönemde tüketiciler fiziksel olarak pasif ama zihinsel olarak çok meşguldürler. Tüketim her zamankinden fazla kafada çözülmesi gereken bir deneyim, beyinsel ve zihinsel bir olgudur. Yalnızca vücudun gereksinmelerini doyuran basit bir süreç olmaktan çıkmıştır. Bu şekilde, yabancılaşma ve uzaklaşma modern tüketim kalıplarına da girmiştir. Tüketiciler durmaksızın artan paketlenmiş deneyimler yüzünden birçok etkinlik sırasında bir yaratıcılık ve özerklik duygusu yaşamaktan uzak kalmaktadırlar (Bayhan, 2011: 232-233). Küreselleşme ile birlikte sınırlarının dışına çıkan teknoloji birçok mecra için bir kazanç haline gelmiştir. Bu mecralarda biri de reklamcılar olmuştur. Özellikle internet kullanımındaki artış reklamcılar bu platforma taşınmıştır. Bu mecra reklamcılar için daha az maliyetle daha çok kişiye ulaşmak demektir. Zamanla yarışan modern birey için e-ticaret bir zaman tasarrufu sunmaktadır. Her geçen gün kazandığı güven ile beraber e-ticarete olan talep artmaktadır.

References

Ahmadov, S. (2019). "Kültürel Küreselleşme Aracı Olarak Sosyal Medyanın Tüketim Toplumuna Etkisi". *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, ss. 28-39.

Akyazı, A. (2019). "Sosyal Medya Ve Tüketim İlişkisi: Popüler Ünlülerin Instagram Hesapları Üzerine Bir Araştırma". *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, ss. 93 - 108.

Alyakut, Ö. (2017). "Kahve Markalarının Bütünleşik Pazarlama İletişimi Bağlamında Sosyal Medya Kullanımları". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, ss.209-234.

Aydoğan, T. (2019). Sosyal Medyanın Gücü "Tepkisizlik Algısı "Oluşturma". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, ss.184-192.

Bayhan, V. (2011). Tüketim Toplumunda Bireyin Ontolojik Mottosu: "Tüketiyorum Öyleyse Varım". *Sosyoloji Konferansları*, ss. 221 - 248.

Ceyhan, Ç. (2017). "Sosyal Medyanın Tüketim Gücü". *Yeni Medya Elektronik Dergi*, ss. 221-226.

Dal, N. E. (2017). "Tüketim Toplumu Ve Tüketim Toplumuna Yöneltilen Eleştiriler Üzerine Bir Tartışma". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ss.1-21.

Kadıoğlu, Z. K. (2014). *Tüketim İletişimi: Süreçler, Algular ve Tüketici*. İstanbul: Pales Yayınları.

Karakoç, E. (2002). "Sosyal Bir Değer Olarak Tüketim". *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi* , 104-109.

Marangoz, A. Y., & Arıkan, Ö. U. (2018). "Sosyal Pazarlama Kavramı Ve Sosyal Pazarlamada Sosyal Medya Kullanımı: Sağlık Kampanyaları Uygulamaları". *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi* , ss.141-165.

Marcuse, H. (1990). *Tek Boyutlu İnsan*. İstanbul: İdea Yayınları.

Metin, O., & Karakaya, Ş. (2017). "Jean Baudrillard Perspektifinden Sosyal Medya Analizi Denemesi". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, ss.109-121.

Özbey, A. U. (2018). "Küreselleşme Perspektifinden Tüketim Toplumunun Sosyolojik Okuması". *USOBED (Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi)*, ss.1-11.

Sungur, E. (2016). "Postmodern Yoksulluk Karşısında Dindar Tavrına Dair Sosyolojik Bir Araştırma". *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, ss.29-64.

Şan, M. K., Hira, İ., & Saraçoğlu, A. D. (2017). "Kentlerin Yeni Tüketim Mabetleri: Alışveriş Merkezleri". *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, ss.149-169.

Şengün, H. İ., & Menteş, N. (2017). "Küreselleşme Sürecinde Tüketicilerin Hazcı Ve Bilinçli Tüketim Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi". *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, ss.313-324.

Tan, M. (2019). "Tüketim Kültürü Bağlamında İstek ve İhtiyaçların Oluşumu: Kavramsal Bir Analiz". *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* , ss.193-218.

Yağlı, S. (2011). "Gündelik Hayatın Bir Alanı Olarak Moda Aracılığıyla Kültürün Yeniden İnşası". *Akdeniz Sanat*, ss.157-162.

Yıldız, S. C. (2019). "Kültürel Özelliklerin Dilsel Yerleşmeye Etkisi: 'Black Friday' Örneği". *Türk Dili*, ss.72-76.

Zencirkıran, M. (2013). *Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. Bursa: Dora Yayınları.

THE METHODOLOGICAL PROJECTION OF GLOBAL DIFFERENCE: THE SEARCH FOR UNIQUE IN TURKISH SOCIOLOGY

Gökhan V. KÖKTÜRK¹, Merve HARBELİOĞLU²

Abstract

The process of globalization, on the one hand, causes the question of modern society, which is the research object of sociology, on the other hand, it has brought the necessity to explain important issues such as emphasizing the differences that appear in almost all societies, the search for identity, and the transformations in the social and political sphere. Especially the radical changes experienced in the world have also affected sociology, and the discussion of the research object of sociology or the phenomenon of social change has become at the forefront of his interests.

In this sense, the post-1980 period emerges as a period in which Turkish sociology, socially and politically passivated, has been trying to reveal its own identity. In this period, the subject of method was emphasized in Turkish sociology's search for identity. In other words, it is emphasized that one of the most important elements of the new identity to be revealed is method. As a matter of fact, since the opinions about the method contain presuppositions about how the universe, nature and society function, the search for original methods is determinant in the formation or change of the perception of the universe, nature and society. In this context; Baykan Sezer and Doğan Ergun, in their search for original methods, took a stand against the stereotypical understanding of method that has become plastic in Turkish sociology.

In the field of science formed by the influence of the rising positivist mind, Sezer and Ergun stated that Turkey has its own problems and the resolution of these problems that have expressed their opinion that requiring descriptions with new and special methods. Sezer and Ergun's explanations based on their method include their differences and awareness of this difference. In this direction, societies that differ with digitalization are experiencing this process at a dizzying speed. The method-based seeking for originality of Sezer and Ergun, who claim a different identity in terms of Turkish sociology, requires being authentic in the global transformation we live in and revealing methods related to this. In parallel with these views, based on the fact that our society has its own problems, it is necessary to reveal and protect the innovation and difference of Turkish sociology in terms of method and in a unique framework with the digitalization process experienced today. In this regard, the views of Baykan Sezer and Doğan Ergun on the method are of a guiding nature.

Keywords: Differences, Conversion, Turkish Sociology, Method, Original Sociology

¹ Gökhan V. Köktürk, Dr. Öğrt. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, gkokturk@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8453-4063

² Merve Harbelioğlu, Öğretim Görevlisi, Akev Üniversitesi, merve.harbelioglu@akev.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7535-3068

KÜRESEL FARKLILIKIN YÖNTEMSSEL İZ DÜŞÜMÜ: TÜRK SOSYOLOJİSİNDE ÖZGÜNLÜK ARAYIŞLARI

Özet

Yaşanılan küreselleşme süreci, bir yandan sosyolojinin araştırma nesnesi olan modern toplumun sorgulanmasına neden olurken diğer yandan da hemen hemen bütün toplumlarda ortaya çıkan farklılıkların vurgulanması, kimlik arayışları, sosyal ve siyasal alandaki dönüşümler gibi önemli konulara da açıklama getirmek gerekliliğini gündeme getirmiştir. Özellikle dünyada yaşanan köklü değişimler sosyolojiyi de etkilemiş, sosyolojinin araştırma nesnesinin tartışılması ya da toplumsal değişim olgusu ilgi alanlarının ön sıralarına yerleşmiştir.

Bu anlamda 1980 sonrası, sosyal ve siyasal açıdan pasifleştirilen Türk sosyolojisinin kendi kimliğini ortaya koyma çabalarının yoğun olduğu bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde Türk sosyolojisinin kimlik arayışlarında yöntem konusuna önemle vurgu yapılmıştır. Başka bir ifadeyle ortaya konulacak yeni kimliğin en önemli unsurlarından birinin yöntem olduğu görüşü vurgulanmıştır. Nitekim yönetime ilişkin görüşler evrenin, doğanın ve toplumun nasıl işlediğine yönelik ön kabuller içerdiğinden, özgün yöntem arayışları evrene, doğaya ve topluma ilişkin algının oluşmasında veya değişmesinde belirleyici niteliktedir. Bu bağlamda; Baykan Sezer ve Doğan Ergun, özgün yöntem arayışları açısından Türk sosyolojisinde plastikleşen diğer bir ifadeyle basmakalıp yöntem anlayışına bir karşı duruşu sergilemişlerdir.

Yükselen pozitivist düşüncenin etkisiyle oluşan bilim alanında, Sezer ve Ergun, Türkiye'nin kendine özgü sorunları olduğunu ve sorunların çözümlenmesinin de yeni ve özel yöntemlerle açıklamalar gerektirdiği yönünde görüşlerini belirtmişlerdir. Sezer ve Ergun'un yöntemi temel alan açıklamaları farklarını ve bu farklılığın farkında olmayı içermektedir. Bu doğrultuda günümüzde dijitalleşme ile farklılaşan toplumlar, bu süreci baş döndüren bir hızla yaşamaktadırlar. Türk sosyolojisi açısından ayrı bir kimlik iddiasında bulunan Sezer ve Ergun'un, yöntemi temel alan özgünlük arayışları, yaşadığımız küresel dönüşümde özgün olmayı ve buna ilişkin yöntemler ortaya koymayı gerektirmektedir. Bu görüşler paralelinde toplumumuzun kendine özgü sorunları olmasından yola çıkarak, günümüzde yaşanan dijitalleşme süreci ile birlikte Türk sosyolojisinin de yeniliğini ve farklılığını yöntem konusunda ve özgün bir nitelik çerçevesinde ortaya konması ve korunması gereklidir. Bu konuda Baykan Sezer'in ve Doğan Ergun'un yönetime ilişkin görüşleri yol gösterici niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Farklılık, Dönüşüm, Türk Sosyolojisi, Yöntem, Özgün Sosyoloji

1 Giriş

Yaşadığımız küreselleşme sürecinde sosyoloji yeniliğini ve farklılığını ortaya koymak için konuları ele alış biçimine odaklanmıştır. Bu bağlamda sosyolojide yöntem tartışmaları sosyolojinin araştırma nesnesi olan modern toplumun sınırlarının sorgulanmasıyla yoğunluk kazanmıştır. Toplum odağındaki tartışmalar ve öneriler, kaçınılmaz olarak siyasal tercihleri ve bilimsel paradigma farklılıkları doğrultusundaki görüşleri de beraberinde getirmiştir. Bu durum sosyolojide objektif olma konusunun sürekli gündemde olmasına neden olmaktadır. Bu doğrultuda sosyolojide yöntem konusu, hem sosyolojinin bilimsel disiplin olma niteliklerini belirlemekte hem de sosyolojik düşünce olarak farklılaşmanın belirleyicisi olmaktadır. Kişiler görüşleri doğrultusunda belli taraflarda yer alabilmektedirler. Bu bağlamda sosyolojide bir sorun olarak görülen yöntem konusundaki tartışmalar, sosyolojinin varlığının sorgulanmasına kadar kök salmakta ve sosyolojide kullanılan yöntemlerin geçerliliği ve güvenilirliği bugün hala

tartışma konusu olmaktadır. Aynı zamanda bu doğrultudaki tartışmalar sosyolojide farklı oluşları ve farklı ele alışı ortaya çıkarmaktadır. Farklı oluş ve farklı ele alış aynı zamanda yöntem odaklı özgün sosyoloji anlayışını beraberinde getirmektedir. Farklılık algısının Türk sosyolojisine yansımaları konusunda Başkan Sezer'in sosyolojide farklı bir kimlik kazanmak için ileri sürdüğü öneriler ve Doğan Ergun'un farklılığın farkında olunmasına yönelik yaptığı vurgu açıklayıcı niteliktedir.

2 Özgün Yöntem Arayışları

Küreselleşmenin hızla yaşandığı günümüz koşulları, Türk sosyolojisi açısından 1980 sonrasında sosyal ve siyasi açıdan pasifleştirilen sosyolojinin kendi kimliğini ortaya koyma çabalarının yoğun olduğu bir zaman dilimine karşı gelmektedir. Bu noktada önemle altı çizilen husus, sosyolojinin yeni kimlik arayışlarında yöntem konusunun öne çıkmasıdır. Başka bir ifadeyle ortaya konulacak yeni kimliğin en önemli unsurlarından birinin yöntem olduğu görüşü vurgulanmıştır, zira yönetime ilişkin görüşler evrenin, doğanın ve toplumun nasıl işlediğine yönelik kabulleri içerdiğinden, özgün yöntem arayışları evrene, doğaya ve topluma ilişkin algının oluşmasında veya değişmesinde belirleyici niteliktedir. Kaçmazoğlu (2015: 38)' a göre Batı dışı sosyoloji yapmanın iki farklı şekli vardır. Bunlardan birincisi kısmen Batı dışı sosyolojisi oluşturma anlayışı olmuştur. Bu anlayışta Batı sosyolojisinin yanına bir de milli bir sosyoloji anlayışı görülmektedir. Batı'dan Türk sosyolojisine alınabilecek katkı ve temeller üzerine düşünülmüş bir anlayıştır. İkinci görüş ise Batı toplumlarını açıklayan kuram ve kavramların kendi özgü özellikleri olan Doğu toplumlarını açıklamada yetersiz olduğudur. Bu görüş Batı aktarmacılığına karşı çıkmakla birlikte Doğu ve Batı toplumlarını açıklayacak bir sosyoloji anlayışı oluşması gerektiğine dikkat çekmektedir.

Bu bağlamda; Başkan Sezer ve Doğan Ergun, özgün yöntem arayışları açısından Türk sosyolojisinde plastikleşen diğer bir ifadeyle basmakalıp yöntem anlayışına bir karşı duruşu sergilemişlerdir. Sezer (1993)' in görüşlerinin başlangıcında, sosyolojinin ideoloji sayılmamak için pozitivist paradigmanın bilim sayılabilmek ölçütlerine uygunluğuna önem verdiği saptaması bulunmaktadır. Sezer (1988:9-10)'e göre Türkiye'nin kendine özgü sorunları olması ve sorunların çözümlenmesinin yeni ve özel yöntem ve açıklamalar gerektirdiğidir.

Yöntem konusu uzun zaman süresince sosyal bilimlerde tartışılmış ve özellikle sosyolojide disiplinin varlığını sorgulayan tartışmalara zemin oluşturmuştur. Bu durum Türk sosyolojisinde tercümeçilik ve aktarmacılık temel karakteristiği ile birleşerek Batıya karşı duyulan sonsuz güvenle birlikte, yöntemin ne istediğinin neyin peşinde olduğunun farkında olunmadan kalıp şeklinde aktarılmasına yol açmıştır. Buna rağmen bilimsel faaliyetlerin temel belirleyicisi durumunda olan zihnin işleyiş süreçlerine önemle değinen bir başka ifadeyle farkında olmanın ne denli önemli olduğunu sergileyen Doğan Ergun, kökleri Descartes'e kadar inen ve temel amacı doğayı egemenlik altına almak olan yöntem vurgusunu, bir bilimsel tutku halinde eserlerine ve görüşlerine yansıtmıştır. Ergun, yöntemi anlamayı ve bulmayı bilinç sahibi olmayla temellendiren aksi halleri değersiz bulan yaklaşımıyla "yöntem bilmeyen bilim adamının yarım bilim adamı olduğu" şeklinde bir görüşü destekler niteliktedir. Sosyolojinin bilimsel bir disiplin olarak şekil almasında ve gelişiminde, özellikle metodolojik anlamda Descartes'dan etkilenim oldukça önemlidir. Zira bu nokta, sosyolojinin daha kuruluş yıllarında metodolojik yönelimi açısından belirleyici niteliktedir. Doğan Ergun'un yöntem konusundaki bu kaygısı farklılığının temelini oluşturmaktadır. Yöntem konusunu anlamak ve anlamlandırmak gereğinin felsefe bilmekle başladığını belirten Ergun (2006a:15), yönetime zihnin işleyiş süreçleri olan Tümevarım ve Tümdengelim açısından yaklaşır ve bunun soyut bir süreç olduğunun altını önemle çizer. Bu yönüyle Doğan Ergun, Türk sosyolojinde kendine özgü olmanın önündeki en büyük engel olan Batı Dünyasına karşı beslenen sonsuz bilimsel güvenin

karşısında yine bilimsel ölçülerde özgün fikirlerin sahibi olarak yer alan bir konumdadır. Yöntemi gerçeğe ulaşmak için izlenilen yol olarak değerlendiren Ergun (2006b:167), gerçeğe çoklu yollardan ulaşamayacağını başka bir deyişle yöntem konusunda plüralist (çoğulcu) tavrın işlevsel olmadığını belirtmektedir.

3 Global Sosyoloji Çağrısı

Yaşadığımız küreselleşme süreci bir yandan sosyolojinin araştırma nesnesi olan modern toplumun sorgulanmasına neden olurken, diğer yandan da hemen hemen bütün toplumlarda ortaya çıkan farklılıkların vurgulanması, kimlik arayışları, sosyal ve siyasal alandaki yetersizlikler veya aksamalar gibi önemli konulara da açıklama getirmek zorunluluğu gündeme getirmiştir. Yaşanan küreselleşme süreciyle birlikte özellikle Amerikan sosyolojisi ağırlıklı global sosyoloji anlayışının bir eşzamanlılık ve paralellik göstermesi bize küreselleşme sürecinin sadece teknolojik ya da ekonomik olarak öne çıkan bir süreç olmadığını göstermektedir. Özellikle dünyada yaşanan köklü değişimler sosyolojiyi de etkilemekte, sosyolojinin araştırma nesnesinin tartışılması ya da değişim söylemini etkili bir şekilde gündeme getirmektedir. Bu yaşanan köklü değişimlerin en net bir şekilde ifadesini bulan sonucu, küreselleşme süreci ve onun etkileridir.

Sözünü ettiğimiz bu etkilenme süreci Türk sosyolojisine yöntem odaklı özgün sosyoloji anlayışı olarak yansımakta ve sosyoloji için ayrı bir kişilik ve ayrı bir kimlikten söz edilmektedir. Yöntem konusuna bir tutku olarak yaklaşan Doğan Ergun, bu özgün sosyoloji arayışlarının en önemli isimlerindedir. Doğan Ergun'un sosyoloji ile ilgili görüşlerini, farklılığının farkında olması ve yönetime bir tutku halinde yaklaşması şeklinde adlandırabiliriz.

Zihninin nasıl işlediğinin farkında olan aynı zamanda bunun felsefi bir inanç olduğunu bilmelidir. Doğan Ergun, yöntem tercihinin, çünkü bilmek tercih işidir, yapılmasında evrenin, doğanın ve toplumun nasıl işlediğine yönelik bir felsefi inanca dayanmanın gereğinin altını önemle çizerken, bilimsel faaliyetlerde farkında olmanın nasıl bir anlama geldiğinin de altını çizmektedir. Zira salt metodolojik yönü ele almaya çalışmak, epistemolojik ve ontolojik boyutların göz ardı edilmesini ve yüzeysel bir ele alışı da beraberinde getirmektedir. Yöntem konusunda soyut-somut ayrımını yapan Ergun, yöntemin dayandığı felsefi inancı işin soyut kısmını oluşturduğunu, “yöntem tektir, o da deneydir.” şeklindeki uzun zaman baskın ve hakim konumda olan yaklaşımın aksine araştırma planlaması yapıldığında yöntemin somutlaştığını belirtmektedir. Bunların yanında ileri sürdüğü görüşlere paralel olarak, tavrını belirleyip bunu eserlerinde açıkça ortaya koyan Ergun, diyalektik yöntemin yöntem olgusunu somutlaştırarak belirmesine yol açan en önemli unsur olarak görmektedir. Bu yönüyle Ergun, uzun yıllar hakimiyetini korumuş olan ampirik metodolojinin deneysel çalışma yönlendirmelerinin dışında durarak aynı zamanda modernitenin sunduğu ve uygulanmasını gerekli gördüğü kalıplara uymamıştır. Nitekim yöntemi bir anahtar niteliğinde gören ve deneysel çalışmaların gerekliliğini vurgulayan, aynı zamanda modernizme rengini veren önemli unsurlardan biri olan Descartes'ın yöntemin önemine eşlik eden ancak ampirik uygulamaya değil diyalektik yönetime vurgu yapan Ergun, farklı olarak yöntemin soyut boyutuna başka bir deyişle zihnin nasıl işlediğine dikkat çekmektedir. Konuya sosyoloji açısından bakıldığında ise özellikle II.Dünya Savaşından sonra metodoloji ve epistemoloji üzerine modernitenin sunduğu bulgular tartışılmaya başlanmıştır. Bu anlamda yöntem tutkusunu, Descartes'çı düşüncenin başlıca özelliklerindedir. Descartes'da yöntem bilimsel ya da felsefi olmaktan çok bir gerekliliktir (Timuçin 2000:19-27). Görüldüğü gibi bilimsel bir disiplin olarak sosyoloji, köklerini 18.yy düşüncesinden alan modern bilimsel düşüncenin epistemolojik ve metodolojik kabullerine dayanan bir gelişme çizgisi içindedir. Alınan bu şekil, sosyoloji açısından uzun yıllar baskın niteliğini korumuş, sosyolojinin reflexive bir bilim olma özelliği daha fazla öne çıkınca

sorgulanmaya başlamıştır. Bu sorgulamanın en yoğun kısımlarından biri, Doğan Ergun'nun da eserlerinde belirttiği gibi, sosyolojinin deneysel bir bilim olmadığı yönündedir.

Doğan Ergun'un tavrını açıkça ortaya koymuş olması, Türk sosyolojisinin global çağrı karşısında yeniden tavır belirlemesi gerekliliğine de güzel bir örnek teşkil etmektedir. Doğan Ergun'un diyalektik yöntemi öne çıkarması Marksizm'i çağrıştırmaktadır, ancak yöntem açısından öne çıkarılması gereken husus Ergun'un farkındalığıdır ve Marksist diyalektik unsurları onun görüşlerine yansımamaktadır. Başka bir deyişle, araştırma tekniklerine yöntemi indirgeyen sığ anlayışa sahip olmamasıdır. Zira Doğan Ergun, görüşlerinde Marksist kuramın kimi zaman eleştirisi kimi zaman eksikliğini belirtmesi kimi zaman ise ilave yapılması şeklinde bir tutum sergilemektedir. Ergun'a göre; felsefi olarak zihnini tümdengelim şeklinde işleyenler, diyalektik yöntem kullanıcıları (Ergun, 2006a:16). Bu anlamda kendi felsefi inancını ve yöntem anlayışını da ortaya koyan Ergun'a (2006a:49) göre; tümdengelimci diyalektik yöntem en bilimsel yöntemdir, çünkü felsefi anlamda yöntem olan tümdengelim, bir konunun kendi bütünlüğü içinde açıklanacağını bir temel gerçek olarak göstermektedir ve tümdengelim bütünlük kavramından ya da genel kavramlardan hareketle sonuç çıkarmayı öngören bir akıl yürütme olarak bilimsel açıklamanın bir çıkarım olduğunu belirtmektedir. Sosyoloji disiplini açısından da tümdengelim felsefi inancı ve diyalektik yöntem konusunda, bilimsellik kriterini yerine getirebilmenin yolu olarak önemle söz eden Ergun'a (2006b:166) göre; bugün diyalektik yöntemin diğer yöntemlere göre daha açıklayıcı olması ya da açıklayıcılığının daha eksiksiz ve daha yeterli olması onun diğer yöntemlere göre daha kesin ve daha bilimsel olduğunu göstermektedir. Bu yüzden sosyolojide de diyalektik yöntem uygulanmalıdır. Bunun yanında ise, Doğan Ergun'un metodolojiye yönelik savunduğu fikirleri kısmen eleştirel teori kapsamında değerlendirmek mümkündür. Şöyle ki, eleştirel teoride tıpkı Doğan Ergun'da olduğu gibi araştırma problemine, araştırmadaki araştırma sorularına ve araştırma konularına hakim olmanın vurgusu felsefi bilgi öne çıkarılarak yapılır, bunun yanında eleştirel teori paradigması dahilinde çalışma yapanların çalışma çerçevelerini diyalektik yöntem oluşturmaktadır.

Yöntemi bilimin temeli olarak gören Ergun, yöntemin temelinde ise felsefi inancın yer aldığını belirtirken; yöntemin soyut boyutunun olmazsa olmaz niteliğini vurgulamaktadır. Nitekim Ona göre yöntem konusu felsefe bilmekle başlar. Bundan kasıt ise, belirli bir felsefi inancın üzerine yöneme ilişkin düşünce ve uygulamaların inşa edildiği bir zemini oluşturmasıdır. Ancak burada önemle belirtilmesi gereken nokta, felsefi inancın zemini oluştururken mantığın da araştırma konuları önünde somutlaşan yöntemin geçerli olup olmadığını denetlemesidir. Bu durum 1980 sonrasında üniversite derslerine sıkışan sosyolojinin, felsefi temeli ideolojiyle eş tutarak özellikle uzak duran tavrına açıklık getirmektedir. Bununla birlikte bilimsel yöntemin eylemsel yönü; hedef olarak alınan objeye doğru bilim adamının yürüdüğü yolda yapacağı işlemlerin neler olduğunu gösteren araştırma kuralları toplamına karşılık gelmektedir. Ergun'un yöntem konusunda soyut tavır ve somut tavır ayrımının bilinmesi gerektiği yönündeki görüşleri, kendisinin de kabul ettiği gibi (2006a:60) yöntem konusunda belli kuralların, belli yolların olduğu ancak bunun yöntem olarak algılanmaması başka bir deyişle yöntemin araştırma tekniklerine indirgenmemesi gereğini ve Türk sosyolojisinde aktarmacılık ile tercümeçilik olarak kemikleşmiş karakteristiğinin etkisiyle yöntemin araştırma tekniği olarak öğrenilmesi ve öğretilmesini açıklayıcı niteliktedir.

Zihnin işleyiş süreçleri olan tümdengelim ve tümevarım döngüsel bir süreçte işlemektedir. Başka bir deyişle tümevarım ile tümdengelim birbirini tamamlar niteliktedir. Bir araştırma sürecinde zihin iki türlü de işleyebilir, önemli olan toplanan verinin farkında olmaktır. Yöntem konusunda bilinmesi gereken bu bütünlük yaklaşımının örneğini Ergun, Mübeccel Belik Kıray'ın Ereğli araştırmasını değerlendirirken vermektedir. Özellikle Türk sosyolojisi

açısından uzun zaman süresince baskın niteliğini koruyan aktarmacılık ve tercümeçilik, yöntem konusunda da aldığı şekil açısından Doğan Ergun'un görüşlerinde yer bulmaktadır.

1980'li yıllarda kurumlaşmasını tamamlayan Türk sosyolojisinde bu yıllardan sonra bilim ve bilim anlayışı ile ilgili eserler yayınlanmaya başlamaktadır. Popper, Khun, Feyerabend. Lakatos gibi felsefecilerin eserleri de Türkçeye kazandırılmıştır (Ünal, 2008: 159). Her şeyden önce T.Kuhn'un Bilimsel Devrimlerin Yapısı adlı eserinin 1962 yılında yayımlanmasına rağmen ancak 1980'li yıllarda Türkçe'ye çevrilmiş olduğu gerçeğini unutmamak gerekir. Bunun yanında Ergun'un "paradigma" kavramına bakış açısını da bilmek gerekmektedir. Sosyal bilimlerde paradigmanın üstünlük mücadelesinin 1960'larda Kuhn'un Bilimsel Devrimlerin Yapısı adlı eseri ile karşıt gibi görünen pozitivist paradigma ile yorumsamacı paradigma arasındaki birbirlerinin eksikliğini kapatan eleştiriler, 1960'larda iki karşıt paradigmanın birbirlerini eleştirdiği dönemlerde ise yeni paradigmanın oluştuğu bir dönemi oluşturmuştur. T.Kuhn'un ileri sürdüğü görüşlerden sonra Türkiye'de sahte bir şekilde, zihnin işleyişine dikkat etmeden kamplaşmalar ve sahte bir şekilde paradigma savaşları yaşanmıştır. Türkiye'deki sosyoloji çalışmalarına genel olarak baktığımızda; doğayı, evreni, toplumsal yapıyı, toplumu açıklamada pozitivist paradigmanın görüşlerine sahip ve dolayısıyla bunun farkında olarak görüşlerini ortaya koyarak çalışmalarını da bu çerçevede yapanların yanı sıra; farklı bir dünya görüşüne, evren anlayışına sahip olup ancak bilimsel yöntemi pozitivistin sunduğu yöntem olarak kabul ederek çalışmalarını yapanların olması gibi bir durum da söz konusudur. Buradan yola çıkarak paradigma ya da bilim anlayışı konularında Türkiye'deki sosyal bilimler ve özellikle sosyoloji disiplini açısından şöyle bir saptama yapılabilir: Paradigma ya da bilim anlayışı Türkiye'deki sosyal bilimlerde ve sosyolojide bilim adamlarının dünya görüşlerini, evrene, insana, toplumsal yapıya bakışlarını ve yaklaşımlarını içermemektedir; sadece bilim adamlarına, araştırmacılara ve akademisyenlere yol gösteren, bilimsel olarak nitelenebilecek bir faaliyetin nasıl olması gerektiğine yönelik bir model olma mahiyetindedir. Bu noktada Ergun'un paradigma kavramına görüşleri açısından neden karşı olduğunun anlamlandırılması daha kolaydır, çünkü paradigmlar felsefi inanca ve de zihnin işleyiş süreçlerini bir kenara bırakarak esnek olmayan bir şekilde araştırmacıyı sınırlarlar, bununla birlikte özellikle sosyal bilimlerde farklı paradigmlar olması aralarından tercih yapılabileceği izlenimi vermektedir ancak yöntem konusunda Doğan Ergun'un altını çizmiş olduğu zihnin işleyiş süreçlerine gereken vurgu yapılmamaktır.

Nitekim paradigma, pozitivistin bize öğrettiğinden daha fazla öge içermektedir. Bir paradigma dört ana unsurdan oluşur; Etik, Epistemoloji, Ontoloji ve Metodoloji. Etik, ahlaklı insan nasıl olur? Epistemoloji, bilginin kaynağı nedir?, Ontoloji, gerçekliğin doğası nedir?, Metodoloji ise aradığım bilgiye nasıl ulaşabilirim? temel sorularını sorar (Denzin and Lincoln, 2000:163).Bu tanımdan yola çıkarak Ergun'un paradigma kavramını neden sahteci bir kavram olarak gördüğünü ve karşı olduğunu magazinsel bir üslupla değil de bilimsel bir temelde açıkladığını görebiliriz. Ergun'un çoğu kez ifade ettiği gibi felsefi bilgi olmadan paradigma kavramı da bir anlam taşımaz.

Doğan Ergun'un yöntem vurgusu, birçok insanın sosyal bilimleri ve sosyolojiyi bilim olarak görmemesi başka bir ifadeyle sadece doğa bilimlerini bilim olarak kabul etmesi şeklindeki yanlış ve sosyolojiyi önemsizleştiren algının değişebilmesi açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda sosyolojinin felsefeden ayrıldıktan sonra ayrı bir kişilik ve kimlik kazanmasındaki yöntem tartışmalarının yoğunluğu ile bunların Türk sosyolojisine yansımaları göz önüne alındığında bu önem daha da artmaktadır.

Yeniçağ başlarında deneysel bilimlerde meydana gelen değişimler sonucu, henüz felsefeden ayrılmamış olan ve felsefenin önerdiği yöntemlerle yetinen günümüzdeki bilimsel disiplinler, özellikle sosyoloji, kendi yöntemlerini oluşturma ve bu yönde bağımsız bir bilim

olma stratejisi izlemiştir. Bu anlamda Doğan Ergun, görüşleri itibariyle sosyolojinin bağımsız bir bilimsel disiplin olma yönündeki çabalarına özellikle metodolojik anlamdaki düşünceleriyle, yeniçağ başlarında yoğunlaşan deneysel bilimlere yönelik eleştirilerin bir parçasını oluşturmaktadır. Nitekim Ergun'a göre, sosyolojide deney yapmak mümkün değildir. Sosyolojinin önemli bir veri kaynağı tarihtir ve ona göre sosyoloji ile tarih artık barışmalıdır. Doğan Ergun'un metodolojiyle ilgili görüş ve düşünceleri üniversitelerdeki metod derslerinde farkındalık konusuna gösterilebilecek en güzel örneklerden birini oluşturmaktadır.

4 Sonuç

Tüm dünyada yaşanan hızlı değişim, dönüşüm ve farklılaşmalar, farklı toplumlarda farklı yansımalarla yol açmaktadır. Bu durum Türk toplumu açısından da açıkça gözlenmektedir. Yaşanan süreç, Türk sosyolojisinde metodoloji odaklı özgün bir sosyoloji anlayışına sahip olmak gerekliliğini açıkça bizlere göstermektedir. Günümüzde şahitlik ettiğimiz küresel anlamdaki dönüşüm ve farklılaşmalar Türk sosyolojisinde tarihsel bilgiyi de içerecek şekilde toplumsal belleğin önemini tekrardan anımsatmaktadır. Bu anlamda Türk sosyolojisinin gelişim dönemleri itibariyle sosyolojik çalışmalara yön veren öneri niteliğindeki görüşler, Türk sosyoloji tarihi çalışmaları açısından oldukça önemlidir. Nitekim sosyoloji tarihi için kilometre taşı niteliğinde olan sosyologların önerileri, sosyolojinin temel karakteristiğine bağlı olarak önerildiği dönemin toplumsal yapısı ve aynı zamanda dünyanın içinden geçtiği dönemin küresel boyuttaki etkileri hakkında da bilgiler ve ip uçları içermektedir. Nitekim sosyolojik çalışmaların içeriğinin ne olması gerektiğini, öne sürülen ya da belirlenen hedefe hangi yol veya yollardan ulaşabileceğini öneren çalışmalar, aynı zamanda ileri sürüldükleri dönemin sosyo-kültürel ve sosyo-politik özelliklerini de yansıtmaktadır. Bu da sosyolojinin ve özellikle Türk sosyolojisinin ana renginden kaynaklanmaktadır.

Bu doğrultuda yapılacak çalışmalarda toplumsal olanın göz önünde bulundurulması ya da yok sayılması belirleyici nitelikte olacaktır. Türk sosyolojisi açısından makro ve mikro analiz ya da bütüncü yaklaşıma sahip olarak, toplumsal yapıyı oluşturan her bir unsura ayrı ayrı sosyolojinin araştırma nesnesi olarak yaklaşmak, Türk sosyologlarının farkındalığının temel koşulunu oluşturmaktadır. Başka bir ifade ile ileri sürülen görüşlerde farkındalık belirleyici niteliktedir. Bu doğrultuda sosyolojinin araştırma nesnesinin ortaya konması ve Türk sosyolojisi kimliğine sahip çıkılması ana unsurları oluşturmaktadır.

References

Denzin, Norman K., Yvonna S. Lincoln (2000). *Handbook of Qualitative Research*, Second Edition, California: Sage Publications.

Ergun, D. (2006a). *Yöntemi Bulmak*, 2.Baskı, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Ergun, D. (2006b). *100 Soruda Sosyoloji El Kitabı*, 8.Baskı, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Kaçmazoğlu, H.B. (2015). "Türkiye'de Sosyolojinin 100 Yıllık Birikimi Üzerine Bazı Tespitler", *Sosyoloji Konferansları*. 2 (52): ss.29-55.

Ünal, Z. A. (2008). "Türk Sosyolojisi Tarihinde Metodolojik Yaklaşımlar", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 6 (11): ss.123-172.

Sezer, B. (1993). *Sosyolojide Yöntem Tartışmaları*. İstanbul: Sümer Kitabevi Yayınları.

April 09-10, 2021

Congress Book

Sezer, B. (1988). *Türkiye’de Sosyolojinin 75. Yılı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Timuçin, Afşar. (2000). *Descartes’çı Bilgi Kuramının Temellendirilişi*. İstanbul, Bulut Yayınları.

FROM PHYSICAL SPACE TO ONLINE SPACE, DIGITALIZATION OF CONSUMPTION PRACTICES DURING PANDEMIC: THE CASE OF ANTALYA-KONYAALTI

Birtan BOZLU¹, Merve Suzan ILIK-BİLBEN²

Abstract

As a social event, the COVID-19 outbreak shows its effects felt not only on human life, but also in many social areas such as economy, education, family and socialization processes. The pandemic has physically limited the consumption areas and consumption activities in which the individual is constantly involved and interacted with in daily life. For this reason, it has become a necessity for individuals to turn to digital fields in order to realize their consumption activities. From this point of view, the digitalization processes of consumption activities during the COVID-19 pandemic, the processes of adaptation to the digital environment by getting rid of the physical space qualities and time-space limitation of the shopping places, the role of digitalization in shopping practices, the factors affecting the individual's preferences in this axis and the reasons that make the digitalization consumption coexistence possible are the objectives of this research. In this context, possible consumption practices in pre-pandemic, pandemic period and post-pandemic periods, the digitalization of consumption places and the effect of the pandemic on this process are discussed. In this study, which was designed over the quantitative research method, the data were obtained through the questionnaire technique in line with the objectives of the research. The sample of the study consists of individuals from the X and Y generations who live in Antalya, Konyaaltı district. According to the results, in addition to the efficiency and advantages of digitalization, the epidemic process has adapted generations Y and Z to digitalization thoroughly. This situation tends to transform physical consumption spaces subject to time/space constraints into virtual spaces with the effect of digitalization. For now, only neighborhood markets (bazaars) seem to be relatively free from the impact of digitalization.

Keywords: Space, Digitilization, COVID-19, Consumption, Antalya

FİZİKSEL MEKÂNDAN ÇEVİRİMİÇİ MEKÂNA, PANDEMİ DÖNEMİNDE TÜKETİM PRATİKLERİNİN DİJİTALLEŞMESİ: ANTALYA-KONYAALTI ÖRNEĞİ

Özet

Bir toplumsal olay olarak COVID-19 salgını sadece insan hayatı üzerinde değil, ekonomi, eğitim, aile ve sosyalizasyon süreçleri gibi pek çok toplumsal alanda etkisini hissettirmektedir. Pandemi bireyin gündelik yaşamda devamlı içerisinde yer aldığı ve etkileşim halinde olduğu tüketim alanlarını ve tüketim faaliyetlerini fiziki anlamda sınırlamıştır. Bu

¹ Akdeniz Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Araştırma Görevlisi, birtanbozlu@gmail.com

² Akdeniz Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Araştırma Görevlisi, suzanilik@gmail.com

April 09-10, 2021

Congress Book

nedenle, bireylerin tüketim faaliyetlerini gerçekleştirebilmek adına dijital alanlara yönelmesi bir anlamda zorunluluk haline gelmiştir. Buradan hareketle COVID-19 pandemisi boyunca tüketim faaliyetlerinin dijitalleşme süreçleri, alışveriş mekânlarının fiziksel mekân niteliklerinden ve zaman-mekân sınırlamasından sıyrılarak dijital ortama uyum sağlama süreçleri, alışveriş pratiklerinde dijitalleşmenin rolü, bireyin bu ekseninde tercihlerini etkileyen faktörler ve dijitalleşme tüketim birlikteliğini mümkün kılan nedenler araştırmanın hedeflerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, COVID-19'un Türkiye'de ilk görüldüğü Mart 2020 tarihini referans alarak, pandemi öncesi, pandemi süreci ve muhtemel pandemi sonrası dönemlerde tüketim pratiklerinin ve tüketim mekânlarının dijitalleşmesini ve pandeminin bu sürece etkisi ele alınmaktadır. Nicel araştırma yöntemi üzerinden tasarlanan bu çalışmada, araştırmanın hedefleri doğrultusunda veriler anket tekniği aracılığıyla elde edilmiştir. Çalışmanın örneklemini Antalya, Konyaaltı ilçesinde ikamet eden, X ve Y kuşağından bireyler oluşturmaktadır. Elde edilen verilere göre, dijitalleşmenin etkinliği ve sunduğu avantajların yanı sıra salgın süreci, Y ve Z kuşaklarını dijitalleşmeye iyiden iyiye adapte etmiştir. Bu durum, zaman/mekân kısıtlamasına tabi olan fiziki tüketim mekânlarını dijitalleşmenin etkisiyle sanal mekânlara dönüştürme eğilimindedir. Şimdilik sadece semt pazarları dijitalleşmenin etkisinden görece sıyrılmış görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mekân, Dijitalleşme, COVID-19, Tüketim, Antalya

1 Giriş

2019 yılının sonlarında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan, ardından bütün dünyaya yayılarak küresel bir tehdit haline gelen COVID-19 pandemisi toplumsal yaşamın her alanını etkilemekte ve dönüşüme zorlamaktadır. 2021 yılı Nisan ayı itibariyle yaklaşık olarak 140 milyon insan hastalığa yakalanmış ve 3 milyonun üzerinde insan COVID-19 sebebiyle hayatını kaybetmiştir (WHO, 2021). Bu nedenle, 2021 yılında da etkisini devam ettiren COVID-19 pandemisinin insan hayatı üzerinde yarattığı tehditlerden dolayı iktidarlarca pek çok tedbir ve kısıtlama uygulanmaya başlanmıştır. Sosyal yaşamda sokağa çıkma yasağı, maske takma, sosyal mesafe kuralları gibi uygulanan pek çok yeni tedbir bireyin toplumsal yaşamını ve gündelik pratiklerini sınırlamış ve yeni çözüm yolları bulmaya itmiştir. Bütün bu yaşananlar dünya için beklenmeyen bir hadise olarak görülmemelidir çünkü ister yerel ister küresel çapta olsun, bütün salgın felaketleri birer toplumsal olay olarak algılanmaktadır (Matthewman & Huppatz, 2020: 3). Bu nedenle, bir toplumsal olay olarak COVID-19 salgını da sadece insan hayatı üzerinde değil, ekonomi, eğitim, aile, sosyalizasyon gibi pek çok toplumsal alanda etkisini hissettirmiştir. İçinde bulunduğumuz 2021 yılında da bu durum etkisini sürdürmeye devam etmektedir.

Ekonomik alanla ilişkili tüketim faaliyetleri de salgının etkilediği sosyal alanlardan biridir. Sokağa çıkma kısıtlamaları, kapalı alanlarda popülasyonun sınırlandırılması, maske takma zorunluluğu, esnek çalışma modeli gibi pandemi kaynaklı kısıtlayıcı uygulamalar, fiziki mekânda gerçekleşen yüz yüze alışveriş faaliyetini ve her türlü tüketim sürecini ciddi anlamda sekteye uğratmıştır. COVID-19 salgını, bireyin gündelik yaşamda devamlı içerisinde yer aldığı ve etkileşim halinde olduğu tüketim alanlarını ve tüketim faaliyetlerini fiziki anlamda sınırlamıştır. Bu nedenle, bireylerin tüketim faaliyetlerini gerçekleştirebilmek adına dijital alanlara yönelmesi bir anlamda zorunluluk haline gelmiştir.

Tüketimin en az üretim kadar mühim olduğunun anlaşılmasıyla birlikte gerek ekonomik anlamda gerekse kişisel haz sağlama yönünden tüketimin teşvik edildiği ve bireylere devamlı olarak özendirildiği bilinmektedir (Giddens & Sutton, 2014: 148). İnternet teknolojisinin sürekli olarak gelişmesi ve hemen her hanede kullanılmaya başlanmasıyla birlikte, hâlihazırda

dijitalleşmekte olan tüketim faaliyetleri, deneyimlemeye devam ettiğimiz bu küresel salgın sürecinde yaygınlığını büyük ölçüde artırma eğilimindedir. Bu nedenle bu çalışma, bireylerin pandemi döneminin öncesinde, pandemi sırasında tüketim pratiklerinin ve pandemi sonrası süreçte muhtemel tüketim pratiklerinin dijital dönüşümünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu nedenle COVID-19 pandemisi boyunca tüketim faaliyetlerinin dijitalleşme süreçleri, alışveriş mekânlarının fiziksel mekân niteliklerinden ve zaman-mekân sınırlamasından sıyrılarak dijital ortama uyum sağlama süreçleri, alışveriş pratiklerinde dijitalleşmenin rolü, bireyin bu ekseninde tercihlerini etkileyen faktörler ve dijitalleşme tüketim birlikteliğini mümkün kılan nedenler araştırmanın hedeflerini oluşturmaktadır.

Bu hedefler doğrultusunda ilk olarak neoliberal politikalarla birlikte tüketimin değişen anlamı ve teknolojik gelişmeler sonucu tüketimin dijitalleşme süreçleri aktarılmıştır. Ardından COVID-19 pandemisinin tüketim faaliyetlerine etkisi ve dijitalleşme-tüketim ilişkisine katkısı ele alınmıştır. Takip eden Yöntem kısmında araştırmanın deseni ve veri toplama süreçleri hakkında bilgiler verilmiştir. Veriler ışığında Pazar yeri/Esnaf, AVM'ler ve eğlence mekânları olarak üçe ayrılan tüketim mekânlarının dijitalleşme süreçlerinden etkilenme biçimleri pandemi süreçleriyle bağlantılı olarak analiz edilerek değerlendirilmiştir.

2 Tüketimin Dijitalleşmesi

Bilindiği üzere 1970 sonrası dönemle birlikte sadece kitle üretimi dikkate alınmamış, tüketimin çeşitliliği ve tüketimin hazzı da önem kazanmaya başlamıştır. Bu değişim sadece küreselleşmiş boyutlara ulaşmış ve ürün açısından çeşitlenmiş üretimin değil, tüketim faaliyetinin de sürdürülebilirliği için büyük bir öneme sahip olmuştur (Aksakal, 2019: 513). Modern dönem olarak ifade edilen 1970 öncesi dönemde, tüketimin sadece kaynakları harcama ve bitirme şeklinde algılandığı ve olumsuz bir ifadeye sahip olduğu görülmektedir. Ancak post-modern dönemle birlikte, pek çok ismin kabul ettiği gibi, tüketim hem toplumsal yaşamın hem de kapitalist üretim sisteminin devamlılığı açısından en önemli değerlerden biri haline gelmiştir (Batı, 2009: 21). Tüketim faaliyetinin öneminin anlaşılmasıyla birlikte, tüketim sadece talep edilen mal ve hizmeti belirli bir mekândan belirli bir maddi karşılıkla değiş tokuş yapmaktan çok daha fazlası haline gelmiş ve toplum bir “tüketim toplumu” haline gelmiştir. Tüketim toplumunda tüketim faaliyetlerini daha da arttırmak, çeşitlendirmek ve yönlendirebilmek için yeni tüketim araçları/mekânları ortaya çıkmaya başlamıştır. Ritzer tüketim faaliyetlerini mümkün kılan bu oluşumları ya da başka bir ifadeyle tüketimin gerçekleştirildiği bu alanları ifade etmek için “tüketim aracı” “tüketim ortamı” ve en çok bilineni “tüketim katedralleri” kavramını kullanmıştır (Ritzer, 2000: 23). Ritzer'in o dönem ifade ettiği tüketim araçlarını eğlence merkezleri, stadyumlar, alışveriş merkezler gibi somut mekanlar oluştururken, dijitalleşme süreciyle birlikte toplumsal yaşamda internet kullanımının hızla artması üretim araçlarına soyut bir ögenin de eklenmesini sağlamıştır (Slater, 1997). İnternet teknolojisi hanelerde bireysel amaçlarla kullanılmaya ve yaygınlık kazanmaya başladığı dönemde sadece bir iletişim teknolojisi olarak görülmekteyken, zamanla bir alışveriş mekânı/aracı olarak da nitelik kazanmıştır (Göker & Gökhan, 2019: 400).

Gündelik yaşamda dijital teknolojilerin giderek artan şekilde yaygın kullanımı olarak tanımlanan dijitalleşme hem tüketim araçlarının seyrini hem de tüketimin boyutunu değiştirmiştir. Birey hızla dijital bir ekosistem içinde yaşamını sürdüren bir “homo-connectus” haline gelmiştir (Reinie, 2007). Dijital teknolojinin ve dijital araçların tüketiminin olağanüstü artışı bireyin diğer ürünleri tüketme biçimlerini de etkilemiştir. Tüketimin dijitalleşmesi olarak adlandırılan bu süreç bireyin tüketim pratiklerini büyük oranda dönüştürmüştür (Cochoy, vd. 2020: 3-4). 1980'li yıllarla birlikte ev bilgisayarlarının gündelik yaşama dahil edilmesi, daha sonra cep telefonlarının yaygınlık kazanması ve 1990'lı yılların ortalarından itibaren internet

April 09-10, 2021

Congress Book

teknolojisinin yaygınlaşmaya başlaması tüketim faaliyetinin seyrini hızla değiştirmiştir (Lehdonvirta, 2012: 18).

İnternet teknolojisinin toplumsal yaşamda hızlı yayılışı, istatistikler üzerinden de rahatlıkla anlaşılabilir. 1995 yılında dünya genelinde 16 milyon internet kullanıcısı ve sadece 50 ulaşılabilir internet sitesi bulunurken, 2010 yılında bu sayı 2 milyara ulaşmış (Cohen, 2011: 58), 2019 yılına gelindiğinde 4 milyar insan (dünya nüfusunun yaklaşık 3'te 2'si) internet erişimine sahip hale gelmiştir (ITU, 2019: 1). Ayrıca sayısız internet sitesi de günümüzde siber alanda faaliyet göstermektedir. İnternetin gelişimi ve siber alanda hemen her bireyin faal bir konumda yer almasıyla birlikte, tüketimin kendisi de bu dijitalleşmeye hızlı bir şekilde dahil edilmiştir.

Dijitalleşme sürecinin tüketim faaliyetlerindeki ilk etkisi günümüze göre daha basit olan e-ticaret uygulamaları ve internet alışverişi olmuştur. Posta ve kargo aracılığıyla telefon üzerinden yapılan alışveriş işlemleri zamanla yerini web tarayıcıları üzerinden gerçekleştirilen online alışveriş faaliyetlerine bırakmıştır. Bu alışveriş tarzı hızla somut tüketim mekanları olan mağazalarla rekabet eder hale gelmiştir (Underhill, 2009: 228-230). Ayrıca, ödeme süreçlerinin mobil araçlar üzerinden gerçekleştirilerek dijitalleşmesi ve yaygınlaşması da tüketimin zaman-mekân sınırlarını ortadan kaldırmaya başlamıştır. Online alışveriş kapsamındaki satın alınabilir ürünlerin miktarının ve çeşitliliğinin fiziki mekânlardaki ürünlerle hemen hemen denk hale gelmesi de tüketim faaliyetinin zaman ve mekân sınırlamasını ortadan kaldıran ve online alışverişin önünü açan önemli etkenlerden biri olmuştur (Denegri-Knott & Molesworth, 2010, s. 58).

Türkiye dijitalleşme süreçlerini Avrupa ve ABD'nin hemen ardından deneyimleyen ülkelerden biridir. TÜBİTAK ve ODTÜ'nün 1991 yılında başlattığı çalışmalar sonucu Türkiye'de internet teknolojisi ilk defa 1993 yılında kullanılmıştır (Saka, 2019: 6). Ardından, internet kullanımı özellikle 2000'li yıllardan itibaren yaygınlaşmaya başlamış ve hızla toplumsal yaşamın bir parçası haline gelmiştir. 2004 yılında Türkiye'de bireylerin internete erişim oranı yaklaşık olarak %13 iken, bu istatistik düzenli olarak artış göstermiş ve 2010 yılında %40 seviyelerine ulaşmıştır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2010: 6). 2020 yılına gelindiğindeyse, internet kullanım oranı %70'i geçmiş ve 16-79 yaş aralığındaki bireylerin yaklaşık %80'i internet kullanıcısı haline gelmiştir (TÜİK, 2020).

İnternet'in gelişimine ve yaygınlaşmasına paralel bir şekilde, 2000'li yılların başlarından itibaren online alışveriş de hızla tüketim faaliyetlerinin bir parçası olmaya başlamıştır. Türkiye'de online alışveriş faaliyetlerinin ne zaman ve hangi oluşum üzerinden başladığı tam olarak bilinmemekle birlikte 1990'lı yılların sonunda bazı adımlar atılmış, 2000 yılında kurulan "sahibinden.com" ve 2001 yılında kurulan "gittigidiyor.com" girişimleriye dijitalleşme sürecinde online ticaret oluşumlarının ilk önemli örneklerinden olmuştur. O dönemden itibaren Türkiye'de online alışveriş kullanımı ve e-ticaret hacmi düzenli olarak artış göstermiştir (Saka, 2019: 19). 2020 yılı itibariyle, internet kullanıcılarının %36'sı online alışveriş yapmaktadır (TÜİK, 2020). Belirtilmesi gereken diğer bir nokta da internet kullanımı ve online alışveriş istatistiklerinin her yıl düzenli olarak paralel bir artış gösterdiğidir.

İnternet teknolojisinin toplumsal yaşamın her evresinde bireye eşlik etmesi ve tüketim faaliyeti için gerekli olan zaman/mekân sınırının ortadan kalkmasıyla, tüketim mekanları da artık sanal mekanlar olarak var olmakta ve her geçen gün yaygınlaşmaktadır. Halihazırda toplumsal yaşamda sanallaşma eğiliminde olan tüketim mekanları 2019 yılında Çin'de ortaya çıkan ve bütün dünyaya yayılan bir küresel salgının yarattığı krizlerin etkisiyle yaygınlığını toplumsal yaşamın her konumunda ve her yaş grubunda hissettirme eğilimindedir.

3 COVID-19 Salgın Süreci ve Tüketim Faaliyetleri

1 Aralık 2019’da Çin’de ortaya çıkan COVID-19 virüsü, daha sonra Avrupa ülkelerine de sıçrayarak yayılmaya başlamış, 2020 yılının Mart ayında küresel salgın (pandemi) ilan edilmiştir (WHO, 2020). 10 Mart tarihinde de Türkiye’de görülmüş ve daha sonra ülke geneline yayılmıştır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Beraberinde sokağa çıkma yasağı, tüketim mekânlarının sınırlandırılması gibi sosyal yaşamı sınırlayan pek çok kısıtlamanın getirilmesine neden olan COVID-19 salgını tüketim faaliyetlerinin sadece ekonomik yönünü değil, sosyal yönünü ve sürecini de etkilemiştir.

Online alışverişi kullanma oranı ortaya çıktığı dönemden itibaren hem Türkiye’de hem de dünyanın geri kalanında düzenli olarak artmakla birlikte, COVID-19 salgın dönemi online alışveriş kullanım oranının halihazırda artan ivmesine olağanüstü bir katkıda bulunmuştur. Gerek uluslararası ölçekli çalışmalar gerekse Türkiye özelinde COVID-19 salgınının etkisi ve tüketici tercihleri üzerine gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde, online alışveriş kullanımının hem büyük ölçüde arttığı hem de online alışverişte tercih edilen ürünlerin önemli ölçüde değiştiği görülmektedir (Khan & Akram, 2020; Sharma, 2020; Telli-Danışmaz, 2020; UNCTAD, 2020).

Büyük veriler üzerinden istatistikler ortaya koyan nicel araştırmalar dikkate alındığında ilk ifade edilmesi gereken nokta, salgın sürecinin Çin’den bütün dünyaya yayıldığı dönem olarak kabul edebileceğimiz Şubat-2020 tarihiyle salgının ilk doruk noktası olan Nisan-2020 tarihi arasındaki dönem haricinde, tüketimin Avrupa ve ABD’de büyük bir azalma göstermemesidir. Bu dönemde tüketim faaliyetlerinde görülen asıl değişiklik somut mekanlarda yüz yüze gerçekleştirilen alışverişin azalması, online alışveriş yönteminin büyük bir artış göstermesi olmuştur (OECD, 2020). Tüketim faaliyetlerindeki bu değişim sürecinin Türkiye’de de benzer bir çizgide seyretmekte olduğu görülmektedir.

UNCTAD ve İsviçre E-ticaret ve Dijital Derneği’nin (NetComm Suisse) “COVID-19 ve Küresel E-ticaret Dinamikleri” başlıklı 2020 tarihli raporu (UNCTAD, 2020) göz önüne alındığında, Türkiye’den ankete katılım gösteren bireyler salgın süreci başladıktan sonra online alışverişi normalden çok daha fazla kullandıklarını (%66) ifade etmiştir. Bir diğer dikkat çekici nokta, salgın süreciyle beraber online alışverişi çok daha fazla kullandığını belirten katılımcılar, Almanya ve İsviçre gibi gelişmiş ekonomilere sahip ülkelere ziyade, Türkiye ve Brezilya gibi gelişmekte olan ekonomilere sahip ülkelerdir. Bu durumun esasında, dijitalleşme sürecinin görece geriden takip edilmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Raporda dikkat çeken asıl noktaysa her 3 katılımcıdan 2’sinin (%65) salgın süreci sona erdikten sonra da online alışverişi düzenli olarak kullanacağını ifade etmesidir (UNCTAD, 2020). Bu sonucun temelinde iki muhtemel açıklaması olabilir; ilki online alışverişin bireye konfor alanından çıkmadan hızlı bir tüketim imkânı sunması, ikincisiyse elbette bu tüketim faaliyetinin minimum insan etkileşimiyle dijital olarak son derece kolay bir şekilde gerçekleşmesidir.

COVID-19 salgın sürecinde bireylerin online alışveriş tercihleri üzerinde gerçekleştirilen bir diğer araştırmadaysa, online alışverişi düzenli olarak kullandığını belirten katılımcıların sadece %20,5’i gıda ve diğer günlük ev ihtiyaçlarının karşılandığı Migros, Carrefour gibi online alışveriş imkânı sunabilen markaları ve Getir uygulamalarını tercih ederken, salgın dönemi başladıktan sonra bu marka ve uygulamaları kullananların oranı iki katından daha fazla bir artış göstererek %50’ye çıkmıştır (Telli-Danışmaz, 2020). Ayrıca, Getir, Banabi gibi mobil uygulamalar üzerinden kullanılan online alışveriş kanalları da etkinliklerini hızlı bir şekilde arttırmıştır (Iyzico, 2021).

Salgın sürecinde online alışveriş kullanımının artması ve online alışverişte tercih edilen ürünlerin değişmesi beklenebilecek bir dönüşümdür. Burada dikkat çeken asıl nokta, salgın

sürecinin ardından katılımcıların online alışverişi çok daha fazla kullanacaklarını belirtmesidir (UNCTAD, 2020). Ritzer'in belirttiği gibi tüketim toplumunda tüketim ya da tüketme eylemi bireyin evinden çıkıp somut bir mekâna giderek, talep ettiği ürünü belirli bir karşılıkla edinmesiyle gerçekleşen bir süreç içinde gerçekleşmektedir (Ritzer, 2000). Tüketen birey içinde yaşadığı toplumun diğer bireyleriyle etkileşim halinde ve iletişim kurma eğilimindedir. Bu hem tüketimin gerçekleşmesi için gereklidir hem de tüketimin hazzı için istenen bir durumdur. Tüketimin toplumsal etkileşimi gerektiren niteliği, dijitalleşmenin sunduğu avantajlardan kaynaklı olarak belirli oranda sekteye uğramasına rağmen hala devam etmektedir. Ancak salgın sürecinde ve elbette salgın sonrasında tercih edilen tüketim aracının, tüketimden elde edilecek hazzın ve genel bir ifadeyle bütün tüketim faaliyetlerinin hızla dijitalleşmesi özellikle aşırı bireyselleşmeye ve dijitalleşmeye dönük bireyin toplumsal etkileşimini minimize etme ihtimali söz konusu olabilir.

4 Yöntem

Araştırma, pandeminin Türkiye'de ilk görüldüğü Mart 2020 tarihini referans alarak, pandemi öncesi, pandemi süreci ve muhtemel pandemi sonrası dönemlerde tüketim pratiklerinin ve tüketim mekânlarının dijitalleşmesini ve pandeminin bu sürece etkisini ele almaktadır. Nicel araştırma yöntemi üzerinden tasarlanan bu çalışmada, araştırmanın hedefleri doğrultusunda veriler anket tekniği aracılığıyla elde edilmiştir. Çalışmanın örneklemini Antalya, Konyaaltı ilçesinde ikamet eden, X ve Y kuşağından bireyler oluşturmaktadır.

Saha çalışması boyunca 79 kadın 88 erkek olmak üzere toplamda 167 kişiyle anket yapılmıştır. Katılımcılara kartopu örneklem yöntemi üzerinden ulaşmak mümkün olmuştur. Pandemi koşulları nedeniyle 167 anketin tamamını Google-Forms üzerinden online olarak gerçekleştirilmiştir. Anket sorularının hiçbirinde katılımcıların adları, soyadları, açık adresleri sorulmamış ve katılımcıların gizliliğine özen gösterilmiş ve katılımcılar kişisel bilgilerinin saklı tutulacağına ilişkin bilgilendirilmiştir.

Araştırmada Konyaaltı ilçesinin tercih edilmesinde, ilçenin kolay ulaşılabilir lokasyonu önemli bir etkidir. 2020 yılı itibarıyla, Antalya'nın 5. büyük ilçesi olan Konyaaltı ilçesinde araştırmanın gerçekleştirildiği alanın kapsamı pandemi koşulları nedeniyle şu şekilde daraltılmıştır. Çalışmada 10 köy ve 29 mahalleden oluşan Konyaaltı'nın coğrafi olarak daha merkezde kalan kentsel bölgesi olarak nitelendirebileceğimiz ve nüfusu 1000'in üzerinde olan toplam 13 mahallesi örneklem olarak kabul edilmiştir. Bu mahalleler nüfusunun büyüklük sırasına göre; Hurma, Liman, Uncalı, Pınarbaşı, Siteler, Gürsu, Molla Yusuf, Toros, Uluç, Arapsuyu, Öğretmenevleri, Sarısu, Akkuyu mahalleleridir. 2019 verilerine göre bu 13 mahallenin toplum nüfusu yaklaşık olarak 153 000'dir (T.C. Konyaaltı Kaymakamlığı, 2018).

1963-1981 arasında doğan kesimi tanımlamak için kullanılan X kuşağı ve 1980 ve 1996 yılları arasında doğan kesimi içerisine alan Y kuşağı ikilisinin araştırmada bir aralık olarak tercih edilmesinin sebebi hem sosyo-ekonomik koşullar hem de dijitalleşmeyle kurulan ilişkiyle bağlantılıdır. Araştırmada yer alan katılımcılar 25-60 yaş aralığında yer almaktadır. Zira sosyo-ekonomik açıdan katılımcıların ev alışverişinde söz sahibi olmasının ve alışveriş faaliyetleri içerisinde yer almasının gerekliliği araştırmanın sonuçları açısından önemlidir. Diğer yandan, bilindiği üzere dijitalleşmeye uyum sağlayan bireylerin yaşları kategorilendirme açısından bir diğer önemli noktadır. Bu nedenle bu konudaki önemli kavramsal betimlemelerden olan, Marc Prensky'nin ortaya attığı dijital yerli, dijital melez ve dijital göçmen kavramları çalışmada X ve Y kuşaklarının ele alınmasında oldukça belirleyici olmuştur. 1999 sonrası yıllarda doğmuş ve dijitalleşmeyle birlikte büyümüş kitleyi "dijital yerli" olarak tanımlayan Prensky, 1980 öncesinde doğan kitlenin ise "dijital göçmen" olduğunu ve dijitalleşmenin gerisinde kalmış ve

dönemi yakalamak zorunda olan kesim olduğunu belirtmektedir. 1980 ve 1990 arası dönemde dünyaya gelen kesim ise “dijital melez” olarak tanımlanmaktadır ve yerliler kadar dijitalleşmenin içinde büyümemiş ancak dijital göçmenler kadar da dijitalleşmeye yabancı değildir (Prensky, 2001). Bu nedenle dijitalleşmeyle birlikte sosyalizasyon sürecine başlamış dijital yerliler yerine, dijitalleşmeyle sonradan tanışan ve zaman içinde uyum sağlama gayretinde olan dijital melezler ve dijital göçmenler, çalışmanın hedef kitlesi için çok daha uygun bir özellik taşımaktadır. Zira bu grubun geçmişten bugüne gündelik alışveriş pratikleri ve bireylerin bu pratiklerin sosyalleşme ile olan ilişkisine yaklaşımı da dijital yerlilerden oldukça farklılaşmaktadır.

Bu ekseninde ilk olarak demografik veriler ve online alışverişin kullanıldığı alanlara ilişkin veriler yer verilmiş ardından, tüketim mekanları ve bağlantılı ürün grupları 3 grupta analiz edilmiştir. AVM’ler ile özdeşleşen ürün ağları, pazar yerleri ve küçük esnaflar ile özdeşleşen ürünler ve eğlence/boş zaman temalı tüketim mekanları bu bağlamda analizimizin 3 alt temasını oluşturmaktadır. Analiz kısmının son alt başlığında, pandemi sonrası muhtemel yönelimler aktarılmıştır.

5 Veri Analizi

5.1 Katılımcılar Hakkında Bilgiler

Her katılımcı yer aldığı hanede alışveriş ve tüketim faaliyetleri konusunda söz sahibi olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %90’dan fazlası lise ve üzeri bir eğitim kurumundan mezundur. %58,1’i evli %41,9’u bekdir. Katılımcıların %10’u emekli, %15,1’i çalışmamaktadır ve yaklaşık 4’te 3’lük kısmıyla bir işte çalışmaya devam etmektedir. Katılımcıların %43’ü çocuk sahibidir ve yaklaşık olarak her 3 katılımcıdan 2’si 3 ve üzeri bireyin yer aldığı bir hanede yaşamaktadır. Katılımcıların yaş dağılımları ve hane gelirleri Tablo-1 ve Tablo-2’de gösterildiği şekildedir.

Tablo 1

Aylık Ortalama Hane Geliri	
2000-5000 TL	%34,1
5001-7500 TL	%23,4
7501-10.000 TL	%22,8
10.000-20.000 TL	%14,4
20.000+ TL	%5,4

Tablo 2

Yaş Dağılımı	
25-30	%28,1
31-35	%21
36-40	%7,2
41-45	%13,8
46-50	%11,4
51-55	%12,6
56-60	%6

Katılımcıların %10’luk kesimi 1 yıl ve daha az süredir online alışveriş kullanmaktadır. Geri kalan %90’lık kesimse 2 yıl ve daha fazla süredir online alışveriş kullanmayı

sürdürmektedir. %73,1'lik kesim online alışverişi çoğunlukla mobil telefonlar üzerinden yaparken, geriye kalan katılımcılar büyük oranda bilgisayar ya da laptop kullanmaktadırlar.

Tablo 3

Online alışverişin avantajları		Yüz yüze yapılan alışverişin avantajları	
Ürün çeşitliliği	%70,1	Sosyalleşme imkânı	%59,7
Konfor (yerinden alışveriş hızlı ürün tarama, fiyat karşılaştırma vb.)	%62,3	Boş zaman aktivitesi	%32,3
İndirimler ve Kampanyalar	%74,9	Ürünleri görme ve dokunma imkânı	%90
Zamandan tasarruf	%70,1	Hiçbiri	%2,4
Diğer	%2,4	Diğer	%2,4

Tablo-3'te görüldüğü üzere katılımcılar online alışverişin ve yüz yüze alışverişin avantajlarını belirtirken, online alışveriş biçiminin konfor ve çeşitlilik özelliklerini, yüz yüze alışverişin ise zaman/mekân sınırını içeren ve sosyalizasyonun bir parçası olabilecek niteliklerini ön plana çıkarmaktadır.

Tablo 4

Aşağıdaki alışveriş gruplarından hangilerinde sanal alışverişi kullanıyorsunuz/kullandınız? (1'den fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)	
GENEL ALIŞVERİŞ (Trendyol, Hepsiburada, Gittigidiyor, Amazon, Aliexpress, N11 vd.)	%97
MARKET ALIŞVERİŞİ (Migros sanal market, A101, ŞOK, BİM, Carrefoursa Mobil vd.)	%31
GÜNDELİK ALIŞVERİŞ (Yemeksepeti, Getir, Banabi, SöyleGelsin vd.)	%40
EĞLENCE (Netflix, BluTV, BeinconnectSteam vd.)	%50

Katılımcılar düzenli olarak Tablo-4'te ifade edilen alışveriş gruplarını online olarak kullanmaktadır. Trendyol, Hepsiburada, Gittigidiyor, Amazon, Aliexpress ve N11 gibi genel alışveriş grubunda kullanım oranı %97 iken; Migros Sanal Market, A101, ŞOK, BİM ve Carrefoursa Mobil gibi market alışverişi grubunda kullanım oranı %31; Yemeksepeti, Getir, Banabi ve SöyleGelsin gibi gündelik alışveriş grubunda kullanım oranı %40; Netflix, BluTV, Spotify, Steam gibi eğlence grubunda ise kullanım oranı %50 olarak karşımıza çıkmaktadır.

5.2. Alışveriş Merkezlerinin (AVM) Dijitalleşme Süreci

AVM'ler bilindiği üzere bireyin daha fazla ürün çeşitliliği, kalite, konfor ve kampanya beklentisinin olduğu, ayrıca sosyalizasyon sürecinin de bir parçası olarak değerlendirilebilecek tüketim mekanlarıdır. Birey çoğunlukla bu tüketim mekânında Tablo-5'te de belirtilen ürünleri temin etmekte ve bu alışveriş sürecinde diğer aktörlerle de etkileşim kurmaktadır.

Tablo 5

Online uygulamalar üzerinden tercih edilen ürünler	COVID-19 Pandemi başlamadan ÖNCE	COVID-19 Pandemisi DÖNEMİNDE
Ev-yaşam (mobilya, ev tekstili, ev dekorasyon, hırdavat, kırtasiye vd.)	%54,3	%71,1
Kadın (giyim, ayakkabı, aksesuar, kozmetik, kişisel bakım vd.)	%54,9	%59,1
Erkek (giyim, ayakkabı, aksesuar, kozmetik, kişisel bakım vd.)	%49,4	%54,4
Çocuk/Bebek (giyim, beslenme, bakım, oyuncak vd.)	%15,4	%19,5
Elektronik (Telefon, bilgisayar, aksesuar, ev aletleri, beyaz eşya, elektronik vd.)	%50	%49

Katılımcılarımıza pandemi öncesinde ve pandemi dönemi içinde online uygulamalardan yapılan alışverişlerde hangi ürünleri satın aldıklarını sorduk. Bu sorudaki ürün grupları büyük oranda AVM'lerden temin edilebilen ev-yaşam, kadın, erkek, çocuk ve elektronik eşyalardan oluşmaktadır. Bu ürün grupları online alışveriş uygulamalarından hareketle belirlenmiştir. Sonuçlar katılımcıların yaklaşık %70'inin ev-yaşam, yaklaşık yarısının kadın, erkek ve elektronik gruplarında alışveriş yaptıklarını, %15'inin ise çocuk grubunda da alışveriş yaptığını göstermektedir. Araştırmaya katılan hanelerin %43'ünde çocuk bulunmaktadır. Bu nedenle bu alanda online alışveriş oranının az olduğunu söylemek mümkündür.

Pandemi başladıktan sonra geçen süre içindeyse bu ürünlere online uygulamalar üzerinden ilginin çok daha fazla arttığı görülmektedir. Online uygulamalardan satın alınan ürün gruplarında kadın, erkek, çocuk ürünleri alımında %4-5 civarı bir artış göze çarpmaktadır. Ancak bu gruplar arasında en büyük artışın ev-yaşam grubunda gerçekleştiği ve online alışveriş oranının %54,3'ten %71,1 yükseldiği görülmektedir.

5.3 Dijitalleşen Tüketim Sürecinde Esnaf ve Semt Pazarları

Bilindiği üzere semt pazarları ve küçük esnaf hala alışveriş için tercih edilmekte olan, yüz yüze etkileşim sağlayan bir ritüele dayanan kentsel mekanlardır. Dijitalleşme süreciyle birlikte, online uygulamaların sürekli olarak gelişmesi ve yaygınlaşması bu mekanların tercih edilebilirliğini de azaltmaya başlamıştır. Ancak, asıl negatif etkinin, COVID-19 salgını

April 09-10, 2021

Congress Book

sürecinde uygulanan yasak ve kısıtlamalarla birlikte bu mekanların büyük ölçüde sınırlandırılması ve online uygulamaların da bu fırsatı sonuna kadar değerlendirmesiyle gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Bu durum pandemi öncesi ve pandemi döneminde online market alışverişi tercihlerinin karşılaştırmasını gösteren Tablo 6'dan da okunmaktadır.

Tablo 6

COVID-19 Pandemisi başlamadan ÖNCE, ayda kaç kez MARKET/PAZAR yaptınız?	COVID-19 Pandemisi başlamadan ÖNCE	COVID-19 Pandemi DÖNEMİNDE
1-5 kez	%43,1	%50,6
6-10 kez	%1,8	%14,8
11 ve daha fazla	%1,8	%3,1
Hiç yapmazdım	%53,3	%31,5

Pandemi başladıktan sonra genel online alışveriş eğilimine paralel olarak online market alışverişi sıklığının da önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Hiç yapmıyorum diyenlerin ve ayda 1-4 kere yapanların oranında azalma, 4-10 kere ve 11 ve daha fazla yapanların oranında ise artış yaşanmıştır. Zira hiç yapmıyorum diyenlerin oranı %53,3'ten %31,5'e düşmüştür.

Tablo 7

Pazar alışverişinizi COVID-19 döneminde online olarak yapıyor musunuz?	
Evet yapıyorum	%13,7
Evet, SONRASINDA DA devam edeceğim	%4,8
Hayır yapmıyorum	%78,5

Katılımcıların %18'lik kesimi COVID-19 salgın döneminde semt pazarlarına gitmeyi bırakarak pazar alışverişlerini online uygulamalarla yapmaya başlamıştır. Ancak yine de büyük bir kısım pazar alışverişlerini fiziki mekânda yüz yüze yapmaya devam etmektedir. Bu tutumun nedenlerini katılımcıların açıklamalarından anlamak mümkündür.

“Yaş sebze-meyve alışverişlerimi yüz yüze şekilde yapıyorum. Ancak online alışverişle bu ürünler konusunda da güven sağlarsa onları da online uygulamalar üzerinden alabilirim” (K-1). “Market, manav, kasap vs, görerek ve güvenerek almak istiyorum” (K-2). “Meyve sebze gibi taze tüketilen ürünleri alırken görmeyi ve dokunmayı tercih ederim” (K-3). “Gezerek bakmak insanı rahatlatır satıcı ile diyaloglar sizi kendinize getirebilir en önemlisi kendinize zaman

ayırırsınız...” (K-4). “Pazar alışverişi başka, çünkü pazarda her zaman doğal ürünleri görme şansınız var” (K-5).

Katılımcıların %78’inin salgın döneminde bile semt pazarlarına gitmeye devam etmesinin en büyük nedeni aldıkları ürünlerdir. Yaş meyve ve sebzelerin online uygulamalar üzerinden satın alınmasını güvenilir bulmayan katılımcılar bu nedenle hala semt pazarlarına doğrudan gitmeyi tercih etmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, açık uçlu sorulara verilen cevaplarda semt pazarlarına gitmeyi sürdüren katılımcıların çok küçük bir kısmının bu kentsel mekanların sosyalizasyon, yüz yüze iletişim, insanlarla etkileşim gibi niteliklerine vurgu yapmasıdır. Online alışveriş uygulamalarının tüketiciler üzerinde bu konuda yaratacağı bir güvenin, semt pazarlarını da geçmişte kalmış birer kentsel mekân haline dönüştürebileceğini göstermektedir.

Tablo 8

Online uygulamalardan aylık "günlük tüketim" alışverişi yapma miktarı? (Yemeksepeti, Getir, Banabi, Migros Online vd.)	COVID-19 Pandemisi başlamadan ÖNCE	COVID-19 Pandemisi DÖNEMİNDE
1-4 kere	%52,7	%51,9
5-10 kere	%6,6	%21,6
11’den fazla	%1,8	%5,4
Hiç yapmazdım	%40,7	%26,5

Tablo-8’de görüldüğü üzere, pandemi başladıktan sonra yemeksepeti, getir ve banabi gibi online günlük tüketim alışveriş pratiklerinin sıklığının arttığı görülmektedir. Özellikle esnaf olarak tabir edilen işletmeler üzerinden karşılanan günlük ihtiyaçlarda da COVID-19 salgını dönemi boyunca online alışverişe yönelme söz konusudur. Öyle ki, salgın döneminde online günlük tüketim alışverişi hiç yapmıyorum diyen katılımcı oranının %40,7’den %26,5’e düştüğü, ayda en az 5-10 kere online günlük tüketim alışverişi yapıyorum diyenlerin oranı ise %6,6’dan %21,6’ya yükseldiği görülmektedir.

5.4 Eğlence Mekanlarının Dijitalleşme Süreci

Geçmişte fiziki olarak bir ortamda bulunmayı gerektiren eğlence/boş zaman faaliyetlerinin, dijitalleşmenin belli alanlarda bireye sunduğu avantajlarla birlikte sanal ortamda da tüketilebilir hale gelmesine neden olmuştur. Özellikle pandemi döneminde uygulanan sokağa çıkma yasakları ve mekanlardaki sınırlandırmalar çeşitli görsel faaliyetlerin, eğlence mekanlarının ve aktivitelerin online uygulamalar ve kanallar üzerinden evlere taşınmasının önünü oldukça açmış ve bu alandaki dijitalleşme sürecini hızlandırmıştır.

Tablo 9

Boş zaman/ eğlence mecralarının kullanımı	COVID-19 başlamadan ÖNCE	Pandemisi	COVID-19 DÖNEMİNDE	Pandemisi
D-Smart	% 14,4		% 14,8	
Bein Connect	% 21		% 16,2	
Netflix	% 58,1		% 77,8	
BluTV	% 7,8		% 13,8	
Tivibu	% 3		% 7,8	
Spotify	% 1,2		% 26,3	
Hiçbiri	% 3		% 2,4	
Diğer	% 2,4		% 2	

Pandemi öncesi kullanılan online eğlence mecralarının kullanım oranı Tablo-9'da görülmektedir. En çok kullanılan mecra Netflix iken onu BeinConnect ve D-Smart takip etmekte ve ardından Blu TV ve Tivibu gelmektedir. Hiçbir online mecra kullanmayan katılımcı oranı ise sadece %3'tür. Pandemi başladıktan sonraki döneme ilişkin yanıtlar incelendiğinde, kullanılan online eğlence mecralarının sayısının ve çeşitliliğinin arttığı göze çarpmaktadır. Pandemi öncesi kullanılan mecraların hemen hepsinin kullanım oranının arttığı ve bunlara yeni mecraların da eklendiği görülmektedir. Bir diğer ifadeyle hanenin üye olduğu online eğlence mecralarının sayısında ciddi bir artış yaşanmıştır. Daha önce kullanılan mecralardan kullanım oranı en çok artanların başında ise Netflix ve Blu TV gelmektedir.

Bir sosyal faaliyet olarak öne çıkan, yüz yüze gerçekleştirilen bir ritüel olarak adlandırılabilir ve hem bir sosyalleşme hem de boş zaman faaliyeti olarak ifade edilebilecek hediye alma ve hediye etme faaliyetleri de yakın bir dönemde dijital mecraya adapte edilmeye başlanmıştır.

Tablo 10'da yer alan istatistikler incelendiğinde, COVID-19 dönemi öncesinde halihazırda kullanılmaya başlanan ve zaman/mekân sınırlamasından tamamen muaf olan online hediye uygulamalarının kullanımı COVID-19 döneminde bir miktar artış göstermiştir. Yıllık kullanım sıklığında belirli bir azalma görülmesine rağmen, düzenli olarak her ay kullanan katılımcıların hem sayısının hem de kullanım sıklığının artması dikkat çekicidir. Ayrıca, bu tarz uygulamaları kullanmamış katılımcı sayısında da bir düşüş yaşanmıştır. Kentsel mekanlarda fiziksel olarak bulunmayı, bireylerle yüz yüze temas kurmayı ve etkileşim halinde olmayı gerektiren bir faaliyetin mekân sınırlamasından arındırılması ve dijital mecraya kazandırılarak online bir faaliyet haline getirilmesi bir anlamda dijitalleşmenin de potansiyeline önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Tablo 10

Online Hediye uygulamalarının kullanımı (çiçeksepeti, trendyol, hediye sepeti vb.)	COVID-19 Pandemisi başlamadan ÖNCE	COVID-19 Pandemisi DÖNEMİNDE
Yılda 1 defa	%13,8	%16,2
Yılda birkaç defa	%54,5	%45,5
Ayda bir defa	%7,2	%10,2
Ayda birkaç defa	%8,4	%13,2
Hiçbir zaman.	%16,2	%14,4

6 Pandemi Sonrası Muhtemel Yönelimler

Katılımcılara pandeminin sona ermesi durumunda online tüketim faaliyetlerinin ne şekilde devam ettirmeyi düşündüklerini sorduğumuzda sadece yaklaşık %20'lik bir kesim şu anki kullanımlarını azaltacaklarını ifade etmektedir. Katılımcıların %60'a yakını şu anki kadar kullanmaya devam edeceğini belirtirken, %10'a yakın bir kesim ise online alışverişi çok daha fazla kullanacağını düşünmektedir (Tablo-11).

Tablo 11

COVID-19 Pandemisi BİTTİKTEN SONRA "online alışverişi"	
Daha fazla kullanacağım	%9,2
Daha az kullanacağım	%17,6
Hiç kullanmayacağım	%3,6
Şimdiki kadar kullanacağım	%58,1
Emin değilim	%11,6

Özellikle pandemi sonrası dönemde AVM, Esnaf/Semt Pazarları ve Eğlence Faaliyetleri/Mekanları olarak ayırdığımız tüketim alanlarında pandemi sonrası muhtemel geçirecekleri zaman dilimi ve tüketim faaliyetleriyle ilgili katılımcıların verdikleri açık uçlu cevaplar dikkat çekicidir.

“Kişisel bakım ve temel ihtiyaçları satın alma işlemlerini devam ettirmeyi düşünüyorum” (K-6). “Market hariç genel olarak online devam eder” (K-7). “Özellikle günlük giyim alışverişleri konusunda online alışveriş çok pratik. Bu tarz alışverişe online devam etmeyi düşünüyorum” (K-8). “Dijital ürünlerde (eğlence mecraları, eğitimler, özel içerikler), taşınması zor ev ihtiyaçlarında, hırdavat ev

esyası vs.), bir de hediyelerde devam eder” (K-9). “Aynı şekilde devam edeceğini düşünüyorum” (K-10). “Salgından önce de giyim ve ev tekstil/dekorasyon ürünlerinde interneti tercih eden biri olarak pandemi bittikten sonra da bu alanlarda online alışveriş yapmayı tamamen bırakacağımı sanmıyorum. Zamandan tasarruf ediyorsunuz, ayrıca salgınla birlikte ürün iade sürelerinin de kısalması internetten alışverişini tercih edilebilir kılıyor. Hazır giyim mağazalarının her şubesinde her ürünün bulunmaması, ürün erişilebilirliğini kısıtlıyor. Bundan dolayı özellikle giyim ürünlerinde online alışverişten vazgeçeceğimi düşünmüyorum” (K-11). “Genel olarak insanlarda alışkanlık oluşturduğunu ve devam edeceğini de düşünüyorum” (K-12). “Belki daha fazla online olabilir bu konuda pratiklik kazandığımız için” (K-13). “Bu eğilimin 1-1,5 yıl içinde eski haline döneceğini ve özellikle online market alışverişlerinin azalacağını düşünüyorum. Sebebine gelince; alışveriş işinin sadece gıda, temizlik vb. ihtiyaç nesnelere giderilmesi olduğunu düşünmüyorum. Alışveriş aynı zamanda insanların toplumsallaşmalarının da bir aracı. Bu sebeple salgının etkileri azaldığında insanların eski alışkanlıklarına döneceğini düşünüyorum. Bunun yanında bazı tüketim ürünlerinde (örneğin elektronik vb.) online alışveriş trendi devam edebilir” (K-14).

Özellikle AVM’ler ve mağaza zincirlerini temel alarak değerlendirdiğimiz ev-yaşam, giyim, elektronik gibi başlıklar altında toplanan ürünlere yönelimin devam etme ihtimali yüksek görünmektedir. Bunun en büyük sebebi, bu ürünlerin temin edildiği uygulamaların kampanyaları, çeşitliliği, fiyatları ve konforlu kullanımının fiziki mekanların sağladığından çok daha avantajlı ve kullanışlı olması şeklinde ifade edilmektedir. Ancak, semt pazarlarının yüz yüze etkileşim sağlayan, güvenilir niteliği ve eğlence/boş zaman faaliyetlerinin tatmin edici sosyalizasyon özelliği, online uygulamaların sağladığı konfor alanına ve ekonomik avantajlarına rağmen hala bu kentsel mekanları tüketici konumundaki birey için daha cezbedici kılmaktadır.

“Bu mecraları kullanmaya devam edeceğim çünkü çok fazla farklı ve yeni seçenekleri bana sunuyor. Özellikle ev içi sosyalleşmeler için önemli bir avantaj. Ayrıca, son derece hızlı güncellemelere de sahip (K-15).” “İnsanlar cafe ve restoranlarda gereksiz para ve zaman harcadıklarını anladılar. Aynı zamanda maddi kayıplar yaşayan insanların eskisi kadar cafe ve restoranlara gitmeyeceğini tahmin ediyorum. En azından harcadıkları para miktarını düşüreceklerini düşünüyorum (K-16).” “Netflix gibi mecraların kullanımının pandemiden sonra da devam edeceğini düşünüyorum. Özellikle fiyat performans açısından daha karlı olduğunu düşünüyorum. Sinemaların, özellikle pandemiden sonra, fiyatları daha da pahalılaşacağı için insanlar tercih etmeyecektir (K-17).” “Devam edecek. Çünkü alışkanlıklarımız değişti (K-18).” “Evet, devam edeceğini düşünüyorum. Bu mecralar ortak bir sosyal dil oluşturdu. Aynı online etkinliğe katılmış veya aynı Netflix dizisini izlemiş yakınlarınızla ayrı bir sosyalleşme alanınız oluşuyor. Bunun kaybolacağını düşünmüyorum (K-19).” “Bu kanallara aşına hale gelindi ve sosyalleşme ve boş zaman faaliyeti olarak hayatımızda ister istemez yer edindi (K-20).” “...Çünkü ev daha konforlu ve ekonomik olarak daha tasarruflu (K-21)” “Öncesinde de kullanıyordum ama pandemi sürecinde daha çok alıştım kullanmaya devam edeceğim (K-22).” “Bu kadar sık zaman harcayacağımı düşünmüyorum. Tiyatro sahnelerinin tozunu, sinema salonlarının sesini özledim resmen (K-23).”

7 Sonuç ve Değerlendirme

Bilindiği üzere, toplumsal yaşama hızla adapte olan dijitalleşmenin mütemadiyen gelişmesi ve her birey için ulaşılabilir hale gelmesi tüketimin dijitalleşmesine neden olmaktadır. Ayrıca, 2020 yılında deneyimlemeye devam ettiğimiz salgın sürecinin bu gerçeği körüklemesi tüketim araçlarını ve ayrıca tüketimin anlamını hızla değiştirme eğilimindedir. Salgın süreci pek çok ülkenin ekonomisini negatif yönde etkilemesine rağmen, bireyin tüketim faaliyetini gerçekleştirmesini durdurmamıştır. Bunun belki de en büyük sebebi, daha önce ifade ettiğimiz gibi, tüketimin dijitalleşmeye son derece kolay ve hızlı bir biçimde uyum sağlamasıdır. Salgın gibi insan hayatını tehdit eden bir kriz döneminde bile tüketim araçları mütemadiyen aktif halde kalmış ve birey bir tüketim faaliyeti içerisinde konumlandırılmaya devam edilmiştir. Salgın dönemi bireyin dijitalleşme sürecini ve elbette online alışveriş kullanımını da bu eksende arttırmıştır.

Elde edilen verilerde ifade edildiği üzere, dijital melez ve dijital göçmen olarak tanımladığımız ve pandemi öncesinde de online alışverişi uygulamalarını kullanmakta olan katılımcıların önemli büyük çoğunluğu pandemi dönemiyle birlikte dijital alışveriş uygulamalarına artan bir yönelim göstermişlerdir. Fiziki mekânda yüz yüze yapılan alışverişin sosyalizasyon, konfor ve temas şeklinde sıraladığımız avantajları salgın döneminde belirli tüketim mekanlarında geri plana atılmıştır. Online alışveriş biçiminin kampanyalar sunan, görece daha ucuz, bireye konfor ve çeşitlilik sağlayan, en önemlisi de teması sıfıra indiren nitelikleri salgın döneminde bir avantaj olarak değerlendirilmiştir.

Bir tüketim faaliyeti olarak ele aldığımız alışveriş temelde bir toplumsal ritüel konumuna da sahiptir. Fiziki mekânda, bizzat bulunmayı ve diğer bireylerle etkileşim kurmayı gerektiren bir faaliyettir. Zaman/mekân kısıtlamasına tabi olan bu süreç dijitalleşmenin etkisiyle, giderek zaman/mekân kısıtlamasından kendini arındırma ve sanal bir faaliyet olma yönünde ilerlemektedir. Burada belirtilmesi gereken nokta, AVM, esnaf/semt pazarı, eğlence olarak ayırdığımız tüketim mekanlarının dijitalleşmeyle olan rekabetinin önemli farklılıklar göstermesidir. Fiziki bir tüketim mekânı olan AVM'ler pandemi öncesinde kent yaşamının bir parçası olarak bireyin sosyalizasyon süreçlerinde ve tüketim faaliyetlerinde büyük yer kaplamaktaydı. Ancak, dijitalleşmenin sunduğu konforlu ve kampanyalarla dolu, sanal tüketim mekanlarının -ki bunlar trendyol, hepsiburada, gittigidiyor gibi örneklenebilecek uygulamalardır- pandemi döneminde dijital melez ve dijital göçmen kuşaklar tarafından benimsenmesi ve zaman/mekân sınırından muhaf bir şekilde çok daha fazla fırsatlar sunması AVM gibi mekanların hızla gözden düşmesine ve sanal bir ortama taşınmasına neden olmaktadır. Verilerden yola çıkarak, benzer bir durum pandemi döneminde bir anlamda eğlence mekanlarının yerini alan Netflix, BluTV, Spotify, Youtube vb. uygulamalar için de söylenebilir. Sokağa çıkma vakitlerinin kısıtlandığı, eğlence mekânların çeşitli sınırlamalara tabi olduğu pandemi döneminde bu tarz dijital uygulamalar tüketim mekânları olarak varlığını sürdüren fiziki mekânların ev ortamına taşınmasını mümkün kılmıştır. Şimdilik sadece semt pazarları dijitalleşmenin etkisinden görece sıyrılmış görünmektedir. Bunun en temel nedeni semt pazarlarının sunduğu sosyalleşme imkânı, etkileşim ve ilişkiler değil, tamamen sebze-meyve temelli gıda alışverişinin risklerinden kaynaklıdır.

Elde edilen verileri daha açık yorumlamak gerekirse, dijitalleşmenin etkinliği ve sunduğu avantajların yanı sıra salgın süreci, Y ve Z kuşaklarını dijitalleşmeye iyiden iyiye adapte etmiştir. Bu durum, zaman/mekân kısıtlamasına tabi olan fiziki tüketim mekânlarını dijitalleşmenin etkisiyle sanal mekânlara dönüştürme eğilimindedir. Günümüz dijitalleşmiş tüketim toplumunda tüketim faaliyeti bir şekilde kendini devam ettirmektedir. Ev alışverişi amacıyla yerel pazarlarda, marketlerde ve AVM'lerde gerçekleştirilen ve fiziki mekânda, süreç gerektiren bir eylem olan tüketim anlayışı bu dönemde yerini soyut, dijitalleşmiş ve toplumsal

etkileşimin olmadığı bir tüketim anlayışına bırakma eğilimindedir. Tüketimin dijitalleşmesinin gelecekte tüketimden elde edilecek hazzın, birey tarafından talep edilen sosyal statünün ve pozisyonların da dijitalleşmesine neden olacaktır. Tüketim toplumunda tüketim faaliyetinin somut mekândan soyut bir alana taşınması, zamanla toplumsal olanı da siber-dijital alanlara taşıma potansiyelini doğurmaktadır.

References

Aksakal, E. (2019). "Kentsel Olandan Sanala Tüketim Mabetleri ve Etik-Estetik Karmaşası". *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi - Journal of Turkish Researches Institute*(65): ss. 497-519. doi:<http://dx.doi.org/10.14222/Turkiyat4117>

Batı, U. (2009). "Tüketimin Akılcılaşması, Büyümesi ve Yeniden Büyümesinin IKEA Süper Mağazası Üzerinden Görünümü". *İletişim Fakültesi Dergisi* (37): ss. 20-48.

Cochoy, F., Licoppe, C., McIntyre, M. P., & Sörüm, N. (2020). "Digitalizing Consumer Society: Equipment and Devices of Digital Consumption". *Journal of Cultural Economy*, 13(1): ss. 1-11.

Cohen, R. (2011). Internet History. *International Journal of Technoethics*, 2(2): ss. 45-64.

Denegri-Knott, J., & Molesworth, M. (2010). Love It. Buy It. Sell It. Consumer Desire and the Social Drama of eBay. *Journal of Consumer Culture*, 10(1): ss.56-79.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2010, Haziran). *Bilgi Toplumu İstatistikleri 2010*. Retrieved from T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Web Sitesi: http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Yayinlar/BilgiToplumuIstatistikleri_2010.pdf

Giddens, A., & Sutton, P. W. (2014). *Sosyolojide Temel Kavramlar*. Ankara: Phoenix Yayınevi.

Göker, G., & Gökhan, A. (2019). "Alışveriş Merkezleri, İnternet ve Tüketim Alışkanlıkları: Eskişehir Örneğinde Bir Saha Araştırması". *İnönü University International Journal of Social Sciences & İnönü*, 8(2): ss. 393-420.

ITU. (2019). *Measuring Digital Development Facts and Figures*. ITU Publications.

Iyzico . (2021, 01 07). *Iyzico 2020 Online Alışveriş Raporu*. Retrieved from İyzico Payu Company Web site: <https://www.iyzico.com/blog/iyzico-2020-online-alisveris-raporu/>

Khan, A. U., & Akram, H. (2020). "E-Commerce Trends During COVID-19 Pandemic". *International Journal of Future Generation Communication and Networking*, ss.1448-1452.

Lehdonvirta, V. (2012). "A History of the Digitalization of Consumer Culture: From Amazon Through Pirate Bay to FarmVille". *Digital Virtual Consumption (Routledge Studies in Innovation, Organizations and Technology)*. (Ed.) Molesworth, M.& Denegri Knott, J., London: Routledge, ss. 11-28).

Matthewman, S., & Huppertz, K. (2020). "A Sociology of COVID-19". *Journal of Sociology*, ss.1-9.

OECD. (2020). *E-commerce in the times of COVID-19*. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD).

April 09-10, 2021

Congress Book

- Prensky, M. (2001). "Digital Natives, Digital Immigrants". *From On the Horizon*, 9(5).
- Reinie, L. (2007, 11 05). *Homo Connectus: The Impact of Technology on People's Everyday Lives*. Washington, ABD, D.C.
- Ritzer, G. (2000). *Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek - Tüketim Araçlarının Devrimcileştirilmesi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Saka, E. (2019). "Türkiye'de İnternet". (Ed.) Saka, E. *Yeni Medya Çalışmaları IV - Türkiye İnternet Tarihi* (Vol. 8), İstanbul: Alternatif Bilişim Derneği, ss. 4-71.
- Sharma, A. (2020). "Changing Consumer Behaviours Towards Online Shopping - An Impact Of COVID". *Academy of Marketing Studies Journal*, 24(3).
- Slater, D. (1997). *Consumer Culture and Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- T.C. Konyaaltı Kaymakamlığı. (2018). *T.C. Konyaaltı Kaymakamlığı - Konyaaltı Nüfusu*. T.C. Konyaaltı Kaymakamlığı Web Sitesi: <http://konyaalti.gov.tr/aa-konyaalti-nufusu#:~:text=T%C3%BCrkiye%20%C4%B0statistik%20Kurumu%20taraf%C4%B1ndan%20yap%C4%B1lan,il%C3%A7emizin%20toplam%20n%C3%BCfusu%20172.920%20oldu> (11.03.2021).
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020, 07 12). *T.C. Sağlık Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi*. Retrieved 03 28, 2021, from <https://COVID19.saglik.gov.tr/>: <https://COVID19.saglik.gov.tr/>.
- Telli-Damşmaz, A. (2020). "Covid-19 Salgınının Tüketicilerin Online Alışveriş Tercihine Etkisi". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 9(2): ss.83-90.
- TÜİK. (2020, 08 25). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679) (22.01.2021).
- UNCTAD. (2020). *COVID-19 and E-commerce*. United Nations.
- Underhill, P. (2009). *Why We Buy: The Science of Shopping*. New York: Simon & Schuster Paperback.
- WHO. (2020, 04 27). <https://www.who.int/news/item/27-04-2020-who-timeline---COVID-19>. who.int: <https://www.who.int/news/item/27-04-2020-who-timeline---COVID-19> (28.03.2021).
- WHO. (2021, 04 01). *Coronavirus Disease (COVID-19) Pandemic*. (WHO) World Health Organization Official Web site: https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019?gclid=CjwKCAjwmv-DBhAMEiwA7xYrd_8FgFxJI2Ozx9RdlqAqOKBUoUGdM82-5lb5QGxsk8c3bBr5u39KuBoCjXoQAvD_BwE (01.04.2021).

VIEW OF MIGRATION ACTIVITY IN THE MEDITERRANEAN DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Handan TEKEMEN¹

Abstract

The COVID-19 outbreak which emerged at the end of 2019 and was declared a pandemic by the World Health Organization (WHO) as of March 11, 2020, is a global threat, but it affects countries in many areas such as social, economic and political. In line with the measures taken to prevent the epidemic, curfew restrictions were applied, many workplaces were closed, and strict measures were taken in entering and leaving the countries. One of the most affected groups by these stringent measures is immigrants. It is thought that immigrant groups, which are considered to be a risk in terms of public health in a global context, increase the risk with the pandemic. Immigrants who come from one country to another by making many changes in places have a high risk of getting the disease and being carriers of this disease. Is there an increase or decrease in regular and irregular migration movements as the risk increases in the pandemic? With this question, which is the source of the study, the extent to which immigrant mobility in the Mediterranean is affected by the COVID-19 pandemic is examined. For this purpose, content analysis, which is an analysis technique based on media news and data of international organizations, will be evaluated together with the analyzes made during the epidemic. Although it can be clearly said that there is a decrease in migration mobility based on official statements, it can be said that the migration mobility in the Mediterranean before and after the pandemic has evolved, how migrant groups are guided during the pandemic process, how they can benefit from health services, and how to follow the path, especially during transit through countries. evaluation is among the research topics of the study.

Keywords: COVID-19, Pandemic, Epidemic, Migration mobility, Mediterranean

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE AKDENİZ'DEKİ GÖÇ HAREKETLİLİKLERİNİN GÖRÜNÜMÜ

Özet

2019 yılının sonlarında ortaya çıkan, 11 Mart 2020 itibariyle Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi ilan edilen COVID-19 salgını küresel boyutta bir tehdit olmakla birlikte ülkeleri her geçen gün sosyal, ekonomik ve siyasi gibi pek çok alanda etkilemektedir. Salgını önlemek amacıyla alınan tedbirler doğrultusunda sokağa çıkma kısıtlamaları uygulanmış, pek çok iş yeri kapatılmış ve ülkelere giriş çıkışlarda sıkı tedbirler alınmıştır. Bu sıkı tedbirlerden en çok etkilenen gruplardan biri ise göçmenler olmuşlardır. Küresel bağlamda halk sağlığı açısından zaten bir risk teşkil ettiği düşünülen göçmen gruplarının pandemi ile birlikte riski arttırdığı düşünülmektedir. Pek çok mekân değişikliği yaparak bir ülkeden başka bir ülkeye gelen göçmenlerin hastalığa yakalanma riskleri ve bu hastalığın taşıyıcısı olma

¹ Yüksek Lisans Öğr., Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, handancirak1@gmail.com

ihtimalleri oldukça yüksektir. Pandemi risk artarken düzenli ve düzensiz göç hareketliliklerinde de bir artış veya azalma gözlemlenmekte midir? Çalışmanın kaynağını oluşturan bu soru ile Akdeniz'deki göçmen hareketliliklerinin COVID-19 pandemisinde ne ölçüde etkilendiği irdelenmektedir. Bu amaç doğrultusunda salgın süresince yapılan analizler ile birlikte medya haberleri ve uluslararası kuruluşların verileri üzerinden bir çözümleme tekniği olan içerik analizi yapılarak çalışma değerlendirilecektir. Resmî açıklamalara dayanarak göç hareketliliklerinde bir değişim olduğu açık bir şekilde söylenebilse de pandemi öncesi ve sonrası dönemde Akdeniz'deki göç hareketliliğinin nereye doğru evrildiğinin, pandemi sürecinde göçmen grupların ne şekilde yönlendirildiklerinin, sağlık hizmetlerinden ne derece faydalanabileceklerinin ve özellikle ülkeler üzerinden geçiş sırasında nasıl bir yol izleneceğinin değerlendirilmesi çalışmanın araştırma konuları arasında bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Pandemi, Salgın, Göç hareketliliği, Akdeniz

1 Giriş

İnsanlar tarihsel süreç boyunca bireysel veya kümeler halinde bir coğrafyadan başka bir coğrafyaya hareket etmişlerdir. Bu hareket ile birlikte göç, sosyal bir algı olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmişten günümüze kadarki süreçte yaşanan pek çok karmaşık olaylar çerçevesinde birçok etmenle birlikte göç, bireyler veya topluluklar için gerekli bir hal almaktadır. Ülkelerin bu göç hareketlilikleri karşısında aldığı ve almaya çalıştığı tedbirler düşünüldüğünde düzensiz göç, bu göç hareketliliklerinin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Özellikle Batı dünyasını hedef alan düzensiz göç hareketleri, Kuzey Afrika ve Orta Doğu'da yaşanan siyasi istikrarsızlıklar, ekonomik sıkıntılar ve temel insan haklarının var olmayışı gibi sebeplerle yönünü Avrupa kıtasına doğru çevirmiştir. (Malkara, 2017:133).

Avrupa kıtası için göç olgusunun kökleri oldukça eskiye uzanmaktadır. Yüzyıllardan beri göç hareketliliklerinin yoğun olarak yaşandığı kıta, milyonlarca göç alırken aynı zamanda milyonlarca da göç vermiştir. İkinci dünya savaşına kadar göç veren bir coğrafya konumundayken, bu tarihten sonra göç eden kitlelerin odak noktası haline gelmeye başlamıştır. İkinci dünya savaşı gibi büyük bir savaşın ardından kıta için gerekli işçi gücü sebebiyle açık kapı politikası uygulanırken, teknolojik gelişmelerle birlikte gelişen üretim teknikleri ve ekonomik krizler nedeniyle kıtaya gerçekleşen yoğun göç hareketliliklerinin önüne geçilmeye çalışılan politikalar benimsenmeye başlanmıştır. (Ay, 2019:34).

Avrupa'yı hedef alan ve Akdeniz'deki göç hareketliliklerine yoğunluk katan bir başka durum ise Ortadoğu coğrafyasının yakın tarihinde yaşanan gelişmelerdir. Bu gelişmelerle birlikte Afrika, Asya ve Avrupa'yı birleştiren Akdeniz pek çok göçmenin düzensiz göç hareketlerinin merkezi konumuna gelmiştir. (Ribas-Mateos, 2005, s.32'den akt. Başçı ve Kartal, 2014:284). Geçmişten günümüze Akdeniz'de yaşanan göç hareketliliklerinin yoğunluğu güncel olaylar çerçevesinde şekillenmektedir. Özellikle 2019'un sonu itibarıyla küresel çapta bir salgın olarak karşımıza çıkan COVID-19 pandemisi sebebiyle Akdeniz coğrafyasında düzensiz göç hareketliliklerinde bir değişim gözlemlenmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından "COVID-19" olarak adlandırılan bu viral hastalık ilk olarak Aralık 2019'da Çin'in Hubei eyaleti, Wuhan kentinde kendisini göstermiştir. 200'den fazla ülke ve bölgede yayılım gösteren virüs, Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilmiş ve küresel sağlık güvenliğini etkileyecek ve uluslararası koordineli bir müdahale gerektirebilecek olağanüstü bir olay olarak açıklanmıştır. (Tang, Comish ve Kang, 2020:1).

Çalışmada küresel çapta yaşamı etkileyen, etkileri halen devam etmekte olan ve ne zamana kadar devam edeceği hakkında henüz bir tahmin yürütülemeyen COVID-19 pandemisinin, yıllar boyunca pek çok sebeple yoğun göç hareketliliklerine ev sahipliği yapmış

April 09-10, 2021

Congress Book

Akdeniz coğrafyasındaki göç hareketliliklerini ne ölçüde etkilediği analiz konusu yapılmıştır. Ülkelerin göçmen gruplarına karşı oluşturdukları yasal engellere ek olarak, hastalığın bulaş riskinin artmasını engellemek amacıyla oluşturulan kısıtlamalar, düzensiz göçmen grupları ve Akdeniz göç hareketliliğinin birçok açıdan incelenebilmesine olanak sağlamıştır. Pandemi sürecinin başından itibaren pek çok ülke sınır kapılarını kapatırken, ülke içerisinde de sokağa çıkma kısıtlamaları uygulanmıştır. Bu süreç çerçevesinde düzensiz göç konusuna mensup göçmen gruplarının ülkelere giriş-çıkışları ile ülkelerin sağlık hizmetlerinden ne derece faydalandıkları ve bu sağlık hizmetlerine erişim konusunda karşılaşılan engellerin Akdeniz göç hareketliliklerini hangi boyutta etkilediği çeşitli Uluslararası kuruluşların raporları, medya analizleri ve uzman görüşleri çerçevesinde değerlendirilecek olan çalışmanın konuları arasındadır.

2 COVID-19 Pandemisi ve Düzensiz Göçmen Grupları

Yeni Korona Virüs Hastalığı (COVID-19), 2019 yılının sonlarında Çin'in Wuhan Eyaleti'nde bir grup hasta üzerinde solunum yolu kaynaklı araştırmalar sonucu tanımlanmış bir virüsdür. Salgın, ilk olarak bu kentteki hayvan pazarlarında tespit edilmiş, ardından Çin Halk Cumhuriyeti'nin pek çok eyaletine yayılmış ve buradan da tüm dünyayı etkisi altına almaya başlamıştır. Hastalığı taşıyan bireylerin öksürmeleri ile saçılan damlacıkların solunması yoluyla ya da virüslü yüzeye temastan sonra ellerin yüz, göz, burun ya da ağıza götürülmesi yoluyla bulaşabilen hastalığın sıklıkla karşılan belirtileri arasında ateş, öksürük ve nefes darlığı bulunurken hastalığı daha ağır geçiren bireylerde ağır solunum yetmezliği, zatürre ve ölüm gibi sonuçları gözlemlenmektedir. Hastalık özellikle belirli gruplarda daha belirgin bir şekilde kendisini göstermektedir. 60 yaş üstü bireyler başta olmak üzere, kronik rahatsızlıkları olanlar, kalp hastalığı, Hipertansiyon, Diyabet, Kronik Solunum yolu hastalığı ve kanser gibi hastalıklarla mücadele eden bireyler bu gruplarda yer almaktadır. (T.C. Sağlık Bakanlığı COVID Bilgilendirme Platformu, 2021).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020'de COVID-19 hastalığının 114 ülkede 118.000'den fazla vakaya sebep olduğunu açıklaması ve pek çok can kaybına sebep olduğu gerçeğiyle hastalığın bir pandemiye dönüştüğünü duyurması tüm dünyayı etkisi altına alan bir süreç başlatmış ve salgın hızla yaygınlık göstermiştir. (WHO, 2021a). WHO'nun COVID-19 pandemisini bildirmesinin ardından neredeyse tüm dünyada salgını kontrol altına almak amacıyla pek çok tedbir alma yoluna gidilmiştir. Öncelikli olarak ülke giriş-çıkışlarının kapatılması, ülke içinde karantina uygulamaları, sosyal mesafe ve hijyen kurallarının uygulanmasını içeren bir dizi önlem alınmaya başlanmıştır. (Bozok ve Civelek, 2020:159).

1 Aralık 2019'da ilk vakanın açıklanmasından bugüne kadar geçen süreçte tüm tedbirlere ve salgını önlemeye yönelik politikalara rağmen, salgın her geçen gün önemli sayıda artış göstererek çok ciddi boyutlara ulaşmıştır. Şekil 1' den de görüleceği üzere tüm dünya üzerinde güncel verilerde 133.552.774 Vaka sayısı tespit edilmiş, ölümlü vaka sayısı ise 2,5 milyonu geçmiştir. (WHO, 2021b).

Pandemi, ortaya çıktığı günden bugüne dalga dalga yayılım göstermekte ve toplumun çoğunu etkilemektedir. COVID-19 salgını bir sağlık krizinden ziyade, ülkeler ve bireyler üzerinde sosyal, ekonomik ve siyasi açıdan çok derin izler bırakma potansiyelindedir. İnsanlar salgını önlemek için uygulanan kısıtlamalar ve politikalar doğrultusunda işlerini ve gelirlerini kaybederken normal yaşama ne zaman döneceğinin bilinmemesi bu izlerin daha ne kadar derinleşeceği sorusunu akla getirmektedir. UNDP(Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) Başkanı Achim Steiner'in bu süreçle ilgili bir takım söylemleri, sürecin yönetiminde Birleşmiş Milletler tarafından umut verici desteklerin bulunacağını göstermektedir: *"BM ailesindeki*

kardeş kurumlarımız ve diğer ortaklarımızla birlikte, şu üç öncelikli ekseninde derhal işe koyulduk: WHO'nun öncülüğünde, temel sağlık ürünlerinin tedariki dahil sağlık yanıtını desteklemek; krizi yönetim ve yanıtını güçlendirmek; ve kritik sosyal ve ekonomik etkilere çözüm bulmak.” Bu söylemden hareketle UNDP'ye göre üç koldan çalışılmalı ve her ülke kendi içinde en etkili yanıtı vermelidir. (UNDP, 2021).

Ülkelerin sosyal, siyasal ve ekonomik açıdan içine düştükleri bu süreç içerisinde, oldukça etkilenen bir başka grup ise göçmenlerdir. Küresel bağlamda halk sağlığı açısından zaten bir risk teşkil eden göç olgusu, pandemiyle birlikte riskin artmasına yol açmıştır. Yasa dışı yollardan ülkeye giren düzensiz göçmenler adına herhangi bir kayıt oluşturulamaması, sağlık kontrolleri ya da aşı programlarının dışında kalmalarına sebebiyet verebilecek durumlar meydana getirmektedir. Özellikle bu düzensiz göçmen gruplarının toplu halde yer değiştirmeleri ve kalabalık kamplara yerleştirilmeleri COVID-19 gibi bulaşıcı bir hastalığın yayılma riskini oldukça artırmaktadır. Riskin yüksek olduğu bu düzensiz göçmen gruplarının sosyal hizmetlere erişimindeki zorluklar göz önüne alındığında ise düzensiz göçmen gruplarının oldukça savunmasız bir konumda olduğunu ve COVID-19 sürecinden ciddi bir şekilde etkilendiğini söylemek mümkündür. (Aydıner, 2020:53).

Kentlerde ya da kasabalarda yaşam sürmekte olan farklı statülere sahip göçmen grupları, buldukları ülke toplumlarıyla birlikte benzer sağlık tehditleri ile karşılaşmalarına rağmen, göçmenlerin çoğu genellikle, sağlık ve sosyal hizmetlere dayalı politikalara ulaşma yönünden zorluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu zorluklarla yüzleşme süreci, göçmenler için erken teşhis, tanı, test ve temas izleme gibi COVID-19 hastalığına ait pek çok adımda ortaya çıkmakta ve buldukları toplum için salgının yayılma riskini artırmaktadır. Göçmen grupların sağlık hizmetlerinden dışlanması durumu, günümüzde COVID-19 pandemisinin ülkeler açısından kontrolsüz bir salgın konumuna gelmesine ve pek çok vakanın gizli kalmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu da halk sağlığı açısından ayrıca bir tehdit olarak ortaya çıkmaktadır. (WHO, Geçici Rehber, 2020:1).

Salgının, göçmen ya da mülteciler açısından tehdit olma boyutunu en aza indirmek bağlamında Dünya Sağlık Örgütü (WHO), kamp alanları dışında kalan göçmen gruplara yönelik pandemi süreci boyunca uyulması gereken bazı ilkeler yayınlamıştır:

Δ Mümkün olan en yüksek fiziksel ve zihinsel sağlık standardından yararlanma hakkı. Tüm devletlerin, ayırım gözetmeksizin kendi topraklarındaki tüm insanların sağlık hakkını koruma ve geliştirme yükümlülüğü vardır. Göçmenler, statülerine bakılmaksızın ulaşılabilir en yüksek sağlık standardına sahip olma hakkına sahiptir.

Δ Sağlık hizmetlerine eşit erişim ve ayrımcılık yapmama. Mülteciler ve göçmenler için COVID-19 hazırlık, önleme ve kontrol hakkı ayrımcı olmayan, çocuklara ve cinsiyete duyarlı kapsamlı yasalar ve ulusal politikalar ve uygulamalar yoluyla uygulanmalıdır. COVID-19 olanlar da dahil olmak üzere mülteciler ve göçmenlerin yaşadığı sağlık koşulları

April 09-10, 2021

Congress Book

enfeksiyonlar, keyfi kısıtlamalar, damgalama, gözaltı, sınır dışı etme ve diğer ayrımcı uygulamalar empoze etmek için bir bahane olarak kullanılmamalıdır.

Δ Mülteciler ve göçmenler için insan merkezli, kapsayıcı çocuk ve cinsiyete duyarlı sağlık sistemleri. Sağlık sistemleri, kültürel, dilsel ve çocuklara, cinsiyete ve yaşa duyarlı tüm popülasyonlara erişilebilen COVID-19 hizmetlerini sunmayı amaçlamalıdır. Mülteciler ve göçmenler özellikle halk sağlığı risklerine karşı savunmasızdır ve bazılarının özel hizmet hükümlerine ihtiyacı olabilir. Bunlar, altta yatan koşulları ve / veya engelleri olan kişiler, yaşlılar, cinsel şiddet, istismar ve sömürü mağduru kişiler ve diğer cinsiyet temelli şiddet türleri ile refakatsiz veya ayrılmış çocuklar ve gözaltında tutulan kişiler için hükümler içerir.

Δ İşyerinde eşit muamele. Mülteci ve göçmen işçilere, sağlık hizmetleri ve sosyal sigorta programlarına dahil olan adil çalışma koşulları ve temel haklar dahil olmak üzere uluslararası çalışma standartlarının ve temel hakların muhafaza edilmesi çok önemlidir. İşçilerin ve işverenlerin, COVID-19 salgınları da dahil olmak üzere kriz anında işyerinde önemli görevleri vardır. İşverenler esnek olmalı ve izin ve ödeme düzenlemeleri için farklı seçenekler keşfetmelidir.

Δ Tüm devlet ve tüm toplum yaklaşımları ve ortaklık. Mülteci, göçmen ve ev sahibi popülasyonlarda COVID-19 salgınlarının hazırlığı, önlenmesi ve kontrolü, daha geniş hükümet politikası ve ulusal, yerel ve diğerleri arasındaki koordinasyon bağlamında düşünülmelidir. Ülkeler, Birleşmiş Milletler sistemi ve sivil toplum ve özel sektör dahil diğer paydaşlar arasında ve içinde ortaklık ve iş birliği, COVID-19 pandemisine uyumlu ve koordineli yanıtlar sağlamak için kritik öneme sahiptir.

Δ Mülteci ve göçmenlerin katılımı ve sosyal olarak dahil edilme. Mülteciler ve göçmenler, ulusal ve alt ulusal COVID-19 hazırlık ve müdahale planlarının, karar verme süreçlerinin tasarımına dahil olmalı ve bu süreçte yer almalıdır. (WHO Geçici Rehber, 2020:1-2).

3 Araştırmanın Yöntemi

Geçmişte oldukça eski bir tarihe dayanan Akdeniz'deki göç hareketlilikleri günümüzün en güncel ve önemli konularından ve aynı zamanda sorunlarından biri haline gelmiştir. Özellikle Asya ve Afrika'dan hedef coğrafya olan Avrupa'ya göç Akdeniz coğrafyasını oldukça çekici kılmaktadır. Spesifik olarak üç ana göç güzergahına sahip olan bölge, Batı, Doğu ve Orta Akdeniz olarak literatürde yerini almaktadır. Geçmişten günümüze Avrupa ülkelerine olan ilgi ve ekonomik anlamda beklentinin artması göçü tetiklemiş ve bu tetiklenen göç çerçevesinde Akdeniz coğrafyası yoğun göç hareketlerine maruz kalmıştır. Ülkelerin göçü engellemeye yönelik uygulamaları düzensiz göçü doğurmuş ve bu doğrultu da insan akışı devam etmiştir.

Çalışmanın konusunu oluşturan COVID-19 sürecinde Akdeniz'de göç hareketlilikleri bir dizi değişime uğramıştır. Zaten göç sürecinde birçok yasal engelle karşılaşan göçmen grupları, hastalığın pandemi ilan edilmesiyle artan yasaklar ve kısıtlamalarla yüz yüze gelmiş, ülkelere giriş ve çıkışlarda yaşanan zorlukların devamının artarak geldiğine şahit olmuşlardır. Ancak her türlü yasal engel ve kısıtlamaya rağmen Akdeniz'deki insan akışı devam etmiştir. Tüm bunlar Uluslararası kuruluşların verileri ve medya haberleri üzerinden içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Çalışmada kullanılan içerik analizi yöntemi, bir çözümleme yöntemi olması sebebiyle, verileri özetleyerek standardize eden, karşılaştıran ve verileri başka bir boyuta taşıyan önemli bir tekniktir. Nesnelliğin esas alındığı yöntem de mevcut verileri çözmek ve verilerin daha detaylı incelenmesini sağlamak temel amaçtır. Bu bağlamda ortaya

April 09-10, 2021

Congress Book

koyulan tüm materyaller ve veriler ayrıntılı bir biçimde değerlendirilir ve en genel anlamda nitel verilere ulaşmak için nicel terimlere indirgenmesini maksimum düzeyde sağlar.

İçerik analizi yönteminin mantalitesini oluşturan mevcut verilerin çözümlenmesi yöntemiyle birlikte ortaya daha sağlıklı verilerin çıkartıldığı kanaatiyle; istatistiki verilerin analizi ile araştırma yönteminin oluşturulduğu çalışma da güncel veriler, önceki yılların verileri ile karşılaştırılmış ve bulgular bu bağlamda ortaya konulmuştur. Sürecin halen daha devam ettiği ve bazı verilerdeki dalgalanmalar göz önüne alındığında araştırmanın yöntemi bağlamında kullanılan içerik analizine dayanarak verilerin ne ölçüde değişeceği, stabil bir hal alıp almayacağı belirsizliğini korumakta ve ilerleyen süreçte yapılan analizler doğrultusunda değerlendirilecektir.

4 Akdeniz’de Pandemi Sürecinde Göç

Tablo 1. Akdeniz’de 2020 yılı için Toplam Gelişler ve Ölümler

TOTAL ARRIVALS BY SEA AND DEATHS IN THE MEDITERRANEAN 2020				
	1 JANUARY – 12 AUGUST 2020		1 JANUARY – 12 AUGUST 2019	
Country of Arrival	Arrivals	Deaths	Arrivals	Deaths
Italy	15.338	303 (Central Med. route)	4.169	662 (Central Med. route)
Malta	2.012 (as of 03 August)		1.623	
Greece	8.403 (as of 11 August)	71 (Eastern Med. route)	20.300	57 (Eastern Med. route)
Cyprus	n/a		1.241	
Spain	10.468	70 (Western Med. route)	14.168	207 (Western Med. route)
Estimated Total	36.221	444	41.501	926

Data on deaths of migrants compiled by IOM's Global Migration Data Analysis Centre.
All numbers are minimum estimates. Arrivals based on data from respective governments and IOM field offices.

* Figures on sea arrivals to Spain include arrivals to the Canary Islands

Kaynak: (IOM, 2021; a).

Akdeniz üzerinden göç bağlamında bilinen üç ana güzergâh (Doğu, Batı ve Orta) çerçevesinde pandemi süreciyle birlikte göç hareketliliklerinde birtakım değişimler gözlemlenmiştir. Oldukça yoğun göç hareketliliklerine sahip bu üç güzergâh pandemi sonrası bazı bölgelerin daha da yoğunlaştığı, bazı bölgelerinse bu göç hareketliliklerinde azalma ile karşılaştığı görülmektedir.

COVID-19'a rağmen, Orta Akdeniz Rotası boyunca göç hareketlerinin 2020'de iki kattan fazla arttığı görülmektedir. 2020'nin ilk yarısında İtalya'ya varışlar 2019'daki aynı döneme kıyasla 4169'dan 15338'e yükselmiş, Malta'ya varışlar ise 2019'un ilk yarısındaki 1623'den 2020'nin aynı döneminde 2012'ye yükselmiştir.

Orta ve Batı Akdeniz rotalarına baktığımızda göç edenlerin sayısında neredeyse yarı yarıya bir azalma görülmektedir. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından Batı ve Orta Afrika'daki 35 önemli geçiş noktasında toplanan veriler, hükümetin seyahat kısıtlamaları nedeniyle 2020'nin ilk yarısında (2019 ile karşılaştırıldığında) bölgesel göçün yaklaşık yüzde 50 düştüğünü göstermektedir. Yunanistan ve İspanya için verilen veriler incelendiğinde Yunanistan için 2019'da 20.300 olan varışlar, 2020 itibariyle 8.403'e gerilemiş ancak ölüm rakamlarında bir artış göze çarpmaktadır. İspanya için ise 2019'da 14.168 olarak kaydedilen veriler, 2020 itibariyle 10.468'e gerilemiş ve burada aynı zamanda ölüm rakamlarında da bir

azalma gözlemlenmektedir. Düşüşe rağmen IOM'nin verileri, yerel ve uluslararası kısıtlamalara rağmen hareketin ülkeler içinde ve ülkeler arasında devam ettiğini de göstermektedir.

Previous years	Arrivals *	Dead and missing
2020	95,031	1,401
2019	123,663	1,335
2018	141,472	2,270
2017	185,139	3,139
2016	373,652	5,096
2015	1,032,408	3,771
2014	225,455	3,538

* Include sea arrivals to Italy, Cyprus, and Malta, and both sea and land arrivals to Greece and Spain (including the Canary Islands). Data are as of 31 December 2020 for all countries except Cyprus for which last available data are as of 31 August 2020.

Kaynak: (UNCHR, 2021a).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNCHR)'nin resmî sitesinden alınan 2021 yılına ait veriler incelendiğinde; Akdeniz'deki toplam varış ve ölümler 2014 ve 2020 yılları için rapor edilmiştir. Göç sürecinin en yüksek olduğu 2015 yılından 2020 yılına kadar hem göçmen varış rakamlarında hem de ölüm ve kayıplarda bir düşüş gözlemlense de özellikle 2021 yılı için kaydedilen rakam oldukça düşüktür. UNCHR'nin güncellenen son verilerine göre bu rakamın toplam 18.411'e kadar gerilediği gözlemlenmektedir. Ayrıca ülke bazında analizi yapılan rakamlara bakılacak olursa; İtalya, İspanya, Malta ve Ege Adalarına ait veriler bulunmakta, genel bir düşüşün aksine özellikle Orta Akdeniz üzerinden gerçekleştirilen göç hareketlerinde bir artış gözlemlenmektedir.

İtalya; 2020 sene başından itibaren 3.277 göçmen verisi oluştururken, güncel veriler doğrultusunda 2021 sene başından beri bu rakam %159'luk bir artışla 8.492'ye yükselmiştir. Ayrıca aylık 483 göçmen verisi bulunurken, bu rakam aylık %122 ile 1.073'e kadar yükselmiştir. (UNCHR, 2021b)

İspanya; 2020 sene başından itibaren (Nisan ayına kadar) 6.255 veri kaydına sahip ancak bu rakam 2021 sene başından itibaren %19'luk bir artış ile 7.051'e ulaşmış durumda görünmektedir. (UNCHR, 2021c)

Ege Adaları/Yunanistan; UNCHR'nin verileri doğrultusunda 2020 ve 2021 Mart ayı baz alınarak oluşturulan analiz çerçevesinde 2020 yılı için mart ayı ortasında 105 ile başlayan veri, nisan ayı ortalarında 0 göçmene kadar düşmüştür. Ancak 2021 itibariyle aynı tarihler arasında 53'den başlayıp dalgalanma göstererek en son 70'e ulaşan bir veri tablosu bulunmaktadır. (UNCHR, 2021d)

Malta; UNCHR' paylaşılan resmi veriler ile birlikte ciddi oranda bir düşüşe sahip olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle 2019-2020 ve 2021 yıllarının karşılaştırıldığı bir tablo analizinde 2019 da 3406 seviyelerine ulaşan rakamlar, 2020 itibariyle 2281'e gerilemiş ve 2021 yılı içerisinde mart ayı itibariyle henüz 65 rakamına ulaşmıştır. (UNCHR, 2021e).

5 Türkiye'de Pandemi ve Göç

WHO tarafından açıklanan 114 ülkeden biri olan Türkiye'de de 10 Mart 2020'de ilk vaka tespitinin ardından pandemiyle mücadele süreci başlamış ve gerekli önlemlerin alınması için çalışmalar başlatılmıştır. Seyahat ve ulaşımdaki kısıtlamalar, çalışma hayatına getirilen kısıtlamalar ve özellikle vatandaşların evden çıkmasını engellemek için uygulanan sokağa

çıkma kısıtlamaları gibi pek çok kısıtlama ile sürecin doğru yönetilmesi amaçlanmıştır. (Doğan ve Pekasıl, 2021; 276).

Yine bu tarih ile birlikte Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu tavsiyeleri doğrultusunda ülke çapında birçok hastane ve bazı sağlık kurumları salgın hastanesi ilan edilmiştir. İlk vakanın duyurulduğu günün ardından 12 Mart 2020 itibariyle ilk ve orta dereceli okulların bir haftalığına kapatıldığı duyurulmuş, bir gün sonra 13 Mart 2020’de eğitime süresiz ara verilmesi kararı alınmıştır. Uzaktan eğitim sistemine geçiş yapılmış, EBA TV ve internet üzerinden eğitime entegrasyon sağlanmaya çalışılmıştır. Temel ihtiyaçları karşılayanlar dışında birçok işyeri geçici süreliğine kapatılmıştır. (SEVKAR, 2020:2).

2020 itibariyle Türkiye’nin kayıtlı 4 milyon civarında bir göçmen kitlesine sahip olduğu bilinmektedir. (UNCHR, 2021f) Her geçen gün devamlılığını koruyarak içerisinde düzenli ve düzensiz göç serüvenini barındırmakta olan bu durumun Türkiye tarafından ne şekilde yönetildiği, Özellikle COVID-19 salgın sürecinde Akdeniz üzerinden göç hareketlerinde ne gibi değişikliklere sahip olduğu, Pandemi sürecine rağmen göç etmeye çalışan tüm göçmen grupları ve göç hareketlilikleri analizinin medyada doğru bir şekilde yansıyor yansımadığı hem sürecin değerlendirilmesi açısından oldukça gerekli hem de değerlendirilen bu sürecin doğru yönlendirilmesi ve yönetilmesi bağlamında oldukça gereklidir. Tüm bu soruların cevabı çalışmada birçok temel kaynaktan alınan raporlar ve analizler doğrultusunda verilmeye çalışılmıştır.

Tablo 2. Denizde Kurtarılan ve Yakalanan Düzensiz Göçmenler

Apprehensions/Rescues by Turkish Coast Guard Statistics for 2020				
Duration	Number of Cases	Number of Irregular Migrants	Number of Deaths	Number of Organizers
	All Seas	All Seas	All Seas	All Seas
January	114	4,067	29	3
February	60	2,079	-	-
March	86	2,907	3	3
April	15	253	-	-
May	21	605	1	-
June	53	1,816	1	6
July	45	1,493	1	1
August	55	1,838	-	6
September	40	1,373	2	11
October	47	1,519	-	11
November	46	1,180	-	5
December	42	1,250	-	7
Total	624	20,380	37	53

Kaynak: Republic of Turkey Ministry of Interior Turkish Coast Guard Command, Irregular Migration Statistics, 2021.

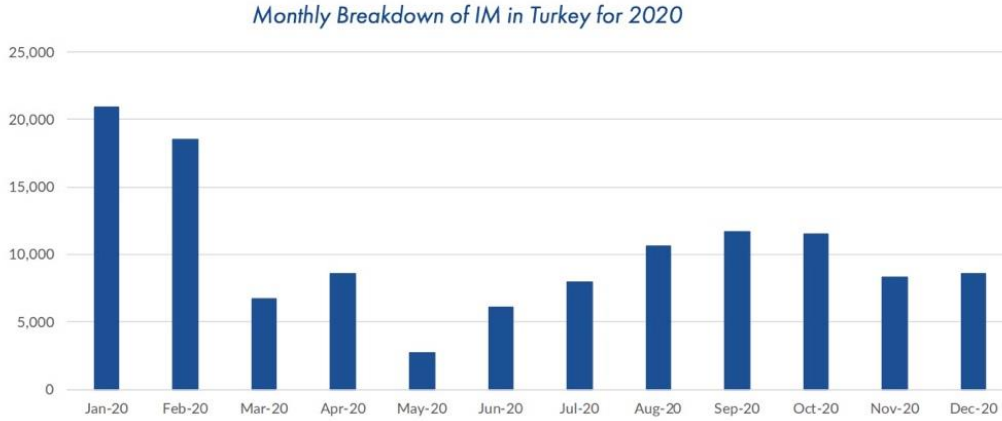
Tablo 2’de Uluslararası Göç Örgütü’nün 2020 yılı Türk Sahil Güvenlik kurtarma ve yakalama verileri aylık olarak verilmiştir. Vaka, düzensiz göçmenler ve ölüm sayıları verilen tabloda 2020 yılı itibariyle ocak ayının en yüksek verilere sahip olduğu görülmektedir. Ocak ayı sonrası birkaç ay içerisinde düşüş gözlemlenirken, mart ayından sonra çok ciddi oranda bir azalma görülmektedir. Bu keskin azalmanın sebebi küresel boyutta ortaya çıkan COVID-19 salgın hastalığının, pandemi ilan edildiği dönemle kesişmesidir. Yılın ilk aylarında tüm denizlerde iki bin civarı ve üzerinde olan düzensiz göçmen sayısı, Nisan ayı itibariyle 253’e kadar gerilemiştir. Nisan ve mayıs aylarında görülen önemli ölçüde düşüş, haziran itibariyle tekrar artışa geçmiştir. Bu artışta yıl sonu döneminde tekrar bir azalma görülmeğe de

April 09-10, 2021

Congress Book

pandeminin ilk ilan edildiği mart ayı sonrasındaki süreçteki verilere kıyasla yeterli düşüşün sağlanmadığı belirlenebilmektedir. 2020 yılı boyunca tüm denizler için kaydedilen düzensiz göçmen sayısının 20.380, ölüm sayısının ise 37'ye ulaştığı gözlemlenmektedir. Bunlara ek olarak yine tablo 2'de göçmen kaçakçılarının sayısı verilmektedir. Bu sayılarda da yılın ilk çeyreğinde ve pandeminin ilan edildiği ilk dönemde en fazla 3 kişiden bahsederken, yıl sonuna doğru bu sayıda bir artış olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 1. Türkiye'de Düzensiz Göçün 2020 yılı için Aylık Dağılımı

Kaynak: (Republic of Turkey Ministry of Interior Turkish Coast Guard Command, Irregular Migration Statistics, 2021).

Şekil 1'de, Tablo 2'i destekler veriler bulunmaktadır. Tablo 2'deki sahil güvenlik verilerinden farklı olarak tüm ülke geneli düzensiz göçmen sayıları verilmektedir. Buna göre 2020 yılı içerisinde 122.302 düzensiz göçmen Türkiye'nin çeşitli yerlerinde yakalanmıştır. Ancak özellikle COVID-19 hastalığının pandemi ilan edildiği döneme bakıldığında yakalanan düzensiz göçmen sayısında gözle görülür ölçüde azalma meydana gelmiştir. Yıl sonuna doğru pek de stabil sayılmayacak bir sürece girildiği görülmektedir.

Yıl boyunca dalgalanmanın görüldüğü düzensiz göçmen hareketlilikleri doğrultusunda ve COVID-19 kapsamında hem düzensiz göçmen grupları mağdur etmemek hem de bu grupların hastalığın yayılma hızını artırmalarını önlemek amacıyla birtakım tedbirler alınmıştır. Bu tedbirler sırasıyla; Göçmen Sağlık Merkezi'ne (GSM) başvuru yapan herkese COVID-19 hakkında gerekli bilgilendirme yapılmakta ve gereken durumlarda bireyler salgın hastanelerine yönlendirilmektedir. Sağlık Bakanlığı tarafından COVID-19 algoritmaları Arapça diline çevrilmiştir. Göçmen Sağlık Merkezleri'nde ve internet sitelerinde doğru el yıkama tekniklerinin anlatıldığı bilgilendirme yazıları Arapça dilinde yayınlanmıştır. Göçmenlerin hastalıkla ilgili yeterli bilgiye sahip olmaları için çeşitli broşürler basılmış ve farklı görsel kılavuzlar çıkartılmıştır. Hem Dünya Sağlık Örgütü (WHO) hem de Sağlık Bakanlığı tarafından konuyla ilgili internet sitesi göçmenlerin bilgilendirilmesi bağlamında hizmete sunulmuştur. Bununla birlikte Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve Uluslararası Örgütler konuyla ilgili çeşitli dillerde dokümanlar hazırlamışlardır. COVID-19 tanı testleri ve tedavi süreci gibi hizmetler ücretsiz duruma getirilmiştir. Göçmenlerin kamp giriş çıkışlarında sağlık taraması yapılmaya başlanmış ve hastalığa dair semptomların bulunup bulunmadığı sorgulanmaktadır. (Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı, 2021).

6 Küresel Duraklamada Göçmenlerin Üç Durumu

Gerek Türkiye üzerinden gerekse Akdeniz'deki diğer rotalardan hareketle hedef ülkeye çeşitli sebeplerle varma sürecindeki göçmen grupları, 2020 itibariyle dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınıyla birlikte küresel düzeydeki tartışmaların ortasında kalmıştır. Salgının yayılmasını önlemek veya en azından yayılma hızını yavaşlatmak amacıyla gerçekleştirilen kısıtlamalar, sadece bölgesel değil uluslararası insan hareketliliğini de sınırlamış, birçok göçmen grubu açısından önemli bir farkındalık yaratmıştır. Göçmen hareketliliklerindeki bu ani duraklama sonucunda dünya üzerinde pek çok bölgenin birbiriyle oldukça bağlantılı olduğu gözler önüne serilmektedir. (Karakılıç ve Zırh, 2020:2).

Pandemi kaynaklı göçmen hareketlerinin küresel boyutta duraklamaya girmesinin ardından göçmenlerin durumu üç kategoride özetlenmektedir. **(a) Geriye Dönüş:** Sürecin global düzeyde getirdiği kısıtlamalar ile birlikte gerekli birçok hizmetlere erişimi kaybeden göçmen grupları kendilerini güvensiz bir geri dönüş hareketliliği içerisinde bulmuşlardır. **(b) Arada Kalma:** Göçmen grupların pek çok farklı sebeple henüz hedef ülkeye varamamış olmaları ya da buldukları ülkede hedefledikleri sonuca ulaşamamaları sonucu geri dönmek istemeleri ancak sınırların kapatılmasıyla birçok hizmetten yoksun bir şekilde hareketsiz kalmalarıdır. **(c) Katmanlı Sıkışma:** Göçmen gruplarının buldukları ülkenin uyguladığı kısıtlamalar doğrultusunda halihazırda bulunmuş oldukları bekleme durumunun daha da derin bir hal almasıdır. Tüm bu üç durum sonucunda ülkeler, bazı sektörlerin göçmen iş gücüne olan bağımlılıklarından dolayı olumsuzluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Ancak her ne kadar ülkeler bağlamında bu konuda bir farkındalık meydana gelmiş olsa da göçmenlerin sorunlarına bir çözüm niteliğinde olmamıştır. (Karakılıç ve Zırh, 2020:4).

Küresel Duraklama süreci olarak adlandırılmakta olan pandemi döneminde göçmenlerin karşılaştığı zorluklar ve sorunlara bakıldığında ise şu başlıklarla karşılaşılmaktadır:

- Pek çok göçmen pandemi kaynaklı ekonomik duraklama sebebiyle işlerini ve gelirlerini kaybetmiş, hatta bu duruma bağlı olarak güvenli olarak tanımlanabilecek barınma olanaklarını yitirmişlerdir.
- Pandemi kaynaklı izolasyon bağlamında cami ve kilise gibi toplumun kaynaşma merkezlerinin kapatılmasıyla dayanışma ağlarına erişimde zorluklarla karşılaşmaya başlamışlardır.
- Temel ihtiyaçlara erişim olanakları küresel ve bölgesel çapta yürütülen pek çok yardım kampanyası ve hizmetlerin durdurulmasıyla kaybolmaktadır.
- Süreç içerisinde henüz hedefe varmamış göçmen grupları dil yetersizliği ve gerekli haklara sahip olamamaları dolayısıyla salgına dair yeterli bilgiye ve konuyla ilgili sunulan hizmetlere ulaşamamışlardır.
- Korunmasız konumda bulunan kadın ve refakatsiz çocukların karşılaştığı şiddet kaynaklı durumlar giderek ağırlaşmıştır.
- Göçmenlerin hastalığın yayılımına olumsuz etki edebilecekleri düşüncesiyle göçmen karşıtlığı ve bu konuda nefret düzeyi yükselmiş bulunmaktadır. (Karakılıç ve Zırh, 2020:6).

Sonuç

11 Mart 2020 itibariyle Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi ilan edilen COVID-19 Hastalığı, küresel boyutta bir etkiye yol açmış ve neredeyse tüm ülkeleri derinden etkisi altına almıştır. Sosyal hayatın kısıtlanmasını ve bireylerin çalışma hayatı dışındaki yaşamlarının çoğunu evde geçirmelerini gerekli kılan toplumsal izolasyonu zorunlu hale getirmiştir. Küresel çapta insan hareketliliği, sınırlar ve sınır ötesi bir konu olarak bu denli büyük etkilere yol açan salgın, bir grup için evde izolasyonu mümkün kılarken, bir grup için de bu durumu olanaksız hale getirmiştir. Buldukları coğrafyadan ayrılan ve yeni ülkelere doğru yola çıkan göçmen ve mültecilerin oluşturduğu bu grup, pandemi sürecinde en çok etkilenen gruplar içinde ilk sıralarda yer almaktadır. Salgının hem dolaylı hem de doğrudan göçle ilgili süreçler ve mekanizmalar üzerinde etkisi bulunmakla birlikte, bu etkinin bir süre daha devam edeceği gözlemlenmektedir.

Çalışma konusu kapsamında COVID-19 sürecinin Akdeniz göç hareketliliklerini ne ölçüde etkilediği incelenmiş ve bu konu üzerinde uluslararası kuruluş raporları, medya haberleri ve uzman görüşleri konuya ışık tutması bağlamında değerlendirilmiştir. Bu kapsam da incelenen bulgular sonucunda Akdeniz'deki göç hareketliliklerinde birçok değişimin meydana geldiğini söylemek mümkün olmuştur. Özellikle Batı, Orta ve Doğu Akdeniz üç ana göç güzergahı olarak düşünüldüğünde Batı ve Doğu Akdeniz'de pandemi kaynaklı düzensiz göçmen geçişinde düşüş görülmekteyken, Orta Akdeniz'de bu durumun yaklaşık olarak iki kat arttığı gözlemlenmektedir. Bu durumun sebebi temel olarak ekonomik kaynaklı olabileceği gibi, Düzensiz göçmen grupların pandemi sürecinde ülkelerin uyguladığı kısıtlamalar doğrultusunda Orta Akdeniz güzergahı üzerinden geçişlerde daha az engelle karşılaşılıyor olmaları da olabilmektedir. Ayrıca süreç ülkeler bazında incelendiğinde, yıl boyunca düzensiz göçmen grupların verilerinde bir dalgalanma olduğu görülmektedir. Özellikle çalışmada analizi yapılan ülkelerin verilerinden görüleceği üzere, hastalığın bir pandemiye dönüştüğü mart ayı itibariyle düzensiz göçmen geçişinde bir farklılaşma daha doğrusu bir dalgalanma gözlemlenmektedir. Zaten ekonomik anlamda yaşanan zorluklar sebebiyle göç etmek isteyen gruplar, bir yandan pandeminin de etkisiyle daha derin bir ekonomik buhran sebebiyle göçe sürüklenirken, öte yandan ülkelerin pandemi çerçevesinde uyguladığı kısıtlamalar ülkelere giriş-çıkışları zorlaştırmakta ve bu da çalışmada yapılan analizler ve resmi kurum ve kuruluşlardan alınan veriler doğrultusunda gözlemlenen dalgalanma sürecini açıklamaktadır.

Pandemi süreci başlamadan önce veya esnasında veya sonrası için göçmenler üç grupta sınıflandırılmış, geriye dönüş, arada kalma ve katmanlı sıkışma adı altında nitelendirilmiştir. Küresel boyutta getirilen kısıtlamalarla bir grup göçmen geriye dönmeye çalışırken, bir grup hedef ülkeye varamamış ancak sınırların kapatılmasıyla geri de dönememiştir. Bir diğer grupta yine kısıtlamalar sonucunda bekleme durumlarının daha da derinleşmesi süreciyle karşılaşmaktadır. Her üç durumda zaten göç sürecinde yasal engellerle karşılaşmış ve yasa dışı bir süreç tercih etmiş düzensiz göçmen gruplar için oldukça zorlayıcı yeni bir sürecin başlangıcı konumuna gelmiştir.

Genel yaşam şartları çerçevesinde zaten bir risk teşkil ettiği düşünülen göçmen grupların, pandemi sürecinde riski arttırdıklarına yönelik düşünceler artmakla birlikte salgın sürecinde kendilerini bekleyen risklerin varlığı da söz konusudur. Göçmen grupların salgın boyunca bu risklerden uzak tutulması ve süreçle ilgili doğru bilgilendirilmeleri bağlamında pek çok önlem alınmış, COVID-19 algoritmaları kendi dillerine çevrilmiş, broşürler ve görsel kılavuzlar basılmış, internet sitelerinde çeşitli videolar paylaşılarak doğru el yıkama tekniğinden hastalığın tanı, teşhis ve tedavi sürecine kadar gerekli görülen tüm bilgilendirme sağlanmaya çalışılmıştır. Böylece, göçmen grupların doğru bilgilendirilmesi hem kendi sağlık

süreçleri bakımından hem de buldukları ülkenin halk sağlığı bağlamında oldukça önem teşkil etmektedir.

Her geçen gün olağanüstü bir şekilde artmaya devam eden COVID-19 vaka sayıları ile birlikte Akdeniz coğrafyası üzerinde pandemi bazı bölgelerde azalmaya sebep olurken bazı bölgelerde de artışların yaşanmasına sebep olmuştur. COVID-19 Pandemisi sürecinde sınırların kapatılması ve ekonomilerin krize sürüklenmesiyle birçok yerde yoksulluğun arttığına dikkat çekilecek olursa sınırlar yeniden açıldığında toplu bir göç dalgası gelebileceğine işaret edebilir ve önümüzdeki aylarda ve yıllarda göç üzerinde büyük bir etkinin yaşanması da bu durumun bir sonucu olarak karşımıza çıkabilir.

References

Ay, E. (2019). Avrupa Birliği'nin Ortak Göç ve Mülteci Politikası: Suriye İç Savaşı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

Aydiner, F. (2020). "Türkiye'de COVID-19 Pandemisi Sürecinde Uygulamaya ve Göçmenlere Yönelik Koruyucu Sağlık Yaklaşımları", *Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Dergisi*, 1 (2): ss.47-55.

Bozok, N. ve Civelek, H. (2020). "Göç, Sağlık, Pandemi", *Göç Dergisi*, 2(7): ss.159-163.

Doğan, K. ve Pekasıl, A. (2021). "COVID-19 Pandemisi Bağlamında Evsizler, Mevsimlik Tarım İşçileri, Mülteci, Şartlı Mülteci ve Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme", *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 32 (1): ss. 275-292.

IOM (International Organization For Migration) (2020). Mediterranean Developments, <https://www.iom.int/news/mediterranean-migrant-arrivals-reach-36221-2020-deaths-reach-444>, (11.04.2021).

Karakılıç, Z. ve Zırh, B. (2020). "Göçmenlerin Aynasından Kovid-19 Salgınında Dünya", *TESEV Değerlendirme Notları*, 2020/11, 4-6.

Kartal, B. ve Başçı, E. (2014). "Türkiye'ye Yönelik Mülteci ve Sığınmacı Hareketleri", *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (12): ss. 275-299.

Malkara, F. (2017). *Arap Baharı Sonrası Akdeniz'de Yaşanan Düzensiz Göçün Avrupa Birliği Kapsamında Güvenlik Boyutu ve Uluslararası Hukuk Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi.

Republic of Turkey Ministry of Interior Turkish Coast Guard Command, Irregular Migration Statistics, <https://en.sg.gov.tr/irregular-migration-statistics>, (11.04.2021).

Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı, *COVID-19 Sürecinde Türkiye'de Göçmen ve Mültecilerin Durumu*, <https://ssyv.org.tr/wp-content/uploads/2020/07/14-Covid-19-Surecinde-Turkiye-de-Gocmen-ve-Multecilerin-Durumu.pdf>, (11.04.2021).

Sevgi ve Kardeşlik Vakfı, *COVID-19 Salgını Döneminde Mülteci ve Göçmenlerin Durumlarına İlişkin Rapor*.

T.C. Sağlık Bakanlığı (2020). *COVID-19 Nedir?* <https://COVID19.saglik.gov.tr/TR-66300/COVID-19-nedir-.html>, (11.04.2021).

Tang, D., Comish, P. Ve Kang, R. (2020). "The Hallmarks of COVID-19 Disease", *Plos Pathogens*, ss.1-24.

April 09-10, 2021

Congress Book

UNCHR (The United Nations High Commissioner for Refugees), (2021a). <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>, (21.04.2021).

UNCHR (The United Nations High Commissioner for Refugees), (2021b). <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/86131>, (21.04.2021).

UNCHR (The United Nations High Commissioner for Refugees), (2021c). <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/86040>, (21.04.2021).

UNCHR (The United Nations High Commissioner for Refugees), (2021d). <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/86179>, (21.04.2021).

UNCHR (The United Nations High Commissioner for Refugees), (2021e). <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/86227>, (21.04.2021).

UNCHR (The United Nations High Commissioner for Refugees), (2021f). <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>, (11.04.2021).

UNDP (United Nations Development Programme), <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/coronavirus.html>, (11.04.2021).

WHO (World Health Organization) (2020a). <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-COVID-19---11-march-2020>, (11.04.2021).

WHO (World Health Organization), (2021b). *WHO Coronavirüs(COVID-19) Dashboard*, <https://COVID19.who.int>, (11.04.2021).

WHO Geçici Rehber, (2020). *Kamp Dışı Ortamlardaki Mülteci ve Göçmenler İçin Coronavirüs Hastalığına (COVID-19) Karşı Hazırlık, Önleme ve Kontrol*, 1-6.

EFFECT OF ONLINE EDUCATION ON YOUNG PEOPLE'S LEARNING PROCESSES DURING THE GLOBAL EPIDEMIC: A STUDY ON UNIVERSITY YOUTH

Gül AKTAŞ¹

Abstract

Declared as a global epidemic, COVID-19 infectious disease has affected large masses in Turkey on different scales as in the whole world. The increase in cases during the epidemic process has brought strict measures along. One of the measures in question is educational institutions switching to distance education.

This study addresses answering the question of how young people who study at universities and continue their education processes in the digital environment due to the epidemic have been affected. In this context, young people were asked questions such as the efficiency level of digital education, the advantages and disadvantages of the online exam system, the technical possibilities and limitations in the distance education process, the effect of home environment on studying and exam preparation by using semi-structured interview forms on qualitative research technique. 25 university students between the ages 18 and 22 studying in Denizli were included in the study. The questions regarding the research were sent to the students by e-mail due to the continuity of the epidemic process and due to students residing in different provinces, and the research was carried out with volunteer participants. The sampling used in the research is the maximum variation sampling method based on purposive sampling. According to the findings of the study, young people stated that the distance education process was inadequate compared to the interactive education in the classroom, that the efficiency and motivation among digital lessons were low, however that it was an advantage to have the opportunity to repeat the course thanks to the recording of the lessons and that they were able to create a course record archive. In addition, they stated that this situation negatively affected their adaptation processes to the lessons, as generation conflicts are experienced intensely among crowded families. Continuing education in this way may, from the point of view of young people, lead to future occupational gaps.

Keywords: Epidemic, COVID-19, Global Epidemic, Youth, Distance Education.

¹ Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, gaktas@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6424-4256

KÜRESEL SALGIN SÜRECİNDE ONLINE EĞİTİMİN GENÇLERİN ÖĞRENME SÜREÇLERİNE ETKİSİ: ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

1 Giriş

COVID-19 virüsünün tüm dünyaya yayılması ile Dünya Sağlık Örgütü, süreci pandemi olarak ilan etmiş ve hızlı bir şekilde tedbirlerin alınması yönünde demec vermiştir. Bu kapsamda diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de alınan tedbirlerden biri eğitimin uzaktan erişimle yapılmasıdır. Farklı eğitim kademelerinde öğrenim gören çocuk ve gençler ile eğitim veren öğretmen ve akademisyenler için süreç ilk başlarda zorlayıcı olsa da zamanla uzaktan eğitime uyum sağlanmıştır.

Uzaktan eğitimin geniş bir ifadesi yapıldığında; dijital ya da yazılı iletişim kaynakları aracılığı ile gerçekleştirilen zaman ve mekândan kaynaklı oluşan sınırlılığı ortadan kaldıran çok çeşitli öğrenme faaliyetini kullanıcılara sunan planlanmış, tasarlanmış disiplinler arası biçimsel bir öğrenme faaliyetidir (Başaran, Doğan, Karaoğlu & Şahin, 2020: 369).

Uzaktan eğitimin farklı uygulama biçimleri bulunmaktadır ve bunlar arasında daha çok çevrimiçi öğrenme türlerinin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu doğrultuda dersler uzaktan eğitim kapsamında senkronik (eş zamanlı) ve asenkronik (eşzamansız) şeklinde yürütülebilmektedir. Eş zamanlı eğitimde öğrenciler ve öğretmenler önceden belirlenmiş bir zamanda (genellikle çevrimiçi) buluşurlar ve dersleri canlı olarak işlerler. Bu süreçte sınıf içi etkileşim ve tartışma, anlık olarak soru sorma ve anlaşılmayan kısımların ifade edilmesi gibi öğreten ve öğrenenler açısından daha aktif bir ortam oluşturulmaya ve yüz yüze eğitime yakın bir ortam sağlanmaya çalışılır. Eş zamansız eğitimde ise öğretmenlerin ve öğrencilerin eş zamanlı olarak çalışma imkânına sahip olamadıkları ve öğrencilerin istedikleri veya ihtiyaç duydukları anda internet üzerinden ders içeriğine (sunu, video, ses kaydı vb.) erişebildikleri eğitim türüdür (Özdoğan&Berkant, 2020:16).

Uzaktan eğitim kendi içinde kolaylıklar sağlasa da bireyin yaşamında istendik davranış geliştirme olarak da tanımlayacağımız eğitimin uzaktan sürdürülmesinin uzun vadede getirdiği birtakım sorunlar vardır. Bu çerçeveden yaklaştığımızda yüz yüze eğitime ara verilmesi ve dijital ortamda uzaktan eğitimin yapılması öğretmen, akademisyen, veli ve öğrenci ekseninde hangi sorunlara kapı araladığı sorusuna bakmak gerekir. Bu çalışma, sürecin öğrenci merkezli sorunlarını tespit etmek üzere planlanmıştır. Bu kapsamda çalışmanın temel amacı, üniversite gençliğinin uzaktan eğitime geçiş süreci ve bu süreçte karşılaşılan temel problemleri onların anlatılarıyla vermektir. Öğrencinin karşılaştığı temel sorunların onların deneyimleri üzerinden aktarılmasına özen gösterildiği için nitel araştırma deseninden yararlanılmıştır.

2 Araştırmanın Yöntemi

2.1 Araştırmanın Katılımcı Grubu

Araştırmanın katılımcı grubunu Pamukkale Üniversitesinin farklı fakültelerinde okuyan 25 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma gönüllülük esasına dayandığı için araştırmaya katılım, öğrencilerin isteğine bağlı olarak gerçekleştirilmiş ve görüşme soruları öğrencilere mail ortamında gönderilmiştir.

2.2 Araştırmanın Veri Toplama Tekniği

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak toplanmıştır. Görüşme formunda gençlere açık uçlu sorular yöneltilerek süreci nasıl deneyimledikleri sorulurken dijital eğitimin çıktılarının onların gözünden nasıl değerlendirildiği anlaşılmaya çalışılmıştır.

2.3 Araştırmanın Veri Analiz Tekniği

Araştırma verileri betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Bu çerçevede araştırma kapsamında elde edilen veriler temalara ayrılmıştır. Temalara ayrılma süreci araştırma sorularına verilen cevaplar ekseninde gerçekleştirilmiştir. Görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir.

3 Bulgular

Pandemi süreci toplumun birçok katmanında köklü değişimlere sebep olmuştur. Bu değişimlerden biri olan eğitimin uzaktan dijital ortamda yapılması gençlerin öğrenme düzeylerini ve ders başarılarını ne yönde etkiliyor sorusuna onların anlatılarından yola çıkarak cevap aranmaya çalışılmıştır.

3.1 Uzaktan Eğitimin Ders Başarı Düzeyine Etkisi

Yapılan bu çalışmada gençlere uzaktan eğitimin derslerdeki başarı düzeyini ne yönde etkilediği sorusu sorulmuş ve pandemi kapsamında bir yıllık eğitim sürecini kendi deneyimleri üzerinden ifade etmeleri istenmiştir. Uzaktan eğitimin derslerdeki başarı düzeyine etkilerini katılımcılar şu şekilde aktarmıştır:

“Online derslerin başarılarımızı artırdığını düşünmüyorum. Tam aksine başarı düzeyimizi düşürüyor. Çünkü bilgisayar başında sürekli ekrana bakmak bir müddet sonra dikkatimizin dağılmasına sebep oluyor. Bir de sınav süreleri çok kısa ve mesela ben klasik olan sınavlarda klavyeyi o kadar hızlı kullanamıyorum, ifade ettiklerimin hepsini yazmaya sürem yetmiyor. Bu yüzden sınav sonuçlarım düşük geliyor.” (A.T., birinci sınıf öğrencisi)

“Derslerde bazı hocalar kamera açıyor, bazıları açmıyor. Hocayı görmeden yapılan derslerde zihnimizde herşey havada kalıyor, konuları kafamızda şekillendiremiyoruz.” (S.D., birinci sınıf öğrencisi)

Araştırmaya katılan gençlerin büyük çoğunluğu internet aracılığıyla bilgiye hızlı erişim, kolay ulaşılabilirlik sağlamasına rağmen uzaktan eğitimin derse karşı özensizlik, motivasyon ve hedef koyma noktasında düşük verimlilik yarattığını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerden bazıları örgün eğitimde sınıf ortamında arkadaşlar arasındaki rekabet ve etkileşimin çalışma dinamiğini tetiklediğini belirtmiştir. Bu konuda katılımcılar şunları aktarmıştır:

“Okulda arkadaşlarımızla özellikle sınav zamanlarında nasıl çalıştık, nerelere çalışacağız diye birbirimizi teşvik ediyorduk. Şimdi o imkânımız yok. Kütüphaneye birlikte gidip birbirimizi motive ediyorduk. Şimdi herkes kendi evinde, odasında, kimseyi görmeden oturduğu yerde sınava, derse hazırlanıyor. Çoğu zaman derse

girmek, ders çalışmak için istek bile duymuyorum. Nasıl olsa bir şekilde geçirim diyorum.” (B.Ş., dördüncü sınıf öğrencisi)

Çalışma kapsamında gençlerin önemli bir kısmı başarı düzeyini dersin öğrenilmesi, meslek yaşamına ön hazırlık, kendini geliştirip alanı ile ilgili bilgilere hakim olma gibi temeller üzerinden değil, not sistemi üzerinden değerlendirmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerden uzaktan eğitimin başarı düzeyine olumlu katkıları olduğunu belirten gençlerden bazıları bu sistem sayesinde ders çalışmak için daha fazla zaman bulduklarını, zamanı planlama noktasında daha özgür olduklarını, ders materyallerine istedikleri zaman bakabildiklerini belirtmişlerdir. Bu konuda gençler şunları aktarmıştır:

“Okula giderken otobüs beklemek, yolculuk yapmak kısa mesafede olsa zaman kayıydı ve beni yoruyordu. Eve geldiğimde de bir süre derse başlayamıyordum. İkinci öğretim olduğum için öncesinde okula gitmek için hazırlan, ders tabi geç bitiyor, döndükten sonra pek ders çalışmıyordum. Ama şimdi evde bütün gün bize çok zaman kalıyor.” (A.B., ikinci sınıf öğrencisi)

“Uzaktan eğitimi başarılı buluyorum. Hocalar görsellerle dersi zenginleştiriyorlar. Bana göre hocalarda daha çok zaman yarattıkları için okuldakine göre daha fazla bilgi sunuyorlar. Ben ders kayıtlarımdan bir dosya oluşturdum. Bu bilgiler ileride çok işime yarayacak.” (D.İ., üçüncü sınıf öğrencisi)

3.2 Online Sınav Sisteminin Avantaj ve Dezavantajları

Görüşmeye katılan gençlerden bir kısmı ödev üzerinden sınav değerlendirilmesi yapıldığında notların daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Fakat online (çevrimiçi) sınav olması durumunda bilgisayarda yazı yazarken klavyeyi yavaş kullandıkları için sınav süresini yetiştirme konusunda sıkıntı yaşadıklarını ve notlarının düşük olduğunu şu şekilde dile getirmişlerdir:

“Bana göre ödev üzerinden not verilmesi bizi daha olumlu etkiliyor. Hem araştırmak istediğimiz bir konuda daha fazla bilgi sahibi oluyoruz. Hem de bize ödev için daha fazla zaman verdikleri için notlarımız yüksek oluyor.” (S.Ç., üçüncü sınıf öğrencisi)

“Online sınavlar çok zor oluyor. Test, klasik gibi dijital sınavlarda süre yetersiz oluyor ve sorulara geri dönme şansımız olmadığı için ufak bir dikkatsizlikte başarısız oluyoruz. Bu üzücü bence.” (A.Ç., ikinci sınıf öğrencisi)

Görüşme yaptığımız gençlerin önemli bir kısmı müfredattaki dersleri uzaktan eğitim döneminde bir an önce tamamlayarak mezun olmak istedikleri için üstten ders alma yoluna daha çok başvurduklarını belirtmişlerdir. Gençler online sınav sisteminin sıkıntılı yanlarından bahsetseler de bir an önce derslerini geçip meslek hayatına atılmak isteklerini belirtmişlerdir. Gençler sınavlarla ilgili görüşlerini şu şekilde aktarılmıştır:

“Aslında bir an önce okulumu bitirmeye bakıyorum. Bir şekilde geçmek yeterli. Önemli olan önümüzdeki iş sınavları ve meslek sahibi olmamız.” (M.T., üçüncü sınıf)

“Bu süreçte üstten bayağı ders aldım ki bir an önce bitirip iş sınavlarına hazırlanayım.” (A.T., üçüncü sınıf)

3.3 Uzaktan Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Teknik İmkân ve Sınırlılıklar

Pandemi süreci ile birlikte uzaktan eğitime geçilmesi ve eğitim alan gençlerin dijital araçlara sahip olma gerekliliği bazı ailelerde bir takım sorunların yaşanmasına sebep olmuştur. Konuya toplumsal eşitsizlikler ekseninde baktığımızda bilhassa yoksul ailelerde teknolojik araçlara sahip olma noktasında birtakım sıkıntıların yaşandığı bilinmektedir. Çünkü bazı ailelerde çocuk sayısının fazla olması ve çocukların aynı anda uzaktan eğitime katılma zorunlulukları bir takım sorunların yaşanmasına zemin hazırlamıştır.

Bu çerçevede görüşme yaptığımız gençlerin bir kısmı bilgisayar, akıllı cep telefonları ve tablet gibi imkanlara sahip olmadıklarını ve bilgisayar ya da tablet gibi teknik desteği yakın çevresinden karşıladıklarını şu ifadelerle açıklamışlardır:

“Benden hariç üç kardeşim daha var. Üçümüz okuyoruz. Aynı saate gelen derslerimiz oluyor. Ben sonradan kayıtları dinliyorum genelde. O yüzden çoğu derse canlı katılamıyorum.” (A.G., birinci sınıf)

“Evde dört kardeşiz ve tek bilgisayar var. Dönüşümlü kullanıyoruz. Kimin sınavı varsa o gün diğerleri derse girmiyor mesela. Ders saatleri de genelde çakışıyor. Yani şartlar her zaman uygun olmuyor.” (R.S., dördüncü sınıf öğrencisi)

“Ben telefonuma canlı ders sistemini indiremedim. Bilgisayarda yoktu. Ama yakında babam alacak. Dayımlara gidip onlardan giriyorum derse. Zor oluyor tabi. Ama bana da yakında bilgisayara alınacak.” (D.Y., ikinci sınıf)

“Benim bilgisayar olmadığı için hiçbir derse katılamadım. Hocalarıma da telefonda mail attım. Bilgisayarımın olmadığını ve sınavları ancak ödev şeklinde verebileceğimi söyledim. Sağolsun onlar kabul etti. Ama o ödevleri de kağıda yazarak, kırtasiyede taratıp gönderme şeklinde yapıyorum.” (N.E., üçüncü sınıf)

Görüldüğü üzere salgın nedeniyle eğitimin dijital platformda yapılması ve herkesin teknolojik imkanlara sahip olamaması karşılaşılan önemli bir meseledir. Özellikle kalabalık ailelerde bütün çocukların kişisel bilgisayara sahip olmaması ve mekansal olarak aynı ortamda ders dinlemek, sınava girmek durumunda kalmaları öğrenme sürecini olumsuz yönde etkilemektedir.

Buna karşılık araştırmaya katılan bazı gençler ise uzaktan eğitimin, “teknik bilgi ve becerileri geliştirdiği ve gelecekte teknolojinin insan hayatında daha büyük bir yer kaplayacağı gerçeğini hatırlatma fırsatı yarattığını” belirtmişlerdir.

3.4 Ev Ortamının Uzaktan Eğitim ve Ders Çalışma Koşullarına Etkisi

COVID-19 salgını ile tüm dünyanın pandemi sürecine girmesi ve “evde kal” çağrılarına dayalı olarak bazı iş yerlerinin evden esnek çalışma sistemini hayata geçirmesi, öğrenci, öğretmen ve akademisyenlerin uzaktan eğitimle süreci dijital ortamda devam ettirmesi yeni bir sürecin de başlangıcı olmuştur. Bu çerçevede mekansal olarak sağlıklı çalışma koşullarına sahip olmayan, kalabalık ailede yaşayan, kendine ait odası olmayan gençleri düşündüğümüzde bu süreç biraz daha sancılı olmuştur. Bu konuda katılımcıların yaşadığı sorunlar ve onların deneyimleri çalışmaya şu ifadelerle yansımıştır:

“Benim ayrı çalışma odam yok. O yüzden ailemle aynı ortamda ders çalıştım, sınavlara bu şartlarda girdim. Bir de evdeki iyi-kötü herşeyden insan etkileniyor.

Ben bir an önce yüzyüze eğitimin başlamasını istiyorum.” (M.E., ikinci sınıf öğrencisi)

“Ev ortamında ders çalışmak ve ders dinlemek zor oluyor. Annem sürekli bana iş veriyor. Yeri geliyor yemek yapıyorum, yeri geliyor tezmizlik yapıyorum. Öyle olunca dikkatim hepten dağılıyor.” (S.H., birinci sınıf öğrencisi)

Uzaktan eğitime katılan öğrencilerden birkaçı evde daha rahat kıyafetlerle, yiyecek- içeceklerle derse katılmanın konfor alanı oluşturduğunu dile getirmiştir. Buna karşılık ev ortamı rahat bir yaşam alanı sağladığı için rahavet, isteksizlik, derse karşı özensizlik ve verimsizlik doğurduğunu belirten gençlere de rastlanmıştır. Görüşmeye katılan gençler bu konudaki görüşlerini şu şekilde aktarmıştır:

“Bana göre sınıf disiplini çok önemli. Evde o disiplin sağlanmadığı için çok verimsiz geçiyor dersler.” (Ş.Ö., dördüncü sınıf)

“Evde sınav zamanı çok geriliyorum. Okulda da geriliyorduk, ama sadece sınavı geçme kaygımız vardı. Ama evde annem, kardeşlerim var. Zil çalışıyor, telefon çalışıyor, kardeşlerim bağıyor. Dikkatimi dağıtıyor. Bu yüzden benim için evde eğitim çok zor.” (A.K., birinci sınıf öğrencisi)

Ev ortamında farklı uyaranların (televizyon, kalabalık nüfus vb.) derse adapte olma, canlı derslere ve sınava katılma yönünden olumsuz etkilerinden bahseden gençlerin oranı oldukça yüksek çıkmıştır.

Ev ortamında derse girmenin hareketsiz ve monoton bir yaşamı da beraberinde getirdiğini belirten katılımcılardan ikinci sınıf öğrencisi B.U. şunları belirtmiştir:

“Okulda olsak en azından farklı sınıflarda farklı dersliklere giriyorduk. Öğlen arası veya ders arası kantinde arkadaşlarla şakalaşıp gülüyorduk. Bize bir moral oluyordu, hareket oluyordu. Ama ev ortamında sürekli bilgisayar başında olmamızdan kaynaklanan birtakım sorunlar ortaya çıktı. Mesela gözlerim çok yoruluyor ve bazen ağrıyor.”

Anahtar Kelimeler:Pandemi, COVID-19, Küresel Salgın, Gençlik, Uzaktan Eğitim

Referances

Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. & Şahin, E. (2020). “Koronavirüs (COVID-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma”, *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (2): ss.368-397.

Özdoğan, A. Ç.& Berkant, H. G. (2020). “COVID-19 Pandemi Dönemindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Paydaş Görüşlerin İncelenmesi”, *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (1): ss.13-43.

A NEW ATTRACTION CENTER FOR INTERNATIONAL MIGRANTS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION: ANTALYA, TURKEY

Aylin ÇİÇEKLİ¹

Abstract

The ascent of globalization since the 1970s turned international migration into a global phenomenon that bears opportunities and threats for states and citizens with its sociological, cultural, economic, and political aspects. Mobilization for the pursuit of happiness placed Turkey in one of the most preferred locations targeted by international migrants in the wake of the “Immigration Era”. The aim of this study is, thus, to illustrate the current composition of and provide with detailed insights about the international immigrants living in Antalya - the third most immigrant receiving province of Turkey after İstanbul and Ankara. The quantitative analyses are conducted with immigration data extracted from TurkStat for the period of 2011-2019. Results indicate the continuation of international migration to Antalya with an accelerated pace in the future. The county centers and tourism attraction centers of Antalya have received significantly more international migrants compared to the counties that are relatively more remotely located. Moreover, a gender-wise investigation of international immigration data shows that female migrants have tended to prefer county centers and tourism attraction centers while the counties located relatively more remotely have been mostly populated by male migrants. Understanding the local dynamics of international migration with respect to geographical and gender-wise preferences of international migrants is thought to be an important starting point for policy makers in local administrations and the government to better manage the influx of international migrants to the province, benefit from the opportunities and avoid the threats the “Immigration Era” has brought about in the last couple of decades.

Keywords: Globalization, International Migration, Feminization of Migration, Antalya

KÜRESELLEŞME BAĞLAMINDA ULUSLARARASI GÖÇTE YENİ CAZİBE MERKEZİ OLARAK ANTALYA

1 Giriş

1970’lerle beraber küreselleşme ile yeni bir paradigma olarak hayatımıza hissedilir derecede giren uluslararası göç, kökenleri, amaçları ve hedefleri göz önünde bulundurulduğunda çeşitli haller aldığı görülmektedir. Son dönemlerin popüler konularından olan göç ve göçmenlik tartışmaları sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasal boyutlarıyla tüm dünya ülkelerini ilgilendiren bir fenomen olarak karşımıza çıkmaktadır. ‘Göç çağı’ olarak nitelendirilen günümüzde ülkelerin yasallaşan sınırları neticesinde insanların daha iyiye olan yönelimlerinin bir pratiği olarak mobilite artışı Türkiye’yi de zamanla hedef ülke konumuna

¹ Dr., Akdeniz University, The Faculty of Letter, Sociology Department, aylincicekli@akdeniz.edu.tr

getirmiştir. Türkiye’de en çok uluslararası göç alan iller sırasıyla İstanbul, Ankara ve Antalya olmakla birlikte; popüler bir göç hedefi haline gelen Antalya araştırmamızın odağını oluşturmaktadır. Dolayısıyla 2011-2019 yıllarına dair göç istatistikleri TÜİK’den alınarak önce genel manada Türkiye’ye dair, ardından ise ayrıntılı olarak Antalya ve ilçeleri hakkında sayısal analizler gerçekleştirilmiştir.

2 Türkiye’nin Göç Tarihi

Daha iyi bir yaşam arayışı için bir yerden bir yere yaşanan göç hareketleri, dünyadaki gelir dağılımı adaletsizliği, barış, demokrasi, insan hakları, işsizlik, geçin sıkıntısı ve sürgünler devam ettiği müddetçe popüler bir alan olmaya devam edecektir. 19. yüzyılda ulus-devlet inşa süreciyle özdeş bir tarihe denk gelen uluslararası göç (Öner, 2018: 13) küreselleşmeyle birlikte hızlanmıştır. Politik-ekonomik bir süreç olan küreselleşmenin özellikle ekonomik boyutu modernite ile birlikte göç üzerinden dünyayı yeniden inşa faaliyeti, mekanlar arasındaki ilişkinin yanı sıra sermaye ve teknoloji hareketliliğini de zorunlu olarak arttırmıştır (Kümbetoğlu, 2003: 275).

Türkiye’de 1950’li yıllarla beraber başlayan hem iç hem de dış göç (Yalçın, 2004: 106-109), 1970’lerin sonu ile birlikte kitlesel işgücü göçü veren bir ülke olmaktan göç alan ülke konumuna (İçduygu, 2006: 71) geçmesiyle başlamıştır. II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa’nın sanayileşme girişimleri neticesinde nitelikli işgücündeki eksiklikler sebebiyle talepte bulunduğu kitlesel işçi göçü, Türkiye’nin küreselleşme bağlamında uluslararası göçü uluslararası göçü değerlendirme vizyonunu kesintiye uğratmıştır. 24 Ocak 1980 kararları ile neoliberal politikalar yolunda atılan adımlar, Avrupa Birliğine üyelik süreçleri, Orta Doğu ve Afrika ile gerçekleştirilen ilişkiler, vize politikaları, komşu ülkelerde yaşanan ekonomik ve politik istikrarsızlıklar ile birlikte Türkiye’nin coğrafi konumu kısa zamanda uluslararası göç için bir çekim merkezi haline gelmiştir (İçduygu, 2010: 25-26; İçduygu, 2000: 360; Deniz, 2014: 184-185; Kaiser, 2010: 58). 2020 yılı World Migration Report’a göre dünya nüfusunun %3,5’inin göçmen olduğu günümüzde, Türkiye’nin ise %1,84’ü yabancı uyruklulardan oluşmaktadır (Tablo 1).

Tablo1. Toplam Nüfus İçinde Göçmen Sayısı (2019)

Toplam	Toplam Nüfus	Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşları	Yabancı Uyruklular
997	83 154	81 623	1 531
	100%	98,16%	1,84%

Kaynak: Göç İstatistikleri, (TÜİK 2019)

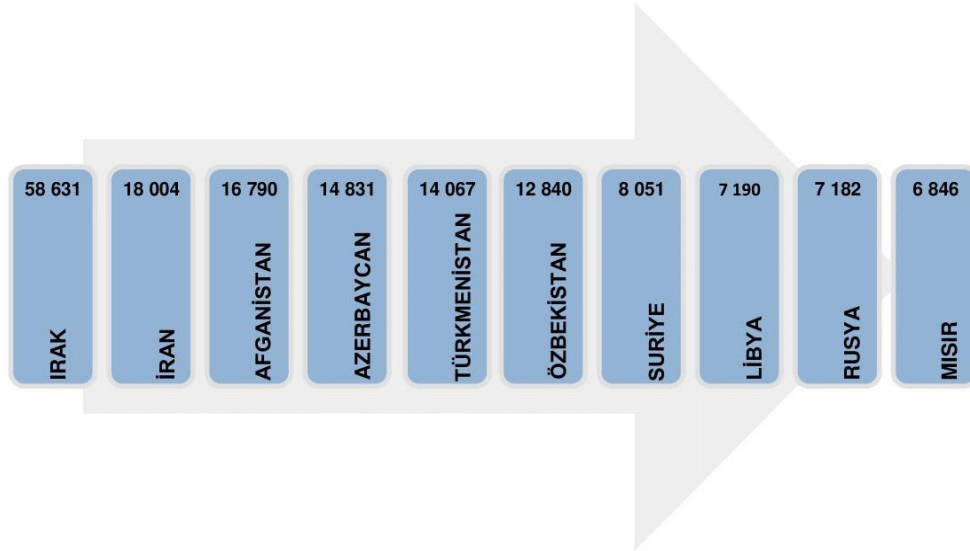
2019 yılı TÜİK verilerine göre Türkiye’ye en çok göç gönderen ilk 10 ülke sırasıyla Irak, Türkmenistan, Afganistan, Suriye, İran, Azerbaycan, Özbekistan, Rusya, Mısır ve Libya’dır (Grafik 1). Türkiye’nin kuzeydoğu ve güneyini çevreleyen bu ülkelerin ortak problemi ise bölgede yaşanan siyasi ve sosyal iç karışıklıklardır. ABD’nin işgal politikaları, Arap Baharı ayaklanmaları, Körfez Savaşları gibi sebeplerle olumsuz yaşam koşullarının

April 09-10, 2021

Congress Book

iticiliği, komşu ülke Türkiye'yi çekici kılmaktadır. Rusya'nın özellikle Türkiye'yi göç noktasında tercih etmesi ise cazip ticari anlaşmalar sebebiyle sermaye sahipleri ve yatırımcıları ülkeye çekmesi olarak açıklanabilir.

Grafik 1. Türkiye'ye En Çok Göç Veren İlk 10 Ülke

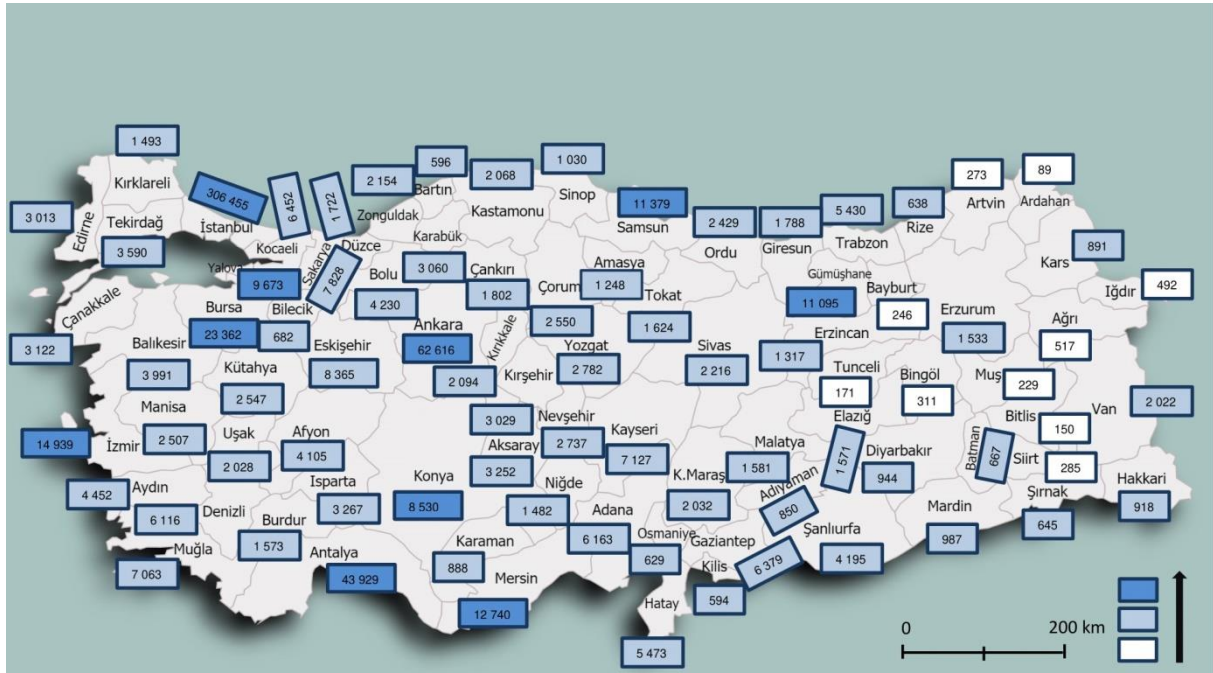

Kaynak: Göç İstatistikleri, (TÜİK 2019)

TÜİK verilerine göre 2016-2019 yılları arasında her yıl göç miktarı bir önceki yıla göre yaklaşık %20 oranında artarak devam ederken, cinsiyete göre analizlere bakıldığında ise kadın-erkek oranında birbirine olan yakınlığı dikkat çekmektedir. 2019 yılı itibarıyla tüm göçmenler içinde kadınların oranı %45,6 iken erkekler ise %54,4'ünü oluşturmaktadır. Bahsi geçen göçmenler tarafından 2019 yılında en çok tercih edilen bölgeler ise sırasıyla Marmara Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi ve Akdeniz Bölgesidir.

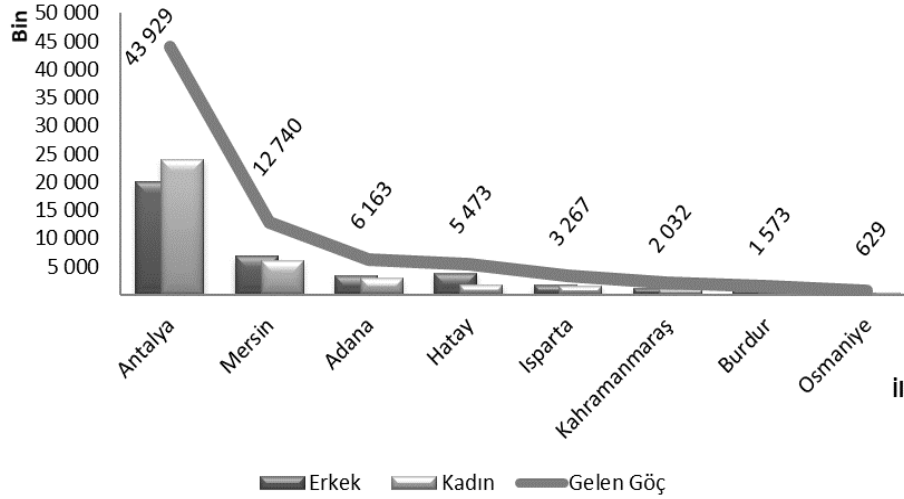
Türkiye'de yabancı nüfusun mekânsal dağılımı göz önünde bulundurulduğunda (Harita 1) ilk 10 kent ise şu şekilde sıralanabilir: İstanbul, Ankara, Antalya, Bursa, İzmir, Mersin, Samsun, Gümüşhane, Yalova ve Konya. Türkiye'ye gelen tüm uluslararası göçlerin %64'ünü barındıran bu 10 kentin ortak paydası büyükşehir olmalarıyla birlikte sosyo-kültürel ve ekonomik perspektiften incelendiklerinde sanayi, ticaret ve turizm noktasında Türkiye'nin önde gelen kentleri olduğu söylenebilir. Türkiye'nin en az göç alan kentleri ise Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yer alan sırasıyla Ardahan, Bitlis, Tunceli, Muş, Bayburt, Artvin, Siirt, Bingöl, Iğdır ve Ağrı'dır. Nüfus yoğunluğu ile paralellik gösteren göçmen oranlarının düşük seyrine yıllardır bölgede yaşanan siyasi çatışmalar ile birlikte ulaşımın zor, iklim ve bitki örtüsünün elverişsizliği sebebiyle yaşanan ekonomik gelişmemişlik sebep olarak gösterilebilir.

Harita 1. Türkiye'ye Gelen Uluslararası Göçün Kentlere Göre Dağılımı (2019)

Akdeniz Bölgesi, kentleri içinde uluslararası göçmenlerin dağılımında, Antalya'nın hissedilir farklılığı yalnızca nicel anlamda değil, cinsiyet bazlı oranlarda da dikkat çekmektedir (Grafik 2). Bölge kentlerinde erkek göçmenler başat aktörleri oluşturuyorken; Antalya'da tam manasıyla göçün kadınsılaştığı yorumu yapılabilir.

Grafik 2. Uluslararası Göçün Akdeniz Bölgesi Kentlerine Göre Dağılımı (2019)

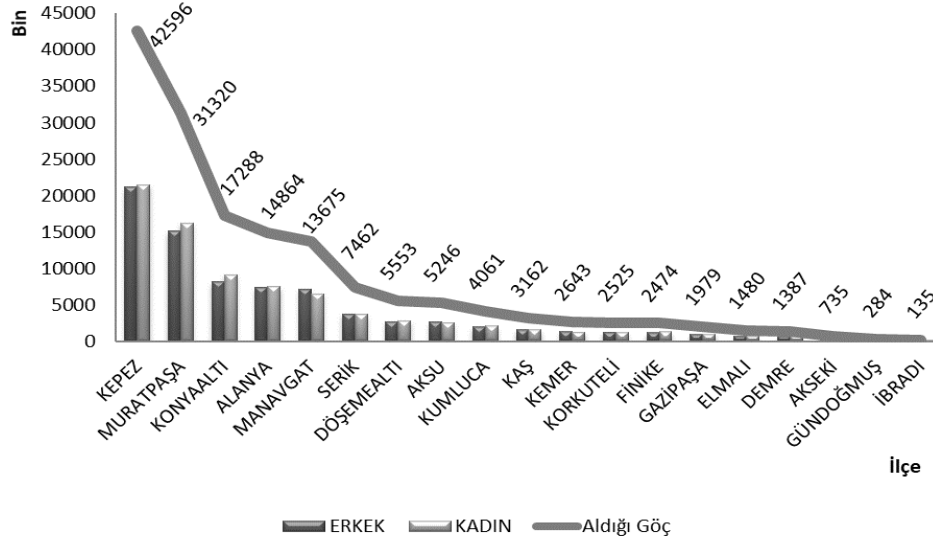

Kaynak: Göç İstatistikleri (TÜİK 2019)

2013-2014 yıllarından itibaren Antalya'ya gelen uluslararası göçmen niteliği farklılaşarak, günümüze dek kadınların oranında istikrarlı artış dikkat çekmektedir. 2019 yılında Antalya'da kadın göçmenlerin oranı %54,6 iken erkeklerdeki oran ise %45,4'tür. Serbestleşen emek piyasası, kadınların işgücü piyasalarındaki hakimiyetini arttırmış, özellikle enformel alanda sektörleşmelere olanak tanımıştır. Kadınlar tarafından özellikle tercih sebebi olan iş güvencesi ve sürekliliği olmayan vasıfsız işler; ev hizmetleri, bakım hizmetleri gibi iş kolları Türkiye'de özellikle Rusya, Özbekistan ve Azerbaycanlı kadınların tercih ettiği alanlardır.

Antalya ilçelerinde ise göçmenlerin daha çok sanayi ve ticarete merkez olan merkez ilçelerde yoğunlaştığı söylenebilir (Grafik 3). Kepez, Muratpaşa ve Konyaaltı kentte göçmen sayılarının en yüksek olduğu ilçelerken, aynı zamanda kadın göçmen sayısının da fazla olduğu mekanlardır. Sanayi, ticaret, turizm, iş kolları ve üniversitelerin kent merkezlerindeki varlığı, bu ülkeyi yabancı nüfus için cazibe merkezi kılmıştır. Kentte kırsala gidildikçe göçmen sayısı da düşüşe geçmektedir. En az göç alan ilçeler ise İbradı, Akseki ve Gündoğmuş olarak sıralanabilir.

Grafik 3. Uluslararası Göçün Antalya İlçelerinde Cinsiyete Göre Dağılımı (2019)

Kaynak: Göç İstatistikleri (TÜİK 2019)

4 Sonuç

Türkiye’de göçün küreselleştiğinin bir kanıtı göçmenlerin ülke içindeki mekânsal dağılımları ile birlikte geniş yelpazedeki milliyet dağılımı üzerinden okunabilir. Ulus-inşa süreciyle başlayan ve Avrupa’ya kitlesel işçi göçü gönderme ile devam eden göç macerasının son dönemlerle birlikte Türkiye’nin içinde bulunduğu sosyo-kültürel ve ekonomik değişikliğe de ışık tutarak değiştiği görülmektedir. Göç veren bir ülkeden cazibe merkezi bir ülke konumuna geçmesi ülkenin kentlerine göre değişkenlik gösterirken; Türkiye’nin bacasız fabrikası olarak nitelendirilen turizm kenti Antalya’ya yönelen göç hareketlerinin ilerleyen yıllarda da artarak devam edeceği öngörülmektedir. Ayrıca, ilçe bazlı değerlendirmede 2013 yılından 2019’a gelindikçe merkez ilçe ve turizm bölgelerinde göçün kadınsılaşırken, iç bölgelerde kalan ilçelerde ise göç oranı diğer ilçelere nazaran azalmakla birlikte erkek göçmen sayısının fazlalığı da dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Uluslararası Göç, Göçün Kadınsılaşması, Antalya

References

- Deniz, T. (2014). “Uluslararası Göç Perspektifinden Türkiye”, *TSA*, 18(1): ss.175-204.
- İçduygu, A. (2000). “The Politics of International Migratory Regimes: Transit Migration Flows in Turkey”, *International Social Science Journal*, 165/2000: ss. 357-367.
- İçduygu, A. (2006). *Türkiye- Avrupa Birliği İlişkileri Bağlamında Uluslararası Göç Tartışmaları*, İstanbul: TÜSİAD Yayınları.
- İçduygu, A. (2010). “Türkiye’de Uluslararası Göçün Siyasal Arkaplanı: Küreselleşen Dünyada Ulus-Devleti İnşa Etmek ve Korumak”. *Türkiye’de Uluslararası Göç*, (Ed). Pusch, B., Wilkoszewski, T., İstanbul: Kitap Yayınevi.

April 09-10, 2021

Congress Book

Kaiser, B. (2010). “Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye’nin Yabancılar Mevzuatı ve AB Vatandaşı Göçmenlerin Yaşamları Üzerine Etkileri”. *Türkiye’de Uluslararası Göç*, (Ed) Pusch, B., Wilkoszewski, T., İstanbul: Kitap Yayınevi, ss. 57-72.

Kümbetoğlu, B. (2003). “Küresel Gidişat, Değişen Göçmenler ve Göçmenlik”. *Uluslararası İlişkilerde Sınır Tanımayan Sorunlar*, (Ed) Kaya, A., Özdoğan, G. G., İstanbul: Bağlam Yayıncılık, ss. 271-298.

Öner, N.A.Ş. (2018). “Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar”. *Küreselleşme Çağında Göç*. (Ed) Öner, S.G.I., Öner, N.A.Ş. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.

“RELATIONALITY” BETWEEN MARITAL PROFILES OF UNEMPLOYED WOMEN IN TURKEY AND TYPES OF SECURE/INSECURE JOBS THEY SEEK

Mustafa GÜLTEKİN¹

Abstract

This study aims to discover the relation between the types of “secure” or “insecure” jobs sought by unemployed women in Turkey and their marital status in the context of precarization of labor. Correspondence analysis was carried out on Turkish Statistical Institute’s (TURKSTAT) 1988, 2003, and 2013 household labor force survey micro-dataset. The closeness and remoteness between each marital profile and the job type they seek were interpreted in the framework of the “social bond”, a problematic discussed by Durkheim, Castel, and Paugam in France. In conclusion, it was found that unemployed women in Turkey who never married or were divorced were closely related to seeking “full-time” jobs, whereas married women were positioned relatively closer to all wage job types (full-time, half-time, full- or half-time); whereas widows who had lost their husbands were closely related to “half-time” jobs in 1988, 2003 and 2013. Also, unemployed women who never married were relatively close to the “found a job and waiting to start” profile together with the “full-time” profile in 2003 and were more distant to the “starting own business” profile in 2013. Unemployed widows were found to be the most distant marital profile to the “starting own business” and “found a job and waiting to start” profiles in 2013. Unemployed women seek “wage” jobs and are distant to starting their own business. It seems that they do not wish to pay their own insurance and their tendency to become capitalists is relatively low. They both seek secure jobs - except for widows - or low-risk/guaranteed jobs and also have a very low tendency to become entrepreneurs.

Keywords: Unemployed Women, Marital Status, Secure/Insecure Job, Social Bond Problematic, Turkey.

TÜRKİYE’DEKİ İŞSİZ KADINLARIN MEDENİ PROFİLLERİYLE ARADIKLARI GÜVENCELİ/GÜVENCESİZ İŞ TÜRLERİ ARASINDAKİ “İLİŞKİSELLİK”

1 Giriş

Bu çalışmada, 1988, 2003 ve 2013 yıllarına ait Tük’in hane halkı işgücü anketindeki mikro veri setine dayanarak işsiz kadınların aradıkları görece güvenceli ya da görece güvencesiz iş türleri ile medeni profilleri arasında bir ilişkiselliğin olup olmadığı araştırılmaya çalışılmıştır. Tük’e ait ikincil verilerin analizinde, Fransa’da 1970’li yıllardan itibaren sosyolojik araştırmalarda (Bourdieu, 1979), Türkiye’de de özellikle 2000’li yıllardan sonra

¹ Visiting Scholar (The Scientific and Technological Research Council of Turkey- Postdoctoral Research Fellow), University of Bordeaux, Centre Emile Durkheim; Assistant Professor, University of Pamukkale, Department of Sociology, mustafagultekin2@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9187-1431

sosyolojik araştırmalarda yaygın bir biçimde kullanılmaya başlanan (Güvenç & Kirmanoğlu, 2009; Arlı, 2009; Çeğin, 2013; Gültekin, 2010) ilişkiyel analiz tekniklerinden biri olan mütekaliliyet analizi kullanılmak suretiyle anlamlı bir ilişkiyel yapı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Medeni profil noktalarının ve iş türleri profil noktalarının sosyal uzayda birbirlerine olan görelil konumlarının analizi yapıldıktan sonra biplot haritalarda görselleştirmeye çalışılmıştır.

Analitik bir araç olarak Durkheimci geleneğe büyük ölçüde yaslanan Fransız sosyologlar Robert Castel ve Serge Paugam'ın bazı tespitlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca, Türkiye'deki refah sisteminin gösterdiği özellikler ve patriyarkal aile yapılarının özellikle kadınlar üzerinde Türkiye'de gösterdiği özelliklere de yer verilmiştir.

2 Durkheimci Mirasçılar: Robert Castel ve Serge Paugam

Fransız sosyolog Robert Castel (1933-2013) *Les métamorphoses de la question sociale* (1995) adlı baş yapıtında sosyal sorunun merkezine ücretliler topluluğunu yerleştirmiştir. 1945 ile 1975 yılları arasında birçok katmandan oluşun ücretlilerin çalışma dolayısıyla elde ettikleri geniş sosyal hakların ve sosyal korumaların 1970'lerin ortasından itibaren erimeye başlamasından ve günümüze yaklaştıka çalışma yaşamındaki güvencesizliğin kurumsallaşmasından da bahsetmektedir (Castel, 2009: 53-62, 159-183). Robert Castel ücretlilerin çalışma dolayısıyla elde ettiği sosyal mülkiyet sayesinde tüm çalışanların ve ailelerinin sosyal güvenceye kavuşturulmasının zayıflamasını teşhis eder ve son derece esnekleşen çalışma biçimlerinin sosyal hukuk aracılığıyla yeniden kolektif bir güvenceye sahip olmasını teklif eder (Castel, 1995; Castel, 2009). Bir diğer Fransız sosyolog Serge Paugam (1960 -) ise, *Les Formes Élémentaires de la Pauvreté* (2013) adlı eserinde özellikle Güney Avrupa topluluğundaki çalışma hayatında yaşanan güvencesizleşmeye karşı, Kuzey Avrupalı topluluğuna nazaran aile kurumunun merkeziliğinden bahseder. Aile bu topluluğlarda, iş güvencesizliğine ve işsizliğe karşı solidarist (dayanışmacı) yanıyla olumsuzlukları telafi etme işlevi olan bir kurumdur (Paugam, 2013: 109-121).

3 Türkiye'deki Refah Sistemi ve Aileye Bağımlı Kadınlar

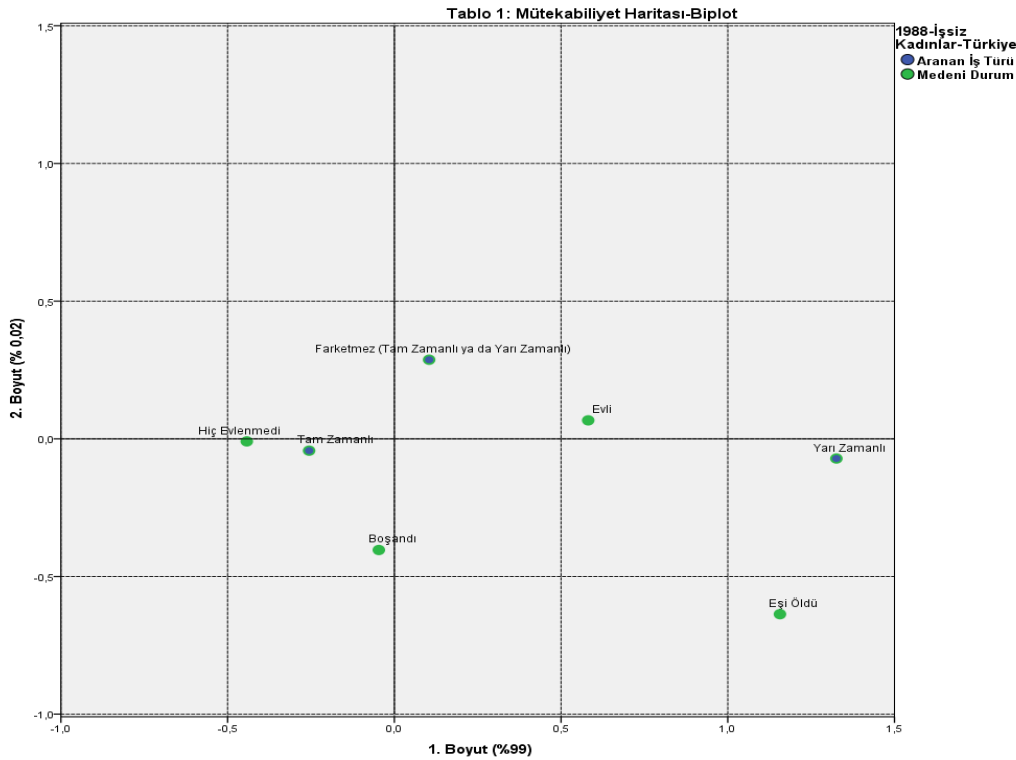
Güney Avrupa refah sistemiyle Türkiye'nin refah sisteminin güçlü benzerlikler taşıdığını söyleyen tezler son yıllarda artmaya başlamıştır. Bu refah sistemlerinin en ayırt edici özelliği ise "eşitsiz korporatizme" sahip olmalarıdır (Özbek, 2006; Buğra, 2017). Bununla birlikte, Esping-Andersen'in *Les trois mondes de l'État-providence* (1990/2007) adlı eserinde dediği manada, Almanya, Avusturya, Fransa ve İtalya'yı içeren muhafazakâr-korporatist tipin modern Türkiye'de de geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla, ücretlilerin ve işverenlerin ödedikleri primlere göre sağlık hizmetlerinin ve emekliliğin garanti edildiği, ücretli olmayan ya da memur, işçi ya da kendi hesabına çalışanlar dışındaki kesimlerin (mevsimlik işçiler ve işsizlerin) büyük ölçüde dışlandığı Bismarkçı muhafazakâr-korporatist sistem bizce Türkiye'de de işlemektedir.

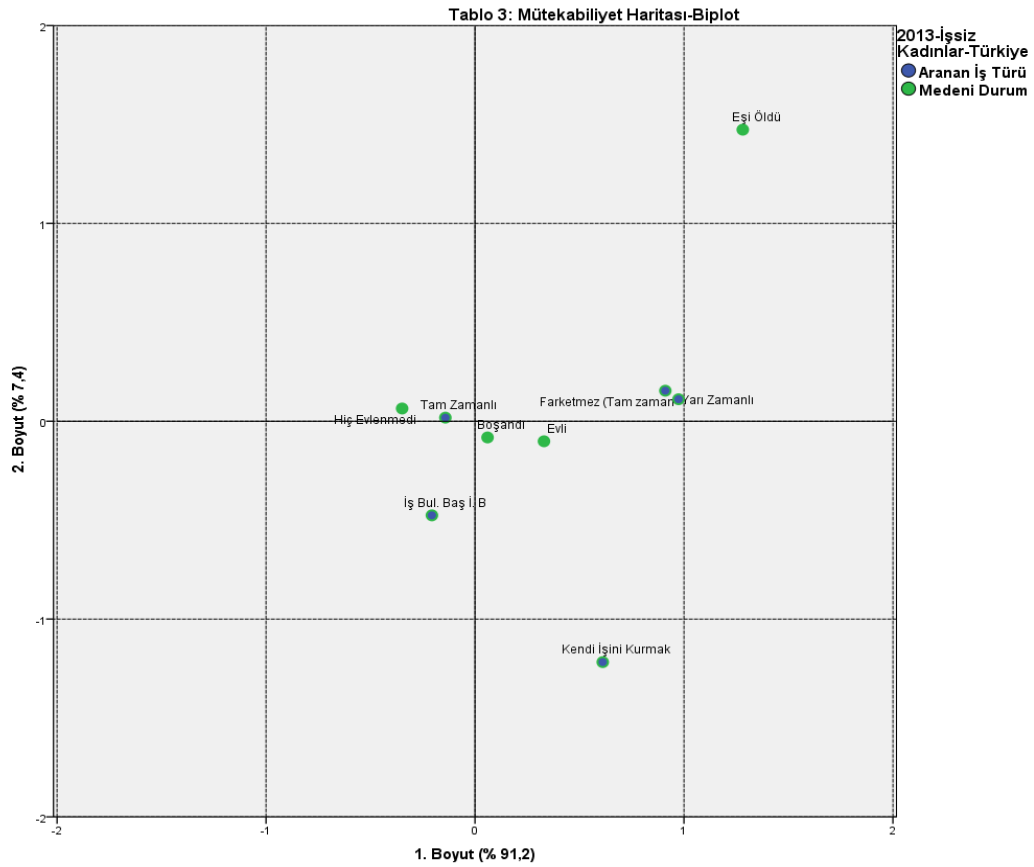
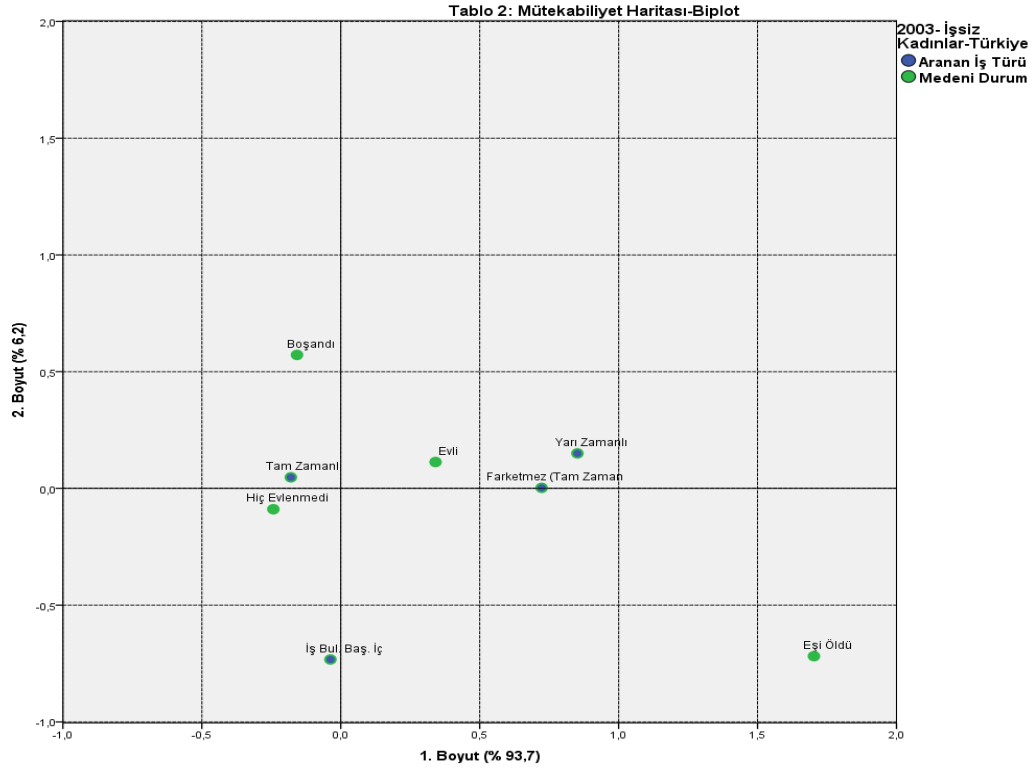
Türkiye'de, ailevi dayanışma işsizliğe veya güvencesizliğe karşı özellikle ekonomik kriz dönemlerinde telafi edici bir mekanizma oluşturmasına karşı, Güney Avrupa ülkelerindekine benzer biçimde, "patriyarkal" ve "eşitsiz" bir korporatist sosyal güvenlik sistemi olduğundan dolayı özellikle kadınları kendine bağımlı kılmaktadır (Özbek, 2006; Buğra, 2017). Kadınlar çalışmadıkları zaman, ayakta kalabilmek için baba ya da kocanın sosyal

sigortasına bağımlıdırlar. Böylece, kadınlar için evlilik ve aile sosyal güvenlik işlevine sahip olmaktadır (Öztan, 2014 akt. Lordoğlu, 2018: 73). Ayrıca, Türkiye’de eşi vefat eden ve boşanan kadınların büyük bir çoğunluğunun geçmiş yaşamlarına göre gelir kayıplarına uğradıkları ve bu kadınların bir bölümünün yoksullaştığı görülmektedir (Özar & Yakut-Çakar, 2011 akt. Lordoğlu, 2018: 73).

4 Araştırmanın Analizi: Kadın İşsizlerin Medeni Profilleri ve Aradıkları Güvenceli/Güvencesiz İş Profilleri Arasındaki İlişkisellik

Türkiye’de, hiç evlenmemiş işsiz kadınların ve boşanmış işsiz kadınların, 1988, 2003 ve 2013 yıllarında, “tam zamanlı” iş aramaya yakın ilişkide olduğu; evli olan işsiz kadınların tüm ücretli iş türlerine (tam zamanlı, yarı zamanlı, tam zamanlı ya da yarı zamanlı) görece yakın bir konum aldığı; eşi ölmüş işsiz kadınların ise “yarı zamanlı” işle yakın ilişkide olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca, hiç evlenmemiş işsiz kadınların 2003 yılında “tam zamanlı” işle beraber “iş bulmuş başlamak için bekliyor” profiline görece yakınken, 2013 yılında “kendi işini kurma” profiline uzak olduğu saptanmıştır. Eşi ölmüş işsiz kadınların ise 2013 yılında “kendi işini kurmaya” ve “iş bulmuş başlamak için bekliyor” profiline en uzak medeni profil olduğu bulgulanmıştır. İşsiz kadınlar “ücretli” iş aramaktadırlar ve kendi işlerini kurmaya uzaktırlar. Öyle görünüyor ki, sigortalarını kendileri yatırmak istememektedirler ve sermaye sahibi olma eğilimleri görece düşüktür. Hem güvenceli -eşi ölmüş olanlar hariç- ya da görece risk düzeyi düşük/garantili işler aramaktadırlar hem de girişimci olma eğilimleri çok düşüktür.

Sonuç

Türkiye, aile merkezli ve korporatist bir refah sistemine sahip olması itibariyle işsiz kadınları kocalarına veya babalarına bağımlı kılan bir sosyal güvenlik sistemine sahiptir. Bu araştırmada işsiz kadınların söz konusu yıllar içerisinde ücretlilik dolayısıyla günümüz toplumlarında kadınların sağlık bakımlarını karşılayabilmelerinin ve yaşlandıkları dönemlerde bir emekliliğe sahip olabilmenin ne kadar hayati önemde olduğunun farkında oldukları iddia edilmektedir. Buna karşın, Türkiye’de kayıt dışı çalışmanın ücretli çalışmanın neredeyse yarısını oluşturduğu da bilinen bir olgudur. Ayrıca, Türkiye’de Bismarkçı eşitsiz bir korporatizme sahip olan sosyal güvence sistemi neoliberal politikalarla daha da aşınmaktadır. “Castel’in bize Durkheimın sözünü hatırlattığı gibi” sözleşmede her şey sözleşmeli değildir” (Castel, 2004: 107), yani arkasında bir kolektif vardır. Dolayısıyla, Batı Avrupa tarzı bir Bismarkçı korporatist sistemin bile tam anlamıyla uygulanamadığı ve esnek istihdam biçimleri ve kayıt dışı ekonomisiyle daha da bireylerin güvencesizleştiği bir ortamda, Türkiye’deki ideal bir sosyal politikanın uygulanabilmesi için başta; vergi adaleti, kayıt dışı çalışma, esnek çalışma biçimleri ve sendikalara ve mesleki birliklere aidiyet gibi can alıcı meseleler üzerine yeniden düşünmek bir zorunluluk olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşsiz Kadınlar, Medeni Durum, Güvenceli/Güvencesiz İş, Sosyal Bağ Sorunsalı, Türkiye.

References

Arlı, A. (2009). *Sosyal Mekânda Farklılaşma: Denizli’de Kırsal/Kentsel Dönüşüm (1990-2000)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bourdieu, P. (1979). *La Distinction: Critique Sociale du Jugement*, 1. Baskı, Paris, Les Éditions de Minuit.

Buğra, A. (2017). “Türkiye’nin Değişen Refah Rejimi: Neoliberalizm, Kültürel Muhafazakarlık ve Yeniden Tanımlanan Toplumsal Dayanışma”, *Türkiye’de Refah Devleti ve Kadın*, (Ed.) Dedeoğlu, S. & Elveren, A. Y., (Çev.) Bayraktar, U., 2. Baskı, İstanbul : İletişim Yayıncılık, ss. 47-69.

Castel, R. (1995). *Les métamorphoses de la question sociale: une chronique du salariat*, 1. Baskı, Paris, Fayard.

Castel, R. (2004). “Le néolibéralisme, l’insécurité sociale et l’avenir d’un individualisme social-démocrate”, *Entretien avec Stéphane Bou et Philippe Corcuff*, *Contretemps*, 11, ss. 106-116.

Castel, R. (2009). *La Montée des incertitudes. Travail, protections, statut de l’individu*, 1. Baskı, Paris. Éditions du Seuil.

Çeğin, G. (2013). *Denizli Politik Haritalar ve Eğilimler*, 1. Baskı, Denizli: Laodikya Yayınları.

Esping-Andersen, G. (2007). *Les trois mondes de l’État -providence: Essai Sur Le Capitalisme Moderne*, (Çev.) François-Xavier, M. Paris, 2. Baskı, Presses Universitaires de France.

April 09-10, 2021

Congress Book

Gültekin, M. (2010). *Yapısal-İnşacı Perspektiften İntihar Eylemlerinin Sosyal Belirlenimlerinin Sosyolojik Bir Analizi: 1985-2007 (Denizli İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güvenç, M. & Kirmanoğlu, H. (2009). *Türkiye Seçim Atlası 1950-2009: Türk Siyasetinde Süreklilik ve Değişim*, 1. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

IBM Statistical Package for the Social Sciences 22.

Lordoğlu, C. (2018). *İstanbul'da Bekar Kadın Olmak*, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Özbek, N. (2006). "Söyleşiler: Ayşe Buğra", *Cumhuriyet Türkiye'si'nde Sosyal Güvenlik ve Sosyal Politikalar*, (Proje Yöneticisi) Özbek, N., 1. Baskı, İstanbul: Tarih Vakfı, ss. 386-390.

Paugam, S. (2013). *Les Formes Élémentaires de la Pauvreté*, 3. Baskı, Paris: Presses Universitaires de France.

Türkiye İstatistik Kurumu (1988). 1988 İşgücü İstatistikleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/isgucuapp/isgucu.zul> (23.01.2021).

Türkiye İstatistik Kurumu (2003). 2003 İşgücü İstatistikleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/isgucuapp/isgucu.zul> (23.01.2021).

Türkiye İstatistik Kurumu (2013). 2013 İşgücü İstatistikleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/isgucuapp/isgucu.zul> (23.01.2021).

DOCUMENTARY CINEMA AS A MEANS OF ADDRESSING THE WORLD IN THE MIDDLE OF THE WAR: THE CASE OF FOR SAMA

Seher ŞEYLAN¹

Abstract

One of the most important tools that mediate the acceleration of globalization, basically means the cultural, social, economic and technological integration of societies, is the media with audio-visual field. Documentary cinema, is one of the tools to ensure inter-communal integration in the audio-visual field, enables the revealing of problems and pains while conveying the lives and cultures in different geographies of the world. In this respect, documentary cinema has the potential to announce many problems such as ethnic and religious conflicts, thirst, famine, hunger, war, refugees, migration to the world public opinion by crossing borders. Especially, information about what happened in the regions where the civil war took place can be shared with the public thanks to the documentary cinema, claims to be neutral and authentic in essence. On the other hand, documenting a war accurately through documentaries and also ensuring that the whole world is informed is closely related to the documenter. Often, apart from a professional director, people caught in the middle of war can make their voices heard to the world through the emerging technology and globally used online platforms. In this study, these features of the documentary cinema is a tool of reaching out to people, conflict and finding a solution understanding and agreement, will be examined through the documentary *For Sama* (Al-Kateab, Watts, 2019), about the Syrian civil war.

Keywords: Documentary, Globalization, Civil War

SAVAŞIN ORTASINDA DÜNYAYA SESLENME ARACI OLARAK BELGESEL SİNEMA: FOR SAMA ÖRNEĞİ

1 Giriş

Bu çalışmada sesini duyurmanın, çatışmanın ve çözüm bulmanın, anlamının ve anlaşmanın bir aracı olan belgesel sinemanın bu özellikleri, Suriye iç savaşını anlatan *For Sama* (Al-Kateab, Watts, 2019) belgeseli üzerinden incelenecektir. Çalışmanın amacı gerçeği aktarma özelliği taşıyan belgesel sinemanın iç savaş gibi toplumun geniş kesimlerini etkileyen durumlarda uluslararası kamuoyunun dikkatini çekme noktasındaki rolünü ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla *For Sama* (2019) belgeseli kameranın ve insanın tanıklığı bağlamında gerçeklik, aktüel kamera, kamusal alan ve hafıza başlıkları altında çözümlenecektir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sinema ve Televizyon Bölümü, Güzel Sanatlar Fakültesi, Işık Üniversitesi, seher.seylan@isikun.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9477-5744

2 Kuramsal Çerçeve

Temel olarak toplumların kültürel, sosyal, ekonomik ve teknolojik olarak bütünleşmesi anlamına gelen küreselleşmenin ivme kazanmasına aracılık eden en önemli araçlardan biri görsel işitsel alan ile medyadır. Görsel işitsel alanda toplumlararası bütünleşmeyi sağlama araçlarından bir olan belgesel sinema ise, dünyanın farklı coğrafyalarındaki yaşamları, kültürleri aktarırken sorunların ve acıların da ortaya çıkarılmasına olanak sağlamaktadır. Bu yönüyle belgesel sinema, etnik ve dini çatışmaları, susuzluk, kıtlık, açlık, savaş, göç ve mülteciler gibi pek çok sorunu sınırları aşarak dünya kamuoyuna duyurabilme potansiyeline sahiptir. Özellikle iç savaş bölgelerinde neler yaşandığına ilişkin bilgiler, özünde tarafsızlık ve gerçeklik iddiası olan belgesel sinema sayesinde kamuoyuna aktarılabilir. Öte yandan, bir savaşı belgesel yolu ile doğru bir şekilde belgelemek ve bununla beraber tüm dünyanın haberdar olmasını sağlamak belgeleyen ile yakından ilişkilidir. Çoğu zaman profesyonel bir yönetmen dışında, savaşın tam ortasında kalmış insanlar gelişen teknoloji ve küresel düzeyde kullanılan çevrimiçi platformlar aracılığıyla, yardım çığlığına dönüşen seslerini dünyaya duyurabilmektedirler.

2.1 Küreselleşme ve Savaş

Küreselleşme içinde bulunduğumuz çağın en çok tartışılan kavramlarının başında gelmektedir. Küreselleşme ile beraber ulusal kültürlerin, ekonomilerin bütünleştiği, böylelikle sınırların ortadan kalktığı, hemen her alanda yeni eğilimlerin güç kazandığı günümüz dünyasında, bilgi ve iletişim alanında da yenilikler ve bütünleşmeler söz konusudur (Gökdemir & Kurtoğlu, 2013: 27). Uluç'a göre küreselleşme, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasına paralel olarak dünya toplumlarının ekonomik, politik ve kültürel düzeyde çok yönlü olarak iç içe girdiği ve dünyanın bir ucunda oluşmakta olan olayların, kararların, çalışmaların ve etkinliklerin, yöresel ve ulusal sınırlar ötesinde toplumları etkileyebilmesidir (Uluç, 2013: 8). Bu olayların en başında hiç kuşkusuz savaşlar gelir. Dünyanın herhangi bir ucunda gerçekleşen savaşlar küreselleşme ile birlikte ivme kazanan teknolojik gelişmelerle dünyaya duyurulabilir. Küreselleşme ile birlikte savaşın da çehresi değişmiştir. Bütüncül olarak yapılan savaşların şu anda dünyadaki rollerin yer değiştirmesi ile farklı boyutlara gelmiştir. Parçalanmış bir modele dönüşen savaşlar hibrit savaş, post – modern savaş, üçüncü türle savaş, insanlar arası savaş, özel savaşlar olarak isimlendirir. Son model savaşın niteliği çoğunlukla iç savaştır (Torun, 2019: 150).

2.2 Belgesel ve Savaş

Becker'e göre belgesel film dünyayı temsil etme noktasında gittikçe daha aktif ve güçlü bir rol üstlenmektedir (Becker, 2007), Belgesel, dünya üzerinde yaşayan her şeyin bir gün konu olabileceği sinema türüdür (Torun, 2019: 146). Bununla ötesinde belgesel sinema, yakın tarihin toplumsal bellekte yer almasına olanak sağlarken, insanı ve duygularını görmemizi de sağlar (Rıza, 2007:75).

3 Analiz ve Bulgular

Waad Al Kateab'ın el kamerası ile çektiği *For Sama*² (2019) belgeseli, katmanlı bir anlatım yapısına sahiptir. Belgeselin öncelikli konusu Suriye'de devam eden iç savaşın Halep kentinde yarattığı yıkımın kayıt altına alınmasıdır. Diğer yandan evlilik, doğum, düğün gibi sıradan hayatın rutinlerini de yer vermektedir belgesel. *For Sama* (2019) bu yönü ile belgeselin gerçeği olduğu gibi aktarma iddiasını doğrulamaktadır. Bir taraftan şehrin ayakta kalan ve bombardımanların ardından yararlılara yardım etmeye çalışan hastanedeki can pazarı diğer yandan bir ailenin savaşın yıkıcı etkilerinden çocuklarını uzak tutmak adına gülmeye, eğlenmeye çalışmaları yansır kameraya. *For Sama* (2019) ayakta kalmanın ve dünyaya sesini duyurmanın belgeselidir. Haberlerde ancak yıkıcı bir bombardıman sonucu yüksek sayıda kişinin hayatını kaybetmesi ile gündeme gelebilen iç savaş, bu belgesel ile hafızalarda ve tarihteki yerini alır. İnsanın tanıklığı ile birlikte kameranın tanıklığı belgeselin bilinmeyen coğrafyalardaki olayları ve insanları kayıt altına alıp buna ilişkin farkındalık yaratma gücünü gösterir. *For Sama* (2019) belgeseli yaşanan iç savaşı ve dramı birincil ağızlardan kayda geçirerek uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmeyi başarmıştır. Belgesel uluslararası belgesellerden toplam 71 ödül almıştır (Erişim: 5 Nisan 2021).

4 Sonuç

Yaklaşık 10 yıldır devam eden Suriye iç savaşı resmî tarihte tam olarak yerini alamasa dahi pek çok insanı derinden etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedir. Coğrafyanın hala savaş halinde olması sebebiyle konu ile ilgili yapılan çalışmalar sınırlıdır. Tanıklıklar yoluyla savaşı ve yaşananları anlatan profesyonel belgesel çalışma sayısı da sınırlıdır. Dünya kamuoyuna Suriye iç savaşında yaşananları aktaran *For Sama* (2019) belgeseli bu anlamda büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Ancak, belgesel uluslararası kamuoyunda dikkat çekmesine ve pek çok ödül kazanmasına rağmen Suriye iç savaşı hala devam etmektedir. Eş deyişle *For Sama* (2019) belgeseline değer vererek ödüle layık gören dünya özellikle batı kamuoyunun savaşı durdurmak için çaba gösterdiği söylenememektedir.

Anahtar Kelimeler: Belgesel, Küreselleşme, İç Savaş

² Bir kadının yaşadığı savaş deneyimine hem samimi hem de destansı bir yolculuktur. Genç bir annenin kızına yazdığı sevgi dolu bir mektubu konu alan film, Waad al-Kateab'ın Suriye'nin Halep kentindeki beş yıllık ayaklanmanın ardından aşık olduğu, evlendiği ve Sama'yı doğurduğu ve felaketlerle karşılaştığı yaşam öyküsünü anlatıyor. Waad, kızının hayatını korumak adına şehirden kaçıp kaçmamak ki bu çoğu şeyini feda ettiği özgürlük mücadelesini terke etmek anlamına gelirken, bir taraftan kamerası kayıpları, savaşa rağmen atılan kahkahaları ve hayatta kalma hikayelerini yakalıyor. Film, Emmy ödüllü film yapımcıları Waad al-Kateab ve Edward Watts'ın ilk uzun metrajlı belgeseli (Erişim: 04.02.2021).

References

Arda, Ö, & Temel, G. E. (2019). Tracing the Ecological Footsteps of The Globalising World's Technological Progress in Qatsi Film Trilogy. *International Social Innovation Congress* (180-191). İstanbul, Turkey.

Atabey, M. (2005). "Belgesel Film Yapımında Yeni Yönelimler ve Melez Formlar", *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, (1): ss. 217-227.

Avşar, A. (2019). Kore Savaşı'na Belgesel Film Yoluyla Bakış: "Mümtaz Birlik", *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(1): ss. 269-290.

Becker, H. S. (2007). *Telling About Society*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.

Berber, L. & Taranç, R. (2018). "Toplumsal Grupların Karnavalesk Yaşamlarının Belgesel Filmler Üzerinden Yorumlaması ve Kitsch Olgusu", *The Journal of Academic Social Sciences*, 67: ss. 95-115.

Bondebjerg, I. (2014). "Documentary and Cognitive Theory: Narrative, Emotion and Memory", *Media and Communication*, 2(1): ss.13-22.

Gökdemir, N, ve Kurtoğlu, R. (2013). "Küreselleşmenin Dünya Film Endüstrisine Etkisi ve Hollywood Film Endüstrisindeki Yeni Eğilimler ". *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 5 (19): ss.27-56.

Janpol, H. & Dilts, R. (2016) "Does viewing documentary films affect environmental perceptions and behaviors?", *Applied Environmental Education & Communication*, (1)1: ss.90-98.

Laurent, M. (2005), "French Cinema and Globalization", *French Politics, Culture & Society*, 23(3): ss. 89-105.

Opel, A. (2007) "Structural Change? Environmental Documentary and Globalization", *Environmental Communication*, 1(1): ss.111-118.

Pajala, M. (2017). "Long live the friendship between the Soviet Union and Finland! Irony, Nostalgia, and Melodrama in Finnish Historical Television Drama and Documentary Series", *European Journal of Cultural Studies*, 20(3): ss.271-284.

Rıza, E. (2007). "Sözlü Tarih ve Belgesel Sinema, Tarihin Sivil Olarak Kavranması", *Belgesel Sinema*. İstanbul: BSB Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği Yayınları.

Saliji, S. "2000'den Günümüze Belgesel Filmlerde Balkanlar", *İdil Sanat ve Dil Dergisi* 44:467-474.

Sorensen, I.E. (2014). "Channels as content curators: Multiplatform strategies for documentary film and factual content in British public service broadcasting", *European Journal of Communication*, 29(1): ss. 34-49.

Torun, H. (2019). "Belgesel Sinema Dili ve Savaş", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (41): ss.143-158.

Yazıcı, F. & Çelik, F. (2019). "Tracing the Humanity in the Unbearable Pleasure Clamp of Consuming/Being Consumed in Samsara Documentary", *Journal of Current Research on Social Sciences*, 9(4): ss.319-340.

April 09-10, 2021

Congress Book

Yetimova, S. (2019). “Dünya Medyasında (Belgesel -Video Haber - Haber) Öne Çıkan Çevreci Protesto Örnekleri: Çevre Sorunlarına Karşı Verilen Tepkilere Dair Kültürel Bir İnceleme”, *Dördüncü Kuvvet*, 2 (2): ss.40-74

<https://www.imdb.com/title/tt9617456/> (04.02.2021).

https://www.imdb.com/title/tt9617456/awards?ref_=tt_awd (04.05.2021).

SOCIOLOGICAL ASPECTS OF THE EPIDEMIC IN THE AXIS OF “EXPERIENCED GENERATIONS”: A QUALITATIVE STUDY

Gül AKTAŞ¹

Abstract

COVID-19 epidemic that had emerged in the capital of the Hubei region of China Wuhan, went down in history as a health problem that concerns all world societies globally with its high rate of spread and fatal effect unlike previous epidemics. However, as time progressed, the epidemic went beyond from being only a health problem and has become something with a high macro level of influence that includes economic, political, social, psychological and cultural dimensions. The question of how experienced generations that hold an important place among the demographic structure of the society has managed the process we are currently in based on their past experiences in adapting to the changing social structure in the historical process, is an important theme that seeks an answer in the study. In this context, the study was designed within the framework of the economic, social, physical and psychological problems experienced by individuals aged 65 and over whom we can consider as an experienced generation, as well as the methods of dealing with these problems. Within the scope of the study, 5 women and 5 men were selected among different families, and interviews were conducted with a total of 10 participants aged 65 and over. The data of the study were obtained through a qualitative research technique that is in-depth interviews. According to the findings of the study, individuals aged 65 and over stated that they had faced difficulties on the possibility of a physically and mentally sustainable life during the epidemic, that they had felt the psychological burden of loneliness more as they kept distant from social channels (kinship, neighbor relations, etc.) and that while their physical activities being decreased, their concerns about the future being increased and that they had to cope with the fear of losing their relatives as well. In their point of view, this process will now trigger a reverse migration from the city to the rural and isolate people by moving away from each other physically and emotionally.

Keywords: Epidemic, COVID-19, Global Epidemic, Experienced Generations.

“DENEYİMLİ KUŞAKLAR” EKSENİNDE PANDEMİ SÜRECİNİN SOSYOLOJİK BOYUTLARI: NİTEL BİR ÇALIŞMA

1 Giriş

Dünyanın herhangi bir bölgesinde meydana gelen değişimin tüm dünyada nasıl bir etki bıraktığını anlayabilmek için öncelikli olarak küreselleşme kavramına bakmakta yarar vardır. Küreselleşme, dünya çapında meydana gelen ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, teknolojik ve

¹ Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, gaktas@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6424-4256

April 09-10, 2021

Congress Book

sağlık alanında meydana gelen birçok değişimi içine alan bir olgudur. Teknolojik gelişmeler, politik etkiler, ekonomik baskılar, değişen fikirler, sosyal ve çevresel sorunlardaki artış gibi çok sayıda itici ve zorlayıcı güç küreselleşmeyi etkilemektedir (Yıldız ve Turan, 2010: 39-40). Giddens (2000: 13)' a göre, şu anda köklü bir tarihsel değişim döneminden geçtiğimize inanmamızı sağlayacak geçerli ve nesnel nedenler vardır. Bugün bizi etkileyen değişiklikler, yeryüzünün herhangi bir bölgesiyle sınırlı olmayıp, daha şimdiden hemen hemen her yeri kapsamaktadır. Bu noktadan yaklaştığımızda öncelikli olarak sağlık alanında tüm dünyayı etkisi altına alan salgın; ekonomik, toplumsal, kültürel ve teknolojik boyutta önlemler alınması gereken küresel bir sorun olarak tarihe geçmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün de tanımladığı enfeksiyon hastalıkları, küreselleşme ölçeğinde toplumları doğrudan etkileyen önemli bir sağlık problemidir. Sağlık alanında yaşanan küresel ölçekte değerlendirebileceğimiz son yirmi yılda karşımıza çıkan SARS, Domuz Gribi, Ebola, MERS gibi salgın hastalıklar küreselleşmenin de etkileri ile tüm dünyada çok hızlı bir biçimde yayılım göstermiştir. Fakat 2019 yılının sonlarında Çin'de tespit edilen ve dünya toplumlarını etkisi altına alarak kriz ortamının oluşmasına zemin hazırlayan COVID-19 salgını diğerlerinden farklı olarak insandan insana çok hızlı bir şekilde bulaşan ve öldürücü etkisi yüksek bir salgın hastalıktır. Bu durum insanlık tarihinde yaşanan enfeksiyon hastalıkları içinde COVID-19'u hastalığın akabinde ortaya çıkan ölümcül yanı ile travmatik ve kaygı verici boyuta taşımıştır.

Bu çerçevede çalışma, toplumun her kesimini etkileyen fakat 65 yaş ve üstü, özellikle kronik rahatsızlığı olan bireylerde oransal olarak daha fazla görülen COVID-19 virüsünün bir yıllık sosyolojik, ekonomik ve psikolojik etkilerini katılımcıların bakış açısından tanımlamak üzere tasarlanmıştır.

2 Araştırmanın Yöntemi

2.1 Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada 65 yaş ve üstü bireylerin salgın sürecini nasıl tanımladıkları, toplumsal izolasyon döneminde karşı karşıya kaldıkları fiziksel sorunlar, ekonomik bağlamda yaşadıkları temel problemler, yakın sosyal ilişkilerin kısıtlanması ile sosyalleşme mecralarından uzaklaşmanın yarattığı psikolojik tahribat, yaşanan konut tipinin salgınla baş etmedeki rolü ve gelecek kaygıları analiz edilmiştir. Araştırma, nitel araştırma deseninden yola çıkarak derinlemesine görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede yarı yapılandırılmış soru formları hazırlanarak sorular görüşmecilere yöneltilmiştir. Araştırmanın örneklem grubu kartopu örneklem ve maksimum çeşitlilik örnekleme bağlamında karma yöntem kullanılarak seçilmiştir. Katılımcılara pandemi sürecinin devam etmesi nedeniyle telefonla ulaşılmıştır.

2.2 Araştırmanın Veri Analiz Süreci

Araştırma, betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz çerçevesinde katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir. Veriler katılımcıların anlatıları çerçevesinde belirli temalara ayrılarak analiz edilmiştir.

3 Bulgular

Table 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Görüşmeci	Yaş	Cinsiyet	Gelir Düzeyi	Eğitim Durumu	Mesleki Durum	Hanehalkı sayısı	Oturulan Konut Tipi
G1	65	Erkek	3000 TL	Ortaokul mezunu	İşçi (çalışıyor)	2	Apartman dairesi
G2	69	Erkek	2800 TL	İlkokul mezunu	İşçi emeklisi	1	Gecekondu
G3	67	Kadın	4300 TL	Yüksekokul mezunu	Memur Emeklisi	2	Apartman dairesi
G4	65	Kadın	8500 TL	Üniversite mezunu	Memur Emeklisi	2	Dubleks mesken
G5	68	Kadın	6000 TL	Üniversite mezunu	Emekli Memur	1	Apartman dairesi
G6	74	Erkek	4500 TL	Lise mezunu	Emekli Memur	2	Apartman dairesi
G7	75	Erkek	2100 TL	İlkokul mezunu	İşçi emeklisi	3	Gecekondu
G8	76	Erkek	3000 TL	Lise terk	İşçi emeklisi	2	Apartman dairesi
G9	78	Kadın	Kendine ait bir geliri yok (Vefat eden eşinin maaşını alıyor, fakat paylaşmak istemedi)	Eğitimi yok	Ev Kadını	1	Apartman dairesi
G10	77	Kadın	Vefat eden eşinin maaşını alıyor (2500 TL)	Eğitimi yok	Ev kadını	1	Apartman dairesi

3.1 Deneyimli Kuşakların Bakış Açısından Salgın Süreci

Özellikle emekli olan ve sosyalleşme ortamını kurduğu ilişki ağları ile sürdürmeye çalışan deneyimli kuşakların bu süreci nasıl tanımladıkları, bu tanımlara karşı nasıl bir tutum sergiledikleri, toplumun kendilerine bakışı önemli konulardır. Gerek televizyonlarda gerekse sosyal medyada günlük vaka sayıları ve ölüm oranları içinde yaşlıların sayı olarak fazla olduğu bilgisi sürekli hatırlatılmıştır. Bu konuyu medyadan takip eden katılımcılar salgın sürecini şu ifadelerle tanımlamışlardır:

“Bana göre bu kadar korkutmamalıydı. Uyarı yapsınlar, ama sürekli ölüm korkusunu bize işlediler yani. Gençler bu hastalığa yakalanmayacaktı, Ama biz dışarı adım atsak ölecektik.” (G3)

“Bu hastalık bizi çok yalnızlaştırdı bence. Sanki hiç bitmeyen bir kabusun içinde gibi hissediyorum bazen.” (G10)

“Ben salgında bizi en tehlikeli ve riskli grup olarak anlatılmasından rahatsız oldum. Apartmanda, markete gittiğimde herkes uzak kaçıyor gibi düşünüyordum. Acaba biz dikkatsiziz, hijyenik değiliz, hastalığı kapmış oluruz diye mi düşünüyorlardı bilemedim.” (G5)

“Salgın en çok bizi vurdu bence. Bizi toplumdaki koruyalım diye iyice toplumdaki dışladılar. Toplu taşıma araçlarına binmek bize yasak, şehir dışına çıkmak bize yasak. Zaten yaşlı olduğumuz için kendimizi zor taşıyoruz. Nereye gideceğiz de kime bulaştıracağız anlamadım ben.” (G9)

Elde edilen verilere baktığımızda deneyimli kuşakların sosyal mecralardan salgın nedeniyle çekilmesi ve tek iletişim kanallarının medya olması bazı endişelerin daha hissedilir noktalara taşınmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda katılımcılar salgını; korku, panik, kaygı, ötekileştirme ve yalnızlaşma gibi kavramlarla ifade etmişlerdir.

3.2 Pandemi Süreci ile Alınan Önlemlerin Fiziksel Yaşamları Üzerine Etkisi

Yaşlanma birbirini etkileyen genetik, biyokimyasal, fizyolojik, ekonomik, sosyal, ruhsal faktörler ve yaşam biçiminden etkilenen bir süreçtir. Biyolojik yaşlanma organizmanın tüm hücre, organ ve dokularını etkilemektedir. Yıllar boyu biriken bu değişiklikler, birçok kronik hastalığın yaşlılarda daha fazla görülmesine neden olur. Yaşlı insanlar yaşlanma ve altta yatan potansiyel sağlık koşullarına bağlı olarak ortaya çıkan fizyolojik değişiklikler nedeniyle daha sık enfekte olurlar. Yaş ne kadar yüksek olursa hastalıkların olumsuz etkisi ile risk de o kadar yüksek olur (Altın, 2020: 51).

Katılımcılar pandemi süreci ile evde kalarak toplumdan izole olmalarının bazı sağlık problemlerini daha görünür hale getirdiğini şu sözlerle ifade etmişlerdir:

“Şeker hastasıyım. İnsülin kullanıyorum. Yeme düzenim alt üst oldu. Sürekli can sıkıntısından yedik. Televizyona baktık, bir de instagram hesabım var oradan sürekli tarifler gördükçe yaptım. Yaptıkça yedik. Korkudan hastaneye gidip tahlilde yaptıramadım. Ya ordan hastalık kaparsam diye.” (G3)

“Benim kalp rahatsızlığım var. Yılda iki kez kontrole gidiyordum. Ama bu hastalık başlayınca açıkçası korktum hastaneye gitmeye. Bir yıldır aynı ilaçları kullanıyorum. Acaba ilaçlarımı değiştirmem gerekiyor mu bilmiyorum.” (G6)

“Salgın başlayıp da biz evlere kapanınca boyun ağrılarım, özellikle sabah kalktığımda eklem ve kas ağrılarımı çok hissedirdim. Evde biraz hareket yapıyorum ama yeterli değil.” (G5)

Araştırma kapsamında pandemi sürecinin deneyimli kuşaklar tarafından sağlığa fiziksel boyuttaki etkileri hareketsiz kalmaya bağlı eklem ve kas rahatsızlıklarının artması, kronik rahatsızlıkları nedeniye rutin kontrolleri yaptıramamanın yarattığı psikolojik baskı ile ruhsal olarak yıpranmaları ekseninde değerlendirilmiştir.

3.3 Pandemi Sürecinin Ekonomik Yaşamlarına Etkisi

Toplumsal eşitsizlikler, sağlık imkanlarına erişimin ekonomik maliyeti ve buna bağlı salgın süresince bakım hizmetlerine ulaşamama sorunu özellikle ileri yaş grubunu olumsuz yönde etkilemiştir. Kronik rahatsızlıkları olan bireylerin sürekli kullandıkları ilaçlara ek olarak sağlıklı beslenme, hijyen ve temizlik için gerekli olan bakım desteğine erişimi önem arz ederken özellikle düşük gelirli bireyler açısından bu konu çözüme kavuşturulması gereken en temel mesele olarak karşımıza çıkmıştır. Bu konuda görüşmeciler şunları aktarmıştır:

“Ben zaten kıt kanaat geçinen bir emekliyim. Her gün televizyonda maske değiştirilecek, marketten gelen eşyalar temizlenecek diyorlardı. Benim her dışarı çıktığımda tek seferlik maske kullanacak durumum yok zaten.” (G2)

“Salgını fırsat bilenler gıda fiyatını iki katına çıkardılar. Doktorlar bas bas bağıyorlar, iyi beslenin, et yiyin, sebze tüketin diye. Kimse sormuyor. Bunların acaba paraları var mı cebinde. Zaten aldığımız bazı ilaçların parasını da biz ödüyoruz. Varın siz düşünün.” (G9)

Araştırma bulgularına baktığımızda COVID-19 salgını toplumun dezavantajlı kesimini oluşturan düşük gelirli bireyleri sadece sağlık alanında değil ekonomik koşullar açısından da

April 09-10, 2021

Congress Book

olumsuz yönde etkilemiştir. Toplumsal sınıf eşitsizliklerini düşündüğümüzde sosyal güvencesi olmayan, hastaneye gittiği zaman kendi maddi olanakları ile tedavi olmak zorunda kaldıklarını belirten bazı katılımcılar salgının doğuracağı muhtemel sonuçlar açısından endişe duyduklarını dile getirmişlerdir.

3.4 Pandemi Sürecinin Aile ve Yakın Sosyal İlişki Dinamikleri Üzerine Etkisi

Sosyal ilişkileri sürdürerek sosyal bağları güçlendirmek her yaş grubunda önemli bir psikolojik destek olarak görülebilir. Özellikle salgın ortaya çıkmadan önce farklı platformlarda sosyal hayatın içine karışan deneyimli kuşaklar toplumsal yaşamdan izole olmanın sorunları ile yüzleşmek durumunda kalmışlardır. Katılımcılar bu konudaki görüşlerini şöyle aktarmışlardır:

“Bu hastalık başlayınca herkes birbirinden korkar oldu. Kimse kimseye gitmez oldu. Eskiden işimizi gücümüzü yapar komşularla bir araya gelip çay-kahve içerdik. Salgının ilk başlarında karşı apartmanındaki ve bir alt çaprazındaki komşularla balkondan balkona konuşup birbirimizden haberdar oluyorduk. Ama inanın artık o da kalmadı.” (G3)

“Bizim köyde evimiz var. Pandemi bizi eve kapatacak kurallar gelince çok kötü oldu. Biz Nisan dediniz mi hanımla valizi, öte beriyi hazırladık mı Ekim-Kasım ayına kadar orda kalırdık. Bahçemiz var, orayı ekip biçerdik. Kış hazırlığını hatta çocuklarımızı de orda yapardık. Yasak gelince inanın çıldırdık biz evde. Yapacak bir şey yok. Hanım en azından yemek, ev işleri ile vakit geçiriyor. Ben de bol bol televizyon izledim. O da bir yere kadar.” (G8)

“Bitmeyen bir hastalık ve kaygı inanın yaşama isteğimi öldürdü. Hayattan hiç keyif almıyorum. Eskiden birilerine gider gelirdik. Bizim akraba çevremiz geniş ve birbirimize düşkünüz. Ama onların içinde yakalananlar oldu. O yüzden korkumuzdan görüşmüyoruz. Emekli olduk ki hayatımızı gezerek tozarak yaşayalım. O da yok artık. Sabrımız tükendi inanın.” (G1)

Görüşmelerden de anlaşıldığı üzere deneyimli kuşaklar salgın döneminde sosyal izolasyon süreciyle yalnızlaşma ve kaygı gibi duygu durumlarını sıkça yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

3.5 Pandemi Sürecinin Yönetilmesinde Yaşanılan Konut Tipinin Rolü

COVID-19 salgını, özellikle deneyimli kuşakların uzun süre evde toplumdan izole olarak geçirmesine sebep olmuştur. Bu süreçte yaşanılan konut tipinin apartman dairesi, dubleks, gecekondulu ya da bahçeli bir mesken olması pandemiyi yarattığı fiziki ve psikolojik sorunları farklı yönde etkilemiştir. Özellikle deneyimli kuşakların hareket alanını sınırlayan ve doğaya yakınlaşmasını engelleyen fiziksel koşullar “alana sıkışma” duygusunu beraberinde getirmiştir. Bu çerçevede müstakil evde oturan katılımcılar bu tarz evlerin pandemi sürecinde hayat kurtardığını ifade etmişlerdir. Bu konuda G4 şunları aktarmıştır.

“Dubleks ev inanılmaz bir konfor sağladı. Bahçeye oturuyorduk. Bir şeyler ekip topladık. Yani hareket ettik. Öyle çok kilo da almadık. İnanın üst katlarda dört duvar arasına sıkışmaktan çok iyi oldu. Bundan sonra bunun gibi hastalıklar devam edecek diyorlar. Yerimizden oynamayı düşünmüyoruz artık.”

Kronik rahatsızlıkları olan ve apartman hayatında hareketsiz bir yaşam sürdürmek zorunda kalan, seyahat etme özgürlüklerinin olmadığı dönemlerde eve kapanan 65 yaş ve üstü bireylerin önemli bir kısmı ruhen ve bedenen zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Buna karşın dubleks ya da gecekondulu gibi müstakil evlerde yaşayan bireyler en azından kısmi de olsa doğayla, dışarıyla bağlantılarını koparmadıkları için sürecin kolay atlatıldığını şu ifadelerle aktarmışlardır:

“Biz aslında çok sıkıntı yaşamadık. Ev gecekondulu olunca, yanımızdaki komşularda bizim gibi müstakil evleri vardı. Bahçede mesafemizi koruyarak bir araya geldik. Dışarı çıkma yasağının olduğu zamanlarda da arada bahçeye hanımla çıkıp bir güneşlenip çay içip içeri giriyorduk.” (G7)

Mekanın konumlanması, özellikleri bireylerin sağlıklı ve kaliteli yaşam olanaklarını belirleyen önemli unsurlardır. Mekânı sadece üzerinde yaşanan fiziki unsurlar açısından değerlendirmek yerine yaşamın yeniden şekillendirildiği, sosyal ilişki ve etkileşim dinamiklerinin oluşturulduğu bir alan olarak görmek gerekir. Bu çerçevede katılımcılarla yapılan görüşmeler göstermiştir ki COVID-19 gibi salgın hastalıkların yönetilmesinde yaşanan mekânın özellikleri de önem arz etmektedir.

3.6 Pandemi Sürecinin Gelecek Kaygıları Üzerine Etkisi

Gündelik yaşamlarında hareket alanının daralması, toplumsal etkileşimin azalması, ev içinde vakit geçirememenin doğurduğu huzursuzluk ve can sıkıntısı, rutin sağlık kontrollerini yaptırma konusunda çekimser davranma diğer yaş gruplarında olduğu gibi deneyimli kuşakların da en temel problemleri arasında yer almıştır. Bununla birlikte akıllı telefon ya da dijital araçlara sahip olma ve kullanabilme yeterliliği deneyimli kuşakların salgın sürecinde etkileşim biçimlerini sınırlandırmıştır. Bu noktada katılımcılar, hastalığın devam etmesi, aşılmanın yavaş seyretmesi gibi sebeplerden dolayı geleceğe ilişkin umutsuz olduklarını şu ifadelerle dile getirmişlerdir:

“Bu hastalık daha üç-beş yıl devam edecek diyorlar. Daha böyle evlere kapanmaya devam edeceksiniz diyorlar. Bu sözler bizi yoruyor ve korkutuyor.” (G6)

“Bizden geçti de bizim çocuklarımız, torunlarımız ne yapacaklar. Okula gitmeden eğitim alacaklar, arkadaşlık, paylaşma, dayanışma dediğimiz kültürümüzü diğerleri ile yaşamadığı için öğrenemeyecek. Bencil ve yalnız olacaklar. Ne kötü değil mi?” (G4)

“Salgın hastalıkla birlikte herkesin yaşam biçimi değişti. Herkes kadar yorulduk evlere kapanmaktan ve ne zaman biteceğini bilmeden tedirgin bir şekilde umutsuz beklemekten.” (G5)

4 Sonuç

Salgın hastalıklar insanlık tarihinin her döneminde farklı biçimlerde görülmüş ve toplumsal yaşamı olumsuz yönde etkilemiştir. Fakat son yıllarda farklı isimlerle yaşamımıza nüfus eden, kriz ortamı yaratan salgın hastalıklar ülkelerin sağlık politikalarının içinde çok yönlü olarak ele alınması gereken önemli konular olmuştur.

Salgın süreci deneyimli kuşaklar açısından sadece hastalığın ortaya çıkması ve bu süreçle baş etme yöntemini değil yaşamsal imkanlara ulaşmayı da olumsuz yönde etkilemiştir. Özellikle sosyo-ekonomik ve teknolojik imkanlara sahip olmayan kişiler salgınla mücadelede daha fazla sorunla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin görüşmelerde eşi vefat etmiş ve yalnız yaşayanlar gündelik ihtiyaçlara ulaşma noktasında başkasına bağımlı olma durumunun kendilerini çaresizliğe sürüklediğini ifade etmişlerdir.

Çalışma kapsamında 65 yaş ve üstü bireyler sosyal izolasyon döneminde hareketsiz bir yaşam sürdürdükleri için fiziksel açıdan sorunlar yaşadıklarını, psikolojik açıdan yalnızlaşma duygu durumlarına maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle emeklilik döneminin “dinlenme, iyi vakit geçirme, akran grupları ile sosyalleşme, aile ve yakın sosyal çevresine daha fazla vakit ayırma, farklı toplumsal etkinliklere katılma” olarak değerlendirilmesine tezat bir sürecin günümüzde yaşanan salgınla daha belirgin hale geldiği satır aralarında dile getirilmiştir.

April 09-10, 2021

Congress Book

Bu çerçevede denilebilir ki, toplumsal aidiyetlerinin geliştirilmesi, daha nitelikli bir yaşam standardına kavuşabilmeleri, sosyo-ekonomik koşulların iyileştirilmesi, sağlık hizmetlerinden yararlanma noktasında toplumsal eşitliğin sağlanması, toplumun farklı kesimleri tarafından duyarlılıkların oluşturulması, yaşa bağlı ayrımcılığın kaldırılması tatmin düzeyi yüksek bir neslin de oluşmasına zemin hazırlayacaktır.

Anahtar sözcükler: Pandemi, COVID-19, Küresel Salgın, Deneyimli Kuşaklar.

References

- Giddens, A. (2000). *Elimizden Kaçıp Giden Dünya*, 1. Baskı, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Yıldız, H., Turan, M. (2010). “Küreselleşme ve Sağlık”, *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 36 (1): ss.39-41.

COVID-19 AND DISADVANTAGED GROUPS: SOCIAL CHANGE CAUSED BY THE PANDEMIC

Çiçek COŞKUN¹

Abstract

The COVID-19 pandemic, which deeply affects everyone's lives around the world, also causes a serious social change. There are great changes in social, economic and cultural aspects when everyone talks about the new normal. As the world economy reshapes and goes into crisis, people give up their old daily life habits. The crisis caused by the COVID-19 pandemic mostly affects the disadvantaged groups.

This study aims to make a general review of the social change which is caused by the affects of the COVID-19 pandemic on women, immigrants and children. The COVID-19 epidemic, which started in China at the end of 2019 and spread all over the world in 2020, changed the whole world and every aspect of human life. The epidemic, which turned into a global pandemic in a short time, was declared as an Internationally Important Public Health Emergency by WHO. Despite all the measures taken, cases continue to increase.

In the process of COVID-19, daily life has become increasingly difficult for disadvantaged groups and individuals. The social and economic landscape has changed drastically in the last few months. Millions of cases worldwide have been confirmed with COVID-19; as a result, governments around the world have implemented lockdown measures to ensure the safety of their citizens. (Bashir et al 2020: 1406).

When we look at these variables, we can see that the disadvantaged groups are affected very negatively by the pandemic. There are many disadvantaged groups that are adversely affected by the developments in the world. However, this study will look at the situation of women, children and immigrants in the pandemic.

Disadvantaged groups can be defined as “Groups of persons that experience a higher risk of poverty, social exclusion, discrimination and violence than the general population, including, but not limited to, ethnic minorities, migrants, people with disabilities, isolated elderly people and children” (Euro Gender, 2021).

According to UN reports, “Women who are poor and marginalized face an even higher risk of COVID-19 transmission and fatalities, loss of livelihood, and increased violence. Globally, 70 per cent of health workers and first responders are women, and yet, they are not at par with their male counterparts” (UN Women, 2020). Women are more affected than men by the social and economic impacts of infectious disease outbreaks. When there is lockdown, schools are closed, and family members are sick, women take on responsibilities of domestic care.

Moreover, “The recently released report shows that the pandemic will push 96 million people into extreme poverty by 2021, 47 million of whom are women and girls. This will bring the total number of women and girls living on USD 1.90 or less, to 435 million.” (UN Women,

¹ Assistant Prof. Dr. Başkent University Department of Sociology, ccoskun@baskent.edu.tr

April 09-10, 2021

Congress Book

2020). Besides, domestic violence increased much more during this period. “António Guterres, the United Nations secretary-general, said that there has been “a terrifying global increase in domestic violence” since the start of the COVID-19 lockdowns.” (Wenham and others, 2020) In addition to all these, women are at risk as they have more difficult access to sexual and reproductive health services during the pandemic period. In addition, the number of women working in the informal sector is also very high. Many women have lost their jobs due to the pandemic (Wenham and others, 2020).

Another disadvantaged group that is adversely affected by the pandemic is children. Especially children living in poor conditions are among the most adversely affected by this process. “The consequences of poverty are very important for children. Because children experience poverty differently than adults. They have special and different needs. An adult can temporarily fall into poverty and get out of it. However, a child who falls into poverty can be in poverty in for life” (Social Protection, 2021). The economic crisis brought about by the pandemic has escalated the child poverty crisis a lot. Many children have fallen into poverty due to the pandemic. It has become very difficult for them to reach needs such as adequate food, health services, housing, education and security. For this reason unfortunately, children are among the disadvantaged groups that are badly affected by the pandemic.

Migrants, who are among the groups most affected by various crises, have also been badly affected by the pandemic. At this point, if the person is both a migrant and a woman, or both a migrant and a child, she/he becomes even more disadvantaged. Considering the report of OECD on this subject (OECD, 2020): “Due to a range of vulnerabilities such as higher incidence of poverty, overcrowded housing conditions, and high concentration in jobs where physical distancing is difficult, immigrants are at a much higher risk of COVID-19 infection than the native-born.” Besides, unfortunately, during the pandemic, many migrants and refugees were stranded in host countries without shelter, healthcare, food, or the opportunity to return home. In addition, many asylum seekers could not access countries of asylum to seek protection. During the pandemic process, many migrants risked falling into an irregular situation, as they could not meet the legal obligations (UN, 2020).

In sum, disadvantaged groups are affected much more negatively by crises. While the COVID-19 pandemic has changed the lives of all people, the lives of disadvantaged groups have been adversely affected. If women, children and migrants are in disadvantaged groups, they face all the downsides of the pandemic. In this context, global solutions are needed to improve the position of disadvantaged groups.

Keywords: Pandemic, COVID-19, Disadvantaged Groups, Uncertainty, Social Change

References

Bashir M.F. & Benjiang M. A. & Shahzad L. (2020). “A Brief Review of Socio-Economic and Environmental Impact of COVID-19”. *Air Quality, Atmosphere & Health* (13): ss.1403–1409. <https://doi.org/10.1007/s11869-020-00894-8>

Euro Gender (2021) *Disadvantaged Groups*, <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1083> (05.04.2021).

OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19) (2020) *What is The Impact of The COVID-19 Pandemic on Immigrants and Their Children?* <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/what-is-the-impact-of-the-COVID-19-pandemic-on-immigrants-and-their-children-e7cbb7de/> (05.04.2021)

April 09-10, 2021

Congress Book

Social Protection (2021) *Children*. <https://socialprotection-humanrights.org/key-issues/disadvantaged-and-vulnerable-groups/children/> (04.04.2021)

UN (2020) *Impact of COVID-19 on Migrants and Refugees in the Arab Region*. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---arabstates/---ro-beirut/documents/publication/wcms_764756.pdf (03.04.2021)

UN Women (2020) *COVID-19 and Its Economic Toll on Women: The Story Behind The Numbers*. <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/9/feature-COVID-19-economic-impacts-on-women> (04.04.2021)

Wenham and Others (2020) *Women are Most Affected by Pandemics — Lessons From Past Outbreaks*. <https://www.nature.com/articles/d41586-020-02006-z> (02.04.2021)

THE EFFECT OF SOCIO-ECONOMIC STRUCTURES OF COUNTRIES ON THE ECONOMIC STRUCTURE OF MEDIA BUSINESSES

Birol AKGÜL¹

Abstract

Powerful media companies play an important role in guiding the society in a correct and effective way, and media businesses are also greatly affected by the socio-cultural and socio-economic structures of the countries. National identity is the sense of belonging felt by the state administration and all citizens living under that state, as a result of the formation of a common culture in terms of a national bond. The nationalist feelings of the peoples who do not have a national history were provided by the policies of nationalization and the national identity was gained through these policies. Media has been the most used tool in the formation and development of socio-cultural structure at national level. Also, countries make use of media businesses to increase and / or protect their economic efficiency in national and international markets. The development level of the society, economic system, commercial capacity, economic, technological and structural development levels of the sectors also affect the media enterprises. The strong or weak economic infrastructure of the country is a major factor in the strong or weak economic structure of the media business. Developed countries gain competitive advantage over other countries by using media businesses as a commercial tool in international markets. There is a need for extensive research in this direction. Although many studies have been conducted on the effects of media enterprises on public and private sector institutions and organizations, the effects of the institutions and organizations of the countries and their socio-economic structures on the media enterprises have been relatively less researched. In this study, the effects of the socio-economic structures of countries on the economic structures of media enterprises are examined. Descriptive and fictional research methods were used in the study.

Keywords: Media Economy, Media Businesses, Effectiveness of Media Businesses

ÜLKELERİN SOSYO-EKONOMİK YAPILARININ, MEDYA İŞLETMELERİNİN EKONOMİK YAPILARINA ETKİSİ

1 Giriş

Medyanın gelişimi ve işlevselliği tarihsel süreç içinde incelendiğinde; sosyo-ekonomik ve siyasal alanlarda daima etkileme ve yönlendirme gücüne sahip olduğu tespit edilmektedir. Ayrıca medya hem kamu hem de özel sektör kurum ve kuruluşlarını etkilemesinin yanı sıra eğilimlerini ölçme ve faaliyetlerinin toplum üzerindeki etkilerini analiz etme işlevi de görmektedir. Güçlü medya işletmeleri toplumu doğru ve etkin yönlendirmede önemli rol oynadığı gibi medya işletmeleri de ülkelerin sosyo-kültürel ve sosyo ekonomik yapılarından büyük oranda etkilenmektedirler. Medya işletmelerinin kamu ve özel sektör kurum ve

¹ Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İletişim Fakültesi, ORCID: 0000-0002-0701-0928, birolakgul@hotmail.com

April 09-10, 2021

Congress Book

kuruluşlarına etkileri üzerinde birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen ülkelerin kurum ve kuruluşları ile sosyo- ekonomik yapılarının medya işletmelerine etkileri nispeten daha az araştırılmıştır. Bu yönde kapsamlı araştırmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, çalışmada ülkelerin sosyo- ekonomik yapılarının medya işletmelerinin ekonomik yapılarına ne tür etkilerinin olduğu araştırılmaktadır. Çalışmada betimsel ve kurgusal araştırma yöntemi kullanılmıştır.

2 Medya Kavramı

İletişim olgusu ve iletişim araçlarının (medyanın) ortaya çıkışı, tarihsel süreçteki gelişiminin, insanlık tarihinin doğuşu ve gelişim süreci ile paralellik gösterdiği bilinmektedir (Davutoğlu, 2016). Haberleşme ve bilgilendirme olarak tanımlanan medyanın oluşum süreci toplumsallaşma ile başlatılabilir. Ancak bu günkü anlamda medya, 1438 tarihinde icat edilen matbaanın devreye girmesi ve yaygınlaşmasıyla oluşmaya başladığı söylenebilir. Gutenberg'in 1448 yılında geliştirdiği el ile harflerin dizilmesi şeklinde sağlanan mekanizması, matbaacılığın ilk adımını oluşturmuştur (Mora, 2008). Medya ve haberciliğin büyük patlamalarından bir diğeri ise radyonun icat edilmesi ile gerçekleşmiştir. Radyo frekanslarının İyonosfer'e çarpıp geri dönerek dünyada başka alıcılar ile toplanması prensibinin keşfi ve 1947'deki transistörün icadı ile radyo daha geniş kitlelere erişim sağlayabilmiştir (Başaran, 2010). Bu prensiplerin uygulanması habercilik açısından kuvvetli bir ilerleme olarak tarihe geçmiştir. Medya tarihi için başka büyük gelişme ise televizyonun icadıdır. Ancak hem medya hem de politik yönden medya teknolojileri açısından en köklü gelişim internetin icadı ile gerçekleşmiştir (İlaslan,2015). Bu kapsamda medya kavramı; İngilizce medium (araç) sözcüğünün çoğul halidir Türk Dil Kurumu ise medyayı "iletişim ortamı ve araçları bütünü" olarak tanımlamaktadır. Medya, geniş kapsamda analiz edildiğinde ise; dergi, televizyon, gazete, telefon, internet, bilgisayar gibi iletişim araçların yanı sıra bu iletişim araçlarının kullanılmasında etkili medya işletmelerinin ve organizasyonel faaliyetlerin alt yapılanmasının toplamıdır (Şahin ve Yurdakul, 2017).

3 Medya İşletmelerinin Ekonomik Yapıları

Medya, çoğunlukla şirketler halinde örgütlenmiştir. Bu işletmeler, hem yurtiçi hem de yurtdışında genellikle büyük finans ve endüstriyel işletmeler ile ilişkili durumdadır (Drucker, 1995). Ya bu işletmelerin alt işletmesi ya da üst işletmesi konumundadırlar. Medya işletmelerinin temel geliri reklâmdır. Genel amaçları her ne kadar toplumu bilgilendirme ve olumlu yönde yönlendirme olsa da devamlılığı sağlayabilmek için ticari faaliyetlerini nihayetinde piyasada kâr elde etmek için gerçekleştirirler. Bu nedenle de medya işletmeleri de ekonomik faaliyet gerçekleştiren diğer işletmeler gibi kapitalist etkilere açık durumdadır. Ürettiği mal ve hizmetler her ne kadar diğer şirketlerin nihai ürünleri gibi ikameye sahip olmasa da faaliyet gösterdikleri ülkelerin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve yapıdan ve piyasanın sorunlarından diğer işletmeler kadar etkilenmektedirler (Taylan ve Arklan, 2008). Medya işletmeleri sahip oldukları etki alanı ve yöneltme gücü ile hem kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör işletmelerini ekonomik olarak doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak etkileyebilmektedirler. Aynı şekilde toplumun sosyo-ekonomik yapısından da kendileri de etkilenmektedirler. Medya işletmeleri reklam, ilan, tanıtım, diğer medya işletmelerine haber satışı vb. gelirlerinin yanı sıra, toplumların sosyo-ekonomik yapısına göre; promosyon ürünlerini de bir ticari işletme gibi pazarladıkları gözlemlenmektedir (Davutoğlu, 2016).

4 Ülkelerin Sosyo-Ekonomik Yapılarının Medya İşletmelerine Ekonomik Etkileri

Ulusal kimlik, ulusal bir bağ bakımından ortak bir kültürün oluşması sonucu, devlet yönetimi ve o devlet altında yaşayan bütün yurttaşların hissettikleri aidiyet duygusudur (Akgül, 2017). Ulusal kimliğin oluşması için ortak bir tarihi geçmişin bulunması ve bu tarihsel süreçte ortak payda bir kültür edinilmesi gerekmektedir (Akgül, 2020). Ulusal bir tarihi bulunmayan halkların, milliyetçilik hissiyatları ulusallaşma politikaları ile sağlanmış ve ulusal kimlik bu politikalar sayesinde kazanılmıştır (Kocataş, 2005). Buna günümüzdeki en büyük örnek Amerika Birleşik Devletleri'dir. Bu örnekte, Sosyo-Kültürel yapının oluşu ve gelişiminde en çok faydalanılan araç ise medya olmuştur (Davutoğlu vd., 2020). Ancak medya sosyo-kültürel yapının oluşum ve gelişimine katkı sağlamakla birlikte toplumun sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısı da medya işletmelerinin ekonomik faaliyet ve yapılarını etkileyebilmektedirler (Baytar, 2011). Bu nedenle de medya işletmeleri toplumun değişen ve gelişen sosyo-ekonomik yapısına göre işletme gelirlerini arttırmak ve devamlılığını sağlamak için sürekli bir değişim ve dönüşüm içinde bulunmak zorundadır.

Ülkeler ulusal ve uluslararası piyasalarda ekonomik etkinliklerini arttırmak ve/veya korumak için medya işletmelerinden de yararlanmaktadırlar (Albarran,1996). Bu nedenle ülkeler medya işletmelerine yönelik hem ulusal hem de uluslararası düzeyde bir takım anlaşma, ortaklık ve hukuki düzenlemeler yapmaktadırlar. İngiltere'de devlet kanalı olarak kurulan BBC yayıncılık politikasında hem bir ticari işletme gibi faaliyette bulunmak hem de kamu yararına yayıncılık yapma hedefine yönelik uygulamalar gerçekleştirilmektedir (Yalçın, 2015). Medya uygulamalarının kamu hizmeti politikalarıyla desteklenmesi açısından analiz edildiğinde kıta Avrupası'nda en önemli payın İngiltere'ye ait olduğu söylenebilir. İngiltere Avrupa Birliği ülkesi iken; küresel kapitalizmin ve piyasanın üzerindeki belirleyiciliği sebebiyle ABD gibi gelişmiş ülkelerle sık ilişkilere ve medya ortaklıklarına girişmiştir.

Küresel ölçekte analiz edildiğinde ise; uluslararası alanda kamu yararına yayıncılık açısından ise ABD işletmelerinin açıkara önde olduğu gözlemlenmektedir. ABD'de 1929 yılında ortaya çıkan Büyük Buhran dönemi hemen hemen bütün sektörlerde olduğu gibi medya sektöründe de bir kriz meydana getirmiş; liberal kapitalizmin yoğun uygulandığı bir ülke olmasına rağmen devlet müdahaleli radyo yayınları yapılmıştır (Demirbilek, 2011). Ekonomik kriz atlatıldıktan sonra daha fazla yasal düzenlemeye gidilmiş, Federal İletişim Komisyonu kurulmuş ve medya şirketlerinin küresel ekonomideki etkileri ön plana çıkarılmıştır. Fakat medya alanında ABD'ne yöneltilen eleştirilerde ise; medyayı kendi ticari faaliyetlerinde üstünlük kurma ve tek yönlü haber akışı ile haksız rakabet ortamı sağladığı yönünde eleştirilmektedir (Yalçın, 2015). Bu yöndeki eleştirilere başta İngiltere olmak üzere Batı Avrupa ülkeleri ve Çin'in üstünlük sağladığı iddiaları yaygındır.

5 Sonuç

Medya kendine özgü yapısıyla, endüstri-şehir toplumlarına özgü değer ve davranış kalıplarını ve kültürü bireylere sunarak bireylerin toplumsallaşma süreçlerine katkıda bulunur. Bu süreçte hedef kitleye medya kanalları üzerinden ulaşarak hem bir kamu hizmeti hem de ticari bir faaliyet yürütmektedir. Bu faaliyetleri sürecinde toplumu sosyo kültürel ve sosyo ekonomik olarak etkilerken kendisi de paralel şekilde etkilenmektedir. Toplumun gelişmişlik düzeyi, ekonomik sistemi, ticari kapasitesi, sektörlerin ekonomik, teknolojik ve yapısal gelişmişlik düzeyleri de aynı şekilde medya işletmelerini etkilemektedir. Ülkenin güçlü ya da zayıf ekonomik altyapısı, medya işletmesinin de ekonomik yapısının güçlü veya zayıf olmasında büyük oranda etken olmakadır. Gelişmiş ülkeler medya işletmelerinin uluslararası piyasalarda bir ticari araç olarak kullanarak diğer ülkelere karşı rekabet üstünlüğü sağlamaktadırlar. Bu

nedence uluslararası piyasalarda rekabet edebilmek için güçlü medya işletmelerine sahip olunmalı bu alanda hem kamu kurum ve kuruluşlarının hem de medya sektörünün birlikte stratejik planlama çalışmaları ve hukuki düzenlemeler yapmaları faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Medya Ekonomisi, Medya İşletmeleri

References

- Akgül, H. (2020). Individuals' Psychological Change That May Arise Based on the Use of Fifth Generation Information Technologies. *Journal of Educational Issues*, 6(1), 219-227. <http://www.macrothink.org/journal/index.php/jei/issue/current> (Erişim Tarihi: 10.02.2021)
- Akgül, H. (2017). Nineden-Dededen Toruna, Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Metaforik Algılar. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 653-677. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/381748> (Erişim Tarihi: 27.01.2021)
- Albarran, A. B. (1996), *Media Economics, Understanding Markets, Industries And Concepts*, Iowa State Universtiy Press, Ames, Iowa, USA.
- Baytar, O. (2011). "Küreselleşme Dinamiklerinin Medya Sektörüne Etkileri". *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), s: 45-66.
- Başaran, F. (2010). Yeni iletişim teknolojileri, alternatif iletişim olanakları. *Mülkiye Dergisi*. 269(34). 255-270.
- Davutoğlu N. A., Muğaloğlu T. ve Arslan Ö. (2020). "Dönüşümcü Lider Özelliği ile Donatılmış Y Kuşağı Yöneticilerin Tekno Yönetimle Yapısal İlişkisi", *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(54), 1481-1489.
- Davutoğlu, N.A. (2016). Sürdürülebilir Küresel Rekabette Öğrenen Organizasyonların Kurumsal Kültür Oluşturmada Paradigmasal Etkisi. İKSAD Bildiri Kitabı. 3rd International Congress On Social Sciences, China To Ardiatic. Antalya-Türkiye. s:341-348. 27-30 Ekim 2016.
- Demirbilek, H. (2011). "Avrupa Birliği'nde Medya Yoğunlaşması; Teori ve Uygulama". *Yüksek Lisans Tezi*, 104-109.
- Drucker, P.F. (1995), *Gelecek Yönetim*, Fikret Üçcan (Çev.), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kocadaş, B. (2005). "Kültür ve Medya". *Bilig Dergisi*, 34, 1-13.
- İlaslan, S. (2015). "İletişim Araştırmaları ve Medya Tarihi Yazımı: Türkiye'de Yayıncılık Tarihi Araştırmaları". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 1-6.
- Mora, N. (2008). "Medya ve Kültürel Kimlik". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 3-8.
- Şahin, M. ve Yurdakul, H. (2017). "Medyanın Evrimleşmesi, Öğrenme Bağlantıları ve Aktörleri". *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 7-13.
- Taylan, H. H. ve Arklan Ü. (2008). "Medya ve Kültür: Kültürün Medya Aracılığıyla Küreselleşmesi". *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 2-5.
- Yalçın, Ö. (2015). "İngiltere'de Kamu Hizmeti Yayıncılığı: Dijital Medya Ortamında BBC'nin Var Olma Mücadelesi". *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 40, 2-15.

ATTITUDES OF TURKISH CITIZENS LIVING IN TURKEY TOWARD TURKISH IMMIGRANTS IN EUROPE: A QUALITATIVE ANALYSIS STUDY

Tolga BÜKRÜK², Suzan CEYLAN-BATUR³, Yeşim ÜZÜMCÜOĞLU⁴

Abstract

In recent years, negative comments about Turkish immigrants in Europe have started to appear in the Turkish social media. In the current study, we aimed to examine the underlying factors that guide one's attitudes toward Turks living in European countries. To this end, we conducted semi-structured in-depth interviews with 6 female and 6 male participants via an online meeting software or phone calls. We asked 11 questions in total and analyzed each of them separately via a software program, MAXQDA 2020. Analyses revealed no negative attitudes towards Turkish immigrants in Europe among participants in general. Moreover, participants even adopted a positive approach toward people who migrated to Europe in order to have a formal education or get a regular job. However, when we asked questions on topics such as voting and pension rights, then they expressed more negative attitudes. Results also showed that participants did not agree with the immigrants who claimed that they had low living standards in Europe. Participants often stated that they did not believe in such explanations expressed by immigrants. It might be this situation leading to negative attitudes toward Turkish immigrants in Europe in the social media. Further research is needed to test this inference.

Keywords: Turkish Immigrants, Turks Living in Europe, Migration, Attitude, Interview

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN TÜRKLERİN AVRUPA'DA YAŞAYAN TÜRKLERE YÖNELİK TUTUMU: BİR NİTEL ANALİZ ÇALIŞMASI

Genişletilmiş Özet

1 Giriş

2020 yılı itibariyle yaklaşık 5 buçuk milyon Türk Batı Avrupa'da yaşamaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, t.y.). “Gurbetçiler” olarak da anılan bu kişilere yönelik son zamanlarda çevrimiçi platformlarda olumsuz tutum içeren söylemlerle karşılaşmaktadır (medyali tv, 2020). Bu söylemlerden yola çıkarak bu çalışmada mülakat yoluyla veri toplanmış ve Türkiye'de yaşayan Türklerin Avrupa'da yaşayan Türklere yönelik tutumunun incelenmesi amaçlanmıştır.

Avrupa'ya gerçekleştirilen göçün tarihçesine bakıldığında II. Dünya Savaşı'nın getirdiği ekonomik sorunlarla karşılaşmaktadır. 6 yıl süren bu savaştan çıkan Batı Avrupa ülkeleri 1950'li yıllarda ekonomilerini kaldırmak istemiş fakat yeterli iş gücü bulamamıştır.

² Lisans Öğrencisi, TOBB ETÜ Psikoloji Bölümü, tbukruk@etu.edu.tr, t.bukruk@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3819-4560

³ Dr. Öğr. Üyesi, TOBB ETÜ Psikoloji Bölümü, scbatur@etu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2073-7598

⁴ Dr. Öğr. Üyesi, TOBB ETÜ Psikoloji Bölümü, yzihni@etu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4905-5518

(Şahin Kütük, 2015: 611). Bu sebeple Güney Avrupa ve Kuzey Afrika ülkeleri ile anlaşmalar imzalanmış ve misafir işçilerin Batı Avrupa'ya göçü başlamıştır (Şahin Kütük, 2015: 611; Tekin, 2007: 47). Bu kapsamda, en çok Türk'ün yaşadığı Avrupa ülkesi olan Almanya (BBC News Türkçe, 2019) ile Türkiye de anlaşma imzalamış ve 1961 yılında büyük çaptaki Türk işçi göçü başlamıştır (Şahin Kütük, 2015: 611).

Her bireyin bir şekilde karşılaştığı gurbetçilere yönelik bir tutum geliştirmesi olağandır. Gökalp Yılmaz'ın (2017: 1485) yürüttüğü çalışmada Avrupa'da yaşayan katılımcılar Türkiye'de yaşayanlar tarafından ülkeye döviz kazandıranlar, hediyeye getirenler ve varlıklılar olarak görüldüklerini ifade etmişlerdir. Günümüzde ise gurbetçilere yönelik tutum sosyal medya aracılığıyla gözlemlenebilmektedir. Son yıllarda Youtube, Twitter, Onedio, ekşisözlük gibi çevrimiçi platformlarda çeşitli video ve yazıların yorumlarında gurbetçilere yönelik olumsuz yorumlar yer almaya başlamıştır. Olumsuz tutumun olası temellerine bakıldığında iki grup arasındaki rekabetin çatışmaya yol açabileceğini savunan Gerçekçi Çatışma Kuramı (Sherif, 1966) ve bir başka bireyi dış-grup olarak nitelendirmenin çatışmaya yol açabileceğini vurgulayan Sosyal Kimlik Kuramı'ndan (Tajfel & Turner, 1979: 39) söz edilebilir.

2 Yöntem

Çalışmaya 12 katılımcı katılmıştır. 6 kadın ve 6 erkek olacak şekilde dağılan katılımcıların yaşları 20 ile 47 arasındadır ($Ort = 28.08$, $S = 8.71$). Katılımcıların %91.67'sinin ($n = 11$) Avrupa'da, bu grubun %81.8'inin ($n = 9$) ise Almanya'da yaşayan en az bir akrabası veya arkadaşı bulunmaktadır. Veri yarı yapılandırılmış mülakat yoluyla toplanmıştır. Çevrimiçi görüşmeler yoluyla yapılan mülakatlar sırasında katılımcıların da onayları ile alınan ses kayıtlarının transkriptleri çıkarılmış, bu transkriptler MAXQDA 2020 adlı nitel veri analizi programı yardımıyla kodlanmıştır. Veriler soru bazında analiz edilmiş ve 11 soru ayrı ayrı ele alınıp kodlanarak çeşitli kategoriler saptanmıştır.

3 Bulgular

Soru bazında yapılan analizin sonuçları Tablo 1'de gösterilmiştir. Sosyal medyadaki olumsuz tutum içeren yorumlardan yola çıkılarak oluşturulan bu çalışmada sosyal medyada görüldüğü kadar olumsuz tutuma rastlanmamıştır. Katılımcılara genel olarak gurbetçilerle ilgili neler düşündükleri sorulduğunda olumsuz tutum içeren ifadeler cevapların sadece %8.70'ini oluşturmuştur. İfadelerden %39'u gurbetçilerin ekonomik ve sosyal olarak daha iyi şartlarda yaşadığına değinirken %13.04'ü onlara yönelik kıskanma/imrenme duygularına değinmektedir. Sokak röportajlarında yaşadıkları ülkelerin şartlarından şikayetçi olan gurbetçilerle ilgili neler düşündükleri katılımcılara sorulduğunda verilen cevapların %78.57'si katılımcıların bu ifadelere inanmadığını belirtmektedir. Avrupa'ya göç eden Türklerin gidiş amaçları özelinde sorular yöneltildiğindeyse daha çok olumlu tutumla karşılaşılmıştır. Eğitim görme amacıyla göç edenler hakkında verilen cevapların tamamı olumlu tutum ifadeleridir. Çalışma amacıyla gidenler hakkında ise yine olumsuz tutum ifadeleri bulunmazken nötr tutum belirten ifadeler de rastlanmaktadır (%16.67). Bu iki grup arasındaki benzerlikler ve farklar sorulduğunda daha çok benzerliklere değinilmiştir (%57.14). Oy kullanma ve emeklilik hakkı gibi vatandaşlık hakkıyla ilişkili konularda ise oy kullanma hakkında daha çok olumsuz tutum (%58.82) belirtilirken emeklilik hakkında olumlu tutum ile eşit oranda olumsuz tutum belirtilmiştir (%42.86). Gurbetçilerin aidiyetleri hakkında düşünceleri sorulduğunda katılımcılar gurbetçilerin tamamen Avrupa'ya aidiyet hissettiklerine değinmemiş, iki ülkeye veya tamamen Türkiye'ye aidiyetleri olduğuna dair ifadeler yer vermişlerdir. Türkiye'yi temsil etme konusunda ise ifadelerin sadece %23.28'i gurbetçilerin ülkemizi kötü temsil ettiğine yöneliktir.

Son olarak, yaşadıkları ülkelerin şartlarından şikayetçi olanların neden ülkemize dönmediklerini düşündükleri sorulduğunda verilen cevapların %80'i bir sebepleri olduğunu belirtirken %20'si dönmek istediklerine inanılmadığını belirtmektedir.

Tablo 1. Soru Bazında Analiz Sonucu Elde Edilen Kategoriler

Soru	Kategori	f	%
Avrupa'da Yaşayan Türklere Yönelik Genel Düşünceler	İyi Şartlarda Yaşamak	9	39.13
	Olumlu Tutum	5	21.74
	Kıskanma/Onlara İmrenme	3	13.04
	Olumsuz Tutum	2	8.70
	Diğer	4	17.39
Sokak Röportajlarında Gurbetçilerin İfadelerine Yönelik Düşünceler	Katılmıyor	11	78.57
	Katılmıyor	3	21.43
Eğitim Görme Amacıyla Avrupa'ya Gidenler Hakkındaki Düşünceler	Olumlu Tutum	17	100
Çalışma Amacıyla Avrupa'ya Gidenler Hakkındaki Düşünceler	Olumlu Tutum	10	83.33
	Nötr Tutum	2	16.67
Eğitim Görmek veya Çalışmak Amacıyla Avrupa'ya Gidenler Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar	Benzerlikler	12	57.14
	Farklılıklar	9	42.86
Oy Kullanma	Olumsuz Tutum	10	58.82
	Olumlu Tutum	7	41.18
Ebeveynlik	Bizden Farklılar	12	60
	Değişkenlik Gösterir	6	30
	Fark Yok	2	10
Emeklilik Hakkı	Olumlu Tutum	6	42.86
	Olumsuz Tutum	6	42.86
	Hizmetin ve EmegİN Önemi	2	14.28
Aidiyet Duygusu	İki Ülkeye Birden Aidiyet	5	41.67
	Değişkenlik Gösterir	4	33.33
	Türkiye'ye Aidiyet	3	25
Avrupa'da Türkiye'yi Temsil Etmek	İyi Temsil	5	38.46
	Genelleme Yapılamaz	4	30.77
	Kötü Temsil	3	23.08
	Türklüğü Belli Etmek	1	7.69
Türkiye'ye Dönmeme Sebepleri	Bir Sebebi Olmak	24	80
	Dönme Amacı Olmamak	6	20

4 Sonuç

Bu çalışmada gurbetçilere yönelik genel bir olumsuz tutum bulunmamıştır. Teker teker ele alınıp incelenen soruların analizindeyse çevrimiçi platformlarda rastlanan olumsuz tutumun temelleri ile ilgili fikir edinilebilir. Birden fazla soruda katılımcılar gurbetçilerin yaşadıkları ülkelerin daha iyi şartlarda olduğunu ve iyi şartlarda yaşadıklarını düşündüklerini ifade etmiştir. Özellikle sokak röportajlarında yaşadıkları şartlardan şikayetçi olan gurbetçilere inanılmadığı, gurbetçilerin hatalı hesaplama yaptığı, hatalı düşündüğü ve yalan söylediklerine yönelik düşüncelerin varlığı bulunmuştur. Bu sebeple, gurbetçilerin birçok videoda “yaşadıkları iyi şartlardan” bahsetmeyip tam tersine şikâyet etmeleri, ülkemizdeki şartları övmeleri ve bireylerin bu ifadelerine inanmaması olumsuz tutumların temelini oluşturuyor olabilir. Gurbetçilerin dış-grup olarak değerlendirilip değerlendirilmediği konusunda ise herhangi bir sonuca ulaşılamamıştır. Gelecekte gurbetçileri dış-grup olarak algılama konusunda çalışmaların yürütülmesi ve anket çalışmalarıyla onlara yönelik tutumun araştırılması gurbetçilere yönelik tutumun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gurbetçi, Avrupa'da Yaşayan Türkler, Göç, Tutum, Mülakat

References

- BBC News Türkçe. (2019). *Hangi Ülkede Kaç Türk Vatandaşı Yaşıyor?* <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-47134873>, (24.12.2020)
- Ekşisözlük. (t.y.) *Gurbetçi Oy Hakkının İptali Kampanyası*, <https://eksisozluk.com/gurbetci-oy-hakkinin-iptali-kampanyasi--6329338>, (04.12.2020)
- Ekşisözlük. (t.y.) *Gurbetçilere Olan Nefretin Sebebi*, <https://eksisozluk.com/gurbetcilere-olan-nefretin-sebebi--5320313>, (31.10.2020)
- Gökalp Yılmaz, G. (2017). “Avrupa’da Yaşayan Türkiyelilere Dair Gurbetçi ve Almancı Söylemlerinin Yeniden Düşünülmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Göç Özel Sayısı): ss.1473-1490.
- Medyali tv. (2020). *"ALMANYA'DA ÇÜRÜYORUZ" diyen Gurbetçiler ile ALMANYA - TÜRKİYE tartışması!*, <https://www.youtube.com/watch?v=Yhg1GPwh1gw>, (03.01.2021)
- Sherif, M. (1966). *In Common Predicament: Social Psychology of Intergroup Conflict and Cooperation*, Houghton Mifflin comp.
- Şahin Kütük, B. (2015). “Türkiye’den Batı Avrupa’ya İşçi Göçünün Sosyolojik Çalışmalara Yansımaları”, *Sosyoloji Konferansları*, 52: ss.609-654.
- Tajfel, H. & Turner, J. C. (1979). “An Integrative Theory of Intergroup Conflict”, *The Social Psychology of Intergroup Relations*, (Ed.) Austin, W. G. & Worchel, S., Monterey: Brooks/Cole, ss. 33-47.
- Tekin, U. (2007). “Avrupa’ya Göç ve Türkler”, *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 37: ss.43-56.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (t.y.). *Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşları*, http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_.tr.mfa, (31.10.2020)

"THE KABUL GÜNÜ" AS A STRATEGY FOR COPING WITH POVERTY IN THE EXPERIENCES OF WOMEN¹

Deniz ÇAKMAZ², Elife KART³

Abstract

In today's world, where poverty has become permanent, chronic, and concentrated in urban spaces, the way individuals experience poverty is gradually differentiated with the transformation of urban spaces that are accelerating. This report, which aims to discuss how poverty is experienced by women living in slums and apartment buildings and how women use strategies in dealing with poverty in the interaction environment of daily life; The focus is on the strategies of coping with the poverty of women living in Baraj and Güneş neighborhoods of Antalya province, Kepez district, which have not yet completed the urban transformation. The function of the "The Kabul Günü" events organized by women living in the specified neighborhoods in coping with poverty is being analyzed. In this report, in which the meanings of poverty in the world of meaning of the poor were tried to be revealed, qualitative research method was preferred and in-depth interviews were conducted with eighteen (18) female participants. The sample of the study consists of the women participants 'living like a homeowner in the slums', 'living as a tenant in the slums', 'moving from the slum to the apartment and becoming a homeowner' 'living in the apartment as a tenant' in the Baraj and Güneş neighborhoods. The narratives reveal that the Kabul günü events have important functions in the interaction environment of daily life, especially in terms of contributing to home economics. "The Kabul Günü" events provide women to meet some of their needs without getting indebted, as well as turning into an event where various care products or handmade items are sold. "The Kabul Günü" events are defined as a livelihood strategy that poor women resort to in dealing with poverty, enabling women to convert their installment payments and at the same time contribute to meeting children's education costs.

Keywords: The New Urban Poverty, Daily Life, The Kabul Günü

¹ Bu bildiri, Deniz ÇAKMAZ tarafından Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde Doç. Dr. Elife KART danışmanlığında 2021 yılında tamamlanan "Kent, Mekan ve Yoksulluk: Antalya Baraj ve Güneş Mahalleleri Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Sosyolog, dcakmaz33@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8999-6224

³ Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, elifekart@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9917-3507

KADINLARIN DENEYİMLERİNDE YOKSULLUKLA BAŞ ETMENİN BİR STRATEJİSİ OLARAK ‘KABUL GÜNÜ’

Genişletilmiş Özet

1 Giriş

Yoksulluğun giderek kalıcı, kronik bir hal aldığı ve kentsel mekanlarda yoğunlaştığı günümüzde, bireylerin yoksulluğu deneyimleme biçimleri, hızlanan kentsel mekânların dönüşümüyle de birlikte giderek farklılaşmaktadır. Yoksulluğun gecekondulu ve apartman mekânlarında yaşayan kadınlar açısından nasıl deneyimlendiğini ve yoksullukla baş etmede kadınların gündelik hayatın etkileşim ortamında nasıl stratejiler kullandıklarını tartışmayı amaçlayan bu bildiri; Antalya ili Kepez ilçesine bağlı kentsel dönüşümü henüz tamamlanmamış olan Baraj ve Güneş mahallelerinde oturan kadınların, yoksullukla baş etme stratejilerine odaklanılmaktadır. Belirtilen mahallelerde yaşayan kadınların, kendi aralarında düzenledikleri ‘kabul gün’ü etkinliklerinin, yoksullukla baş etmede nasıl bir işlevi gerçekleştirildiğinin analizi yapılmaktadır. Yoksulun anlam dünyasında yoksulluğun içerdiği anlamların ortaya koyulmaya çalışıldığı bu bildiri, nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş ve derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu bildiri; on sekiz (18) kadın katılımcıyla gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Baraj ve Güneş mahallelerinde ‘gecekonduda ev sahibi olarak yaşayan’, ‘gecekonduda kiracı olarak yaşayan’, ‘gecekondudan apartman dairesine geçerek ev sahibi olan’ ve ‘apartmanda kiracı olarak yaşayan’ kadın katılımcılar çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Anlatılar, ‘kabul günü’ etkinliklerinin, gündelik yaşamın etkileşim ortamında özellikle ev ekonomisine katkı sağlamak bakımından önemli işlevleri içerdiğini ortaya koymaktadır.

Kabul günleri kadınlar arasında sosyal etkileşimin sağlandığı etkinliklerdir. Aynı zamanda misafirperverliğin kent ortamındaki devamı niteliğinde olan (Tezcan, 1984: 39) kabul günleri bir gündelik yaşam pratiği veya boş zamanı değerlendirme etkinliğidir. (Benedict, 1974: 28). Bu haliyle kadınların sohbetler ettiği, gülerim eğlenildiği kabul günleri kadınlar için sosyalleşmenin önemli bir işlevini de yerine getirmektedir. Katılımcıların anlatılarında vurgulanması gereken diğer bir husus ise tüketim pratikleridir. Günümüzde “gösterişçi tüketim”in kadınları daha fazla içerdiği bir durum söz konusudur (Veblen, 2005: 65). Gösterişçi tüketimin bir parçası haline gelen ev içi dekor ve tasarım, evleri gösterilen ve sergilenen bir tüketim nesnesine dönüştürmektedir (Baudrillard, 2013: 96-99). Kabul günleri, söz konusu gösterişin misafire sunulduğu, kadınlar arasında sahip olunan eşyalar üzerinden gizli rekabetin de belirdiği etkinlikler olması yönüyle de dikkat çekmektedir. Ancak her ne kadar evini diğerine sunmak, kabul günlerinin diğer bir niteliği olarak belirse de, etkinliklerin en önemli işlevi yapılan etkinliklerden elde edilen ek gelirlerdir. Kabul günü etkinlikleri kapsamında elde edilen gelirler ise, temel bazı ihtiyaçların giderilmesinde oldukça önemlidir. Bu haliyle kadınların deneyimlerinde kabul günleri, yoksulların içinde buldukları mevcut güç koşullarını iyileştirmeye katkıda bulunan günler olarak belirmektedir.

2 Bulgular

Kadın katılımcıların anlatıları çerçevesinde kabul günlerinin, gündelik hayatın etkileşim ortamının önemli bir unsuru olduğu görülmektedir. Kabul günü etkinlikleri; ‘altın’ ve ‘Mevlit ya da ‘Yasin’ günlerinden oluşmaktadır. Bir kabul günü etkinliği olan altın günleri; kadınların kendi aralarında belirledikleri bir gün ve bir kadının ev sahipliğinde toplandıkları bir etkinliktir. Altın günlerinde kadınlar tarafından bir miktar para veya altın belirlenmekte ve evinde

toplanılan kadın katılımcıya verilmektedir. Kabul gününe katılan her kadın katılımcı parayı ya da altını alana kadar etkinlik sürmektedir. Geçim stratejisine dönüşen bir diğer kabul günü etkinliği ise, Mevlit ya da Yasin günleridir. Gecekondu oturan kadın katılımcılar, kabul günü etkinliklerini kendileri gibi gecekondu yaşayanlarla gerçekleştirmektedirler. Gecekondu yaşayanlar, altın günlerinde bütçeyi çok fazla sarsmayacak bir miktar para tutarı belirlemektedirler. Apartmanda kiracı olan ve gecekondu apartmana geçerek ev sahibi olan kadın katılımcıların anlatılarına bakıldığında da; kabul günü etkinliklerini kendileri gibi apartmanda yaşayanlarla gerçekleştirdikleri görülmektedir. Altın günleri için belirlenen tutar apartmanda yaşayan katılımcılar içinde bütçeyi sarsmayacak şekilde ayarlanmaktadır. Katılımcıların anlatılarında, gecekondu yaşayan kadınların, gecekondu yaşayanlarla; apartmanda yaşayan kadınların, apartmanda yaşayanlarla etkileşim içerisinde olmalarını belirleyen temel unsur, tüketim örüntülerindeki benzerliklerdir. Yaşanılan mekânın kendisi etkileşim süreçlerini belirlemektedir. Kabul günü etkinlikleri, kadınların borçlanmadan bazı ihtiyaçlarını karşılamalarına imkân yarattığı gibi, çeşitli bakım ürünlerinin veya kadınlar tarafından yapılan el emeği eşyaların, kadınlara sunulduğu ve satışının gerçekleştiği bir etkinliğe de dönüşebilmektedir. Kabul günü etkinlikleri, yoksul kadınların, taksitli alışverişlerinde ödemelerini çevirebilmelerini sağlayan ve aynı zamanda çocukların eğitim masraflarının karşılanmasına katkıda bulunan, yoksullukla baş etmede başvurdukları bir geçim strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda altın günlerinde toplu olarak ele geçen para, var olan borçların ödenmesinde veyahut eski ve ikinci el olan eşyaların onarımında kullanılmaktadır. Gecekondu apartmana geçerek ev sahibi olan ve apartmanda kiracı olarak yaşayan kadın katılımcılar, kabul günlerinde taksitli olarak elde ettikleri paralarla eskiyen eşyalarının yerine yenisini koymaya çalışmakta, evinde eksikliğini düşündüğü eşyayı almaktadırlar. Borçlanmadan elde edilen taksitli imkânlar sayesinde, kadınlar borçlarını ödemekte ve çocukların eğitim masraflarına da katkı sağlamaktadırlar. Kabul günü etkinlikleri arasında yer alan Mevlit/Yasin günlerinde yapılan dualardan sonra veya altın günlerinde yapılan ikramlar esnasında kadın katılımcılar, çeşitli markaların bakım ürünlerini satarak veya el emeği örgüleri satışa çıkararak ek gelir elde etmektedirler. Katılımcılar tarafından söz konusu ek gelirler ev ekonomisine katkı sağlamak için kullanılmaktadır.

3 Sonuç

Sonuç olarak yoksulluğun deneyimlendiği kentlerde güvencesiz ve istikrarsız işlerde çalışmak beraberinde düşük ücretleri de getirmektedir. Yoksul bireyler açısından kente yaşamak, farklı türden yoksunlukları getirmektedir. Temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanan yoksullar için borçlanmak, yoksullukla baş etmenin bir stratejisi haline gelmektedir. Çok yönlü yoksunluklarıyla mücadele etmek zorunda kalan haneler için kabul günleri, borçlanmayı kısmen önleyici bir unsur olarak da belirlemektedir. Birer dayanışma ağı olarak ortaya çıkan ve komşuluk ilişkileriyle şekillenen kabul günleri, kadınların borçlanmadan elde edilen taksitli alışverişe girebilmelerine imkân verirken, çocukların eğitim masraflarının karşılanması için ek gelirler sağlamaktadır. Aynı zamanda kabul günlerinin çeşitli el emeği eşyaların, bakım ürünlerinin satılarak ev ekonomisine katkının sağlandığı etkinliklere dönüştüğü de görülmektedir. Kabul günlerinin, kadınların evlerinde gerçekleşen bir etkinlik olması, kabul günlerini ev ortamını, ev içi eşyaların sergilendiği bir etkinliğe de dönüştürmektedir. Kadınların söz konusu bu azar azar tüketebilme durumları onları, “defolu tüketiciye” (Bauman, 1999: 10) de dönüştürmektedir. Ancak tüketebilmenin kente ait olmak ve kente görünür olmakla eş değer tutulduğu bir durum da söz konusudur. Kabul günleri bu yönüyle de ek gelir yaratıcı bir işlevi yerine getirmektedir. Sonuç olarak katılımcıların anlatılarından yola çıkarak, kabul günlerini eğitim, gıda, giyecek vb. masrafların karşılanması açısından hem bir geçim

April 09-10, 2021

Congress Book

stratejisi hem de, yoksun kalınan tüketim nesnelere ulaşmayı sağlayıcı bir gündelik yaşam pratiği olarak tanımlamak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Yeni Kentsel Yoksulluk, Gündelik Hayat, Kabul Günü

References

Baudrillard, J. (2013). *Tüketim Toplumu Söylenceleri/Yapıları*, (Çev.) Deliceçaylı H. ve Keskin F., İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bauman, Z. (1999). *Çalışma Tüketim ve Yeni Yoksullar*, (Çev.) Öktem, Ü., İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Benedict, P. (1974). "The Kabul Günü: Structured Visiting In An Anatolian Provincial Town", *Anthropological Quarterly*, 47(1): ss.28-47.

Çakmaz, D. (2021). *Kent, Mekân ve Yoksulluk: Antalya Baraj ve Güneş Mahalleleri Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mahmut, T. (1984). "Kabul Günleri", *Türk Folklor ve Halk Edebiyatı Kongresi*, 26- 28 Ekim 1984, Konya.

Veblen, T. (2005). *Aylak Sınıfın Teorisi*, (Çev.) Gültekin Z. ve Atay C., İstanbul: Babil Yayınları.

THE EFFECTIVENESS OF SOCIAL, EDUCATIONAL AND VOCATIONAL REHABILITATION PROVIDED BY SYRIAN REFUGEE WOMEN WORKING IN INTERNATIONAL ORGANIZATIONS TO THEIR REFUGEE COLLEAGUES: ZA'ATARI CAMP EXMAPLE

Noor AL Arabiat¹

Abstract

The purpose of this study was identifying the effectiveness of the social, educational and vocational qualification provided by Syrian refugee women in international organizations for their refugee counterparts: Za'atari camp was the model. The analytical descriptive approach was used for the purpose of the study also the sample was randomly selected from Syrian refugees who are enrolled in social, educational and professional programs at their counterparts (157) refugees. The results of the study showed the effectiveness of the rehabilitation appeared on the women refugee benefiting from social support and health awareness programs, and the results showed the effectiveness of vocational rehabilitation through the ability of refugee women to use new methods and ideas in the application of what they learned in professional courses to a high degree, and the extent to which refugee women benefited from craft courses. The study recommended conducting Syrian refugee women community empowerment courses and providing them with volunteer opportunities for their integration into the community, offering courses such as English, computer and ICDL, and providing job opportunities for refugees with experience and skills in international organizations within Camp.

Keywords: Rehabilitation, Syrian Refugees, International Organizations, Za'atari Camp.

ULUSLARARASI KURULUŞLARDA ÇALIŞAN SURIYELİ MÜLTECİ KADINLARIN MÜLTECİ MESLEKTAŞLARINA SAĞLADIĞI SOSYAL, EĞİTİMSEL VE MESLEKİ REHABİLİTASYONUN ETKİNLİĞİ (ZAATARI KAMPI ÖRNEĞİ)²

Giriş

Kadınlar hayatlarının tüm aşamalarında hakları ihlal edilmekte ve topluma katılım, karar alabilme ve eğitim alma gibi pek çok haktan yoksun bırakılmaktadır. Suriye krizinin ardından Suriyeli kadınlar Türkiye, Lübnan ve Ürdün gibi birçok ülkeye göç etmiştir. Kamplarda yaşayan mültecilere sosyal, ekonomik ve eğitim alanında güçlenmelerine yardımcı olmak amacıyla düzenlenen çeşitli programlar sunulmaktadır. Komşu ülkeleri çevreleyen koşullar ve ilgili savaşlar ve çatışmalar göz önüne alındığında, özellikle tek aile reisi olan kadın mülteciler

¹Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü, nooralrabiat92@gmail.com

² Bu çalışma, Ürdün Üniversitesi kapsamında gerçekleştirilen “Uluslararası kuruluşlarda çalışan Suriyeli mülteci kadınların mülteci meslektaşlarına sağladığı sosyal, eğitimsel ve mesleki rehabilitasyonun etkinliği (Zaatari kampı Örneği)” başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

ekonomik, sosyal ve eğitim alanında sunulan pek çok programlardan yararlanmaktadırlar. Zaatari kampı örneği kapsamında gerçekleştirilen bu çalışmada mülteci kadınlara yardım etme hedefi taşıyan bu programların amacına ne kadar hizmet ettiği ele alınmıştır.

Çalışmanın Metodolojisi

Çalışmada Suriyeli mülteci kadınları eğitmeye, onlara işlerinde yardımcı olmaya ve savaş sırasında yaşadıkları koşullardan sonra iyi bir yaşam ve sağlıklı sosyal ilişkiler sürdürmeleri için sosyal, eğitimsel ve ekonomik programlar sunan mülteci kamplarında sunulan faaliyetlere odaklanılmaktadır. Araştırmanın temel amacı, uluslararası kuruluşlarda çalışan Suriyeli mülteci kadınların mülteci meslektaşlarına sağladığı sosyal, eğitimsel ve mesleki rehabilitasyonun etkisini belirlemektir. Ürdün'deki Zaatari kampı çalışma için örnek olarak seçilmiştir. Çalışmanın amaçlarına ulaşmak için Çalışma tanımlayıcı yaklaşım türünde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma türü açıklamanın yanı sıra fenomeni analiz etme ve betimleme imkanı sağlamaktadır. Bu çalışmada veriler anket tekniğinden yararlanılarak elde edilmiştir. Örneklem, uluslararası kuruluşlarda çalışan mülteci kadınların sunduğu sosyal, eğitimsel ve mesleki programlara katılan 157 mülteci kadını kapsamaktadır. Suriyeli mültecilere sağlanan sosyal, eğitimsel ve mesleki rehabilitasyonun uluslararası kuruluşlar üzerindeki etkinliğini ortaya çıkarabilmek adına aşağıdaki etkinliklerden yararlanan kişilerle anket çalışması gerçekleştirilmiştir:

- Sosyal hizmet kapsamındaki eğitimler (Kişisel Beceriler, Uzatma Programları, Sosyal Destek Programları)
- Eğitim hizmetleri (Okuma ve Yazma Eğitimi, ICDL, İngilizce, Sanatlar)
- Profesyonel hizmetler(El Sanatları, Spor Aktiviteleri, Dikiş)

Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın sonuçları, sosyal destek ve sağlık bilinci programlarından yararlanan mülteci kadınlar aracılığıyla sağlanan rehabilitasyon etkinliğini, mülteci kadınların eğitimsel nitelik açısından öğrendiklerini gerçeğe ve günlük hayatta toplumun geri kalanına aktarabilme yeteneklerini ve bağlantı kurma becerilerini arttırdığını göstermiştir. Sonuçlar ayrıca, mülteci kadınların meslek kurslarında öğrendiklerini yüksek derecede uygulamayı, yeni yöntem ve fikirleri kullanma becerisi yoluyla mesleki eğitimin etkililiğini ve mülteci kadınların el sanatları kurslarından ne ölçüde yararlandığı bulgulanmıştır. Çalışma, Suriyeli mülteci kadınlar için toplumu güçlendirme kursları düzenlenmesini ve onları topluma entegre etmeleri için gönüllü fırsatlar sağlamanın yanı sıra İngilizce, bilgisayar ve ICDL gibi kurslar sunmayı ve kampta deneyimleri olan mülteci kadınlara iş fırsatları sağlanması tavsiye etmektedir.

Çalışmanın önemli bulguları şu şekildedir:

1. (% 90) Suriyeli mültecilerin stajyerleri, 5 yaş ve üstü Za'Tari kampında kaldılar ve büyük çoğunluğu hastalıklardan muzdarip değil.
2. Mülteci kursiyerleri kendi problemlerini doğru ve etkili bir şekilde çözmekte ve sağlık eğitimi programlarından yüksek faydalar edinmektedir.
3. Eğitim sürecinden uzmanlıklarını arttırılmış ve sosyal proje döngüsünden yararlanılmıştır.
4. Meslektaşlarının büyük çoğunluğu, mesleki yeterlilik derslerine katılmıştır ve profesyonel kurslardan öğrendiklerini öğretebilme yetkinliği kazanmışlardır.

Elde edilen bulgular sonucunda şu önerilerde bulunmaktadır: Uluslararası kuruluşlarda sosyal, eğitimsel ve mesleki eğitim kurslarına katılım için çalışmayan Suriyeli mültecilerin teşvik edilmesi, Suriyeli mülteciler için topluluk iletişim programlarını tanıtmak, eğitim sürecinin etkinliğini artırmak için uluslararası kuruluşlarda mevcut teknolojinin kullanımını, profesyonel alanda iş elde etmede mültecilere yardımcı olma, uluslararası kuruluşlardaki mülteciler ve yetkililer arasındaki diyalog oturumlarının organizasyonu ve toplum sorunlarını tartışmak için kampın yönetimi.

Anahtar Kelimeler: Rehabilitasyon, Suriyeli Mülteciler, Uluslararası Kuruluşlar, Zaatari Kampı.

References

Ahmed, K. (2018). “The Effects of Armed Conflicts on the Humanitarian Situation of Refugees in the Middle East”, *The Third International Conference: Refugees in the Middle East, Opportunities and Challenges, Al-Neelain University, ss. 81-100.*

Almhairat, R (2017). Syrian Asylum and its Impact on Community Security: A Study on Social Workers Working in Zaatari Camp, *Master's Thesis, University of Jordan, Amman, Jordan.*

Al-Zayyoud, V. (2017). Change in Gender Roles Among Syrian Refugee Women in Jordan, *MA thesis, University of Jordan, Amman, Jordan.*

Ayoub, A. (2016). “Social Service in the Educational Field”, *1st Edition, Al-Hamid House for Publishing and Distribution, Amman, Jordan.*

Alsharawi, H. (2018). “The Refugee Question between International Conventions and Political Reality - Syrian Refugees as a Model, The Third International Conference: Refugees in the Middle East”, *Opportunities and Challenges, Arab American University, Jordan, ss. 1-1.*

Hassan, B (2016). The Role of Intergovernmental Organizations in Refugee Protection, *Master's thesis, Middle East University, Amman, Jordan.*

Mahmoud, H. (2016). Challenges Facing Syrian Refugee Women in Zaatari Camp From a Gender Perspective, *Master's Message, An-Najah National University, Palestine.*

Qasim, M. (2016). “Inclusion of women in civil society organizations” , *Anna He Network, Gaziantep, Turkey.*

UN & HCSP.(2014), “National Resilience plan.2014-2016: Brief on the Impact of the Syrian Crisis by sector Jordan Ministry of planning and International Cooperation”, *Amman, Jordan.*

ECONOMY JOURNALISM BASED ON MACROECONOMIC ANALYSIS

Birol AKGÜL¹

Abstract

Macroeconomics: it covers all the studies for the compilation and analysis of the economic data of the enterprises, institutions and organizations owned by the public, private sector and foreign economic units operating in the country. Professional media members who compile and analyze the economic news required by the media, develop solutions to economic problems, and have the ability to effectively use the new generation of information and communication technologies called "economic journalists" or "business journalists" have started to be employed. Professional economic journalists have gained a very active position in the society with their work and comments in the process and have reached an effective power of directing the individual and society in economic decision-making processes. At the international level, business journalism has come to the fore with the industrial ages. With the industrial revolutions, there have been major changes in both production and structural transformations in production units. As a result of these developments, interest in economic developments has increased in almost all societies and efforts to establish national economy newspapers have intensified. It is seen that the number of economy media organizations varies from country to country according to the development situation of the countries, but there are media boards broadcasting economy in each of them, whether in developed or underdeveloped countries. In this study, how and to what extent business journalism, based on macroeconomic analysis, affects the society is examined. Descriptive research method was used in the study.

Keywords: Business Journalism, Media Economy, Economic Analysis in Media.

MAKROEKONOMİK ANALİZE DAYALI EKONOMİ GAZETECİLİĞİ

1 Giriş

İnsanlar yaşadıkları toplum içindeki sosyal, siyasal ve ekonomik gelişmeler hakkında haber alma ve bilgi edinme ihtiyacı duyarlar. Küreselleşme ile birlikte bu haber alma ve bilgi edinme isteği uluslararası boyuta taşınmıştır. Ülke içinde yaşanan gelişmelerin yanı sıra diğer ülkelerdeki gelişmeler de toplumların gelişimini ve refah seviyesini pozitif ya da negatif yönlü etkileyebilmektedir. Özellikle ekonomik mobilitenin hem bireyleri hem de toplumları hızlı ve önemli oranda etkilemesi ekonomik bilgi ve haber alma ihtiyacını daha önemli hale getirmiştir (Adıgüzel, 2016). Bu nedenle ekonomi haberlerine ilgi her geçen daha da artmıştır. Ulusal ve uluslararası piyasalardaki ekonomik gelişmelerin makroekonomi bilimi kapsamında olması nedeniyle karmaşık ve özellikli bilgi birikimi ile analiz edilmesini gerekli kıldığı için makroekonomik analiz yapabilen ekonomistlerin medyada daha çok istihdam edilmesini gerekli kılmıştır. Medyada ekonomi haberlerini yorumlayan ve analiz eden ekonomistler

¹ Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İletişim Fakültesi, ORCID: 0000-0002-0701-0928, birolakgul@hotmail.com

'Ekonomi Gazetecisi' ya da 'Ekonomi Muhabiri' olarak nitelendirilmektedir. Bu çalışmada hem bireyler hem de toplumların artan ilgisi çerçevesinde ekonomi bilgi ve haberlerinin yorumlanması konusunda katkı sağlayan ekonomi gazetecilerinin etkinliği ve katkıları analiz edilmektedir.

2 Makroekonomik Analiz Kavramı

Makro kavramı; Türkçe'de 'bütün' anlamına gelen bir sözcüktür. Makroekonomi kavramı ise; ekonominin bütününe incelemeyi ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle; ülke ekonomisini bütün olarak incelenmesi ve analiz edilmesini kapsamaktadır. İktisat bilimi açısından makroekonomi kavramı genel ve geniş olarak açıklanacak olursa; Makroekonomi: maliye ve para politikası başta olmak üzere enflasyon, deflasyon, milli gelir, genel denge, üretim, üretim faktörleri, arz, talep, ithalat, ihracat, istihdam, işsizlik, ekonomik büyüme, kalkınma vb. konuları inceleyen ve analiz edilmesi hususunda yöntemler geliştirmeye yönelik çalışmaları kapsayan bir anabilim dalıdır. Diğer bir deyişle; ülkede faaliyette bulunan kamu, özel sektör ve yabancı iktisadi birimlerin mülkiyetinde olan işletme, kurum ve kuruluşların ekonomik verilerinin derlenmesi ve analiz edilmesine yönelik tüm çalışmalarla ilgilenir.

3 Ekonomi Gazeteciliği

Makroekonomi anabilim dalı ülkedeki tüm işletmelerin ekonomik faaliyetlerine yönelik veri ve sorunların derlenmesi, analiz edilmesi, çözüm önerilerinin bulunması ve modellemeleri yapılması gibi çok geniş içerikli çalışmaları kapsamaktadır. Medyada, bireylerin ve toplumların ihtiyaç duyduğu ekonomiye yönelik bilgi ve haberlerin tam ve doğru şekilde karşılanabilmesi için ekonomi alanında uzman yazarlara ihtiyaç duyulmaktadır (Sayılğan, 1994). Medyanın gereksinim duyduğu ekonomi haberlerini derleyen, analiz eden ve ekonomik sorunlara çözüm önerileri geliştiren, 'ekonomi muhabiri' veya 'ekonomi gazetecisi' olarak isimlendirilen yeni nesil bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin şekilde kullanabilme becerisine sahip (Akgül, 2020), profesyonel medya mensupları istihdam edilmeye başlanmıştır. Profesyonel ekonomi gazetecileri süreç içerisinde çalışmaları ve yorumları ile toplum içinde oldukça etkin bir konuma gelmişler; birey ve toplumun ekonomik karar alma süreçlerinde etkin bir yönlendirme gücüne ulaşmışlardır (Kadıoğlu, 2014). Bu bildiri de ekonomi gazetecilerinin bireyler ve toplum üzerindeki yönlendirici etkisi incelenmektedir.

4 Makroekonomik Analize Dayalı Ekonomi Gazeteciliği Etkinlik Analizi

Uluslararası düzeyde ekonomi gazeteciliği sanayi devrileri ile birlikte daha ön plana çıkmıştır. Sanayi devrimleri ile birlikte hem üretim şeklinde büyük değişim hem de üretim birimlerinde önemli yapısal dönüşümler yaşanmıştır. Üretim şekli olarak; birebir üretimden toplu üretime geçilmiş, üretim birimlerinde ise; küçük atölye yapıları büyük işletmelere dönüşmüştür. Bu gelişmeler sonucunda hemen hemen tüm toplumlarda ticari ve ekonomik gelişmelere yönelik ilgi artmıştır. Özellikle makroekonomik konularda toplumlarda oluşan bilgi edinme ve haber alma ihtiyacına paralel olarak, medyada da önemli oranda değişim, dönüşüm ve gelişmeler yaşanmıştır (Şahin ve Yurdakul, 2017). Her toplum kendi ülkesinin sahip olduğu imkan ve kaynaklar çerçevesinde ekonomi politikaları ve stratejileri geliştirmişler, yaygınlaştırmak için de medya işletmelerini yeniden yapılandırarak en önemli araç olarak kullanmışlardır (Mayda, 2019a). Bu süreçte milli ekonomi gazeteleri oluşturma çalışmaları yoğunluk kazanmıştır (Tekdemir, 2011). Wall Street Journal ve Financial Times gibi gazeteler ekonomi gazetelerinin ilk örnekleri oluşturmaktadır (Yalçın 2015). Ancak milli ekonomi

April 09-10, 2021

Congress Book

gazetelerinin küresel boyutta 1980’li yıllarda yaygınlık kazandığı gözlenmektedir. Türkiye’de de Finansal Forum ve Dünya gibi gazeteleri ile Para, Capital, Ekonomist gibi dergiler makroekonomik haber ve analiz yapan medya organları olarak ön plana çıkmıştır (İlaslan, 2015). Günümüzde toplumun büyük kesiminin görsel, basılı ve dijital medya işletmelerinden ekonomi haberlerini ve analizleri yakından takip ettiği ve medyadaki makroekonomik analizlerden etkilendiği görülmektedir (Mayda, 2019b). Medyadaki analizleri inceleyen bireylerin edindiği bilgi ve analizlerden önemli oranda etkilendiği; ekonomik kararlar aldığı ve faaliyet gerçekleştirdiği gözlemlenmektedir (Davutoğlu, 2016). Bu çalışmada ekonomi gazetecilerinin yaptıkları makroekonomik analizlerin toplumları ve bireyleri hangi yönde ve ne oranda etkilediği incelenmektedir.

5 Sonuç

Sanayi devrimleriyle birlikte artan ekonomik faaliyetler, aynı zamanda birey ve toplumlarında ekonomik bilgi ve haberlere olan ilgisini arttırmıştır. Toplumda ekonomi haberlerine öğrenme ihtiyacına paralel olarak ekonomi gazeteciliğinin de geliştiği gözlemlenmiştir. Ekonomi gazeteciliği ekonomi eğitimi almış, ekonomi bilgisi olan (iktisatçılar) tarafından önceleri geçici olarak daha sonra da profesyonel gazeteci olarak gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Zamanla toplumun ekonomi haberlerine duyduğu ihtiyacın artmasına paralel olarak, sadece ekonomi haberlerinin verildiği ve ekonomik analizlerin yapıldığı ekonomi gazeteleri, dergileri ve televizyon kanalları kurulmaya başlanmıştır. Ülkelerin gelişmişlik durumuna göre ekonomi medya kuruluşlarının sayıları ülkeden ülkeye değiştiği, ancak ister gelişmiş ister geri kalmış ülkeler olsun her birinde ekonomi yayını yapan medya kuruluşlarının bulunduğu görülmektedir. Yine tüm ülkelerde genel yayın yapan medya kuruluşlarının her birinde ekonomi sayfalarına ya da programlarına mutlaka yer verildiği tespit edilmektedir. Fakat gelişmiş ülke toplumlarının, geri kalmış ülke toplumlarına nazaran ekonomi medyasına daha yoğun ilgi gösterdiği, ekonomi analizlerinin yakından takip edildiği ve bireylerin ekonomik kararlarında ekonomi gazetecilerinin etkisinin oldukça fazla olduğu gözlemlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomi Gazeteciliği, Medya Ekonomisi, Makroekonomi

References

Adıgüzel, Y. (2016). *Medya İlişkileri*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3602. https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3hoRsfmUYJ:https://www.academia.edu/35516653/Geleneksel_Medya_ile_%25C4%25B0li%25C5%259Fkiler.pdf+&cd=18&hl=tr&ct=clnk&gl=tr (Erişim Tarihi: 14.10.2019)

Akgül, H. (2020). Individuals’ Psychological Change That May Arise Based on the Use of Fifth Generation Information Technologies. *Journal of Educational Issues*, 6(1), 219-227. <http://www.macrothink.org/journal/index.php/jei/issue/current> (Erişim Tarihi: 10.02.2021)

Davutoğlu, N.A. (2016). Sürdürülebilir Küresel Rekabette Öğrenen Organizasyonların Kurumsal Kültür Oluşturmada Paradigmasal Etkisi. İKSAD Bildiri Kitabı. 3rd International Congress On Social Sciences, China To Ardatic. Antalya-Türkiye. s:341-348. 27-30 Ekim 2016.

İlaslan, S. (2015). “İletişim Araştırmaları ve Medya Tarihi Yazımı: Türkiye’de Yaygınlık Tarihi Araştırmaları”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 1-6.

April 09-10, 2021

Congress Book

Sayılın, Ş. (1994). “Ekonomi Basını ve Kamuoyunu Aydınlatmadaki Önemi”, *Marmara İletişim Dergisi*, 8, 67-72.

Kadıoğlu, Z. (2014). Uluslararası Medya Sermayesinin Yayılmacılığı ve Türk Medyası. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2(3), 16-33. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/e-gifder/issue/7475/98431> (Erişim Tarihi: 28.02.2021)

Mayda, M. (2019a). *Endüstri 4.0 Sürecinde Bir Sanat Olarak Tasarım*. (Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Mayda, M. (2019b). Endüstri 4.0 Sürecinde Tasarımda Dönüşüm. *RESS Journal*, 6(11), 1-21.

Şahin, M. ve Yurdakul, H. (2017). “Medyanın Evrimleşmesi, Öğrenme Bağlıları ve Aktörleri”. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 7-13.

Tekdemir, A. (2011). “Osmanlı Devleti’nde İlk Ticari Gazete: Ceride-iTicaret”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 209-221.

Yalçın, Ö. (2015). “İngiltere’de Kamu Hizmeti Yayıncılığı: Dijital Medya Ortamında BBC’nin Var Olma Mücadelesi”. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 40, 2-15.

MIGRATION, URBANIZATION PRESSURE AND ITS EFFECTS ON GREEN SPACES

Nilüfer KART AKTAŞ¹

1 Introduction

Migration, an event experienced throughout human history, is a movement of people moving from one place to another, settling down. Migration is not only a social event, but a population movement that has very effective reflections on many issues such as social, economic, cultural, political, spatial, morphological, recreational, public health, quality of life, food access.

The aim of this study is to investigate the changes of quality and quantity of green spaces with the population increase of Edremit District of Balıkesir Province, which has overpopulation increase especially in the summer months. As a result of this research especially in the summertime, while with the growing population, some problems such as infrastructure, transportation, security, environmental pollution and lack of green spaces are experienced, also determined that one of the other important problem is the damages to the green spaces, especially olive groves, of the district periphery caused by urban sprawl. In this context, it was concluded that decisions and plans should be made for the protection, improvement and sustainability of green spaces.

2 Migration and Urbanization Process

In Turkey, especially in the post-1950 due to industrialization and increasing need for labor, population started to gather in urban areas. In this process, which started with industrialization, metropolitan cities spread and pressurize the villages and rural areas in the city and in the city periphery.

As can be seen, migration does not only cause changes in the social structure of individuals and society, but also causes rapid change and transformation in abandoned and migrated places. While abandoned spaces gradually become desolate and turn into rundown areas, migrated spaces are rapidly transforming into unhealthy urban spaces due to population density pressure.

3 Urbanization Pressure and Effects on Green Spaces

With migration, cities undergo great changes both socially and spatially. Those who come to cities from rural settlements try to keep on their own living culture in urban environments.

¹ Assoc. Prof. Dr., Istanbul University-Cerrahpaşa, Faculty of Forestry Department of Landscape Architecture, niluferk@iuc.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5406-899X

These areas, which are preferred especially to escape from urban life, to have a quieter life related to nature or to have a holiday, are starting to become concrete due to the incoming demands. These areas become to lose their attraction because of the destruction of nature and forest areas which are the reason to be preferred the region.

4 Material and Method

The material of the study is Edremit District of Balıkesir Province. Balıkesir is located at an important point in the Marmara Region due to its geographical location, in terms of its coasts from the west to the Aegean Sea and from the north to the Marmara Sea.

Edremit District is the 3rd most populous district of Balıkesir.

4.1 Evaluation of Immigration Movements

Edremit, which is the third largest district of Balıkesir, especially with Altınoluk and Akçay neighbourhoods, is a popular destination with for thousands of local and foreign tourists. The population of Edremit, where 161,145 people live, exceeds 2 million in the summer months.

4.2 Changes of Edremit District on Green Areas Due to the Urbanization and Migration process

The 1950s represent an important date for Turkey. In this period, the renewal of Edremit is noteworthy. Especially the effort of Edremit Municipality between 1950-1954 is important in terms of forming the basic skeleton of the city. The roads were repaired, afforested, and housing construction was accelerated (Edremit Municipality, 1954; Yılmaz Çıldam, 2016).

In Edremit, the total population increased from 26,110 to 27,145 between 1975-1980. A serious increase was observed in the annual growth rate of the total population between 1980-1985 (from 7.8% to 21.1%). Between the years 1985-1990 the population growth rate is above the average of Turkey. It is thought that tourism has a significant share in these increase amounts in Edremit city. Considering the land use of the district, it is possible to talk about an identity in which agriculture and services take the first place in the district. According to the labor force, the economy of the district is based on agriculture and services (Yılmaz Çıldam, 2016).

The fertile agricultural areas and olive groves of the district were destroyed with opening to construction in order to provide the shelter and vacation and summer sites and hotels in the coastal areas were built for people needs due to the intense population increase and migration especially in the summer season.

5 Conclusion

The district of Edremit, which is a study area, is faced with problems such as housing, infrastructure, transportation, employment, security, environmental pollution, especially with the increase of the population experienced with the migration in the summer season.

However tourism-oriented activities take place in the coastal settlements of Edremit, the economic actor of Edremit District is olive, as the region is surrounded by olive groves. But, especially due to touristic activities, urbanization is increasing very rapidly and most of the areas where construction permits are given are olive groves and agricultural areas.

April 09-10, 2021

Congress Book

The tourism potential of the area and the increase in population, especially the high demand for touristic facilities and summer houses, and the fact that the value of the olive groves are much higher than their real value, the olive groves are seen as a real estate investment tool cause great destruction of the olive groves.

As a result, tourism and olive cultivation activities are in contention in Edremit. This conflict should be abandoned and solution-oriented plans and policies should be produced. The decisions taken at this stage should not harm the unique identity of the city throughout its history.

Keywords: Migration, Urbanization, Green Spaces, Sustainability.

References

Edremit Municipality Studies (1950-1954), Edremit.

Yılmaz Çıldam S., (2016). *Edremit Şehir Coğrafyası*. Doktora Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.